

Projekt financira
Europska unija, a
sufinancira Vlada RH

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za ljudska prava i prava
nacionalnih manjina

Teched
CONSULTING SERVICES

Rezultati GAP analize

Rezultati GAP analize

dr. sc. Nenad Karajić, Lidija Japec, Mirna Krivokuća

WYG savjetovanje, Zagreb
Zagreb, 2017.

IMPRESUM

Rezultati GAP analize

NAKLADNIK:

WYG savjetovanje, Zagreb

AUTORI:

dr. sc. Nenad Karajić

Lidija Japec

Mirna Krivokuća

LEKTURA:

Tatjana Vukadinović

RECENZIJE:

dr. sc. Predrag Bejaković

dr. sc. Antonija Petričušić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Petra Slobodnjak

TISAK:

Tiskara Zelina, Sveti Ivan Zelina

NAKLADA:

400

ISBN 978-953-59633-1-8

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000969053.

Ova publikacija je izrađena u sklopu projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“, koji je financirala Europska unija, a sufinancirao Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske. Sadržaj ove GAP analize isključiva je odgovornost autora i proizvođača projekta: WYG savjetovanja i Teched savjetodavne usluge te ne odražava nužno gledišta Europske unije ili Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Zagreb, 2017.

SADRŽAJ

Popis kratica	5
Popis tablica	6
Popis slika	7
Sažetak	15
1. Uvodna razmatranja: teorijska, pravno-institucionalna i kontekstualna podloga istraživanja	23
1.1. Društveni aspekti etniciteta i zaštita manjinskih prava – europski i hrvatski kontekst	25
1.2. Pravno-institucionalni okvir zaštite nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj	28
1.3. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina	30
2. Konceptualno-metodološki okvir	35
2.1. Svrha integrirane GAP analize	37
2.2. Konceptualizacija empirijskog istraživanja	47
2.2.1. Polazišna konceptualno-analitička shema	47
2.2.2. Problem i ciljevi istraživanja	49
2.2.3. Vremenski okvir provedbe integrirane GAP analize	50
2.3. Metodologija istraživanja	51
2.3.1. Metode i tehnike prikupljanja podataka	51
2.3.2. Uzorak i sudionici istraživanja	52
2.3.3. Mjerni instrumenti, upitnici i polustrukturirani vodič	55
2.3.4. Metode obrade podataka	56
2.3.5. Kategorizacija nacionalnih manjina	56
2.3.6. Regionalna podjela Republike Hrvatske	57
2.3.7. Etička pitanja	58
3. Analiza rezultata empirijskog istraživanja iz perspektive vijeća i predstavnika, organizacija civilnog društva i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	61
3.1. Osnovna obilježja realiziranih uzoraka	63
3.1.1. Realizirani uzorak	63
3.1.2. Poduzorak VPNM-a	64
3.1.3. Socio-demografske karakteristike VPNM-a	66
3.1.4. Poduzorak članova OCD-ova i predstavnika JLP(R)S-a	68

3.1.5. Struktura OCD poduzorka s obzirom na izvore financiranja	70
3.2. Praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina	70
3.2.1. Utjecaj donošenja UZPNM-a na položaj pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici	70
3.2.2. Poštivanje prava nacionalnih manjina	73
3.2.3. Poznavanje i ostvarivanje prava i obveza utemeljenih na UZPNM	80
3.2.4. Otežavajući faktori provedbe Ustavnog zakona	103
3.2.5. Institucije koje doprinose učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a	125
3.3. Kreiranje politika vezanih uz nacionalne manjine	131
3.3.1. Percepcija relevantnosti savjetodavne funkcije vijeća i predstavnika	131
3.3.2. Osposobljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije	136
3.3.3. Sudjelovanje vijeća i predstavnika u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine	150
3.4. Suradnja među dionicima lokalnog razvoja	158
3.4.1. Oblici i kvaliteta suradnje dionika	158
3.4.2. Umrežavanje dionika	191
3.4.3. Sudjelovanje u lokalnom razvoju zajednice	192
4. Sinteza rezultata analize poduzoraka vijeća i predstavnika, organizacija civilnog društva i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	201
4.1. Sinteza rezultata analize poduzorka VPNM-a	203
4.2. Sinteza rezultata analize poduzorka OCD-ova	210
4.3. Sinteza rezultata analize poduzorka JLP(R)S-a	214
5. Završno razmatranje s ključnim nalazima i preporukama	219
5.1. Ključni nalazi GAP analize u odnosu na tri područja djelovanja vijeća i predstavnika	222
5.2. Smjernice za unaprjeđenje rada i učinkovitosti vijeća i predstavnika	233
Literatura	237
Prilozi	241
Prilog 1. Upitnik za vijeća nacionalnih manjina	242
Prilog 2. Vodič za polustrukturirane dubinske intervju i skupne rasprave	252

POPIS KRATICA

CARDS	EU program (kratica za eng. Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation)
IPA	EU instrument predpristupne pomoći (eng. Instrument for Pre-accession Assistance)
JLP(R)S	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
NM	Nacionalne manjine
OCD	Organizacija civilnog društva
OESS	Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
ULJPPNM	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske
UZPNM	Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina
UN	Ujedinjeni narodi
VE	Vijeće Europe
VNM	Vijeća nacionalnih manjina
PNM	Predstavnici nacionalnih manjina
VPNM	Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina

NAPOMENA: Izrazi koji se koriste u ovoj analizi, ako imaju rodni izričaj, odnose se na jednak način i na ženski i na muški rod, bez obzira na to u kojem se rodu u Izvješću koristili.

POPIS TABLICA

Tablica 1.	Integrirana GAP analiza – shematski prikaz polazišta	39
Tablica 2.	Ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina u 2014. godini (Vlada RH)	40
Tablica 3.	Preporuke Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina u 2015. godini	45
Tablica 4.	Razrada triju ciljanih područja djelovanja VPNM-a	48
Tablica 5.	Razrada specifičnih ciljeva, problema i hipoteza istraživanja	49
Tablica 6.	Vremenski plan provedbe integrirane GAP analize	50
Tablica 7.	Udio registriranih i neregistriranih VNM-a po razinama samouprave	52
Tablica 8.	Planirana struktura uzorka VNM-a prema pripadnosti pojedinim nacionalnim manjinama	53
Tablica 9.	Planirana struktura uzorka PNM-a prema pripadnosti pojedinim nacionalnim manjinama	54
Tablica 10.	Pogreške procjene poduzoraka	55
Tablica 11.	Rangirana prava nacionalnih manjina	78
Tablica 12.	Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama – perspektiva VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a	83
Tablica 13.	Sadržaji (teme) procjenjivani u poduzorcima OCD-ova i JLP(R)S-a	87
Tablica 14.	Broj kandidiranih predstavnika i vijeća nacionalnih manjina prema razini samouprave	192
Tablica 15.	Prediktori i kriterij u regresijskoj analizi – perspektiva VPNM-a	205
Tablica 16.	Prediktori i kriterij u regresijskoj analizi – perspektiva OCD-ova	212
Tablica 17.	Prediktori i kriterij u regresijskoj analizi – perspektiva JLP(R)S-a	216

POPIS SLIKA

Slika 1.	Polazišna konceptualno-analitička shema empirijske analize	47
Slika 2.	Regionalna podjela Republike Hrvatske	57
Slika 3.	Struktura analiziranog uzorka	63
Slika 4.	Udio ispitanih i neispitanih PNM-a	64
Slika 5.	Udio ispitanih i neispitanih VNM-a	64
Slika 6.	Udio ispitanih i neispitanih VPNM-a	64
Slika 7.	Struktura VPNM poduzorka	65
Slika 8.	Funkcija u vijeću nacionalne manjine	65
Slika 9.	Udio ispitanih VPNM-a po regijama RH	65
Slika 10.	Razina samouprave uzorkom obuhvaćenih VPNM-a	66
Slika 11.	Spol ispitanih VPNM-a	66
Slika 12.	Dob ispitanih VPNM-a	67
Slika 13.	Stupanj obrazovanja ispitanih VPNM-a	67
Slika 14.	Radni status ispitanih VPNM-a	67
Slika 15.	Struktura poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	69
Slika 16.	Struktura OCD poduzorka s obzirom na tip organizacije civilnog društva	69
Slika 17.	Razina samouprave uzorkom obuhvaćenih JLP(R)S-a	69
Slika 18.	Udio ispitanih OCD-ova i JLP(R)S-a po regijama RH	69
Slika 19.	Izvori financiranja ispitanih OCD-ova	70
Slika 20.	Utjecaj UZPNM-a na položaj pripadnika NM-a u lokalnoj zajednici	71
Slika 21.	Utjecaj UZPNM-a na položaj pripadnika NM-a – razlika OCD i JLP(R)S poduzoraka	72
Slika 22.	Formalna evidencija o pritužbama pripadnika NM-a	73
Slika 23.	Formalna evidencija o pritužbama pripadnika NM-a – razlika PNM-a i VNM-a	73
Slika 24.	Formalna evidencija o poštivanju prava NM-a – poduzorak JLP(R)S-a	74
Slika 25.	Pritužbe pripadnika NM-a tijekom aktualnog mandata VPNM-a	74
Slika 26.	Pritužbe pripadnika NM-a u vezi kršenja manjinskih prava – ukupan uzorak	75
Slika 27.	Pritužbe pripadnika NM-a i VPNM u vezi kršenja manjinskih prava – poduzorci OCD-ova i JLP(R)S-a	75
Slika 28.	Prava koja se najmanje poštuju iz perspektive VPNM-a	77

Slika 29.	Prava koja se najmanje poštuju iz perspektive članova OCD-ova	77
Slika 30.	Prava koja se najmanje poštuju iz perspektive predstavnika JLP(R)S-a	78
Slika 31.	Samoprocjena opće informiranosti – perspektiva VPNM-a	81
Slika 32.	Samoprocjena opće informiranosti – poduzorci PNM-a i VNM-a	81
Slika 33.	Samoprocjena informiranosti na aditivnim indeksima – poduzorci PNM-a i VNM-a	82
Slika 34.	Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama iz perspektive OCD-ova i JLP(R)S-a	84
Slika 35.	Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	84
Slika 36.	Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama – razlike prosjeka triju poduzoraka	85
Slika 37.	Upoznatost VPNM-a s odabranim temama – razlike poduzoraka VPNM, OCD i JLP(R)S	86
Slika 38.	Upoznatost tijela JLP(R)S-a s odabranim sadržajima – poduzorci JLP(R)S-a i OCD-ova	87
Slika 39.	Upoznatost VPNM-a i JLP(R)S-a sa zakonima i lokalnim problemima NM-a iz perspektive OCD-ova	89
Slika 40.	Izvršavanje obveza VPNM-a prema jedinici samouprave	90
Slika 41.	Razlike u izvršavanju obveza PNM-a i VNM-a prema jedinici samouprave	90
Slika 42.	Redovitost izvršavanja obveza VPNM-a - procjena JLP(R)S-a	91
Slika 43.	Učestalost poduzetih aktivnosti tijekom trajanja aktualnog VPNM mandata	92
Slika 44.	Učestalost poduzetih aktivnosti tijekom trajanja aktualnog mandata – razlike između predstavnika i vijeća	93
Slika 45.	Učestalost poduzetih aktivnosti VPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a	96
Slika 46.	Provođenje nadzora i prihvaćanje prijedloga VPNM-a od strane JLP(R)S-a iz perspektive VPNM-a	97
Slika 47.	Imenovanje nadležne osobe ili službe pri JLP(R)S-u za suradnju s nacionalnim manjinama – procjena vijeća i predstavnika	98
Slika 48.	Usuglašenost općih akata JLP(R)S-a s odredbama UZPNM-a – procjena vijeća i predstavnika	98
Slika 49.	Udio ispitanog JLP(R)S-a koji je realizirao određene mehanizme i mjere zaštite nacionalnih manjina	99
Slika 50.	Udio implementiranih mehanizama i mjera zaštite nacionalnih manjina iz perspektive članova OCD-ova	100
Slika 51.	Učinkovitost JLP(R)S-a u provedbi UZPNM-a iz perspektive VPNM-a	102
Slika 52.	Čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive VPNM-a	103

Slika 53.	Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive VPNM-a	104
Slika 54.	Prosječne vrijednosti čestica faktora "Pripadnici nacionalnih manjina"	105
Slika 55.	Prosječne vrijednosti čestica faktora "Vijeća i predstavnici"	105
Slika 56.	Prosječne vrijednosti čestica faktora "JLP(R)S"	106
Slika 57.	Prosječne vrijednosti čestica faktora "Socijetalna okolina"	107
Slika 58.	Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a iz perspektive VPNM-a	107
Slika 59.	Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a – razlike PNM-a i VNM-a	108
Slika 60.	Čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive članova OCD-ova	109
Slika 61.	Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive članova OCD-ova	110
Slika 62.	Prosjeci čestica faktora "Pripadnici nacionalnih manjina" – poduzorak OCD-ova	111
Slika 63.	Prosjeci čestica faktora "Vijeća i predstavnici" – poduzorak OCD-ova	111
Slika 64.	Prosjeci faktora "Vijeća i predstavnici" iz perspektive triju različitih vrsta OCD-ova	111
Slika 65.	Prosjeci čestica faktora "JLP(R)S" – poduzorak OCD-ova	112
Slika 66.	Prosjeci čestica faktora "Socijetalna okolina" – poduzorak OCD-ova	112
Slika 67.	Prosjeci čestica faktora "Skлонost ukidanju manjinskih prava" – poduzorak OCD-ova	113
Slika 68.	Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a iz perspektive članova OCD-ova	113
Slika 69.	Čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a	116
Slika 70.	Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a	118
Slika 71.	Prosjeci čestica faktora "Pripadnici nacionalnih manjina" – poduzorak JLP(R)S-a	118
Slika 72.	Prosjeci čestica faktora "Vijeća i predstavnici VPNM" – poduzorak JLP(R)S-a	119
Slika 73.	Prosjeci čestica faktora "JLP(R)S" – poduzorak JLP(R)S-a	119
Slika 74.	Prosjeci čestica faktora "Socijetalna okolina" – poduzorak JLP(R)S-a	120
Slika 75.	Prosjeci čestica faktora "Skлонost ukidanju manjinskih prava" – poduzorak JLP(R)S-a	121
Slika 76.	Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a	121

Slika 77.	Otežavajući faktori provedbe UZPNM-a iz perspektive poduzoraka OCD-ova spram JLP(R)S-a	123
Slika 78.	Otežavajući faktori provedbe UZPNM-a iz perspektive VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a	124
Slika 79.	Institucije koje doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive VPNM-a	125
Slika 80.	Prosječne vrijednosti na indeksima internih i eksternih aktera – poduzorci PNM-a i VNM-a	126
Slika 81.	Institucije koje doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive OCD-ova	127
Slika 82.	Institucije koje doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive JLP(R)S-a	128
Slika 83.	Doprinos internih i eksternih aktera iz perspektive VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a	129
Slika 84.	Prihvaćenost VPNM-a od JLP(R)S-a u kreiranju lokalnih politika – poduzorak VPNM-a	131
Slika 85.	Prihvaćenost VPNM-a od JLP(R)S-a u kreiranju lokalnih politika – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a	132
Slika 86.	Prihvaćenost VPNM-a od jedinica samouprave – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	132
Slika 87.	Prihvaćenost VPNM-a od jedinica samouprave iz perspektive različitih OCD-ova	133
Slika 88.	Prihvaćenost VPNM-a od jedinica samouprave – poduzorci VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a	133
Slika 89.	Korištenje savjetodavnih usluga VPNM-a u JLP(R)S-u iz perspektive OCD-ova	134
Slika 90.	Procjena relevantnosti VPNM-a – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a	135
Slika 91.	Procjena relevantnosti VPNM-a – razlika poduzoraka OCD-ova spram JLP(R)S-a	135
Slika 92.	Broj mandata VPNM-a	137
Slika 93.	Broj mandata PNM-a i VNM-a	137
Slika 94.	Mandati VPNM-a s obzirom na razinu samouprave	137
Slika 95.	Porijeklo kandidature za VPNM	138
Slika 96.	Obnašanje dodatnih funkcija uz mandat VPNM-a	139
Slika 97.	Obnašanje dodatnih funkcija uz mandat VPNM-a – razlika VNM-a i PNM-a	139
Slika 98.	Korištenje računala u okviru djelatnosti VPNM-a	140
Slika 99.	Korištenje elektroničke pošte u okviru djelatnosti VPNM-a	140
Slika 100.	Samoprocjena vještine služenja računalom i elektroničkom poštom	140
Slika 101.	Raspolaganje sredstvima i uslugama za rad VPNM-a	142

Slika 102.	Raspolaganje sredstvima i uslugama za rad – razlika poduzoraka VPNM-a	143
Slika 103.	Sredstva i usluge za VPNM osigurana iz državnog proračuna i JLP(R)S-a	144
Slika 104.	Raspolaganje uredskim prostorom VPNM-a	145
Slika 105.	Radni prostor osiguran od JLP(R)S-a – razlika poduzoraka VNM-a i PNM-a	145
Slika 106.	Raspolaganje sredstvima i uslugama VPNM-a iz perspektive JLP(R)S-e	147
Slika 107.	Inicijativa pri dodjeljivanju sredstava i usluga za VPNM	147
Slika 108.	Odluka o načinu financiranja VPNM-a	148
Slika 109.	Nadzor nad trošenjem dodijeljenih sredstava	148
Slika 110.	Uključenost VPNM-a u kreiranje lokalnih politika iz perspektive poduzorka VPNM-a	151
Slika 111.	Prisustvovanje VPNM-a sjednicama JLP(R)S-a – poduzorak JLP(R)S-a	153
Slika 112.	Uključenost VPNM-a u kreiranje lokalnih politika iz perspektive poduzorka JLP(R)S-a	154
Slika 113.	Sudjelovanje VPNM-a u pitanjima od interesa za nacionalne manjine – razlike poduzoraka OCD-a i JLP(R)S-a	155
Slika 114.	Neformalni susreti predstavnika s drugim predstavnicima i vijećima	158
Slika 115.	Održavanje sastanaka VNM-a	158
Slika 116.	Učestalost održavanja sastanaka VNM-a	159
Slika 117.	Prosječan broj članova prisutnih na sastancima VNM-a	159
Slika 118.	Razlozi interakcija VPNM-a s pripadnicima nacionalne manjine koju predstavljaju	161
Slika 119.	Učestalost i razlozi obraćanja pripadnika nacionalnih manjina OCD-ima i JLP(R)S-u	161
Slika 120.	Učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina radi kršenja manjinskih prava OCD-ima i JLP(R)S-u	161
Slika 121.	Razlozi obraćanja pripadnika nacionalnih manjina VPNM-u, OCD-ima i JLP(R)S-u	162
Slika 122.	Oblici komunikacije VPNM-a s jedinicom lokalne područne (regionalne) samouprave iz perspektive VPNM-a	164
Slika 123.	Sredstva komunikacije VPNM-a sa JLP(R)S-om iz perspektive VPNM-a	164
Slika 124.	Razlozi obraćanja VPNM-a tijelima JLP(R)S-a	165
Slika 125.	Ocjene različitih aspekata komunikacije sa JLP(R)S-om iz perspektive VPNM-a	166
Slika 126.	Ocjene različitih aspekata komunikacije sa JLP(R)S-om – razlike poduzoraka VNM-a i PNM-a	166
Slika 127.	Oblici komunikacije JLP(R)S-a s vijećima i predstavnicima iz perspektive JLP(R)S-a	168
Slika 128.	Sredstva komunikacije JLP(R)S-a s vijećima i predstavnicima iz perspektive JLP(R)S-a	168

Slika 129.	Ocjene različitih aspekata komunikacije s vijećima i predstavnicima iz perspektive JLP(R)S-a	169
Slika 130.	Oblici komunikacije OCD-ova sa JLP(R)S-om iz perspektive OCD-ova	170
Slika 131.	Ocjene različitih aspekata komunikacije sa JLP(R)S-om iz perspektive OCD-ova	171
Slika 132.	Prosječno zadovoljstvo komunikacijom – razlike triju poduzoraka	171
Slika 133.	Razlozi obraćanja VPNM-a OCD-ima i JLP(R)S-u – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a	173
Slika 134.	Razlozi obraćanja VPNM-a OCD-ima i JLP(R)S-u – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	173
Slika 135.	Razlozi obraćanja OCD-ova i JLP(R)S-a VPNM-u – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a	174
Slika 136.	Razlozi obraćanja OCD-ova i JLP(R)S-a VPNM-u – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	174
Slika 137.	Pritužbe vezane uz kršenje manjinskih prava – poduzorak OCD-ova	174
Slika 138.	Pritužbe i kritike JLP(R)S-a prema VPNM-u – poduzorak JLP(R)S-a	176
Slika 139.	Institucije izvan područja suradnje sa VPNM-om	177
Slika 140.	Zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom VPNM-a s ključnim dionicima provedbe UZPNM-a	178
Slika 141.	Prosječne vrijednosti zadovoljstva suradnjom s lokalnim i općim akterima	179
Slika 142.	Zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom OCD-ova s ključnim dionicima provedbe UZPNM-a	179
Slika 143.	Zadovoljstvo učestalošću dosadašnje suradnje OCD-ova i VPNM-a – poduzorak OCD-ova	180
Slika 144.	Zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom JLP(R)S-a s ključnim dionicima provedbe UZPNM-a	181
Slika 145.	Zadovoljstvo suradnjom s dionicima UZPNM-a – poduzorci VPNM-a, OCD-ova, JLP(R)S-a	182
Slika 146.	Zadovoljstvo suradnjom sa JLP(R)S-om i medijima – razlike poduzoraka VPNM-a i OCD-ova	183
Slika 147.	Zadovoljstvo suradnjom s naglašenim akterima – razlike poduzoraka VPNM-a i JLP(R)S-a	183
Slika 148.	Procjena suradnja u lokalnoj zajednici	184
Slika 149.	Suradnja JLP(R)S-a i civilnog sektora iz perspektive članova OCD-ova	184
Slika 150.	Suradnja JLP(R)S-a s manjinskim udrugama i OCD-ima – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	185
Slika 151.	Ocjena suradnje VPNM-a i OCD-ova – razlike poduzoraka VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a	187

Slika 152.	Suradnja VPNM-a s manjinskim i ostalim OCD-ima – razlike poduzoraka VPNM-a i OCD-ova	187
Slika 153.	Ocjena suradnje VPNM-a i JLP(R)S-a – razlike poduzoraka VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a	187
Slika 154.	Kvaliteta suradnje VPNM-a i JLP(R)S-a iz perspektive članova OCD-ova	187
Slika 155.	Ocjena suradnje OCD-ova i JLP(R)S-a – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	189
Slika 156.	Ocjena suradnje sa VPNM-om iz perspektive OCD-ova i JLP(R)S-a	189
Slika 157.	Ocjena suradnje sa JLP(R)S-a iz perspektive VPNM-a i OCD-ova	189
Slika 158.	Ocjena suradnje sa OCD-ima iz perspektive VPNM-a i JLP(R)S-a	189
Slika 159.	Sudjelovanje VPNM-a u radu koordinacija VNM-a	191
Slika 160.	Sudjelovanje u radu koordinacija VNM-a – razlika PNM-a i VNM-a	191
Slika 161.	Članstvo u OCD-u i obnašanje mandata VPNM-a	192
Slika 162.	Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera na lokalnim projektima	193
Slika 163.	Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a	193
Slika 164.	Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera – razlika poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a	194
Slika 165.	Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera iz perspektive tri tipa OCD-ova	194
Slika 166.	Prihvaćenost VPNM-a iz perspektive VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a	194
Slika 167.	Suradnja VPNM-a sa OCD-ima na lokalnim projektima	195
Slika 168.	Učestalost suradnje VPNM-a sa OCD-ima na lokalnim projektima	195
Slika 169.	Ponuda suradnje OCD-ova prema udrugama nacionalnih manjina	196
Slika 170.	Ponuda suradnje OCD-ova prema VPNM-u	197
Slika 171.	Interkorelacije latentnih varijabli – poduzorak VPNM-a	205
Slika 172.	Međuodnosi i područja djelovanja ključnih dionika	209
Slika 173.	Interkorelacije latentnih varijabli – poduzorak OCD-ova	212
Slika 174.	Interkorelacije latentnih varijabli – poduzorak JLP(R)S-a	216

SAŽETAK

Konceptualno i sadržajno gledano, ljudska prava su temeljna, opća i neotuđiva te pripadaju svim osobama, neovisno o tome jesu li ili nisu građani pojedine države. Kao takva potvrđuju ideal slobodnih ljudskih bića i najširi aspekt čovjekove društvenosti i ljudskog dostojanstva.

Ljudska prava treba pojmovno razlikovati od prava građana i prava manjina. Za ostvarivanje prava kao što su primjerice pravo glasa, pravo da se bira i bude biran, pravo na slobodu informiranja, izražavanja, izbor zaposlenja, poduzetništvo i slično, koristi se pojmom prava građana, dakle pravima koja su zajamčena isključivo građanima određene države.

S druge strane za ostvarivanje prava određenih društvenih zajednica koje imaju posebna etnička (nacionalna), vjerska ili jezična obilježja, a koja žele njegovati pojedinačno ili u zajednici s ostalim pripadnicima određene manjine, koristi se pojmom prava manjina. Ostvarivanje i zaštita temeljnih ljudskih i posebnih manjinskih prava u djelokrugu su i nadležnosti institucija nacionalnih država, odnosno specifičnih etničkih (nacionalnih) politika prihvaćenih na državnoj i međunarodnoj razini.

Europske se države različito odnose prema etničkoj (nacionalnoj) pripadnosti svojih građana. S jedne su strane one koje formalno-pravno ne priznaju postojanje nacionalnih manjina. S druge su strane one koje etničku pripadnost poput vjerske, jezične i sl. vide kao nešto što se može iskazivati u privatnom životu, ali ne potiču interes države za priznavanjem posebnih kolektivnih prava manjinama. Treća je pak skupina zemalja u koju pripada i Republika Hrvatska koja priznaje nacionalne manjine i, štoviše, ne osigurava samo zaštitu nacionalnog i kulturnog identiteta već i posebna mjesta u parlamentu i lokalnim predstavničkim tijelima, dakle pravo na političku prezentaciju i artikulaciju njihovih interesa.

Pravno-institucionalnu regulaciju i politike koje se odnose na zaštitu nacionalnih manjina i ostvarivanje manjinskih prava u Republici Hrvatskoj valja promatrati kao složen, dinamičan, promjenjiv te višestruko uvjetovan društveni okvir. On je takav zbog više razloga. Kao državu i društvo Republiku Hrvatsku, kao i njezin odnos prema manjinskim zajednicama i njihovim pravima, u značajnoj su mjeri odredili neki unutarnji i vanjski procesi.

Prije svega to je unutarnjopolitički proces razdvajanja od prijašnje federativne zajednice (SFRJ) i šest konstitutivnih federalnih nacija te ratom izborna i stečena neovisnost uz međunarodno priznanje. Osim unutarnjih nepovoljnih okolnosti, značajan su utjecaj na ostvarivanje prava nacionalnih manjina imali i vanjski čimbenici, sadržani u različitim vidovima pritisaka međunarodne zajednice na hrvatsko zakonodavstvo, posebno u pretpristupnome razdoblju pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Sukladno tomu u novijoj povijesti mogu se razlikovati dva ishodišna smjera odnosa Republike Hrvatske prema nacionalnim manjinama i njihovim pravima. Državotvorna doktrina kao prvi ishodišni smjer obilježena je značajnim raskorakom između normativnog i stvarnog stanja u odnosu na ostvarivanje i zaštitu manjinskih prava u procesu osamostaljivanja Republike Hrvatske nakon devedesetih godina 20. st. Euroatlantska doktrina kao drugi ishodišni smjer odnosi se na razdoblje nakon parla-

mentarnih i predsjedničkih izbora 2000. godine, nakon kojeg je uslijedilo stvaranje pretpostavki za dugoročne promjene koje su uvelike približile Republiku Hrvatsku visokim europskim standardima u području zaštite nacionalnih manjina i ostvarivanju manjinskih prava.

Ravnopravnost građana koji pripadaju nacionalnim manjinama s pripadnicima većinskog naroda zajamčena je Ustavom Republike Hrvatske. U članku 15. jamči se ravnopravnost svih pripadnika nacionalnih manjina, sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom te kulturna autonomija. Zakoni koji uređuju zaštitu i ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj jesu: 1. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (2002.), 2. Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (2000.) te 3. Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (2000.).

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina usvojen je u Hrvatskom saboru u prosincu 2002. godine. Njegovim usvajanjem je stvoren sveobuhvatan pravno-institucionalan okvir za zaštitu prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Prvi su put u pravni sustav Republike Hrvatske uvedeni instituti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (VPNM ili vijeća i predstavnici dalje u tekstu) putem kojih pripadnici nacionalnih manjina na lokalnoj razini sudjeluju u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Uz to njegovim usvajanjem ispunjena je jedna od važnih međunarodnih obveza koju je Republika Hrvatska prihvatila članstvom u Vijeću Europe.

Uz spomenute, u Republici Hrvatskoj postoji još cijeli niz relevantnih posebnih zakona, programa i strateških dokumenata usmjerenih na zaštitu nacionalnih manjina i ostvarivanje manjinskih prava. Na temelju toga može se zaključiti da je Republika Hrvatska izgradila cjelovit pravno-institucionalni okvir u ovom području.

No nakon četiri izborna ciklusa „manjinskih izbora“ od 2003. do 2015. godine i visoke normative razine zakonom zajamčenih prava i sloboda, uočene su određene manjkavosti i ograničenja u implementaciji zakonskih odredbi i utvrđenoj praksi vezanoj uz rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Stoga je Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske pokrenuo projekt „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“.

Projekt obuhvaća provedbu istraživačko-analitičkih i edukacijskih aktivnosti te aktivnosti izrade, uspostave i testiranja web-sučelja za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Cilj projekta jest osigurati preduvjete za aktivnu participaciju vijeća nacionalnih manjina u praćenju provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i u razvoju vlastitih lokalnih zajednica na području Republike Hrvatske.

GAP analiza integralni je dio projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“ kojem je cilj osigurati cjelovito i učinkovito ostvarivanje ljudskih prava te poboljšanje i olakšanje aktivnog i potpunog sudjelovanja nacionalnih manjina u gospodarskom, kulturnom i društvenom životu hrvatskog društva, uz očuvanje njihova vlastitog identiteta, kulture i tradicije.

Opći cilj GAP analize jest procjena kapaciteta vijeća i predstavnika nacionalnih manjina za ostvarivanje njihove zakonom predviđene uloge na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini te prikaz odstupanja sadašnjeg stanja u odnosu na željeno stanje. Središnji dio praćenja i ocjene ostvarivanja manjinskih prava i sloboda utemeljen je na empirijskom istraživanju iz perspektive triju poduzoraka: vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i ključnih dionika lokalnog razvoja.

Specifično, analiza je usmjerena na tri područja djelovanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina: 1. praćenje provedbe Ustavnog zakona na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini; 2. aktivno sudjelovanje u kreiranju lokalnih razvojnih politika i politika usmjerenih na zaštitu ljudskih prava i prava nacionalnih manjina te 3. aktivno umrežavanje s ključnim dionicima lokalnog razvoja i sudjelovanje u razvojnim procesima zajednice.

Projektom se obuhvatilo kvalitativne¹ i kvantitativne istraživačke metode i tehnike. Kvalitativno istraživanje je obavljeno metodama individualnih dubinskih intervjua i moderiranjem skupnih razgovora (fokus grupe). Realiziralo se sedam dubinskih intervjua te su provedene tri fokus grupe s predstavnicima županijskih i gradskih koordinacija vijeća i predstavnika u tri grada (Zagreb, Bjelovar i Split) kako bi se stekao uvid u specifičnosti njihova rada. Polustrukturirani dubinski razgovori trajali su prosječno 60 minuta, a moderirani skupni razgovori fokus grupa prosječno 90 minuta. Podaci objedinjeni kvalitativnim istraživanjem su prikupljeni u razdoblju od 22. ožujka do 22. srpnja 2016. godine.

Kvantitativno istraživanje je provedeno metodom ankete na kvotnom dvoetapno stratificiranom uzorku. Ovisno o dostupnosti predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina, čelnika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te organizacija civilnog društva u odabranom uzorku primijenjene su sljedeće tehnike: web anketiranje pomoću LimeSurvey aplikacije, anketiranje „licem u lice“ uz suradnju anketara na terenu, anketiranje s poštanskim povratom upitnika te telefonsko anketiranje. Ukupno je prikupljeno 356 ispravno popunjenih upitnika (277 on-line, 19 licem u lice, 55 poštom i 5 telefonom). Ispunjavanje anketnog upitnika trajalo je prosječno 50 minuta, a podaci su prikupljeni u razdoblju od 31. svibnja do 31. kolovoza 2016. godine.

Realizirani uzorak vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (N = 243) ukupno je obuhvatio 152 vijeća i 91 predstavnika nacionalnih manjina, što predstavlja 53 % od svih izabranih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na izborima 2015. godine. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave su na koncu terenskog dijela istraživanja ispunile 64 upitnika i to: 6 županija, 32 grada i 26 općina. Organizacije civilnog društva popunile su 49 upitnika, od kojih je 16 LAG-ova, a ostale su udruge nacionalnih manjina ili udruge koje djeluju sa svrhom razvoja lokalne zajednice.

Sociološki poticajno je analizirati i opisati sociodemografsku strukturu populacije koju se promatralo jer su upravo socijalni, demografski i ekonomski aspekti determinante ili odrednice određenih razlika u stavovima, motivaciji, vrijednostima i ponašanju pojedinih društvenih skupina. Na taj način gledano, istraživanje pokazuje kako među ispitanim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina prevladavaju osobe muškog spola (74 %), starije od 50 godina (gotovo 60 %), višeg i visokog (48 %) te srednjeg stupnja obrazovanja (46 %). K tomu zamjetna je izrazito slaba zastupljenost mlađe populacije do 30 godina (6 %), kao i žena (26 %). Posve je razvidno da za postizanje određenog cilja, primjerice visokog stupnja informatičke podrške u radu, ovakva sociodemografska struktura vijeća i predstavnika nije posve zadovoljavajuća za njegov doseg. I ne samo to, imajući u vidu vrijednosne sustave mlađih i starijih dobnih skupina, kao i reprezentaciju roda i socijalizacijskih modela za dodjelu društvenih uloga, evidentno se pojavljuje potreba izvjesnog zaokreta prema dodatnom aktiviranju

¹ Analiza kvalitativnih podataka je integrirana s analizom kvantitativnih podataka u poglavlju 5. Završno razmatranje s ključnim nalazima i preporukama

ženske i mlađe populacije među predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina poradi socijalne i institucionalne dobrobiti i dugoročne održivosti institucije vijeća i predstavnika na lokalnoj razini.

Glavninu istraživačkog problema projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“ sačinjava praćenje i ocjena ostvarivanja manjinskih prava i sloboda u Republici Hrvatskoj. To je ujedno osnovni cilj i svrha projekta: izradom i primjenom GAP analize želi se postići širi uvid u aktualnu pripremljenost i mogućnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina da se koriste zajamčenim posebnim pravima i slobodama koje im Republika Hrvatska osigurava Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te ostalim posebnim zakonima, relevantnim strateškim dokumentima i programima usmjerenima na zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Radi toga se pri konceptualizaciji istraživanja i izradi mjernih instrumenata promišljanje istraživačkog problema i prikupljanje informacija razdijelilo u tri ciljana područja: praćenje provedbe UZPNM-a, kreiranje politika vezanih uz nacionalne manjine i suradnja s drugim dionicima lokalnog razvoja.

Praćenje provedbe UZPNM-a uključilo je skupinu pitanja kojom se prikupilo informacije o poštivanju prava nacionalnih manjina, ključnim problemima pripadnika nacionalnih manjina, poznavanju i ostvarivanju prava i obveza utemeljenih na UZPNM-u te o ograničavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.

Kreiranje politika vezanih uz nacionalne manjine uključilo je skupinu pitanja kojom se prikupilo pokazatelje o razini sudjelovanja vijeća i predstavnika u kreiranju manjinskih razvojnih i lokalnih politika, percepciji relevantnosti savjetodavne uloge vijeća i predstavnika, materijalnoj i stručnoj pripremljenosti vijeća i predstavnika za savjetodavnu ulogu te o oblicima njihove međusobne suradnje.

Suradnja s drugim dionicima lokalnog razvoja uključila je skupinu pitanja kojom se prikupilo pokazatelje o učestalosti i kvaliteti suradnje vijeća i predstavnika s ostalim dionicima lokalnog razvoja, njihovoj umreženosti te o sudjelovanju u projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice.

Imajući u vidu složen nacrt obavljenog istraživanja, može se najopćenitije zaključiti kako je u ovome trenutku, i petnaestak godina nakon primjene UZPNM-a, zamjetno više ograničavajućih faktora od onih u suprotnosti njima koji bi pomagali vijećima i predstavnicima da budu razvijena, funkcionalna i visoko cijenjena institucija, a UZPNM-u sveobuhvatan i dosljedan zakon čije se odredbe u potpunosti poštuju. To, dakako, ne znači da ne postoji izvjestan napredak u vremenu od kada su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina predstavljeni i birani, a zakon se našao u primjeni.

Primjerice pri procjeni doprinosa UZPNM-a poboljšanju položaja nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici primjećuje se natpolovično slaganje ispitanih poduzoraka JLP(R)S-a i OCD-ova s izvjesnim pozitivnim pomacima u području njegove primjene u korist boljeg položaja pripadnika nacionalnih manjina. No također se pokazalo kako u ovoj ocjeni prednjače predstavnici jedinica samouprave pripisujući mu u pravilu veći doprinos od članova organizacija civilnog društva, među kojima je podjednak broj onih koji mu pripisuju određeni doprinos (41 %) i onih koji ističu kako je doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina malen ili nikakav (39 %). Shvati li se ovaj rezultat kao poruka koju šalju ispitanici, razvidno je kako pored željenih pozitivnih učinaka na položaj nacionalnih manjina postoje i oni neželjeni koje valja dodatno ublažiti ili ukinuti, kako bi se postiglo naglašenije zadovoljstvo primjenom UZPNM-a na lokalnoj razini.

Neka od dosadašnjih istraživanja u ovom području pokazala su kako se među ograničavajućim faktorima, odnosno preprekama provedbe UZPNM-a ističu: nedovoljni kapaciteti i/ili spremnost pojedinih

tijela državne uprave za provedbu Ustavnog zakona, nedovoljna zainteresiranost izvršnih tijela lokalne i regionalne samouprave za suradnju s vijećima i predstavnicima, apatičnost i/ili nedovoljna motiviranost pripadnika nacionalnih manjina ili njihovih organizacija i predstavnika da aktivno poboljšaju položaj nacionalnih manjina, općenita neprilagođenost na političku kulturu temeljenu na manjinskim pravima i slično. Činjenica da se obavljenim istraživanjem utvrdilo kako su gotovo sve spomenute prepreke i danas prisutne u mišljenjima i stavovima ispitanih poduzoraka navodi na konstataciju i zaključak općenite razine kako su pomaci koji svakako postoje ipak više formalne nego supstancijalne prirode. Iz tog razloga zaključuje se da je primjerenije govoriti o postojanosti ograničavajućih faktora i prepreka provedbi UZPNM-a na lokalnoj razini, nego o punom postignuću u njihovu ublažavanju ili uklanjanju, odnosno sprječavanju njihova negativnog učinka na Ustavom priznata i Ustavnim zakonom zajamčena prava i slobode nacionalnih manjina.

Izdvajanje dva glavna razloga koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive triju ispitanih poduzoraka u konačnici sačinjava šest temeljnih otežavajućih čimbenika. Njima se, dakako, ne iscrpljuje mnogo šira lista problema povezanih s provedbom UZPNM-a, ali se udovoljilo kriteriju ekonomičnosti, odnosno rangiranju ograničavajućih faktora po relativnoj važnosti koju im pripisuju sudionici istraživanja.

Prema prosudbama vijeća i predstavnika razlozi koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a su nedovoljna financijska sredstva namijenjena vijećima i predstavnicima te njihova isključivo savjetodavna uloga. Članovi OCD-ova u najvećoj su mjeri suglasni s time da su glavni otežavajući faktori nedovoljan broj aktivnih pojedinaca te nedovoljna povezanost vijeća i predstavnika. Kad se pak pogleda redoslijed otežavajućih problema koje su izdvojili čelnici jedinica samouprave, vidljivo je kako se u najvećoj mjeri slažu s time da su glavni ograničavajući čimbenici nezainteresiranost pripadnika nacionalnih manjina za realizaciju vlastitih prava te nedovoljna upoznatost pripadnika nacionalnih manjina s ulogom i funkcijom vijeća i predstavnika.

Katalog problema koji naglašeno ograničava provedbu UZPNM-a uključio je i procjenu prepoznavanja najvećeg, odnosno najmanjeg utjecaja samih aktera na provedbu Ustavnog zakona. Vijeća i predstavnici najviše su nezadovoljni jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za koje drže da najviše otežavaju provedbu UZPNM-a, dok sebe vide najmanje otežavajućim dionikom. Osobitu težinu pri provedbi UZPNM-a članovi OCD-ova vide u pripadnicima nacionalnih manjina i njihovim vijećima i predstavnicima, dok najmanju težinu pridaju JLP(R)S-u i socijalnoj okolini. Gotovo identična prosudba primijećena je i među predstavnicima jedinica samouprave. Njihovo je nezadovoljstvo usmjereno u najvećoj mjeri prema pripadnicima nacionalnih manjina za koje drže da su glavni otežavajući dionik potom su to u osrednjoj mjeri vijeća i predstavnici, dok sebe i socijalnu okolinu smatraju najmanje otežavajućim dijelom u provedbi UZPNM-a.

Nedovoljna aktivnost i motiviranost pripadnika nacionalnih manjina za realizacijom vlastitih prava prepoznaju se kao krucijalni nedostatak u sva tri istraživanjem ispitana poduzorka. Vijeća i predstavnici pak u želji da svojim aktivnostima pripišu poželjan predznak, u natpolovičnom dijelu ispitanih (57 %) drže da su relevantni, prepoznati i priznati od civilnog sektora i JLP(R)S-a. No uz to također iskazuju zamjetnu kritičnost i zajedničko iskustvo kako su učestalo u svojem djelovanju ograničeni upravo od strane JLP(R)S-a te, nešto manje, od OCD-ova. S druge strane jedinice samouprave, u najširem smislu dajući socijalno poželjne odgovore te organizacije civilnog društva, znatno kritičnije u iskazima, prikazuju VPNM rele-

vantnom i priznatom institucijom na normativnoj razini. No u stvarnosti, u pitanjima stručnosti, suradnje i aktivnosti ističu brojne slabosti i nedostatke vijeća i predstavnika kojima se dokida inicijalno iskazana relevantnost i stvarno uvažavanje. Stoga se u oba ispitana poduzorka uopćeno može govoriti o konformiranju i toleriranju vijeća i predstavnika na stavovskoj razini, no o nedovoljnom uvažavanju, pokatkad i ignoriranju institucije vijeća i predstavnika na razini aktualnog ponašanja.

Djelovanje i ustroj vijeća i predstavnika ne počiva samo na njihovim obilježjima i postupcima, već se u značajnoj mjeri temelji na poštivanju odredbi koje proizlaze iz Ustavnog zakona, a potom i na razumijevanju i potrebi lokalnih vlasti za prihvaćanjem vijeća i predstavnika i civilnih organizacija općenito. Pored toga, ocjena rada vijeća i predstavnika sa sobom donosi potrebu razgraničenja njihove svrhe i postojanja od uloge udruga nacionalnih manjina, a često je i odraz povoljnih ili nepovoljnih međuetničkih odnosa na lokalnoj i/ili nacionalnoj razini. K tomu u nekim jedinicama samouprave, doduše u manjem broju, vijeća i predstavnici već sada funkcioniraju razmjerno dobro, dok se u nekima ne mogu pohvaliti s nikakvim rezultatima. Postoje i razlike u funkcioniranju vijeća i predstavnika tzv. „starih“ ili tradicionalnih spram „novih“ nacionalnih manjina. Imajući sve to u vidu, jasno je da svaki oblik generalizacije o ustroju i nužnim promjenama institucije vijeća i predstavnika nosi rizik od mogućih pojednostavljenja te previđanja različitih i specifičnih utjecaja koji djeluju na rad manjinskih institucija.

No i pored složenosti ustroja ove institucije, može se makar ukratko pobrojati neke aspekte koji su istraživanjem prepoznati kao „univerzalistički“, odnosno kao oni koji unatoč lokalnim specifičnostima imaju općenitiji karakter primjeren svima. Na primjer, pokazuje se da bi se iskazivanjem većeg razumijevanja lokalnih vlasti za prihvaćanjem civilnog sektora i vijeća i predstavnika te ispunjavanjem svih svojih obveza propisanih UZPNM-om prema vijećima i predstavnicima znatno popravila njihova učinkovitost i aktivnost. Dakako, ovdje valja imati na umu da je neispunjavanje nekih od obveza jedinica samouprave prema vijećima i predstavnicima u značajnoj mjeri rezultat njihove vlastite potkapacitiranosti kako finacijske i materijalne tako i kadrovske, ljudske.

K tomu iako se sredstva za rad vijeća i predstavnika osiguravaju iz sredstava jedinica samouprave, Ustavni zakon propustio je normirati eventualne sankcije i odgovornost za one jedinice koje to propuste učiniti. Na taj je način nositeljima izvršnih ovlasti jedinica samouprave zapravo ponuđen instrument, odnosno mehanizam dobre volje da reguliraju rad vijeća i predstavnika što svakako nije poželjan oblik postupanja i u konačnici, kako pokazuju rezultati istraživanja, proizvodi veliku neravnotežu između jedinica samouprave i načina ispunjavanja ciljeva vezanih uz prava i slobode nacionalnih manjina putem njihovih izabranih tijela - vijeća i predstavnika.

Istraživanje također pokazuje da se u postizanju boljih ili poželjnih rezultata sama vijeća i predstavnici nacionalnih manjina moraju više okrenuti potpunijem poznavanju i primjeni relevantnih odredbi UZPNM-a u praksi, redovitom dostavljanju statuta, finacijskih planova i završnih računa nadležnim tijelima jedinica samouprave, kao i sustavnom građenju potrebe za većim razumijevanjem institucije VPNM-a među pripadnicima nacionalnih manjina i manje aktivnim članovima VPNM-a. Uz to valja pojačati međusobnu suradnju između vijeća i predstavnika i poticati rad kroz koordinacije nacionalnih manjina te usklađeno i trajno raditi na povećanju aktivnosti i zainteresiranosti pripadnika nacionalnih manjina za realizacijom svojih prava. To su uglavnom instrumenti i načini ispunjavanja ciljeva ima li se u vidu postizanje dugoročne održivosti i svrhe institucije vijeća i predstavnika.

Istraživanje nadalje ukazuje na još nekoliko karakterističnih nalaza vezanih uz funkcioniranje, rad i učinkovitost vijeća i predstavnika u sukreiranju lokalnih politika. Primjerice na razinu uključivanja vijeća i predstavnika u kreiranje lokalnih politika vezanih za nacionalne manjine u manjoj mjeri utječe njihova formalna opremljenost i učinkovitost, a u većoj mjeri otvorenost i spremnost jedinica samouprave na suradnju s vijećima i predstavnicima te civilnim sektorom općenito. Odras ovakvog nalaza prisutan je u zaključku kako je u lokalnim zajednicama koje su manje otvorene i spremne za suradnju učinkovitost vijeća i predstavnika manja. Kao i obratno, u lokalnim zajednicama s većom otvorenošću i inicijativom za suradnju s vijećima i predstavnicima i civilnim društvom učinkovitost vijeća i predstavnika je veća. Nadalje vijeća i predstavnici su aktivniji i učinkovitiji tamo gdje je veća interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina. Uz to u jedinicama samouprave otvorenijima za suradnju s vijećima i predstavnicima pripadnici nacionalnih manjina u većoj se mjeri obraćaju vijećima i predstavnicima poradi informiranja (traženja informacija ili savjeta te davanja prijedloga ili savjeta), a u manjoj mjeri zbog pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava i sloboda.

Ukupno gledano, istraživanje nedvojbeno pokazuje da je za učinkovitu primjenu i provedbu Ustavnog zakona nužna aktivnost pripadnika nacionalnih manjina te njihova povezanost s vijećima i predstavnicima, kao i povezanost vijeća i predstavnika s organizacijama civilnog društva. Osim toga, prihvaćanje institucije vijeća i predstavnika od jedinica samouprave bitan je preduvjet prihvaćanja pripadnika nacionalnih manjina među članovima šire lokalne zajednice. Dakle samo povećana aktivnost i suradnja svih kategorija sudionika na lokalnoj razini čini mehanizam izravnog utjecaja na stavove i ponašanje te na osjetljivost prema pitanjima prava i sloboda nacionalnih manjina.

Međutim istraživanjem se utvrdilo kako je suradnja među dionicima lokalnog razvoja razmjerno slaba, ponegdje i zanemariva. Tek 28 % ispitanih OCD-ova nudilo je u posljednjih godinu dana udrugama nacionalnih manjina suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice. Od ispitanih organizacija civilnog društva njih 41 % aktualnim su vijećima i predstavnicima nudili suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice.

U takvom okruženju, dakako, organizacije civilnog društva, vijeća i predstavnici i jedinice samouprave mogu se značajnije angažirati, no ukupni napredak neće biti zabilježen prisutnim utjecajem tek jedne referentne grupe ma kako ona ustrajna bila u tom području. Stvaranje više prilika za poticanje suradnje i građenje uzajamnog povjerenja među dionicima lokalnog razvoja stoga može biti jedna od zadaća kako civilnog društva tako i svih ostalih sudionika zainteresiranih za oplemenjivanje i razvoj lokalne zajednice, kao i šire od toga, ukupnog društva.

Naposljetku završna analiza snaga i slabosti institucije vijeća i predstavnika pokazala je kako pri dvostrukom razvrstavanju osobina na povoljne i nepovoljne te unutarnje i vanjske u procjeni savjetodavnih kapaciteta dominiraju unutrašnje slabosti vijeća i predstavnika i vanjske prijetnje nad unutarnjim snagama vijeća i predstavnika i vanjskim prilikama te je vjerojatan ishod takvog položaja u najmanju ruku stagnacija institucije vijeća i predstavnika. U konačnici, aktivnost i angažman te savjetodavni kapacitet i daljnji razvoj institucije vijeća i predstavnika u značajnoj mjeri ovise o iniciranju suradnje od jedinice samouprave s jedne, a uz to od jačanja sposobnosti i stručnosti vijeća i predstavnika s druge strane.

1

UVODNA RAZMATRANJA:
TEORIJSKA, PRAVNO-
INSTITUCIONALNA I
KONTEKSTUALNA PODLOGA
ISTRAŽIVANJA

1 UVODNA RAZMATRANJA: TEORIJSKA, PRAVNO- INSTITUCIONALNA I KONTEKSTUALNA PODLOGA ISTRAŽIVANJA

1.1. Društveni aspekti etniciteta i zaštita manjinskih prava – europski i hrvatski kontekst

Etnicitet i etnička raznovrsnost zauzimaju posebno mjesto u političkom, socio-kulturnom i gospodarskom životu svakog suvremenog društva, pa tako i hrvatskoga. Imajući u vidu ključne odrednice etniciteta kao što su jezik, povijest, podrijetlo, vjera te načini odijevanja, ukrašavanja i prehrane, dakle kulturne običaje društvenih zajednica prema kojima se one međusobno razlikuju, za svako je suvremeno društvo od vitalne važnosti prepoznati i prihvatiti dvije implicitne pretpostavke na kojima počiva shvaćanje tog složenog fenomena.

Prva je pretpostavka da je *eticitet u potpunosti društvena pojava* koja se oblikuje učenjem, odnosno socijalizacijskim prenošenjem i usvajanjem kulture. S pravom se može osloniti na teoretičare etniciteta koji etničku raznovrsnost unutar ljudskih skupina i različitih populacija ne tumače genskom, biološkom utemeljenošću pojedinih osobina, već kolektivne identitete i prakse različitih skupina u društvu vide kao proizvod usvajanja specifičnih životnih stilova, normi i vjerovanja zajednica kojima pripadaju (Giddens, 2007).

Druga pretpostavka upućuje na *dinamičnost društvenih odnosa*, odnosno na njihove specifične razlike i socijalne varijacije, koje mogu biti interne i eksterne. U prvome slučaju riječ je o razlikama i socijalnim varijacijama unutar pojedinoga društva, a u drugome o onima između različitih društava. Prihvati li se tumačenje prema kojem je etnička pripadnost u potpunosti društvena pojava, neosporno je da glavni mehanizam transmisije i održavanja etničkoga identiteta čine tradicija i običaji što se prenose s generacije na generaciju. No, iako se *održava tradicijom, etnicitet nije statičan ni nepromjenjiv*. Upravo suprotno, on je „fluidan i može se prilagođavati promijenjenim okolnostima“ (Giddens, 2007:247).

Konceptualno i sadržajno gledano, etnicitet je svojstven svim pripadnicima neke populacije, odnosno ukupnome stanovništvu nekoga društva. Međutim ljudska povijest gotovo da ne poznaje etnički homogene političke zajednice. U većini slučajeva one su etnički heterogene, multietničke, što može biti posljedica ratnih osvajanja, migracija, trgovanja ili nekih drugih čimbenika. Obično se uporaba etničk-

kih oznaka u suvremenoj praksi i politici najčešće povezuje s *manjinskim skupinama* unutar pojedine populacije (Giddens, 2007).²

Etnička, odnosno nacionalna raznolikost može znatno obogatiti pojedina društva jer su multietničke države često „mjesta osnažena raznim doprinosima svojih stanovnika“ (Giddens, 2007:257). No različita jezična, religijska i kulturna pripadnost stanovništva nije sama po sebi jamac sigurnosti i mira, već može prouzročiti unutarnja previranja i prijetnje, a često i otvorene sukobe između pojedinih etničkih (nacionalnih) skupina.

Prije nego što se obrazloži svrhu projektnoga zadatka, valja uvodno objediniti i kratko prikazati još dva problema vezana uz osiguravanje sloboda i zaštite manjinskih prava u suvremenim demokratskim društvima Zapada te prepoznavanje položaja Republike Hrvatske i njezinih konstitutivnih načela u tom području. To su problemi s modelima etničke (nacionalne) integracije te problemi tradicionalne doktrine ljudskih i manjinskih prava utvrđenih međunarodnim pravnim instrumentima.

Suvremena sociologija danas prepoznaje tri osnovna oblika etničke (nacionalne) integracije u multietničkim društvima. To su: asimilacija, model „lonca za taljenje“³ i model kulturnog pluralizma (Giddens, 2007). Ova tri oblika daju načelne odgovore na sljedeća pitanja: 1. Kako prihvatiti etničku raznolikost i spriječiti sukobe? te 2. Kakav treba biti odnos između etničkih manjinskih skupina i većinske populacije unutar multietničkih društava?

*Asimilacijski pristup*⁴ zahtijeva da manjinske zajednice, pri čemu se napose misli na useljeničke skupine, „promijene svoj jezik, odjeću, životni stil i kulturne poglede kao dio integracije u novi društveni poredak“ (Giddens, 2007:256).

Drugi je pristup pitanjima i problemima manjinskih zajednica poznat kao *model „lonca za taljenje“*, u sklopu kojeg se etnički (nacionalno) raznovrsnim zajednicama omogućuje „uklapanje“ njihove tradicijske različitosti u novu društvenu sredinu, čime se stvaraju novi, evoluirajući obrasci kulturnih praksi. „Hibridni oblici pripremanja hrane, mode, glazbe i arhitekture primjeri su modela lonca za taljenje“ (Giddens, 2007:256).

Treći je model „različitih ali jednakih“, odnosno *model kulturnog pluralizma*, koji podrazumijeva da su pripadnici etničkih (nacionalnih) skupina jednakovrijedni članovi određenoga društva te da trebaju imati ista prava kao i pripadnici većinskoga stanovništva (Giddens, 2007).

Za razumijevanje mjera i rekapitulaciju politike prema etničkim (nacionalnim) manjima Republike Hrvatske, što je zadaća i svrha sljedećeg dijela ove analize, uvodno je važno još napomenuti kako su „manjinska prava samo dio korpusa ljudskih prava“ (Tatalović, Lacović, 2011:376). Međutim u novije se vrijeme

² Ovdje se neće raspravljati o širem određenju pojma manjinske skupine odnosno o statističkim „manjinama“ kojima mogu biti obuhvaćene razne podskupine u nekoj populaciji. Pojam manjinske skupine, odnosno *etničke (nacionalne) manjine* koristi se u skladu sa sociološkim koncepcijama kojima se, pored uzimanja u obzir brojčanih razlika, želi utvrditi jesu li pripadnici *etničkih (nacionalnih) manjina* u lošijem položaju od većinskoga stanovništva, a da ih pritom karakterizira razvijen osjećaj grupne solidarnosti ili pripadnosti manjinskoj skupini. Dakle pojam „manjine“ u analizi anticipira njezin potencijalno podređen položaj u odnosu na većinu, neovisno o broju njezinih pripadnika.

³ Eng. *melting pot*.

⁴ U stručnoj literaturi uz termin asimilacija kao ključni naziv za model kulturno-etničke homogenizacije društva često se rabi i pojam *integracija* manjinskih skupina u homogenu političku zajednicu.

u međunarodnoj zajednici sve više „počelo shvaćati da se manjinska prava ne mogu naprosto podvesti pod kategoriju ljudskih prava“ (Mesić, 2003:163), odnosno da se ne mogu rješavati uniformno bez institucionalno-pravnog nacionalnoga okvira koji je pod stalnim nadzorom međunarodne zajednice.

Gledano s normativnog stajališta, europske se države različito odnose prema etničkoj (nacionalnoj) pripadnosti svojih građana. S jedne su strane one koje „*formalno-pravno ne priznaju postojanje nacionalnih manjina*“ primjerice Francuska, Grčka i Turska (Tatalović, Lacović, 2011:376). S druge su strane „*etnokulturalno neutralne države*“ (Mesić, 2003) koje etničku pripadnost poput vjerske, jezične i sl. vide kao nešto što se može iskazivati u privatnom životu, ali se ne potiče interes države za priznavanjem posebnih kolektivnih prava manjinama. Primjerice Italija i Finska priznaju jezične manjine, ali ne nacionalne. Treća je pak skupina zemalja kojoj pripada i Republika Hrvatska „*koja priznaje nacionalne manjine* i, štoviše, jedna je od rijetkih zemalja poput Slovenije i Rumunjske koja pripadnicima nacionalnih manjina *ne osigurava samo zaštitu nacionalnog i kulturnog identiteta već i posebna mjesta u parlamentu, dakle pravo na političku prezentaciju i artikulaciju njihovih interesa*“ (Tatalović, Lacović, 2011:376).

Dosadašnja kratka rasprava i primjeri različitih shvaćanja pojma manjinske skupine, odnosno etničke (nacionalne) manjine, služili su uglavnom kao općeniti pristup važan za razumijevanje i definiranje samog pojma manjinskih prava. Prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina (UZPNM ili Ustavni zakon dalje u tekstu), u Članku 4. stavak 1. „Svaki državljanin Republike Hrvatske ima: pravo slobodno se izjasniti da je pripadnik neke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj; pravo ostvarivati sam ili zajedno s drugim pripadnicima te nacionalne manjine ili zajedno s pripadnicima drugih nacionalnih manjina prava i slobode propisane ovim Ustavnim zakonom i druga manjinska prava i slobode propisana posebnim zakonima.“

Prema Priručniku za vijeća nacionalnih manjina nastalome kao rezultat projekta potpore vijećima nacionalnih manjina na područjima posebne državne skrbi u okvirima projekta Europske unije (EU CARDS 2003), „manjinska je prava moguće odrediti kao skup posebnih mjera koje služe zaštititi, očuvanju i unapređenju nacionalnih ili etničkih, kulturnih, jezičnih i vjerskih identiteta i posebnosti manjinskih skupina i osoba koje tim skupinama pripadaju te ostvarivanju njihove pune integracije u društveni, gospodarski i javni život na načelima jednakosti i nediskriminacije u pristupu i ostvarivanju različitih prava“.

Posebne mjere iz Ustavnog zakona odnose se na prepoznavanje i promicanje tzv. „pozitivne diskriminacije“ kao procesa ostvarivanja posebnih manjinskih prava što proizlaze iz podređenog položaja koji manjine imaju u odnosu na većinski narod u Republici Hrvatskoj. Ta se podređenost može ogledati kako u njihovoj malobrojnosti tako i u slabijem ekonomskom, političkom, kulturnom i drugom utjecaju pojedinih manjinskih skupina i pojedinaca u široj zajednici. Stoga se poduzimanjem posebnih mjera i ostvarivanjem specifičnih manjinskih prava teži osigurati uvjete za opstanak manjinskih skupina i njihovu integraciju u širu zajednicu uz očuvanje vlastitog identiteta i uz sprječavanje nedobrovoljne asimilacije.

Manjinska se prava, kao dio i specifična nadgradnja klasičnih ljudskih prava,⁵ odnose na prava pojedinaca, pripadnika manjina, koji svoja manjinska prava mogu u praksi ostvarivati samostalno, ali i u zajednici s drugim pripadnicima nacionalnih manjina (Ustavni zakon).

⁵ „Klasična“ ljudska prava dijele se u tri velike skupine: građanska, politička i socijalna prava, a najpregnantnije su izražena u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima, usvojenoj i proglašenoj od Opće skupštine UN-a Rezolucijom 217 A (III) 10. prosinca 1948. godine.

Budući da je klasična doktrina ljudskih prava podrazumijevala da „članovi manjina uživaju pojedinačnu jednakost pred zakonom i stoga ne mogu (više) legitimno zahtijevati dodatne pogodnosti za održavanje svoje etničke posebnosti“ (Mesić, 2003:162), organizacija Ujedinjenih naroda, koja je svoju platformu *Opće deklaracije o ljudskim pravima*⁶ definirala kroz takvu političku filozofiju, više nije bila u mogućnosti isticati i zastupati kolektivna manjinska prava. Stoga u „*Općoj deklaraciji o ljudskim pravima nema nikakva spomena o pravima nacionalnih i etničkih manjina*“ (Mesić, 2003:162).

Ovo je ograničenje ispravljeno tek 1992. godine kada su Ujedinjeni narodi prihvatili *Deklaraciju o pravima osoba koje pripadaju etničkim, nacionalnim, vjerskim ili jezičnim manjima*.⁷ Iste godine Vijeće Europe iniciralo je proces potpisivanja *Europske povelje za regionalne i manjinske jezike*,⁸ a 1995. godine potpisivanje *Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina*.⁹ Republika Hrvatska kao potpisnica ovih međunarodnih dokumenata i instrumenata obvezna je postupati prema njihovim pravnim standardima (Mesić, 2003).

Ostvarivanje i zaštita temeljnih ljudskih i posebnih manjinskih prava u djelokrugu su i nadležnosti institucija nacionalnih država, a temelje se na prihvaćenim pravnim standardima na državnoj i međunarodnoj razini. Stoga je potrebno ukratko promotriti koja su to prava, standardi i načela koje je Republika Hrvatska preuzela provoditi i štiti pod određenim uvjetima.

1.2. Pravno-institucionalni okvir zaštite nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj

Pravno-institucionalnu regulaciju i politike koje se odnose na zaštitu nacionalnih manjina i ostvarivanje manjinskih prava valja promatrati kao složen, dinamičan, promjenjiv te višestruko uvjetovan društveni okvir. On je takav zbog više razloga. Kao državu i društvo Republiku Hrvatsku, kao i njezin odnos prema manjinskim zajednicama i njihovim pravima, u značajnoj su mjeri odredili neki unutarnji i vanjski procesi. Prije svega, to je unutarnjopolitički proces razdvajanja od prijašnje federativne zajednice (SFRJ) i šest konstitutivnih federalnih nacija te ratom izborena i stečena neovisnost uz međunarodno priznanje. Osamostaljivanjem Republike Hrvatske napušten je dotadašnji jugoslavenski model zaštite narodnosti,¹⁰ a u neposrednim ratnim i poratnim godinama tijekom devedesetih godina 20. stoljeća tek se počeo stvarati i graditi model zaštite nacionalnih manjina. Osim unutarnjih nepovoljnih okolnosti, značajan su utjecaj na ostvarivanje prava nacionalnih manjina imali i vanjski čimbenici, sadržani u različitim vidovima pritisaka međunarodne zajednice na hrvatsko zakonodavstvo, posebno u pretpristupnome razdoblju pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Ne šireći dalje analizu razloga, može se navesti konstatacija Tatalovića i Lacovića da je kao posljedica rata i ratnih razaranja „složeno i teško gospodarsko i socijalno stanje u prvih deset godina samostalne Hrvatske obilježeno značajnim raskorakom između normativnog i stvarnog stanja kada je riječ o pravima nacionalnih manjina“ (Tatalović, Lacović, 2011:381).

⁶ Universal Declaration of Human Rights.

⁷ Declaration on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, National, Religious or Linguistic Minorities.

⁸ The European Charter for Regional and Minority Languages.

⁹ Framework Convention for the Protection of National Minorities.

¹⁰ Hrvatska je u to vrijeme bila određena kao „nacionalna država hrvatskog naroda, država srpskog naroda u Hrvatskoj i država narodnosti koje u njoj žive“ (Ustav SR Hrvatske iz 1974., prema: Mesić, 2003:167).

Važna sastavnica procesa daljnje demokratizacije hrvatskoga društva bili su parlamentarni i predsjednički izbori 2000. godine, nakon kojih je uslijedilo stvaranje pretpostavki za dugoročne promjene koje su uvelike približile Republiku Hrvatsku visokim europskim standardima u području zaštite nacionalnih manjina i ostvarivanju manjinskih prava. Formalnopravno i institucionalno gledajući, „manjine u Hrvatskoj zaštićene su na svim razinama – od međunarodnog manjinskog prava i bilateralnih sporazuma, preko Ustava i Ustavnog zakona, do posebnih zakona i lokalnih samoupravnih statuta“ (Mesić, 2003:170). Ovdje će se ukratko prikazati neke važnije pravne instrumente, skupine načela i nadležna tijela koja skrbe o učinkovitoj manjinskoj zaštiti i položaju manjina u Republici Hrvatskoj.

- Republika Hrvatska preuzela je obveze poštovanja ljudskih i manjinskih prava u odnosu na sve svoje građane. Te se obveze temelje na *nacionalnom zakonodavnom okviru i međunarodnim dokumentima* koje je Republika Hrvatska usvojila i koji čine integralni dio nacionalnog zakonodavstva.
- Ravnopravnost građana koji pripadaju nacionalnim manjinama s pripadnicima većinskog naroda zajamčena je *Ustavom Republike Hrvatske*.
- Ustav, nadalje, propisuje da se ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuju Ustavnim zakonom.
- Ratificirani su bilateralni sporazumi o zaštiti nacionalnih manjina s Republikom Mađarskom 1995. godine, Republikom Italijom 1996. godine, Republikom Srbijom i Crnom Gorom 2005. godine, Republikom Makedonijom 2008. godine i Republikom Crnom Gorom 2011. godine, a Republika Hrvatska je i stranka *Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe i Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima* od 1997. godine.
- Zakoni koji isključivo uređuju zaštitu i ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj jesu: 1. *Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina* (2002.), 2. *Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj* (2000.) te 3. *Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj* (2000.).¹¹
- Važnu ulogu u osiguravanju prava nacionalnih manjina imaju nacionalni strateški i operativni dokumenti: Nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine i Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje od 2013. do 2015. godine te Akcijski plan za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina za razdoblje od 2011. do 2013. godine.
- Svoje zauzimanje za zaštitu ljudskih prava i prava nacionalnih manjina Republika Hrvatska potvrdila je potpisivanjem *Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji* (2011.), u kojem se obvezala nastaviti jačati zaštitu manjina i poboljšavati zaštitu ljudskih prava, između ostaloga i djelotvornom provedbom *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina*.
- Sveukupna nacionalna koordinacija te praćenje politika i aktivnosti usmjerenih na nacionalne manjine povjerena je Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.
- Važnu ulogu u osiguravanju prava nacionalnih manjina imaju još: *Savjet za nacionalne manjine, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina, koordinacije vijeća nacionalnih manjina* te nadležna ministarstva na nacionalnoj razini, odnosno relevantna tijela na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini i manjinske udruge.

¹¹ Svi posebni zakoni i propisi kojima se uređuju prava nacionalnih manjina ovdje se ne spominju, već se navode u popisu literature na kraju ove analize.

- Važnu ulogu u nadzoru osiguravanja prava nacionalnih manjina imaju i međunarodne organizacije: *Ujedinjeni narodi, Vijeće Europe, Europska unija* te *Organizacija za europsku sigurnost i suradnju* (OESS).
- Zastupnicima manjina u Saboru ostavljen je opći politički, a ne posebni manjinski mandat te je povećan broj stalnih predstavnika manjina u Saboru s pet na osam zastupnika. Uz to manjine su dobile pravo biranja svojih predstavnika u predstavnička i izvršna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Uza sve to, u Republici Hrvatskoj postoji još cijeli niz relevantnih strateških dokumenata te posebnih zakona i programa usmjerenih na zaštitu nacionalnih manjina i ostvarivanje manjinskih prava koji ovdje nisu prikazani. Na temelju toga može se zaključiti da je Republika Hrvatska izgradila cjelovit pravno-institucionalni okvir u ovom području. No čak i tako dobro uspostavljeni zakoni i pravno-institucionalna regulativa samo su polazišne pretpostavke za kvalitetnu zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. S obzirom na to da postoje poteškoće u primjeni i prihvaćanju pravnih instrumenata zaštite manjina, čak i kada Vlada iskazuje dovoljno političke volje, postoje određene slabosti u načinu na koji je uređeno ostvarivanje pojedinih specifičnih manjinskih prava što otvara prostor za unaprjeđenje. Budući da je prema pravnoj snazi nakon Ustava upravo *Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina* ključni zakon koji jamči manjinska prava, ukratko će se razmotriti i predstaviti pojedine njegove dijelove te manjkavosti vezane za konkretne mjere i politike u zaštiti nacionalnih manjina i ostvarivanju manjinskih prava.

1.3. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji¹² Republika Hrvatska obvezala se donijeti novi Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina.¹³ Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina usvojen je u Hrvatskom saboru u prosincu 2002. godine. Njegovim usvajanjem stvoren je sveobuhvatan pravno-institucionalan okvir za zaštitu prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Prvi su put u pravni sustav Republike Hrvatske uvedeni instituti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina putem kojih pripadnici nacionalnih manjina na lokalnoj razini sudjeluju u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Uz to ispunjena je jedna od važnih međunarodnih obveza koju je Republika Hrvatska prihvatila članstvom u Vijeću Europe.

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina definirao je nacionalnu manjinu kao skupinu pojedinaca čiji pripadnici imaju sljedeća obilježja:

- državljani su Republike Hrvatske;
- tradicionalno su nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske;
- imaju specifična etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana;
- iskazuju želju za očuvanjem svojih specifičnih obilježja.

¹² U lipnju 2004. Europsko je vijeće Republici Hrvatskoj dodijelilo status zemlje kandidatkinje, a pristupni su pregovori otvoreni u listopadu 2005. Nakon potpisa pristupnog ugovora u prosincu 2011. i procesa ratifikacije u svim državama članicama, RH je od 1. srpnja 2013. god. 28. država članica EU.

¹³ Hrvatski je sabor 1991. godine donio dva dokumenta kojima je iskazao spremnost na zaštitu manjina. To su: *Rezolucija o zaštiti ustavnog demokratskog poretka i prava manjina* te *Ustavni zakon o ljudskim pravima i pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj*. Međutim, uslijed pojedinih slabosti, pravno-institucionalni okvir zaštite manjinskih prava i popis priznatih nacionalnih manjina mijenjani su u Republici Hrvatskoj od njezina osamostaljenja do danas više puta.

Uz to *Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina* zajamčeno je ostvarivanje prava i sloboda pripadnicima nacionalnih manjina, a koja se odnose na sljedeće:

- slobodno izjašnjavanje o pripadnosti nekoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj;
- pravo na uporabu svog imena i prezimena na jeziku kojim se služe te da ono bude službeno priznato njima i njihovoj djeci upisom u matične knjige i druge službene isprave;
- pravo da im se obrazac osobne iskaznice tiska i popunjava i na jeziku i pismu kojim se služe;
- služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi, te u službenoj uporabi;
- odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe;
- uporabu svojih znamenja i simbola;
- ostvarivanje kulturne autonomije održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture te očuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicije;
- pravo na očitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere;
- pristup sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnoga priopćavanja (primanje i širenje informacija) na jeziku i pismu kojim se služe;
- samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa;
- zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosuđnim tijelima;
- sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima preko vijeća i predstavnika nacionalnih manjina;
- zaštitu od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti njihov opstanak, ostvarivanje prava i sloboda.

Ostvarivanje pojedinih manjinskih prava i sloboda u Republici Hrvatskoj može se temeljiti na nekoliko sljedećih kriterija: 1. brojčanoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ili na nekom njezinu području, 2. stečenim pravima i 3. međunarodnim ugovorima.

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina omogućeno je i osnivanje koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. U koordinacije se međusobno mogu povezivati dva ili više vijeća nacionalnih manjina osnovanih u istoj jedinici lokalne samouprave, dva ili više vijeća osnovanih u istoj jedinici regionalne samouprave te dva ili više vijeća osnovanih u različitim jedinicama lokalne i regionalne samouprave.

Nadzor nad ostvarivanjem prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina, utvrđenih *Ustavom Republike Hrvatske*, *Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina* i drugim posebnim zakonima, provode tijela državne uprave u pitanjima iz svog djelokruga čiji rad usklađuje Vlada Republike Hrvatske. Obveza je Vlade RH jedanput godišnje Hrvatskome saboru podnijeti izvješće o provedbi *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina*.

Iz dosadašnjeg pregleda pravno-institucionalnog okvira zaštite manjina te *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina* može se primijetiti kako je intencija zakonodavca bila usmjerena na postizanje dva općenita cilja. To su:

1. **sveobuhvatnost** - na jednome mjestu (*Ustavnim zakonom*) cjelovito obuhvatiti i regulirati prava i slobode nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj;
2. **primjena visokih međunarodnih standarda zaštite** - nasuprot prethodnima, u nove zakone ugraditi najviše europske i svjetske pravne standarde zaštite nacionalnih manjina i ostvarivanja manjinskih prava.

No nakon četiri izborna ciklusa¹⁴ i visoke normativne razine zakonom zajamčenih prava i sloboda uočene su određene manjkavosti i ograničenja u implementaciji zakonskih odredaba i utvrđenoj praksi vezanoj uz rad vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Ovdje će se izdvojiti samo neke prepoznate probleme u već provedenim analizama i radu drugih autora.

Pojedine teškoće i problemi prepoznati u radu Tatalovića i Lacovića¹⁵ odnose se na sljedeće:

- nedovoljni kapaciteti i/ili spremnost pojedinih tijela državne uprave za provedbu Ustavnog zakona;
- nedovoljnu zainteresiranost izvršnih tijela lokalne i regionalne samouprave za suradnju s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina;
- apatičnost i/ili nedovoljnu motiviranost pripadnika nacionalnih manjina ili njihovih organizacija i predstavnika da aktivno poboljšaju položaj nacionalnih manjina.

Nešto šira slojevitost u prepoznavanju pojedinih teškoća i problema nalazi se u Mesićevu¹⁶ radu, od kojih će se izdvojiti sljedeće:

- Postoji tendencija prema arbitrarnim interpretacijama i čak miješanju u primjenu zakona, što čini zaštitu, ne samo manjinskih, nego i ljudskih prava općenito, vrlo osjetljivim i nedovršenim demokratskim projektom u Hrvatskoj.
- Ne postoji sustavna koncepcija etnokulturne pravde kao integralnog dijela društvene pravde – čini se da su manjinska prava, više ili manje, mehanički nadograđena na pravni sustav (uvelike zbog međunarodnog pritiska).
- Nastavni sadržaji kao i udžbenici za osnovne i srednje škole i dalje najčešće ostaju unikatni te etnocentrični, odnosno kroatocentrični.
- Ne samo većinski narod, nego također i manjine još se nisu prilagodili kulturi temeljenoj na manjinskim pravima, a političku klimu općenito karakterizira manjak privrženosti demokratskim procedurama, ljudskim pravima te prihvaćanju različitosti.
- Uočen je tzv. *manjinski paradoks ili paradoks manjinskih prava*. Pokazuje se naime da se manjinske organizacije i vođe koje artikuliraju manjinske agende rukovode uglavnom etnonacionalnim aspiracijama, a ne pravim duhom građanskih i ljudskih prava. Ukratko, manjine ovdje djeluju kao „rezervne većine“ i utoliko teže nalaze saveznike u široj, većinskoj javnosti, ako je uopće tamo traže. Prije će se za pomoć u zaštiti svojih interesa obratiti nadzornim tijelima međunarodne zajednice, što se u sadašnjoj situaciji u javnosti doživljava samo kao još jedan znak njihove neloyalnosti hrvatskoj državi. Postoje još dvije odrednice manjinskog paradoksa: to su oponašanje većine i/ili oponašanje njihovih srodničkih država.

---

¹⁴ Prvi izbori za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održani su 2003./2004. godine, a obilježio ih je malen odaziv birača te niz organizacijskih i komunikacijskih problema. Naredni izbori su održani 2007., 2011. i 2015.

¹⁵ Tatalović, S., Lacović, T. (2011) Dvadeset godina zaštite nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. *Migracijske i etničke teme* 27 (3):375-391.

¹⁶ Mesić, M. (2003) Europski standardi manjinske zaštite i položaj manjina u Hrvatskoj. *Revija za sociologiju*, Vol. XXXIV, No. 3-4:161-177.

SAŽETAK POGLAVLJA

Konceptualno i sadržajno gledano, ljudska prava su temeljna, opća i neotuđiva te pripadaju svim osobama, neovisno o tome jesu li ili nisu građani pojedine države. Kao takva potvrđuju ideal slobodnih ljudskih bića i najširi aspekt čovjekove društvenosti i ljudskog dostojanstva.

Ljudska prava treba pojmovno razlikovati od prava građana i prava manjina. Za ostvarivanje prava kao što su primjerice pravo glasa, pravo da se bira i bude biran, pravo na slobodu informiranja, izražavanja, izbor zaposlenja, poduzetništvo i slično, koristi se pojmom prava građana, dakle pravima koja su zajamčena isključivo građanima određene države.

S druge strane za ostvarivanje prava određenih društvenih zajednica koje imaju posebna etnička (nacionalna), vjerska ili jezična obilježja, a koja žele njegovati pojedinačno ili u zajednici s ostalim pripadnicima određene manjine, koristi se pojmom prava manjina. Kao takva manjinska su prava posebna te su u djelokrugu i nadležnosti institucija nacionalnih država, koje se različito odnose prema manjinskoj pripadnosti svojih građana.

Pravno-institucionalnu regulaciju i politike koje se odnose na zaštitu nacionalnih manjina i ostvarivanje manjinskih prava u Republici Hrvatskoj valja promatrati kao složen, dinamičan, promjenjiv te višestruko uvjetovan društveni okvir. On je takav zbog više razloga. Kao državu i društvo Republiku Hrvatsku, kao i njezin odnos prema manjinskim zajednicama i njihovim pravima, u značajnoj su mjeri odredili neki unutarnji i vanjski procesi.

Prije svega, to je unutarnjopolitički proces razdvajanja od prijašnje federativne zajednice (SFRJ) i šest konstitutivnih federalnih nacija te ratom izborna i stečena neovisnost uz međunarodno priznanje. Osim unutarnjih nepovoljnih okolnosti, značajan su utjecaj na ostvarivanje prava nacionalnih manjina imali i vanjski čimbenici, sadržani u različitim vidovima pritisaka međunarodne zajednice na hrvatsko zakonodavstvo, posebno u pretpristupnome razdoblju pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Sukladno tomu u novijoj povijesti mogu se razlikovati dva ishodišna smjera odnosa Republike Hrvatske prema nacionalnim manjinama i njihovim pravima. Državotvorna doktrina kao prvi ishodišni smjer obilježena je značajnim raskorakom između normativnog i stvarnog stanja u odnosu na ostvarivanje i zaštitu manjinskih prava u procesu osamostaljivanja Republike Hrvatske nakon devedesetih godina 20. st. Euroatlantska doktrina kao drugi ishodišni smjer odnosi se na razdoblje nakon parlamentarnih i predsjedničkih izbora 2000. god., nakon kojeg je uslijedilo stvaranje pretpostavki za dugoročne promjene koje su uvelike približile Republiku Hrvatsku visokim europskim standardima u području zaštite nacionalnih manjina i ostvarivanju manjinskih prava.

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina usvojen je u Hrvatskom saboru u prosincu 2002. godine. Njegovim usvajanjem stvoren je sveobuhvatan pravno-institucionalan okvir za zaštitu prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Prvi su put u pravni sustav Republike Hrvatske uvedeni instituti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina putem kojih pripadnici nacionalnih manjina na lokalnoj razini sudjeluju u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Uz to njegovim usvajanjem ispunjena je jedna od važnih međunarodnih obveza koju je Republika Hrvatska prihvatila članstvom u

Vijeću Europe. Pored Ustavnog zakona, u Republici Hrvatskoj postoji još cijeli niz relevantnih strateških dokumenata te posebnih zakona i programa usmjerenih na zaštitu nacionalnih manjina i ostvarivanje manjinskih prava. Na temelju toga može se zaključiti da je Republika Hrvatska izgradila cjelovit pravno-institucionalni okvir u ovom području te da je svojom zakonodavnom regulativom postigla visok stupanj zaštite prava nacionalnih manjina

2

KONCEPTUALNO- METODOLOŠKI OKVIR

2 KONCEPTUALNO- METODOLOŠKI OKVIR

2.1. Svrha integrirane GAP analize

GAP analiza integralni je dio projekta "Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini" kojem je cilj osigurati cjelovito i učinkovito ostvarivanje ljudskih prava, te poboljšanje i olakšanje aktivnog i potpunog sudjelovanja nacionalnih manjina u gospodarskom, kulturnom i društvenom životu hrvatskog društva, uz očuvanje njihova vlastitog identiteta, kulture i tradicije.

Projekt obuhvaća provedbu istraživačko-analitičkih i edukacijskih aktivnosti te aktivnosti izrade, uspostave i testiranja web-sučelja za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Cilj projekta je osigurati preduvjete za aktivnu participaciju vijeća nacionalnih manjina u praćenju provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i u razvoju vlastitih lokalnih zajednica na području Republike Hrvatske.

Ovaj projekt komplementaran je projektu IPA 2012 Ministarstva uprave, u okviru kojeg će se osigurati praćenje ostvarivanja prava definiranih UZPNM-om u nadležnosti Ministarstva uprave. Primjerice pratit će se usklađenost statuta jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s UZPNM-om, dok će se ova analiza usredotočiti na praćenje provedbe UZPNM-a iz perspektive njegove implementiranosti u život lokalnog stanovništva iskazane kroz mišljenja VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a.

Predmet GAP analize jest opis uloge i procjena kapaciteta vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Opći cilj GAP analize jest procjena kapaciteta vijeća i predstavnika nacionalnih manjina za ostvarivanje njihove zakonom predviđene uloge na lokalnoj i područnoj razini te prikaz odstupanja sadašnjeg stanja u odnosu na željeno stanje.

Specifično, analiza je usmjerena na tri područja djelovanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina:

- praćenje provedbe Ustavnog zakona na lokalnoj i područnoj razini;
- aktivno sudjelovanje u kreiranju lokalnih razvojnih politika i politika usmjerenih na zaštitu ljudskih prava i prava nacionalnih manjina;
- aktivno umrežavanje s ključnim dionicima lokalnog razvoja i sudjelovanje u razvojnim procesima zajednice.¹⁷

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina pripadnicima nacionalnih manjina zajamčeno je pravo sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u općinama, gradovima i županijama. Od 2003. do 2015. godine „manjinski izbori“ održani su četiri puta i tijekom tog razdoblja provedeno je više izmjena i dopuna zakonodav-

¹⁷ Razrada specifičnih ciljeva dio je poglavlja o konceptualizaciji i metodologiji empirijskog istraživanja u nastavku ovog rada.

nog okvira¹⁸ kako bi se osnažila uloga vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (VPNM) i povećala njihova učinkovitost. Unatoč tome godišnja izvješća Vlade o provedbi Ustavnog zakona,¹⁹ istraživačka analitička izvješća (CARDS 2003, Tatalović i dr. 2010) kao i četiri podnesena mišljenja o Hrvatskoj od strane Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju o pravima nacionalnih manjina Vijeća Europe upućuju na nedostatke u funkcioniranju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Imajući u vidu dosad prepoznate teškoće i probleme u implementaciji *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina*, ovdje se iznosi prijedlog integrirane GAP analize kao uporišta i alata za prepoznavanje odstupanja ili raskoraka između postavljenih ciljeva (normativna razina) i ocjene trenutnog stanja radi njegova poboljšanja i primjerene provedbe odredaba Ustavnog zakona.

Praćenje i ocjena ostvarivanja manjinskih prava i sloboda izvodi se temeljem više izvora podataka, odnosno iz različitih perspektiva. Stajališta su to:

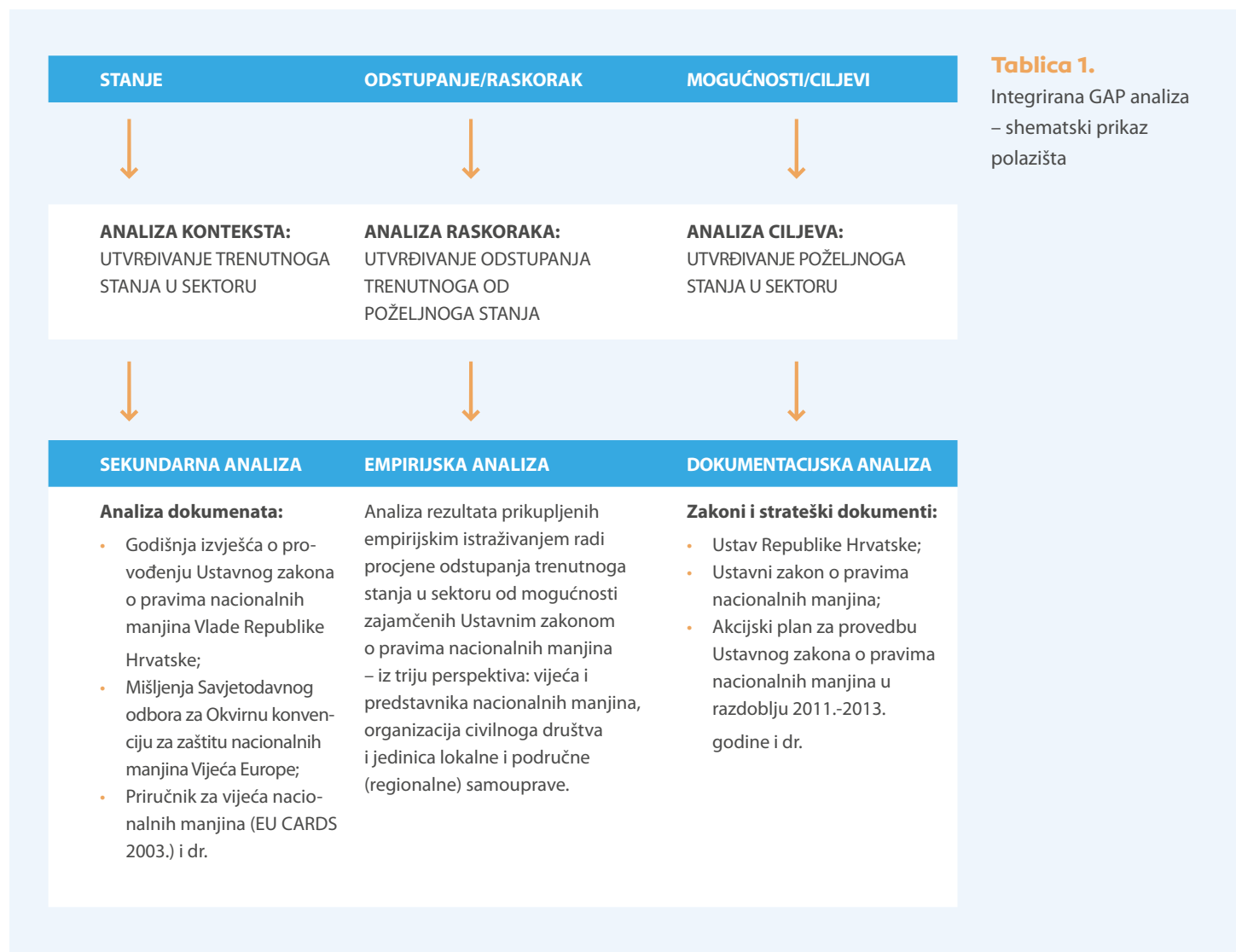
1. *Vlade Republike Hrvatske*, odnosno sekundarne analize godišnjih izvješća o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina;
2. *Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe*, odnosno sekundarne analize Mišljenja odbora o Hrvatskoj – tj. periodičnim izvješćima o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koje Vlada podnosi Vijeću Europe;
3. *Izvješća projekta EU CARDS 2003*, kao i nekih drugih projekata u ovom području;
4. *Vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (VPNM), organizacija civilnoga društva (OCD) i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S)*, odnosno analize rezultata prikupljenih empirijskim istraživanjem – kao osnova integrirane GAP analize (Tablica 1).

Analiza je dodatno usmjerena na lokalni kontekst te provjeru prepoznatljivosti i umreženosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici. Ciljano se propituju primjeri dobre prakse suradnje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (VPNM) kako s lokalnom samoupravom tako i s ključnim dionicima lokalnog razvoja kao što su lokalne akcijske grupe i/ili udruge za razvoj zajednice. Primjeri dobre prakse uobličuju se u preporuke za unaprjeđenje uloge vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u praćenju provedbe Ustavnog zakona, u kreiranju lokalnih razvojnih politika i u sudjelovanju u razvojnim procesima na lokalnoj i područnoj razini s obzirom na važnost koju bi to moglo polučiti na nacionalnoj razini.

Primjenom GAP analize želi se postići širi uvid u aktualnu pripremljenost i mogućnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina da se koriste zajamčenim posebnim pravima i slobodama koja im Republika Hrvatska osigurava Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te ostalim posebnim zakonima i programima usmjerenima na zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Stoga se središnjim dijelom analize obuhvatilo praćenje ostvarivanja prava i sloboda definiranih člankom 7. Ustavnoga

¹⁸ To uključuje i promjene Ustava (NN76/10) koji se, uz do tada navedenih 10 nacionalnih manjina, dopunjuje s još 12 nacionalnih manjina. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (NN 155/02, 47/10, 80/10, 91/11, 93/11) i Zakon o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (NN 80/11, 34/12), izmjene Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi samo su neke ključne izmjene i dopune u posljednjih nekoliko godina.

¹⁹ Vlada RH redovito podnosi Saboru izvješća o provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, počevši s prvim objedinjenim izvješćem za 2003. i 2004. godinu, a nakon toga za svaku iduću godinu. Zadnje dostupno jest *Izvješće o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i o utrošku sredstava osiguranih u državnom proračunu Republike Hrvatske za 2014. godinu za potrebe nacionalnih manjina*.

Tablica 1.
Integrirana GAP analiza – shematski prikaz polazišta

zakona u svih deset pobrojanih odredaba koje pripadnicima nacionalnih manjina u Hrvatskoj omogućuju ostvarivanje manjinskih prava, pojedinačno ili zajedno s drugim osobama koje pripadaju istoj nacionalnoj manjini, te kada je to određeno Ustavnim zakonom ili posebnim zakonima, zajedno s pripadnicima drugih nacionalnih manjina.

Za potrebe finalne sinteze rezultata integrirane GAP analize izdvojilo se kratke zaključke s ocjenom stanja iz Vladina Izvješća o provođenju Ustavnog zakona iz 2014. godine prema odredbama (čl. 7. UZPNM-a) kojima su zajamčena posebna manjinska prava i slobode, a radi prepoznavanja mogućih odstupanja od njihova ostvarivanja (Tablica 2). Uz to prikazuju se preporuke Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe proizišle iz Četvrtog mišljenja o Hrvatskoj u studenome 2015. godine (Tablica 3).

Tablica 2.

Ostvarivanje posebnih
prava i sloboda
pripadnika nacionalnih
manjina u 2014. godini
(Vlada RH)

1

Služenje svojim jezikom i pismom, privatno i u javnoj uporabi te u službenoj uporabi.

- U području ostvarivanja prava na ravnopravnu službenu uporabu manjinskog jezika i pisma tijekom 2014. godine nije zabilježen značajniji napredak u odnosu na ranije godine. Pripadnici nacionalnih manjina nisu koristili pravo uporabe svog jezika i pisma u postupcima pred upravnim tijelima jedinica samouprave kao ni u postupcima pred državnim tijelima.
- U odnosu na 2013. godinu značajno je povećan broj sudskih postupaka koji su vođeni na jeziku nacionalne manjine, ali se povećao i broj predmeta u kojima je stranka odbila to pravo.
- Broj izdanih dvojezičnih osobnih iskaznica je smanjen, a tijekom izvještajnog razdoblja najveći broj dvojezičnih osobnih iskaznica zatražili su pripadnici talijanske, srpske i češke nacionalne manjine.
- Analiza stanja usklađenosti statuta jedinica samouprave sa Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u RH je pokazala da od 27 lokalnih jedinica koje su svoje statute dužne uskladiti s navedenim propisima, njih 10 u potpunosti je uskladilo svoje statute, 12 ih nije detaljno razradilo ostvarivanje svakog pojedinačnog prava, dok 5 jedinica lokalne samouprave, uključujući i Grad Vukovar, uopće nije svojim statutima uredilo ostvarivanje predmetnih prava. Očekuje se da će se u narednom razdoblju izmjenama i dopunama Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, na čije je donošenje Vladu RH obvezao Ustavni sud, osigurati u cijelosti ujednačeno i detaljno statutarno uređivanje prava pripadnika nacionalnih manjina na službenu i javnu uporabu svog jezika i pisma, a time i puno ostvarenje ovih prava.

2

Odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu kojim se služe.

- U području odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina tijekom 2014. godine osiguran je visok stupanj provedbe Ustavnog zakona. Uspješno je provedeno obrazovanje učenika u nastavi koja se u cjelini izvodi na jeziku i pismu nacionalnih manjina (model A), dok se sve više učenika uključivalo i u učenje jezika i kulture nacionalnih manjina (model C).
- Za školsku godinu 2014./2015. odobren je ustroj nastave u 8 osnovnih škola po modelu B i C i to za djecu pripadnike albanske, mađarske, srpske i makedonske nacionalne manjine.
- U listopadu 2014. godine Hrvatski sabor je usvojio Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije koja obuhvaća i nastavne planove i programe za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina.
- Posebni naponi uloženi su u odgoj i obrazovanje pripadnika romske nacionalne manjine. Za djecu pripadnike romske nacionalne manjine kontinuirano se osigurava uključivanje u programe predškolskog odgoja kako bi se premostio jaz između socijalno-ekonomske situacije u kojoj djeca pripadnici romske nacionalne manjine žive i mogućnosti za njihovu uspješnu integraciju tijekom obveznog osnovnog obrazovanja. U proteklih šest godina vidljivo je stalno povećanje obuhvata romske djece osnovnim obrazovanjem, dok je u školskoj godini 2014./2015. zabilježen lagani pad. I u 2014. godini nastavljen je trend povećanja broja učenika romske nacionalne manjine uključenih u sustav srednjoškolskog obrazovanja.

3 Uporaba svojih znamenja i simbola.

- U 2014. godini Ministarstvo uprave nije zaprimilo ni jednu predstavku niti je evidentiralo bilo kakvu primjedbu vezano za ostvarivanje prava na očuvanje tradicijskih naziva i oznaka te na uporabu znamenja i simbola pripadnika nacionalnih manjina.

4 Kulturna autonomija održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture te očuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicije.

- Kroz kulturnu autonomiju nacionalne manjine ostvaruju svoje kulturne i umjetničke slobode u svim aspektima kroz koje mogu razvijati i promicati svoj kulturni i nacionalni identitet. Analiza provedenih aktivnosti koje su tijekom 2014. godine bile usmjerene na osiguravanje kulturne autonomije nacionalnih manjina ukazuje na sustavno poticanje nacionalnih manjina te njihov aktivan i ravnopravan doprinos kulturnom životu.
- U 2014. godini, putem Ministarstva kulture, povećanim sredstvima u odnosu na 2013. godinu, financirano je: opremanje knjižnica, novinska i književno-nakladnička djelatnost, glazbeno-scenska djelatnost i kulturno-umjetnički amaterizam, likovna, novomedijska i filmska djelatnost, međunarodna kulturna suradnja, arhivska i muzejsko-galerijska djelatnost i zaštita baštine nacionalnih manjina.
- Programi brojnih manjinskih udruga i ustanova u 2014. godini financirani su značajnim sredstvima putem Savjeta za nacionalne manjine. U narednom razdoblju će se u okviru osiguranih sredstava sufinancirati kulturna djelatnost i programi nacionalnih manjina.
- Savjet za nacionalne manjine utvrđuje napredak u ostvarivanju prava na kulturnu autonomiju, ali uočava nedovoljno poznavanje metodologije izvještavanja o utrošku sredstava dodijeljenih iz državnog proračuna te utvrđuje potrebu daljnjeg educiranja udruga i ustanova nacionalnih manjina u tom smjeru.

5 Pravo na očitovanje svoje vjere te na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere.

- U Republici Hrvatskoj dosegnuta je visoka razina u ostvarivanju prava na očitovanje svoje vjere, kao i prava na osnivanje vjerskih zajednica zajedno s drugim pripadnicima te vjere.
- Ugovorima o pitanjima od zajedničkog interesa, potpisanim sa sljedećim vjerskim zajednicama u Hrvatskoj: Srpskom pravoslavnom crkvom, Islamskom zajednicom, Koordinacijom židovskih općina, Židovskom zajednicom Bet Izrael, Bugarskom pravoslavnom crkvom i Makedonskom pravoslavnom crkvom, Republika Hrvatska obvezala se iz državnog proračuna davati godišnje iznose koji se izračunavaju prema umnošku koeficijenta utvrđenog ugovorima i bruto osnovice za izračun plaća javnih i državnih službenika.

6 Pristup sredstvima javnog prioćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu kojim se služe.

- Ostvarivanje prava nacionalnih manjina na pristup javnim medijima tijekom 2014. godine, prema ocjeni Savjeta za nacionalne manjine, zbog nedovoljne medijske prezentiranosti manjinskih aktivnosti i sadržaja je nezadovoljavajuće.
- HRT u odnosu na sadržaje namijenjene nacionalnim manjinama nije dosad izvršio obveze koje proizlaze iz Ugovora između Hrvatske radiotelevizije i Vlade RH za razdoblje od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2017. godine kako u pogledu udjela toga sadržaja u cjelokupnom televizijskom programu tako i u pogledu kvalitete sadržaja. Emisije za nacionalne manjine nisu integrirane u ostale programe, a aktivnosti manjina nisu vizualno prepoznatljive u smislu integracije u sveukupni javni, kulturni i politički život.
- U narednom razdoblju potrebno je uložiti dodatne napore u provedbu Ugovora, a posebno poraditi na objektivnijem i profesionalnijem pristupu manjinskoj tematici te na formiranju manjinskih redakcija.

7 Samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa.

- Savjet za nacionalne manjine naglašava problem osiguranja sredstava za provedbu i promidžbu izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, a što je dodatno otežano primjenom izmjena Zakona o porezu na dohodak na proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a posebno u jedinicama samouprave koje se nalaze na područjima od posebne državne skrbi.
- Savjet također predlaže da se sukladno čl. 136. Zakona o lokalnim izborima u narednom razdoblju posebnim zakonom uredi pitanja izbora vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.
- Vezano uz problematiku nereguliranja statusa predstavnika nacionalnih manjina kao neprofitnih pravnih osoba Savjet je predložio Ministarstvu uprave da izmjenama Zakona o registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina predstavnicima nacionalnih manjina dodijeli status neprofitnih pravnih osoba danom upisa u Registar.

8 Zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima.

- Pripadnici nacionalnih manjina u potpunosti su ostvarili svoju zastupljenost u Hrvatskome saboru.
- U odnosu na zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima Vlade RH, u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu, vidljivo je smanjenje postotnog udjela s 3,51 % na 3,49 %, ali treba uzeti u obzir da se smanjio i ukupan broj zaposlenih državnih službenika i namještenika za 4,19 %. Na smanjenu mogućnost zapošljavanja u državnoj službi općenito, pa i za nacionalne manjine, utjecale su i Odluke o zabrani novog zapošljavanja državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima Vlade Republike Hrvatske iz 2009. i 2014. godine.
- U tijelima uprave jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave tijekom 2014. godine, u odnosu na 2013. godinu, također je došlo do neznatnog smanjenja broja službenika i namještenika iz redova pripadnika nacionalnih manjina.
- S obzirom na to da se određeni broj pripadnika nacionalnih manjina prilikom prijave na natječaje ne izjašnjava o svojoj nacionalnoj pripadnosti, Ministarstvo uprave i Ministarstvo unutarnjih poslova ukazuju na potrebu redovitog poticanja na izjašnjavanje o svojoj nacionalnoj pripadnosti radi prednosti pri zapošljavanju sukladno UZPNM-u.
- Planirajući zapošljavanje u državnoj službi za naredno razdoblje posebno se vodilo računa o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom broju zaposlenih u državnoj službi, stoga je Planom prijama za 2014. godinu (NN, br. 65/14 i 100/14) planiran prijam u službu za ukupno 67 pripadnika nacionalnih manjina.

9 Sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

- U 2014. godini pozitivnim se ocjenjuje financiranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina iz državnog proračuna. Vlada RH je unatoč nepovoljnoj gospodarskoj situaciji financirala programe vijeća i predstavnika u lokalnim jedinicama slabije ekonomske razvijenosti te će se i u narednom razdoblju voditi računa da se u državnom proračunu planiraju sredstva za navedenu svrhu.
- I u ovom izvještajnom razdoblju uočeno je da manji broj vijeća i predstavnika i dalje ne pokazuje značajniji interes za funkcioniranje i rad, da ne izrađuje godišnje planove rada i ne podnosi zahtjeve za financiranje iz proračuna jedinica samouprave te da ne dostavlja odgovarajuća izvješća.
- U cilju postizanja potpune uključenosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u javni život i upravljanje lokalnim poslovima u narednom razdoblju, nastavit će se s poduzimanjem aktivnosti radi podizanja razine učinkovitosti vijeća i predstavnika, ali i lokalnih jedinica. Potrebno je također nastaviti s održavanjem edukacija i seminara u svrhu poboljšanja njihova rada u javnoj domeni.

10

Zaštita od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti opstanak nacionalnih manjina, njihovo ostvarivanje prava i sloboda.

- U području razvijanja tolerancije prema različitosti i suzbijanju diskriminacije u 2014. godini izrađen je nacrt novog Nacionalnog plana protiv diskriminacije za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Cilj novog Nacionalnog plana je daljnje poticanje provedbe različitih mjera usmjerenih na borbu protiv diskriminacije u svim značajnim područjima života definiranih Zakonom o suzbijanju diskriminacije.
- Brojni seminari, okrugli stolovi i savjetovanja koji su održani u 2014. godini doprinijeli su daljnjoj borbi protiv predrasuda i stereotipa te diskriminacije i segregacije nacionalnih manjina. Posebno se ističe uvođenje edukacije o provedbi Zakona o suzbijanju diskriminacije, provođenje edukacije o Povelji o temeljnim pravima te nastavak nacionalne kampanje "NE govori mržnje na Internetu".
- U narednom razdoblju potrebno je učinkovito provoditi Zakon o suzbijanju diskriminacije te nastaviti informirati širu javnost o pravima nacionalnih manjina i problemima s kojima se susreću.
- Potrebno je intenzivirati edukaciju pripadnika nacionalnih manjina o načinima zaštite njihovih prava sukladno Zakonu o suzbijanju diskriminacije.
- Putem institucija koje su nadležne za organizaciju i izobrazbu zaposlenih u državnim i javnim službama i nadalje je potrebno provoditi organizirane oblike informiranja i izobrazbe svih zaposlenih radi upoznavanja s odredbama propisa o zaštiti nacionalnih manjina, suzbijanju diskriminacije i promicanju tolerancije.

A Ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina - Preporuke za hitno djelovanje:

- Brigu o manjinskim pravima treba odrediti kao prioritet i sastavni dio programa Vlade RH u području ljudskih prava te, u bliskoj suradnji s predstavnicima manjina, razviti učinkovite mehanizme koji će pripadnicima nacionalnih manjina osigurati ostvarenje njihovih prava bez negativnih posljedica koje proistječu iz tog izbora.
- Sustavno i pravovremeno osuđivati sve pojave nacionalističke i protumanjinske retorike u javnom i političkom govoru i medijima te osigurati učinkovitu istragu i kažnjavanje svih slučajeva zločina iz mržnje i govora mržnje.
- Odrediti kao prioritet razvoj i revitalizaciju marginaliziranih područja, uglavnom naseljenih pripadnicima nacionalnih manjina u nepovoljnom položaju, posebice povratnicima i Romima, pomoću ciljanih investicija u infrastrukturu i stvaranjem prilika za zapošljavanje.

B Ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina - Daljnje preporuke:

- Brigu o manjinskim pravima treba odrediti kao prioritet i sastavni dio programa Vlade RH u području ljudskih prava te, u bliskoj suradnji s predstavnicima manjina, razviti učinkovite mehanizme koji će pripadnicima nacionalnih manjina osigurati ostvarenje njihovih prava bez negativnih posljedica koje proistječu iz tog izbora.
- Sustavno i odmah osuđivati sve pojave nacionalističke i protumanjinske retorike u javnom i političkom govoru i medijima te osigurati učinkovitu istragu i kažnjavanje svih slučajeva zločina iz mržnje i govora mržnje.
- Učiniti razvoj i revitalizaciju marginaliziranih područja koja su uglavnom naseljena pripadnicima nacionalnih manjina u nepovoljnom položaju, posebice povratnicima i Romima, prioritetom putem ciljanih investicija u infrastrukturu i stvaranjem prilika za zapošljavanje.
- Povećati potporu za promicanje kulturnih aktivnosti udrugama nacionalnih manjina, uključujući i putem Savjeta za nacionalne manjine, i istovremeno voditi računa o njihovoj raznolikosti te osigurati promicanje manjinskih kultura u okviru integrirane šire kulturne politike kao vrijedan element hrvatske raznolikosti.
- Razviti sveobuhvatnu strategiju promicanja međuetničkog dijaloga i pomirbe i intenzivirati napore oko promicanja poštivanja različitosti u društvu općenito, posebice putem boljeg međukulturnog obrazovanja i djelovanja javnih medija.
- Podići razinu svijesti javnosti o pravnim lijekovima koji su dostupni protiv govora mržnje i zločina iz mržnje te promicati profesionalno novinarstvo i etično ponašanje u medijima putem ciljanih edukacija.
- Povećati potporu medijima na manjinskim jezicima, uključujući i nezavisne i male medije, kako bi se poticalo pluralističko medijsko okruženje te povećati zapošljavanje i edukaciju pripadnika nacionalnih manjina u glavnim medijima.

Tablica 3.

Preporuke
Savjetodavnog odbora
za Okvirnu konvenciju
za zaštitu nacionalnih
manjina u 2015. godini

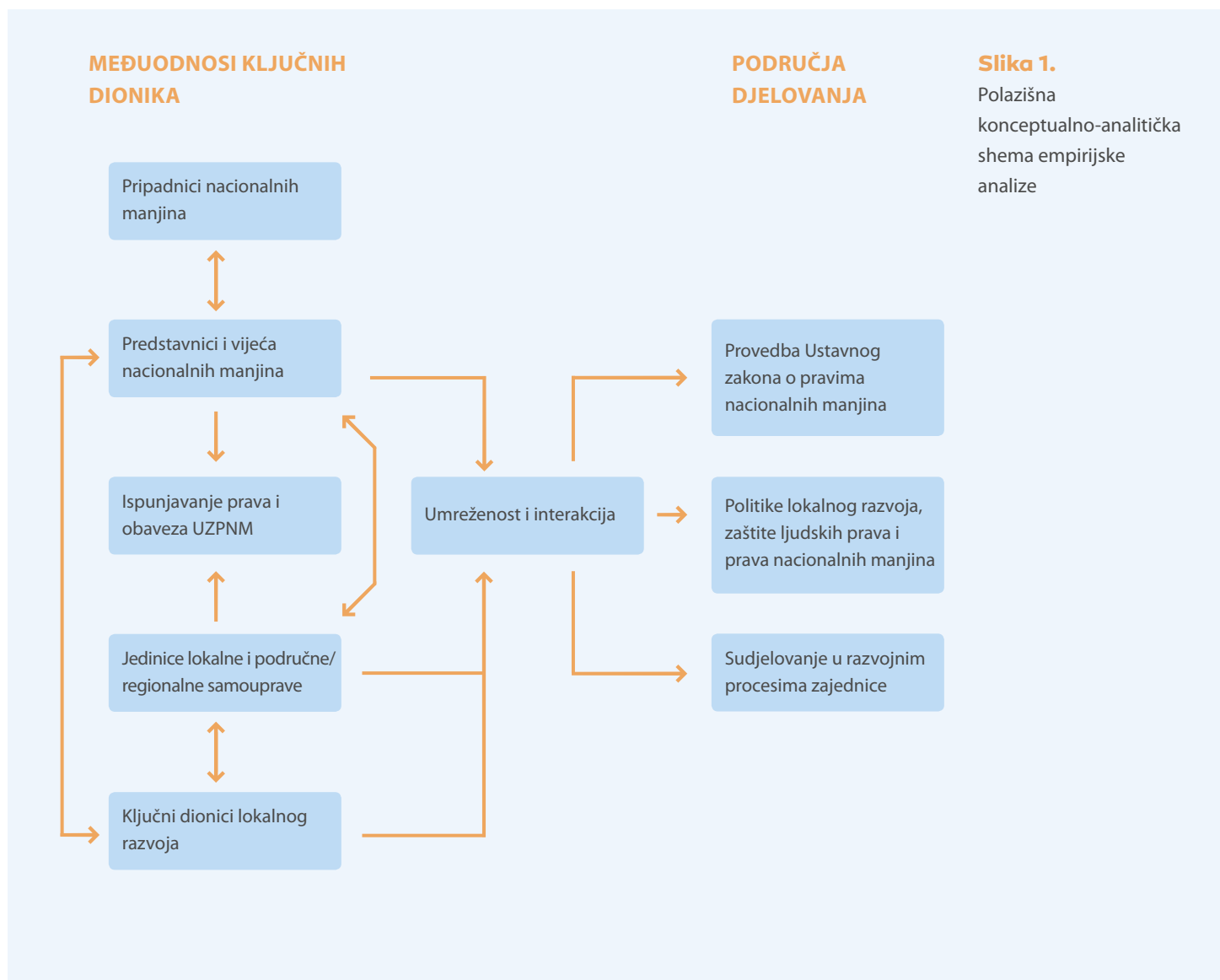
- Podići svijest javnosti o hrvatskim međunarodnim i nacionalnim zakonskim obvezama prema nacionalnim manjinama i promicati blisko savjetovanje s lokalnim vlastima i predstavnicima manjina i većine kako bi se učinkovito provodilo pravo na uporabu manjinskih jezika i pisama na lokalnoj razini u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.
- Osigurati da svi školski kurikulumi i udžbenici odražavaju raznolikost Hrvatske i da nastavnici budu djelotvorno educirani za prilagođavanje različitosti i za promicanje međukulturnog poštovanja u razredu; izravno se savjetovati s predstavnicima nacionalnih manjina o svim pitanjima vezanima uz obrazovanje na jeziku nacionalnih manjina, uključujući i putem modela dvojezičnih i višejezičnih metodologija u integriranom okruženju.
- Poboljšati prilike pripadnicima nacionalnih manjina, uključujući i ženama, da aktivno sudjeluju kao integralni članovi hrvatskog društva u procesu donošenja odluka na središnjoj i lokalnoj razini; kao prioritet odrediti zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u javnim službama, uključujući policiju i pravosuđe.
- Revidirati Nacionalnu strategiju za uključivanje Roma i uskladiti je s provedenom evaluacijom i pritom posvetiti naročitu pozornost njejoj provedbi uz povećanu suradnju svih linijskih ministarstava i osiguravanje dostatnih resursa; aktivno uključiti predstavnike Roma na svim razinama, od razvoja do provedbe novog Akcijskog plana.

2.2. Konceptualizacija empirijskog istraživanja

Konceptualizaciju empirijskog istraživanja sačinjava kratak opis polazišne konceptualno-analitičke sheme s razradom ciljanih istraživačkih područja i njihova sadržaja, uvid u osnovni problem i specifične ciljeve istraživanja te vremenski plan provedbe istraživanja, od pripreme faze do prezentacije ukupnih rezultata projekta.

2.2.1. Polazišna konceptualno-analitička shema

Središnji dio praćenja i ocjene ostvarivanja manjinskih prava i sloboda utemeljen je na empirijskom istraživanju iz perspektive: vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i ključnih dionika lokalnog razvoja (Slika 1) prema ciljanim područjima njihova djelovanja (Tablica 4).

Slika 1.
Polazišna konceptualno-analitička shema empirijske analize

Tablica 4.
 Razrada triju ciljanih područja djelovanja VPNM-a

Ciljana područja djelovanja	Razrada ciljanih područja djelovanja	Tip upitnika			
		VNM	PNM	OCD	JLP(R)S
PRVI SEGMENT: PRAĆENJE PROVEDBE Praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina	POŠTIVANJE PRAVA Poštivanje prava NM-a	Skupina pitanja o poštivanju prava NM-a			
	UZPNM I ULOGA POJEDINIH INSTITUCIJA Utjecaj donošenja UZPNM-a na položaj NM-a i uloga pojedinih institucija	Skupina pitanja o utjecaju donošenja UZPNM-a na položaj NM-a i ulozi pojedinih institucija			
	OSTVARIVANJE PRAVA I OBVEZA Poznavanje i ostvarivanje prava i obveza utemeljenih na Ustavnom zakonu	Skupina pitanja o ostvarivanju prava i obveza			
	OGRANIČAVAJUĆI FAKTORI Ograničavajući faktori provedbe Ustavnog zakona	Skupina pitanja o ograničavajućim faktorima provedbe UZPNM-a			
DRUGI SEGMENT: KREIRANJE POLITIKA Kreiranje politika vezanih uz nacionalne manjine	RAZINA SUDJELOVANJA Razina sudjelovanja vijeća i predstavnika u kreiranju manjinskih razvojnih i lokalnih politika	Skupina pitanja o razini sudjelovanja VPNM-a u kreiranju lokalnih politika			
	SAVJETODAVNA ULOGA Percepcija relevantnosti savjetodavne uloge vijeća i predstavnika	Skupina pitanja o relevantnosti savjetodavne uloge VPNM-a			
	PRIPREMLJENOST ZA RAD Materijalna i profesionalna pripremljenost vijeća i predstavnika za savjetodavnu ulogu	Skupina pitanja o pripremljenosti za vršenje uloge VPNM-a			
TREĆI SEGMENT: SURADNJA MEĐU DIONICIMA Suradnja s drugim dionicima lokalnog razvoja	OBLICI I KVALITETA SURADNJE Učestalost, oblici i kvaliteta suradnje vijeća i predstavnika s ostalim dionicima lokalnog razvoja	Skupina pitanja o oblicima i kvaliteti suradnje među dionicima			
	UMREŽAVANJE Umreženost s ostalim dionicima lokalnog razvoja	Skupina pitanja o umrežavanju dionika			
	LOKALNI RAZVOJ Sudjelovanje u projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice	Skupina pitanja o projektnom sudjelovanju			

2.2.2. Problem i ciljevi istraživanja

Istraživački problem, odnosno pitanje na koje projekt „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“ traži odgovor ima svoj teorijski značaj, a odgovor na njega, odnosno njegovo rješenje zahtijeva uporabu znanstveno istraživačkih metoda. Teorijski motreno, **glavninu istraživačkog problema sačinjava praćenje i ocjena ostvarivanja manjinskih prava i sloboda u Republici Hrvatskoj**. Projektom se želi sagledati perspektiva članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, njihov uvid u stanje prava nacionalnih manjina na lokalnoj razini te njihove aktivnosti u praćenju provedbe Ustavnog zakona i iskustvo suradnje s čelnicima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te s ključnim dionicima lokalnog razvoja.

To je ujedno **osnovni cilj i svrha projekta**: izradom i primjenom GAP analize želi se postići širi uvid u aktualnu pripremljenost i mogućnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina da se koriste zajamčenim posebnim pravima i slobodama koja im Republika Hrvatska osigurava UZPNM-om te ostalim posebnim zakonima i programima usmjerenima na zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Pretpostavke o tome kako bi se moglo odgovoriti na tako široko postavljeni istraživački problem i osnovni cilj istraživanja istaknute su **u nizu specifično zacrtanih istraživačkih ciljeva i problema te iz njih izvedenih varijacija hipoteza istraživanja** prema razrađenim područjima djelovanja iz prethodne Tablice 4. Primjerice neka od važnijih istraživačkih pitanja navode se u Tablici 5.

SPECIFIČNI CILJEVI	PROBLEMSKA PITANJA	HIPOTEZE
Procijeniti doprinos UZPNM-a na položaj nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici.	Razlikuju li se poduzorci ispitanih populacija u procjeni doprinosa UZPNM-a na položaj NM-a u lokalnoj zajednici?	Ispitani poduzorci se razlikuju na upitničkim mjerama doprinosa UZPNM-a na položaj NM-a u lokalnoj zajednici.
Ocijeniti poštivanje prava nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici.	Razlikuju li se poduzorci ispitanih populacija u procjeni poštivanja prava NM-a u lokalnoj zajednici?	Nema razlike u ispitanim populacijama u procjeni poštivanja prava NM-a u lokalnoj zajednici.
Ocijeniti upoznatost VPNM-a sa zakonskim okvirom u području zaštite i ostvarivanja manjinskih prava.	Razlikuju li se poduzorci ispitanih populacija u ocjeni upoznatosti VPNM-a sa zakonskim okvirom u području zaštite i ostvarivanja manjinskih prava?	Poduzorak VPNM-a u prosjeku češće od ostalih poduzoraka sebe smatra dobro upoznatim sa zakonskim okvirom u području zaštite i ostvarivanja manjinskih prava.
Ocijeniti i izdvojiti ograničavajuće faktore provedbe UZPNM-a.	Razlikuju li se poduzorci ispitanih populacija u ocjeni ograničavajućih faktora provedbe UZPNM-a?	Nema razlike u ispitanim populacijama u ocjeni ograničavajućih faktora UZPNM-a.
Procijeniti relevantnost i osposobljenost za savjetodavnu ulogu i funkciju VPNM-a.	Razlikuju li se poduzorci ispitanih populacija u procjeni relevantnosti i osposobljenosti VPNM-a za savjetodavnu ulogu?	Poduzorak VPNM-a u prosjeku češće od ostalih poduzoraka sebe smatra relevantnim i osposobljenim za savjetodavnu ulogu.

Tablica 5.
Razrada specifičnih ciljeva, problema i hipoteza istraživanja

SPECIFIČNI CILJEVI	PROBLEMSKA PITANJA	HIPOTEZE
Ocijeniti učestalost i kvalitetu suradnje VPNM-a s ostalim dionicima lokalnog razvoja.	Razlikuju li se poduzorci ispitanih populacija u ocjeni učestalosti i kvalitete suradnje VPNM-a s ostalim dionicima lokalnog razvoja?	Ispitani poduzorci se razlikuju na upitničkim mjerama učestalosti i kvalitete suradnje VPNM-a s ostalim dionicima lokalnog razvoja.
Ocijeniti ulogu i sudjelovanje VPNM-a u kreiranju manjinskih i razvojnih lokalnih politika.	Razlikuju li se poduzorci ispitanih populacija u ocjeni uloge i sudjelovanja VPNM-a u kreiranju manjinskih i razvojnih lokalnih politika?	Nema razlike u ispitanim populacijama u ocjeni uloge i sudjelovanja VPNM-a u kreiranju manjinskih i razvojnih lokalnih politika.

2.2.3. Vremenski okvir provedbe integrirane GAP analize

U tablici 6 prikazan je vremenski plan provedbe istraživanja, od pripreme faze do prezentacije rezultata.

Tablica 6.
Vremenski plan
provedbe istraživanja

Razdoblje provedbe do datuma isporuke rezultata		Aktivnosti
2. 2. 2016.	11. 3. 2016.	Priprema faza uključuje pregled literature, zakonodavnog okvira, prethodnih analiza i rezultata istraživanja, izvješća o provedbi zakona i konvencija, medijskog praćenja teme, konzultacije s dionicima te pripremu i isporuku nacrtu istraživanja
14. 3. 2016.	11. 4. 2016.	Ugrađivanje komentara ULJPPNM-a i članova UO-a u konačni tekst, dodatna razrada nacrtu temeljem intervjua s ključnim dionicima, finaliziranje instrumenata istraživanja i izrada konačnog nacrtu
31. 5. 2016.	31. 8. 2016.	Provedba web ankete i ankete „licem u lice“ sa VPNM-om, JLP(R)S-om i ključnim dionicima lokalnog razvoja na zadanom uzorku, provedba dubinskih intervjua i fokus grupa u tri regije
1. 9. 2016.	2. 11. 2016.	Obrada kvantitativnih i kvalitativnih podataka
3. 11. 2016.	31. 1. 2017.	Analiza kvantitativnih i kvalitativnih podataka; izrada i isporuka Nacrtu finalne sinteze rezultata integrirane GAP analize
1. 2. 2017.	28. 4. 2017.	Konzultacije o rezultatima i potrebi za dodatnim analizama, ugrađivanje komentara ULJPPNM-a i članova Upravnog odbora u konačni tekst; isporuka FSG-a
2. 5. 2017.	15. 6. 2017.	Prijevod FSG-a na engleski jezik, hrvatski i engleski tekst pripremljeni za tisak
20. 6. 2017.	30. 6. 2017.	Tisak 400 primjeraka hrvatske verzije i 100 primjeraka engleske verzije FSG-a
10. 7. 2017.	31. 7. 2017.	Prezentacija rezultata GAP-analize u 5 regionalnih centara. Sudjelovanje sudionika istraživanja u raspravama o rezultatima; izrada zapisnika s rasprava; isporuka Završnog izvješća

2.3. Metodologija istraživanja

Metodologiju istraživanja sačinjava kratak opis primijenjenih istraživačkih metoda i tehnika, specifičnosti terenskog dijela istraživanja, načina uzorkovanja i obrade podataka, izrade mjernih instrumenata, upitnika i polustrukturiranog vodiča, kategorizacije nacionalnih manjina te regionalne podjele Republike Hrvatske.

2.3.1. Metode i tehnike prikupljanja podataka

Projektom se obuhvatilo kvalitativne i kvantitativne istraživačke metode i tehnike. Kvantitativno istraživanje je provedeno metodom ankete. Ovisno o dostupnosti predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina, predstavnika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te organizacija civilnog društva u odabranom uzorku primijenjene su sljedeće tehnike: web anketiranje pomoću LimeSurvey aplikacije, anketiranje „licem u lice“ uz suradnju anketara na terenu, anketiranje s poštanskim povratom ispunjenih upitnika te telefonsko anketiranje. Ukupno je ispunjeno 356 upitnika (277 on-line, 19 licem u lice, 55 poštom i 5 telefonom). Ispunjavanje anketnog upitnika trajalo je prosječno 50 minuta, a podaci su prikupljeni u razdoblju od 31. svibnja do 31. kolovoza 2016. godine.

Kvalitativno istraživanje je obavljeno metodama individualnih dubinskih intervjuja i moderiranjem skupnih razgovora (fokus grupe). Realizirano je sedam intervjuja koji oslikavaju perspektive sljedećih osoba/skupina: član udruge čije su aktivnosti usmjerene na zaštitu ljudskih i manjinskih prava, dožupan iz reda nacionalnih manjina, predsjednik županijskog vijeća nacionalne manjine i dopredsjednik nacionalne koordinacije jedne nacionalne manjine, predstavnik udruge koja se bavi manjinskim pitanjima, predsjednik gradskog vijeća nacionalne manjine, medijski stručnjak specijaliziran za manjinska pitanja, istraživač koji se bavi ljudskim i manjinskim pravima.

Uz to provedene su tri fokus grupe s predstavnicima županijskih i/ili gradskih koordinacija VNM-a u različitim regionalnim središtima (Zagreb, Bjelovar i Split) kako bi se stekao uvid u specifičnosti rada koordinacija. U jednoj su fokus grupi sudjelovali predstavnici grada i županije uz predstavnike gradske i županijske koordinacije, a u ostale dvije fokus grupe sudjelovali su članovi predsjedništva županijskih koordinacija više nacionalnih manjina. Ukupno je sudjelovalo 20 osoba. Polustrukturirani dubinski razgovori trajali su prosječno 60 minuta, a moderirani skupni razgovori fokus grupa prosječno 90 minuta. Podaci objedinjeni kvalitativnim istraživanjem prikupljeni su u razdoblju od 22. ožujka do 22. srpnja 2016. godine. Analiza kvalitativnih podataka je integrirana s analizom kvantitativnih podataka u poglavlju 5. Završno razmatranje s ključnim nalazima i preporukama.

Dodatno se konzultiralo članove Savjeta za nacionalne manjine, saborske zastupnike iz redova pripadnika nacionalnih manjina, znanstvenike, istraživače i novinare koji prate zaštitu prava nacionalnih manjina, članice Mreže za ruralni razvoj i predstavnike manjinskih udruga te su analizirani intervjui članova Savjeta za nacionalne manjine objavljeni u Manjinskom forumu u razdoblju od 2008. do 2016. godine u svrhu produblivanja informacijskog potencijala o pojedinim istraživačkim problemima i sadržajima.

Preliminarni rezultati istraživanja predstavljeni su i raspravljeni s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina tijekom edukacijskih radionica u razdoblju od siječnja do ožujka 2006. godine u pet gradova: Bjelovaru, Osijeku, Rijeci, Zadru i Zagrebu.

2.3.2. Uzorak i sudionici istraživanja

Istraživanje je obuhvatilo tri poduzorka, odnosno tri glavne podskupine ispitanika. Primarnu skupinu ispitanika čine članovi vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina, izabrani na izborima 31. 5. 2015., zato što je jačanje njihove uloge na lokalnoj razini ujedno i cilj projekta. Drugu skupinu predstavljaju ispitanici izvršnih i upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a treću skupinu predstavnici lokalnih akcijskih grupa i udruga koje provode lokalne razvojne projekte.

Poduzorak VPNM-a: Ukupnu populaciju prve skupine ispitanika (VPNM-a) predstavlja 288 izabranih vijeća i 169 izabranih predstavnika nacionalnih manjina na izborima 31. 5. 2015. godine. Iako su izabrani, nisu sva vijeća, kao ni predstavnici nacionalnih manjina, provela postupak upisa u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina pri Ministarstvu uprave. Od ukupnog broja izabranih vijeća i predstavnika, 268 vijeća i 146 predstavnika je bilo upisano u Registar do 1. ožujka 2016. godine, a postupak upisa ostalih izabranih vijeća i predstavnika je u tijeku.²⁰ U tablici 7 prikazuje se raspodjela registriranih i neregistriranih vijeća prema razinama samouprave, dok je u populaciji izabranih predstavnika 3 neregistrirano na županijskoj razini, 12 u općinama i 8 u gradovima.

Tablica 7.
 Udio registriranih
 i neregistriranih
 VNM-a po razinama
 samouprave

Razina samouprave		Registrirana vijeća	Neregistrirana vijeća	Ukupno
Županijska	Frekvencije	71	0	71
	Postotci	100,00	0,00	100,00
Gradska	Frekvencije	116	12	128
	Postotci	90,63	9,38	100,00
Općinska	Frekvencije	81	8	89
	Postotci	91,01	8,99	100,00
Ukupno	Frekvencije	268	20	288
	Postotci	93,06	6,94	100,00

VNM: Populaciju za odabir uzorka članova vijeća nacionalnih manjina predstavljaju izabrana vijeća 14 nacionalnih manjina u 19 županija i u Gradu Zagrebu.

PNM: Osnovni skup za odabir uzorka predstavnika nacionalnih manjina predstavljaju izabrani predstavnici 19 nacionalnih manjina u 20 županija i Gradu Zagrebu. Prema veličini referentne populacije izračunata je planirana veličina uzorka od 90 predstavnika i 120 vijeća nacionalnih manjina.

Uzorci za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina su dvoetažno stratificirani: prvo proporcionalno prema udjelima pojedinih nacionalnih manjina u ukupnom broju vijeća i predstavnika nacionalnih ma-

²⁰ Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina s portala Ministarstva uprave Republike Hrvatske poslužio je kao izvor podataka o broju registriranih izabranih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-opcu-upravu/registri/registar-vijeca-koordinacija-vijeca-i-predstavnika-nacionalnih-manjina-832/832/>

Nacionalna manjina	Populacijski parametri		Struktura predviđenog uzorka		Postotno odstupanje udjela uzorka od populacijskih parametara
	Frekvencije	Postotci	Frekvencije	Postotci	
albanska	17	5,90	7	5,83	0,07
bošnjačka	34	11,81	14	11,67	0,14
crnogorska	6	2,08	3	2,50	-0,42
češka	11	3,82	5	4,17	-0,35
mađarska	17	5,90	7	5,83	0,07
makedonska	6	2,08	3	2,50	-0,42
njemačka	2	0,69	1	0,83	-0,14
romska	29	10,07	12	10,00	0,07
rusinska	4	1,39	2	1,67	-0,28
slovačka	6	2,08	3	2,50	-0,42
slovenska	9	3,13	4	3,33	-0,21
srpska	133	46,18	54	45,00	1,18
talijanska	13	4,51	5	4,17	0,35
ukrajinska	1	0,35	0	0,00	0,35
Ukupno	288	100,00	120	100,00	0,00

Tablica 8.

Planirana struktura uzorka VNM-a prema pripadnosti pojedinim nacionalnim manjinama

njina, a nakon toga prema zastupljenosti po županijama. Budući da je unaprijed određen broj ispitanika, predviđeni uzorak pripada skupini kvotnih uzoraka proporcionalnoga tipa (prema dvjema kontrolnim varijablama osnovnoga skupa). Planirana struktura uzorka VNM-a prema pripadnosti pojedinim nacionalnim manjinama prikazana je u Tablici 8, a planirana struktura uzorka PNM-a u Tablici 9.

S obzirom na to da je populacija predstavnika i vijeća nacionalnih manjina distribuirana po županijama u skladu sa zastupljenošću pripadnika svake pojedine nacionalne manjine u ukupnom stanovništvu, kako bi se osigurala reprezentativnost uzorka po drugoj ključnoj varijabli, uzorak je potom stratificiran prema parametrima populacijske zastupljenosti predstavnika i vijeća nacionalnih manjina po pojedinim županijama. Nakon dvoetapnog stratificiranja osigurala se uravnotežena zastupljenost različitih jedinica samouprava (općina, grad i županija).

Realizirani uzorak vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (N = 243) ukupno je obuhvatio 152 vijeća i 91 predstavnika nacionalnih manjina, što predstavlja 53 % od svih izabranih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.

Poduzorak JLP(R)S-a: Planom uzorkovanja ove podskupine ispitanika obuhvatila se cijela populacija jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na čijem je teritoriju izabran PNM i konstituiran

Tablica 9.
Planirana struktura
uzorka PNM-a prema
pripadnosti pojedinim
nacionalnim manjinama

Nacionalna manjina	Populacijski parametri		Struktura predviđenog uzorka		Postotno odstupanje udjela uzorka od populacijskih parametara
	Frekvencije	Postotci	Frekvencije	Postotci	
albanska	22	13,02	11	12,22	0,80
austrijska	1	0,59	1	1,11	-0,52
bošnjačka	8	4,73	4	4,44	0,29
bugarska	1	0,59	1	1,11	-0,52
crnogorska	6	3,55	3	3,33	0,22
češka	10	5,92	5	5,56	0,36
mađarska	16	9,47	9	10,00	-0,53
makedonska	6	3,55	3	3,33	0,22
njemačka	4	2,37	2	2,22	0,14
poljska	1	0,59	1	1,11	-0,52
romska	9	5,33	5	5,56	-0,23
rusinska	2	1,18	1	1,11	0,07
ruska	3	1,78	2	2,22	-0,45
slovačka	4	2,37	2	2,22	0,14
slovenska	14	8,28	7	7,78	0,51
srpska	45	26,63	23	25,56	1,07
talijanska	9	5,33	5	5,56	-0,23
ukrajinska	7	4,14	4	4,44	-0,30
židovska	1	0,59	1	1,11	-0,52
Ukupno	169	100,00	90	100,00	0,00

VNM jer se očekivalo da će kod ove skupine biti najniža stopa odaziva, na što su ukazala brojna dosadašnja istraživanja. Poziv na sudjelovanje u web anketi prosljeđen je izvršnim tijelima lokalnih i područnih samouprava (načelnicima, gradonačelnicima i županima) putem Hrvatske zajednice županija, Udruge gradova, i Udruge općina RH, čime se nastojalo postići višu razinu responzivnosti. Predloženo je da u ime jedinice samouprave upitnik ispuni načelnik, gradonačelnik ili župan, a ako nisu u mogućnosti sami ispuniti upitnik, da zaduže svog zamjenika ili osobu iz upravnog odjela ili službe nadležne za pitanja nacionalnih manjina (u manjim jedinicama to su većinom upravni odjeli za društvene djelatnosti).

Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave su na koncu terenskog dijela istraživanja ispunile 64 upitnika i to: 6 županija, 32 grada i 26 općina.

Poduzorak ključni dionici lokalnog razvoja: Pri izboru udruga usmjerenih na razvoj lokalne zajednice vodilo se kriterijem vidljivosti i postojanjem dokaza o njihovoj dobroj praksi u ostvarivanju partnerskih odnosa, uključivanju predstavnika nacionalnih manjina u svoje aktivnosti i inovativnosti u načinu provođenja projekata. Ciljani uzorak je predvidio 42 organizacije, dvije po svakoj županiji. U razmatranje su uključene lokalne akcijske grupe (LAG-ovi), udruge za lokalni razvoj zajednice i udruge nacionalnih manjina i lokalne razvojne agencije.

Organizacije civilnog društva popunile su 49 upitnika, od kojih je 16 LAG-ova, a ostatak su udruge nacionalnih manjina ili udruge koje djeluju sa svrhom razvoja lokalne zajednice.

Greška poduzoraka: S obzirom na to da ukupna populacija organizacija civilnog društva nije poznata, grešku za poduzorak OCD-ova nije moguće izračunati. Stoga se u Tablici 10 navode pogreške procjene za ostale poduzorke obuhvaćene istraživanjem: PNM, VNM, VPNM te JLP(R)S.

PODUZORAK	95-postotni interval pouzdanosti (5 % pogreške procjene)	99-postotni interval pouzdanosti (1 % pogreške procjene)
PNM	± 7,1 %	± 9,4 %
VNM	± 5,5 %	± 7,3 %
VPNM	± 4,3 %	± 5,7 %
JLP(R)S	± 10,8 %	± 14,3 %

Tablica 10.
Pogreške procjene poduzoraka

Premda je veličina uzorka izravno povezana sa smanjenjem ukupne greške procjene, ne postoji opće pravilo koliko bi neki uzorak trebao brojiti ispitanika. Ipak, uvriježeno je gotovo uvijek očekivati da su uzorci s manjim brojem jedinica redovito neprecizniji od onih s većim. **S obzirom na samo 49 OCD-ova i 64 JLP(R)S-a u poduzorcima ovog istraživanja, napominje se kako se rezultate i interpretacije koje se iznose u daljnjem tekstu može smatrati samo indikativnima te razmjerno nepreciznima u odnosu na poduzorak VPNM-a (N = 243).**

2.3.3. Mjerni instrumenti, upitnici i polustrukturirani vodič

Radi ostvarenja ciljeva istraživanja konstruiralo se mjerne instrumente u skladu s konceptualno-analitičkom shemom istraživanja kojom se opisuju ključni akteri te njihovi međusobni odnosi i to u tri spomenuta područja djelovanja (provedba zakona, kreiranje politika, suradnja aktera lokalnog razvoja). Instrumenti se sastoje od pitanja i tvrdnji kojima je pridružena nominalna ili ordinalna skala procjene.

Konstruiralo se četiri upitničke forme (Prilog 1) s manjim odstupanjima u sadržaju i temama prilagođenima četirima podskupinama ispitanika (VNM, PNM, JLP(R)S, OCD) te polustrukturirani vodič za individualne dubinske intervju e i skupne fokusirane rasprave (Prilog 2).

2.3.4. Metode obrade podataka

Intervjui i rasprave u fokus grupama su audio snimani, višestruko preslušani i transkribirani. Korištena je deskriptivna analiza kvalitativnih podataka prema tematskim područjima radi stjecanja dubljeg uvida u predmet istraživanja i podešavanje tematskog okvira i operacionalizacije istraživanja, kao i za poboljšanje instrumenata za kvantitativno istraživanje. Stoga je manji dio intervju a i fokus grupa obavljen neposredno prije anketnog istraživanja, dok su preostale dubinske i skupne rasprave vođene u vrijeme prikupljanja podataka terenskim anketiranjem. Kvantitativne podatke prikupljene anketnim upitnicima objedinilo se u SPSS bazu podataka te ih se analiziralo univarijantnim, bivarijantnim te multivarijantnim statističkim postupcima.

Prilikom analize kvantitativnih istraživačkih rezultata primijenilo se postupke deskriptivne i inferencijalne statistike.²¹ U okviru deskriptivnih statističkih pokazatelja analizirane se distribucije frekvencija svih manifestnih varijabli (u slučaju kvalitativnih varijabli postotna raspodjela odgovora, u slučaju kvantitativnih varijabli aritmetička sredina i standarda devijacija), uz grafički prikaz relevantnih manifestnih varijabli (strukturnim krugovima u slučaju kvalitativnih varijabli, odnosno, histogramom frekvencija u slučaju kvantitativnih varijabli).

U okviru inferencijalne statistike, procijenilo se relevantne parametre triju ključnih populacija uz primjenu testova statističke značajnosti razlika i povezanosti. U primjerima testiranja povezanosti određenih relevantnih pojava, ovisno o vrsti analiziranih varijabli, primijenjene su parametrijske i neparametrijske mjere povezanosti (povezanost kvalitativnih varijabli testira se Hi-kvadrat testom te Spearmanovim koeficijentom povezanosti, dok je u slučaju kvantitativnih varijabli korišten Pearsonov koeficijent korelacije). Utvrđivanje statistički značajnih razlika izvodi se, ovisno o broju analiziranih skupina, primjenom t-testa i analize varijance. Prilikom testiranja statističke značajnosti razlika između dviju skupina korišten je t - test, dok je pri testiranju statističke značajnosti razlika između više skupina korištena analiza varijance.

Latentni (pozadinski) prostori mjerenja istraženi su postupcima eksploratorne faktorske analize, pri čemu se utvrđuje dimenzionalnost latentnog prostora kao i razina interne konzistentnosti mjernih instrumenata izračunom Cronbachovog α koeficijenta pouzdanosti. Na temelju dobivenih faktorskih struktura konstruirani su kompozitni aditivni indeksi.

2.3.5. Kategorizacija nacionalnih manjina

Za potrebe analize prema tipu nacionalne manjine korištena je sljedeća podjela:

1. Romska nacionalna manjina;
2. "Nove" nacionalne manjine (obuhvaćaju pripadnike albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske, slovenske te srpske nacionalne manjine);
3. "Stare" (tradicionalne) nacionalne manjine (obuhvaćaju pripadnike češke, mađarske, rusinske, slovačke, talijanske te ukrajinske nacionalne manjine).

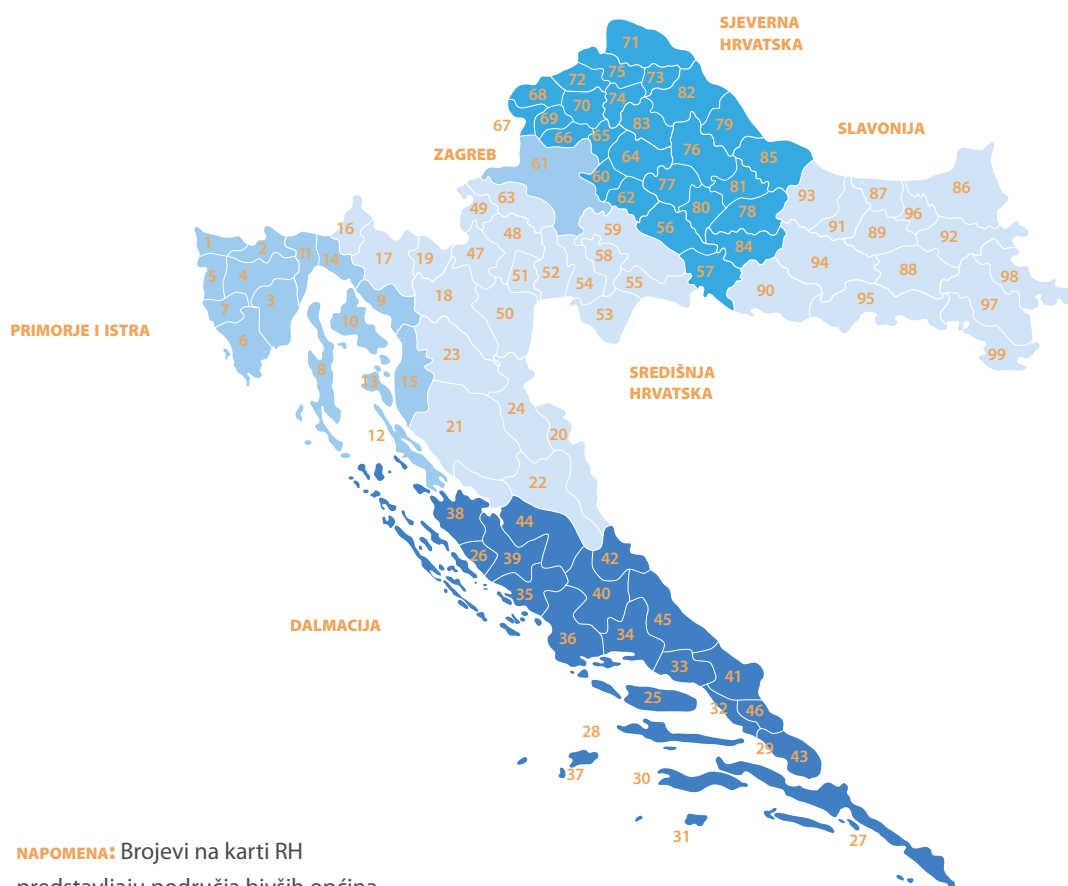
²¹ Rezultati empirijskog istraživanja analizirani su u statističkom programskom paketu SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Pri tome su svi statistički testovi provedeni uz 5-postotnu razinu rizika.

Svi testovi razlika među navedenim tipovima nacionalnih manjina provode se bez pripadnika pet nacionalnih manjina, odnosno bez sedam ispitanika (po jedan pripadnik židovske, poljske te bugarske nacionalne manjine te po dva pripadnika njemačke i ruske manjine).

2.3.6. Regionalna podjela Republike Hrvatske

Za potrebe regionalne analize Republika Hrvatska podijeljena je na šest geo-demografski i gospodarski specifičnih regija (Slika 2):

1. sjeverna Hrvatska (Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska i Međimurska županija);
2. istočna Hrvatska / Slavonija (Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska i Vukovarsko-srijemska županija);
3. zagrebačka regija (Grad Zagreb i Zagrebačka županija);
4. središnja Hrvatska (Sisačko-moslavačka, Karlovačka i Ličko-senjska županija);
5. Istra i Primorje (Primorsko-goranska i Istarska županija);
6. južna Hrvatska / Dalmacija (Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Zadarska i Dubrovačko-neretvanska županija).

NAPOMENA: Brojevi na karti RH predstavljaju područja bivših općina.

Slika 2.
Regionalna podjela
Republike Hrvatske

Navedene regije obuhvaćaju po nekoliko mikroregija Hrvatske dobivenih multivarijantnom klasifikacijom bivših općina.²²

2.3.7. Etička pitanja

Istraživači su tijekom prikupljanja podataka, njihove obrade i analize te objavljivanja rezultata poštovali etičke standarde u provedbi društvenih istraživanja koji se odnose na zaštitu privatnosti osoba koje su u istraživanju sudjelovale te su poduzete sve potrebne mjere zaštite od moguće štete po sudionike istraživanja.

ZAŠTITA SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA

Način pribavljanja informiranog pristanka za sudjelovanje u istraživanju

Sudjelovanje ispitanika u anketi bilo je dobrovoljno i anonimno. Ispitanici su prije provedbe ankete upoznati s predmetom, svrhom i ciljevima istraživanja, kao i načinom prikupljanja podataka, te su – ako nisu zainteresirani za sudjelovanje u anketi – mogli odbiti sudjelovanje u njoj. Uz to upoznati su s pravom da sudjelovanje u istraživanju odbiju kako na početku tako i u svakom trenutku trajanja ankete. U tom smislu informirani pristanak na sudjelovanje u istraživanju pisanog je i usmenog karaktera. Isto etičko načelo primijenjuje se kod provedbe dubinskih intervjua i rasprava u fokus grupama.

Način zaštite anonimnosti sudionika

Anonimnost sudionika istraživanja u potpunosti je zajamčena nemogućnošću povezivanja kontaktnih informacija o ispitaniku s ispunjenim upitnicima. Rezultati istraživanja prikazuju se skupno te se ne može utvrditi identitet pojedinačnih ispitanika već samo skupine organizacija kojih su članovi.

Kvalitativni podatci prikupljeni tijekom intervjua i rasprava u fokus grupama također se anonimiziraju i skupno obrađuju po temama. Korisnik projekta, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, upoznat je s popisom intervjuiranih osoba, o čemu su one informirane, no ta se informacija javno ne obznanjuje, već služi jedino u svrhu provjere opsega konzultiranih dionika čiji su stavovi relevantni za istraživanu tematiku.

Način čuvanja podataka

Pristup originalnim podacima u cjelokupnom vremenu trajanja istraživanja dostupan je samo istraživačima analitičarima. Ispunjeni upitnici prikupljeni istraživanjem pohranjuju se do kraja trajanja projekta u izvoditeljevu uredu u Zagrebu nakon čega se recikliraju.

---

²² Iz većeg broja socio-ekonomskih i demografskih pokazatelja razvijenosti hrvatskih općina faktorskom je analizom identificirano sedam komponenata, a klaster analizom je zadržana solucija s 22 mikroregije (Rimac, I., Rihtar, S., Oliveira-Roca, M., 1992.).

SAŽETAK POGLAVLJA

GAP analiza integralni je dio projekta "Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini" kojem je cilj osigurati cjelovito i učinkovito ostvarivanje ljudskih prava te poboljšanje i olakšanje aktivnog i potpunog sudjelovanja nacionalnih manjina u gospodarskom, kulturnom i društvenom životu hrvatskog društva, uz očuvanje njihova vlastitog identiteta, kulture i tradicije.

Projekt obuhvaća provedbu istraživačko-analitičkih i edukacijskih aktivnosti te aktivnosti izrade, uspostave i testiranja web-sučelja za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Cilj projekta jest osigurati preduvjete za aktivnu participaciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u praćenju provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i u razvoju vlastitih lokalnih zajednica na području Republike Hrvatske.

Središnji dio praćenja i ocjene ostvarivanja manjinskih prava i sloboda utemeljen je na empirijskom istraživanju iz perspektive triju poduzoraka: vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i ključnih dionika lokalnog razvoja. Specifično, analiza je usmjerena na tri ciljana područja djelovanja vijeća i predstavnika nacionalnih manjina:

- praćenje provedbe Ustavnog zakona na lokalnoj i područnoj razini;
- aktivno sudjelovanje u kreiranju lokalnih razvojnih politika i politika usmjerenih na zaštitu ljudskih prava i prava nacionalnih manjina;
- aktivno umrežavanje s ključnim dionicima lokalnog razvoja i sudjelovanje u razvojnim procesima zajednice.

Projektom se obuhvatilo kvalitativne i kvantitativne istraživačke metode i tehnike. Kvalitativno istraživanje je obavljeno metodama individualnih dubinskih intervjua i moderiranjem skupnih razgovora (fokus grupe). Realiziralo se sedam dubinskih intervjua te su provedene tri fokus grupe s predstavnicima županijskih i/ili gradskih koordinacija VNM-a u tri grada (Zagreb, Bjelovar i Split) kako bi se stekao uvid u specifičnosti njihova rada. Polustrukturirani dubinski razgovori trajali su prosječno 60 minuta, a moderirani skupni razgovori fokus grupa prosječno 90 minuta. Podaci objedinjeni kvalitativnim istraživanjem prikupljeni su u razdoblju od 22. ožujka do 22. srpnja 2016. godine.

Kvantitativno istraživanje je provedeno metodom ankete na kvotnom dvoetapno stratificiranom uzorku. Ovisno o dostupnosti predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina, čelnika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te organizacija civilnog društva u odabranom uzorku primijenjene su sljedeće tehnike: web anketiranje pomoću LimeSurvey aplikacije, anketiranje „licem u lice“ uz suradnju anketara na terenu, anketiranje s poštanskim povratom upitnika te telefonsko anketiranje. Ukupno je prikupljeno 356 ispravno popunjenih upitnika (277 on-line, 19 licem u lice, 55 poštom i 5 telefonom). Ispunjavanje anketnog upitnika trajalo je prosječno 50 minuta, a podaci su prikupljeni u razdoblju od 31. svibnja do 31. kolovoza 2016. godine.

Realizirani uzorak vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (N = 243) ukupno je obuhvatio 152 vijeća i 91 predstavnika nacionalnih manjina, što predstavlja 53 % od svih izabраниh vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na izborima 2015. godine. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave su na koncu terenskog dijela istraživanja ispunile 64 upitnika i to: 6 županija, 32 grada i 26 općina. Organizacije civilnog društva popunile su 49 upitnika, od kojih je 16 LAG-ova, a ostale su udruge nacionalnih manjina ili udruge koje djeluju sa svrhom razvoja lokalne zajednice.

3

**ANALIZA REZULTATA EMPIRIJSKOG
ISTRAŽIVANJA IZ PERSPEKTIVE
VIJEĆA I PREDSTAVNIKA,
ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA
I JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE
(REGIONALNE) SAMOUPRAVE**

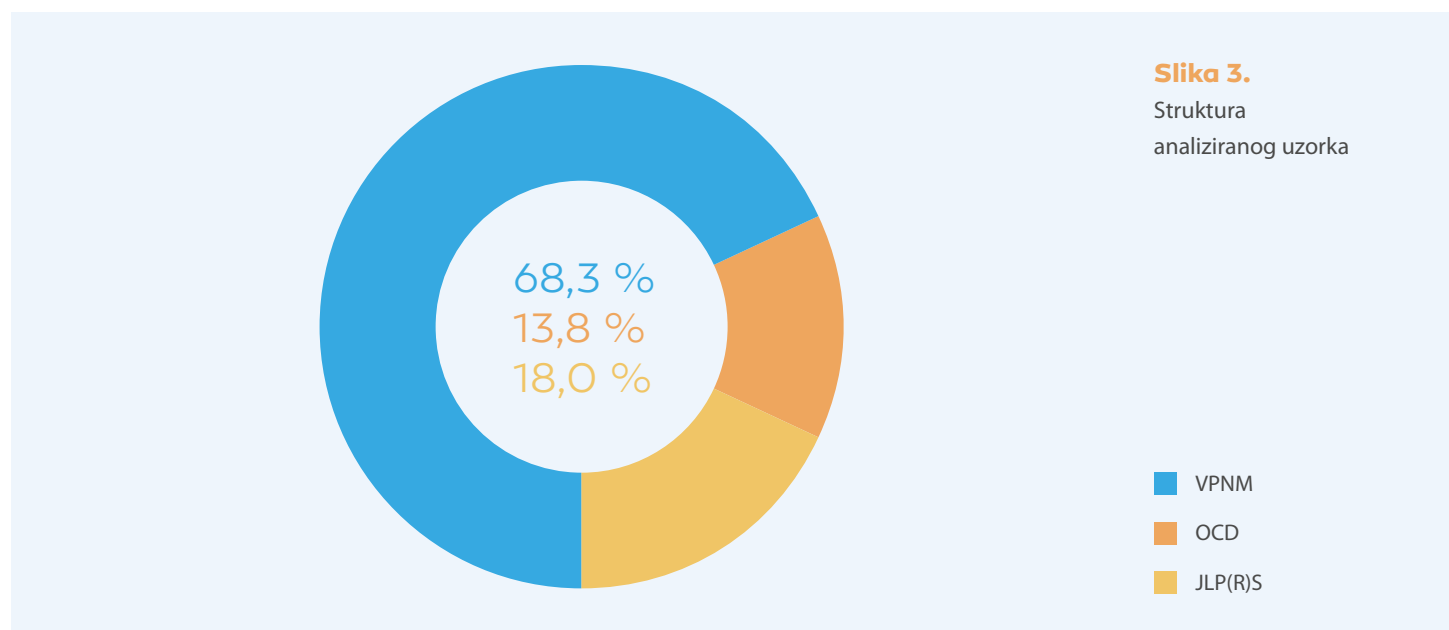
3 ANALIZA REZULTATA EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA IZ PERSPEKTIVE VIJEĆA I PREDSTAVNIKA, ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA I JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

3.1. Osnovna obilježja realiziranih uzoraka

3.1.1. Realizirani uzorak

Realizirani uzorak obuhvaća ukupno 356 ispitanika: 91 predstavnika nacionalnih manjina (PNM), 152 vijeća nacionalnih manjina (VNM), 64 jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S) na čijem su teritoriju izabrana vijeća i predstavnici nacionalnih manjina na izborima 2015. godine i 49 organizacija civilnog društva (OCD) koje se bave lokalnim razvojem i pitanjima nacionalnih manjina.

Analizirani uzorak obuhvaća 68 % predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina, 18 % čelnika jedinica samouprave te 14 % članova organizacija civilnog društva (Slika 3).

Slika 3.
Struktura
analiziranog uzorka

3.1.2. Poduzorak VPNM-a

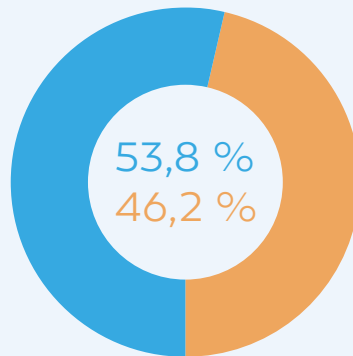
Od ukupno izabranih predstavnika i vijeća nacionalnih manjina na izborima 2015. godine upitnik je ispunilo 54 % predstavnika nacionalnih manjina (Slika 4) te 53 % članova vijeća nacionalnih manjina (Slika 5).

S obzirom na ukupnu populaciju, ispitano je 53 % VPNM-a (Slika 6).

Slika 4.

Udio ispitanih
i neispitanih
PNM-a

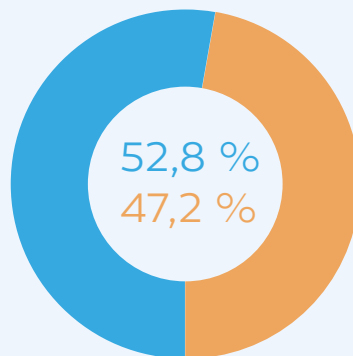
Ispitani ■
Neispitani ■

Slika 5.

Udio ispitanih
i neispitanih
VNM-a

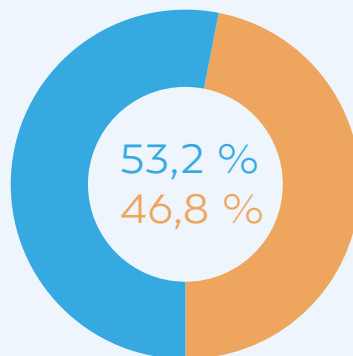
Ispitani ■
Neispitani ■

Slika 6.

Udio ispitanih
i neispitanih
VPNM-a

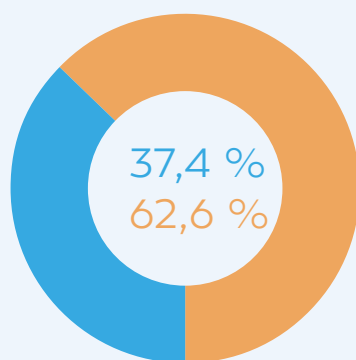
Ispitani ■
Neispitani ■

Realizirani poduzorak VPNM-a obuhvaća odgovore 37 % predstavnika nacionalnih manjina te 63 % članova vijeća nacionalnih manjina (Slika 7).

S obzirom na poduzorak vijeća nacionalnih manjina (Slika 8), anketni su upitnik najvećim dijelom ispunili predsjednici VNM-a (86 %).

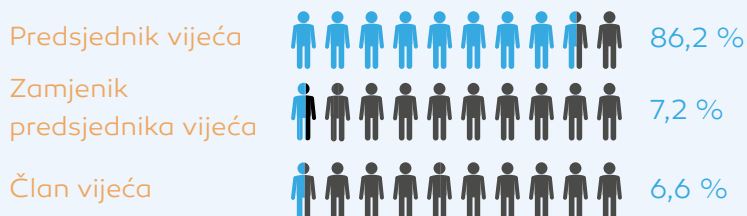
Najveći udio ispitanih VPNM-a, gotovo polovica, pripada Istri i Primorju te Istočnoj Hrvatskoj (Slavonija), dok najmanji udio ispitanih VPNM-a pripada zagrebačkoj regiji (Slika 9).

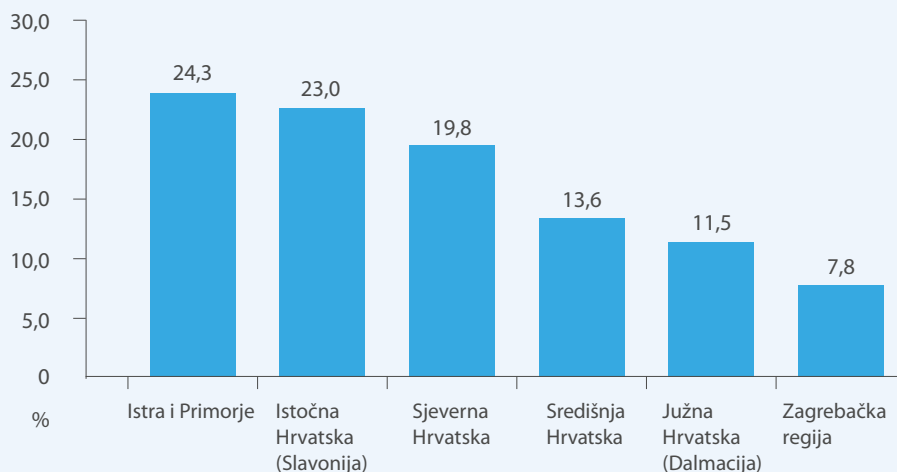
Slika 7.
Struktura VPNM poduzorka

■ PNM
■ VNM

Koja je vaša funkcija u vijeću nacionalne manjine?

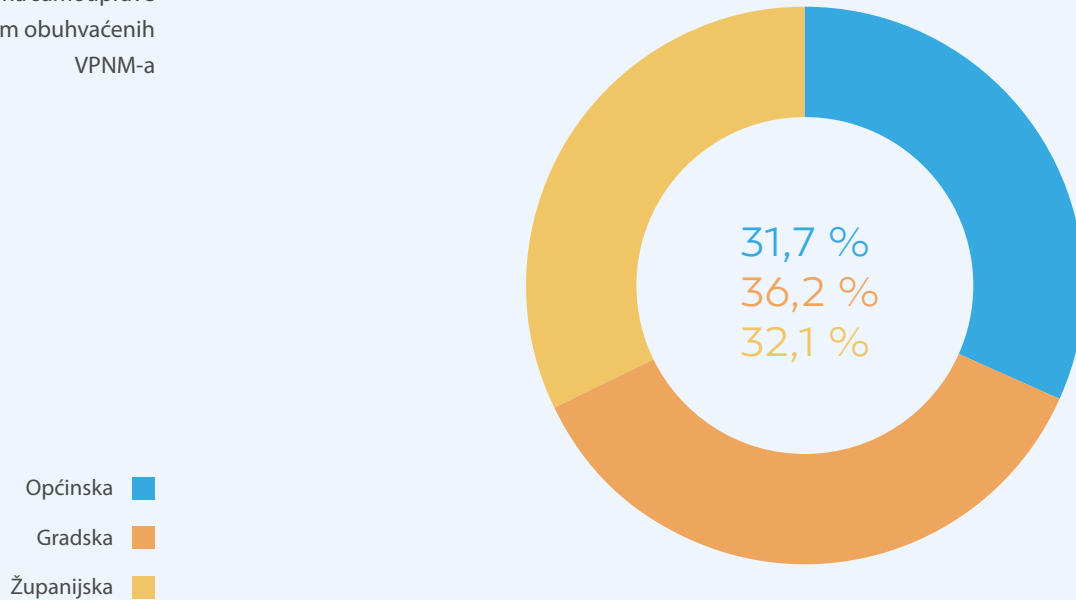
Slika 8.
Funkcija u vijeću nacionalne manjine

Slika 9.
Udio ispitanih VPNM-a po regijama RH

Slika 10.

Razina samouprave
uzorkom obuhvaćenih
VPNM-a

S obzirom na razinu samouprave, na svakoj je ispitana približno trećina predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina (Slika 10).

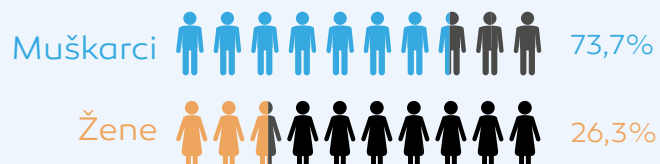
3.1.3. Socio-demografske karakteristike VPNM-a

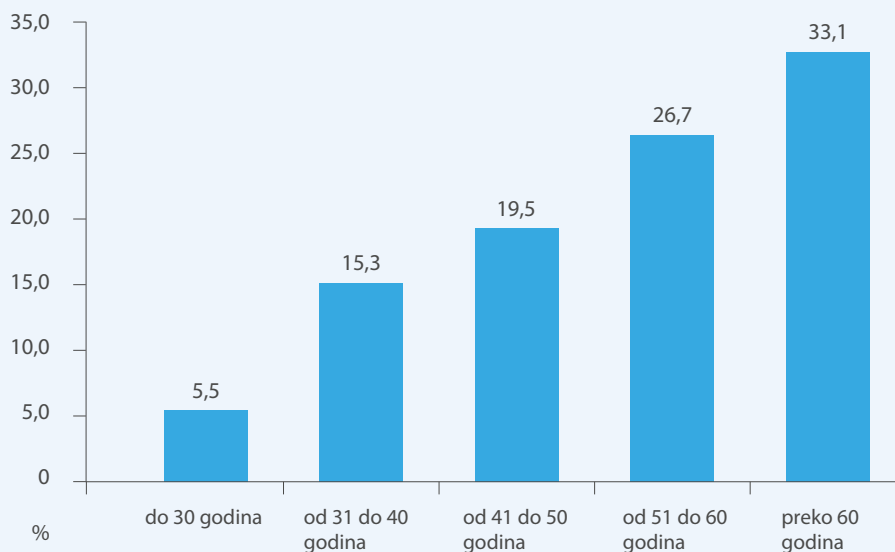
Slike 11, 12 i 13 pokazuju kako među ispitanim vijećima i predstavnicima prevladavaju osobe muškog spola (74 %), starije od 50 godina (gotovo 60 %), višeg i visokog (48 %) te srednjeg stupnja obrazovanja (46 %). Zamjetna je izrazito slaba zastupljenost mlađe populacije do 30 godina (6 %).

Na Slici 14 vidi se kako je od ispitanih predstavnika (PNM-a) i članova vijeća (VNM-a), više od polovice njih u radnom odnosu (zaposleno), dok ih 45 % trenutno nije u radnom odnosu (30 % umirovljenika te 15 % nezaposlenih).

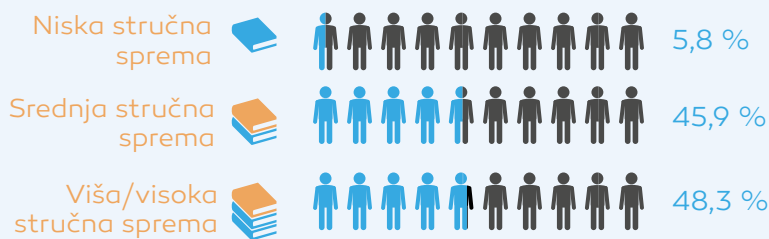
Slika 11.

Spol ispitanih VPNM-a

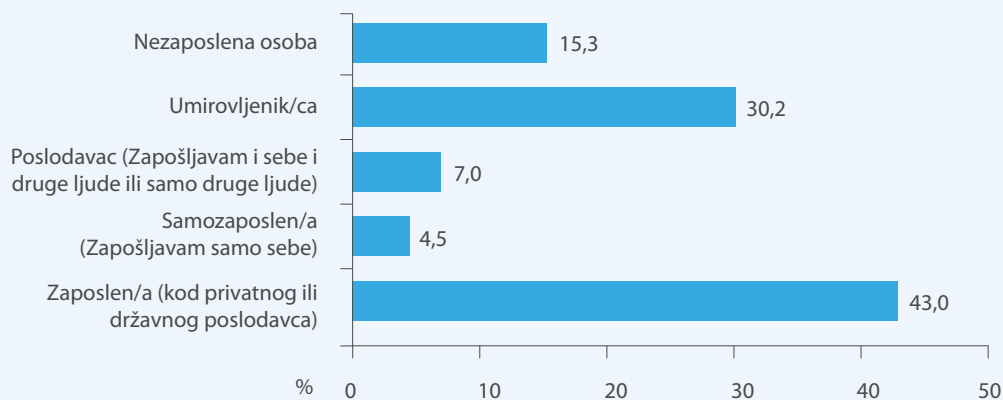

Slika 12.
Dob ispitanih
VPNM-a

Slika 13.
Stupanj
obrazovanja
ispitanih VPMN-a

Slika 14.
Radni status ispitanih
VPNM-a

S obzirom na socio-demografske karakteristike VPNM-a, utvrđene su određene statistički značajne razlike i povezanosti:

- Udio VPNM-a ženskog spola veći je u „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina, a manji u „novih“ dok posve izostaje u romskoj;
- Udio osoba niske stručne spreme veći je na općinskim, a manji na gradskim i županijskim razinama samouprave;
- Najveći udio mlađih dobnih skupina utvrđen je u vijećima i među predstavnicima romske nacionalne manjine (16 %) unutar koje je također utvrđen najveći udio osoba niske stručne spreme (47 %);
- Najveći broj ispitanih VPNM-a vlastiti imovinski status procjenjuje ni boljim ni lošijim od većine, dok je među onima koji vlastiti imovinski status procjenjuju lošijim od većine najviše njih koncentrirano na općinskoj razini.

ISTAKNUTO

- Među ispitanim vijećima i predstavnicima prevladavaju osobe muškog spola (74 %), starije od 50 godina (gotovo 60 %), visokog ili višeg (48 %) te srednjeg stupnja obrazovanja (46 %). Zamjetna je izrazito slaba zastupljenost mlađe populacije do 30 godina (6 %), kao i žena (26 %).
- Među ispitanima više od polovice je u radnom odnosu (zaposleno), dok njih 45 % nije trenutno u radnom odnosu (30 % umirovljenika te 15 % nezaposlenih).

3.1.4. Poduzorak članova OCD-ova i predstavnika JLP(R)S-a

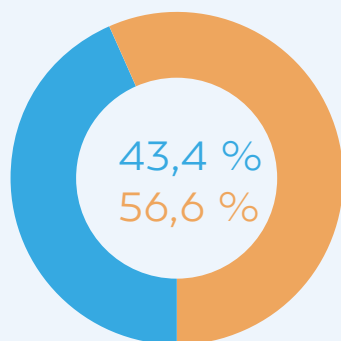
Ukupno je ispitano 113 članova organizacija civilnog društva i predstavnika lokalne i područne (regionalne) samouprave (Slika 15), pri čemu realizirani uzorak obuhvaća 43 % organizacija civilnog društva (N = 49) te 57 % jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (N = 64).

Poduzorak organizacija civilnog društva (Slika 16) obuhvaća 17 udruga nacionalnih manjina (35 %), 16 lokalnih akcijskih grupa (33 %) te 16 ostalih tipova organizacija civilnog društva (33 %).

Poduzorak JLP(R)S-a (Slika 17) obuhvaća 32 gradske (50 %), 26 općinskih (41 %) te 6 županijskih (9 %) jedinica samouprave.

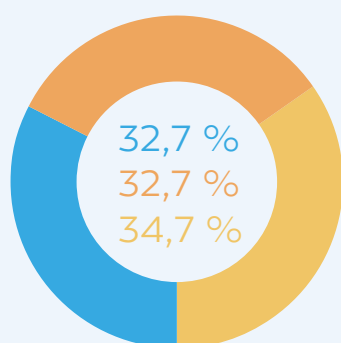
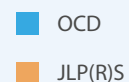
S obzirom na sve JLP(R)S u kojima su na izborima 2015. godine izabrani predstavnici nacionalnih manjina i konstituirana vijeća nacionalnih manjina, uzorkom je obuhvaćeno 30,05 % jedinica samouprave i to: 29 % županijskih, 40 % gradskih te 23 % općinskih jedinica samouprave u kojima je osnovan VPNM.

Regionalna zastupljenost ispitanih članova OCD-ova te predstavnika jedinica samouprave (Slika 18) pokazuje kako, kao i u slučaju VPNM poduzorka, najveći udio ispitanih, gotovo polovica, pripada istočnoj Hrvatskoj (Slavoniji) te Istri i Primorju, dok je najmanji broj anketiranih u južnoj Hrvatskoj (Dalmaciji).

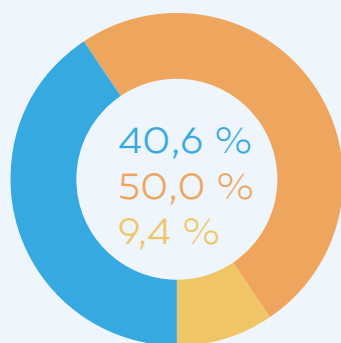
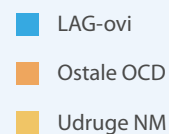
Slika 15.

Struktura poduzoraka
OCD-ova i JLP(R)S-a

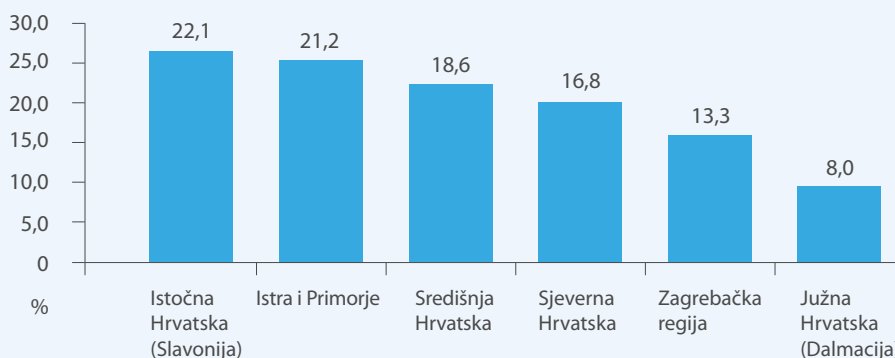
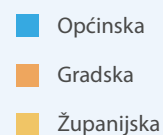
Slika 16.

Struktura OCD poduzorka s
obzirom na tip organizacije
civilnog društva

Slika 17.

Razina samouprave
uzorkom obuhvaćenih
JLP(R)S-a

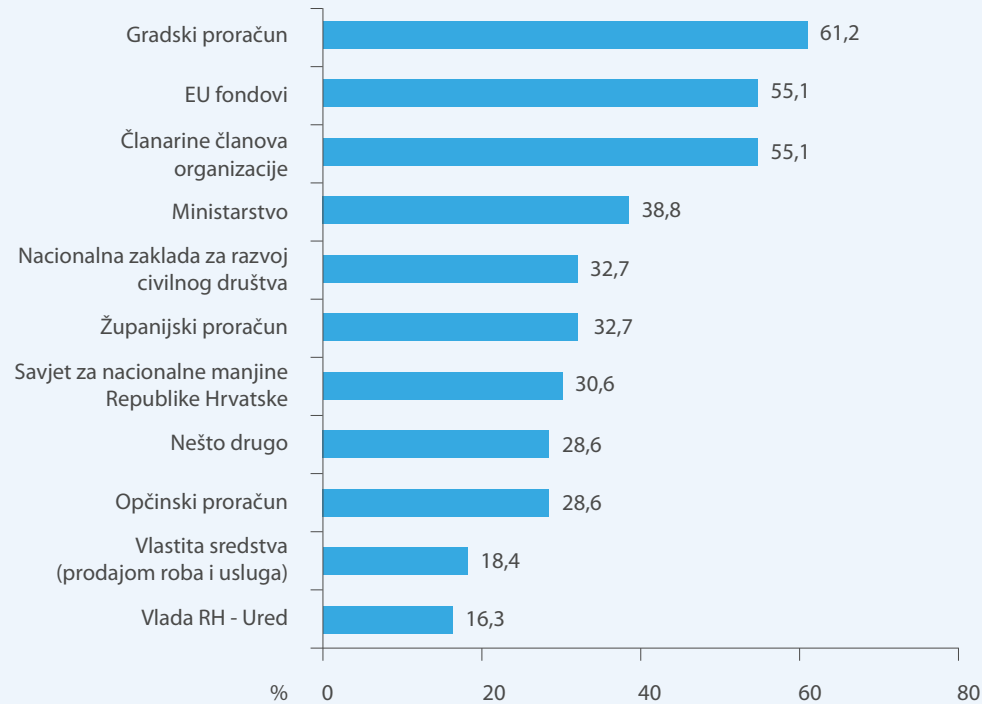

Slika 18.

Udio ispitanih
OCD-ova i JLP(R)S-a
po regijama RH

Slika 19.

Izvori financiranja
ispitanih OCD-ova

3.1.5. Struktura OCD poduzorka s obzirom na izvore financiranja

Najveći broj ispitanih organizacija civilnog društva financira se iz više različitih izvora, ponajviše iz gradskog proračuna, europskih fondova i organizacijskih članarina (Slika 19).

3.2. Praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina

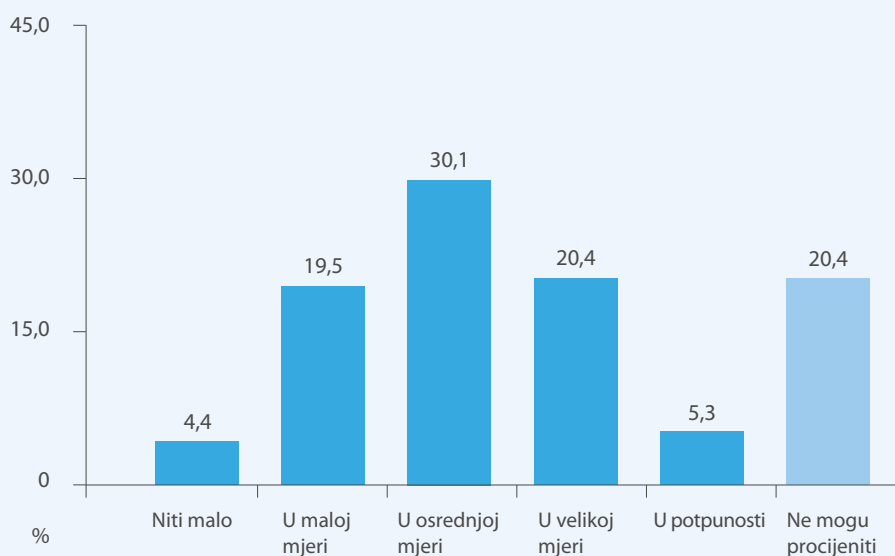
3.2.1. Utjecaj donošenja UZPNM-a na položaj pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici

Manje od trećine (26 %) ispitanih članova OCD-ova i predstavnika JLP(R)S-a procjenjuje kako je UZPNM u znatnoj mjeri poboljšao položaj pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici (Slika 20). Ako se njima pribroji 30 % onih koji drže kako je doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici osrednji, može se utvrditi natpolovično slaganje ispitanih s izvjesnim pozitivnim pomacima proizvedenim utjecajem UZPNM-a na položaj nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici. Ipak, još je gotovo četvrtina (24 %) onih članova organizacija civilnog društva te predstavnika jedinica samouprave koji doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici procjenjuju malim te petina (20 %) onih koji ne mogu procijeniti utjecaj donošenja UZPNM-a na položaj pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici.

Prethodni nalaz postaje instruktivniji i zanimljiviji ako se promotri utvrđenu statistički značajnu razliku između dvaju poduzoraka, članova organizacija civilnog društva i predstavnika jedinica samouprave, prilikom procjene doprinosa UZPNM-a na položaj pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici (Slika 21). Naime utvrđena razlika pokazuje kako članovi organizacija civilnog društva doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici procjenjuju manjim (prosječna vrijednost = 2,67) u odnosu na čelnike JLP(R)S-a koji ga procjenjuju većim (prosječna vrijednost = 3,31), uz podjednak i ne posve malen broj (20 %) onih u oba poduzorka koji doprinos UZPNM-a ne mogu procijeniti. Šire gledano, pri procjeni doprinosa UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici može se primijetiti slaganje oba ispitana poduzorka s izvjesnim pozitivnim pomacima u području njegove primjene u korist boljeg položaja nacionalnih manjina. No također se pokazuje kako u ovoj ocjeni prednjače predstavnici JLP(R)S-a pripisujući mu u pravilu veći doprinos (67 %) na poboljšanje položaja nacionalnih manjina od članova OCD-ova (41 %). Naime među članovima OCD-ova podjednak je broj onih koji tvrde kako postoje pozitivni pomaci (41 %) u odnosu na one koji ističu kako je doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina malen ili nikakav (39 %).

Da je donošenje UZPNM-a poboljšalo položaj pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici u većoj mjeri potvrđuju članovi organizacija civilnog društva te predstavnici jedinica samouprave, koji ujedno smatraju da tijela JLP(R)S-a prihvaćaju UZPNM kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine, te oni koji svim propitivanim akterima (izuzev Pučkog pravobranitelja) pripisuju veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a, odnosno pripisuju im veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina.

U kojoj je mjeri donošenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina poboljšalo položaj pripadnika nacionalnih manjina u Vašoj lokalnoj zajednici?

Slika 20.

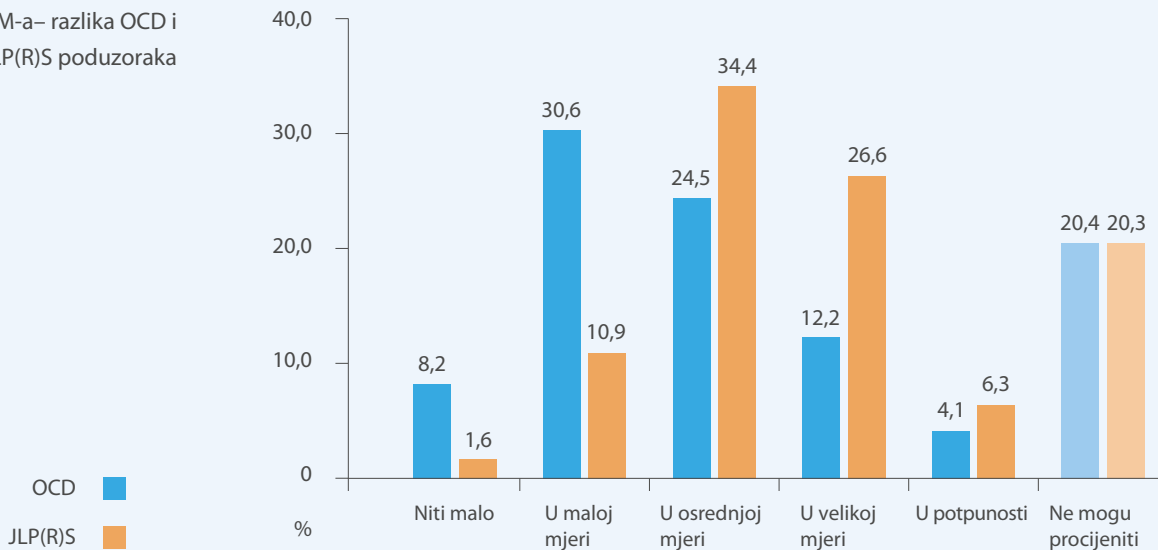
Utjecaj UZPNM-a na položaj pripadnika NM-a u lokalnoj zajednici

K tomu u poduzorku članova organizacija civilnog društva veći doprinos UZPNM-a na položaj nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici pripisuju oni članovi organizacija civilnog društva koji su zadovoljniji komunikacijom s tijelima JLP(R)S-a od onih koji to nisu.

Slika 21.
Utjecaj UZPNM-a na položaj pripadnika NM-a – razlika OCD i JLP(R)S poduzoraka

U kojoj je mjeri donošenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina poboljšalo položaj pripadnika nacionalnih manjina u Vašoj lokalnoj zajednici?

ISTAKNUTO

- Natpolovičan broj (56 %) ispitanih OCD-ova i JLP(R)S-a ističe osrednji ili znatan doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici.
- Pritom članovi organizacija civilnog društva doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici procjenjuju manjim (prosječna vrijednost = 2,67) u odnosu na čelnike JLP(R)S-a koji ga procjenjuju većim (prosječna vrijednost = 3,31).
- Dakle pri procjeni doprinosa UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici može se primijetiti slaganje ispitanih poduzoraka s izvjesnim pozitivnim pomacima u području njegove primjene u korist boljeg položaja nacionalnih manjina. No također se pokazalo kako u ovoj ocjeni prednjače predstavnici JLP(R)S-a pripisujući mu u pravilu veći doprinos od članova OCD-ova, među kojima je podjednak broj onih koji mu pripisuju određeni doprinos (41 %) i onih koji ističu kako je doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina malen ili nikakav (39 %).

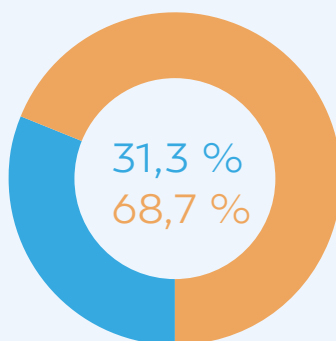
3.2.2. Poštivanje prava nacionalnih manjina

3.2.2.1. Vođenje evidencije o poštivanju prava nacionalnih manjina

Tek nešto manje od trećine ispitanih VPNM-a vodi formalnu evidenciju o pritužbama s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju (Slika 22).

Iako je među ispitanima koji vode formalnu evidenciju veći udio VNM-a, nije utvrđena statistički značajna razlika između predstavnika i vijeća u praćenju i formalnom bilježenju pritužbi s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju (Slika 23).

Vodite li formalnu evidenciju o pritužbama s kojima Vam se obraćaju o pripadnici nacionalne manjine koju predstavljate?

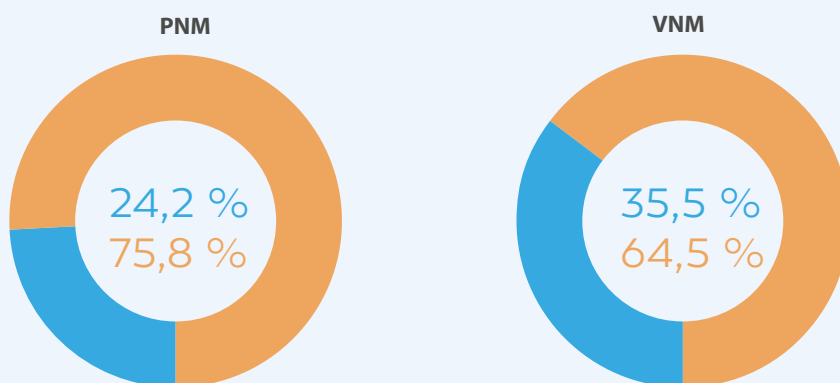

Slika 22.

Formalna evidencija o pritužbama pripadnika NM-a

Vodite li formalnu evidenciju o pritužbama s kojima Vam se obraćaju pripadnici nacionalne manjine koju predstavljate?

Slika 23.

Formalna evidencija o pritužbama pripadnika NM-a – razlika PNM-a i VNM-a

Pri tome formalnu evidenciju u većoj mjeri vode:

- pripadnici „novih“ nacionalnih manjina u odnosu na pripadnike „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina i romske nacionalne manjine;
- VPNM koji posjeduju uredsku opremu (fiksni telefon, računalo, e-mail adresu i web-stranicu), logistička i financijska sredstva za rad te koriste računalo u obavljanju djelatnosti za potrebe VPNM-a;

- ona vijeća i predstavnici koji sebe drže upoznatijima sa zakonskim okvirom djelovanja institucije VPNM-a;
- VPNM koji izvršavaju svoje obveze prema JLP(R)S-u (redovno dostavljaju planove rada, financijske planove te završne račune nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave);
- VPNM koji primaju pritužbe na račun kršenja manjinskih prava od pripadnika nacionalne manjine koju predstavljaju.

S druge strane još je lošija slika među ispitanim čelnicima JLP(R)S-a, tek njih 7 (11 %) izjavljuje kako njihova jedinica samouprave vodi formalnu evidenciju o poštivanju prava nacionalnih manjina (Slika 24).

Prethodni nalaz potkrepljuje statistički značajna razlika utvrđena po pitanju vođenja formalne evidencije između VPNM-a i JLP(R)S-a. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina u većoj mjeri vode formalnu evidenciju o pritužbama s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju, dok jedinice samouprave znatno manje vode formalnu evidenciju o poštivanju prava nacionalnih manjina.

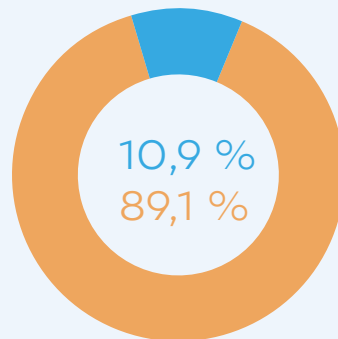
3.2.2.2. Zaprimanje pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava

Gotovo polovici (48 %) ispitanih članova VPNM-a tijekom aktualnog mandata obraćali su se pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju zbog pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava (Slika 25).

Slika 24.

Formalna evidencija o poštivanju prava NM-a – poduzorak JLP(R)S-a

Da ■
Ne ■

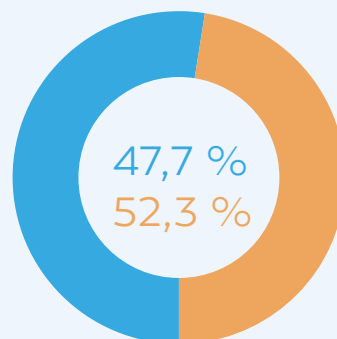

Vodi li vaša jedinica samouprave formalnu evidenciju o poštivanju prava NM?

Slika 25.

Pritužbe pripadnika NM-a tijekom aktualnog mandata VPNM-a

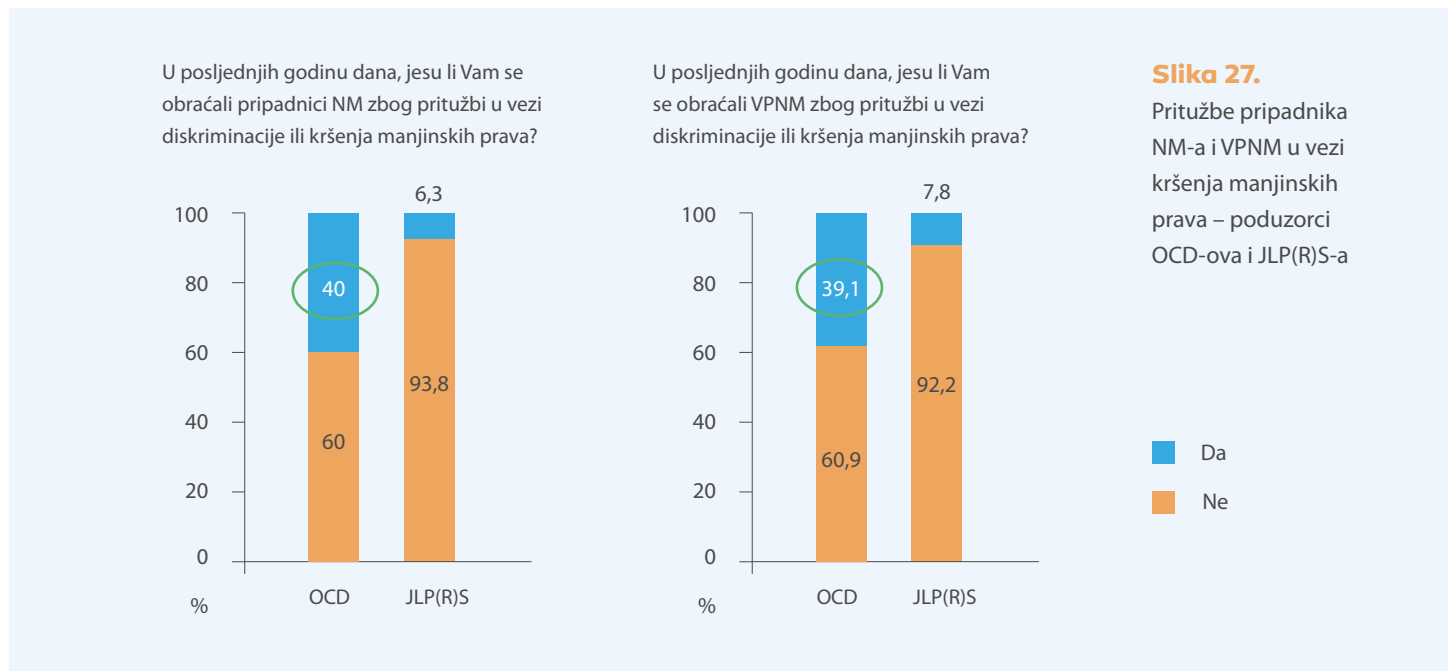
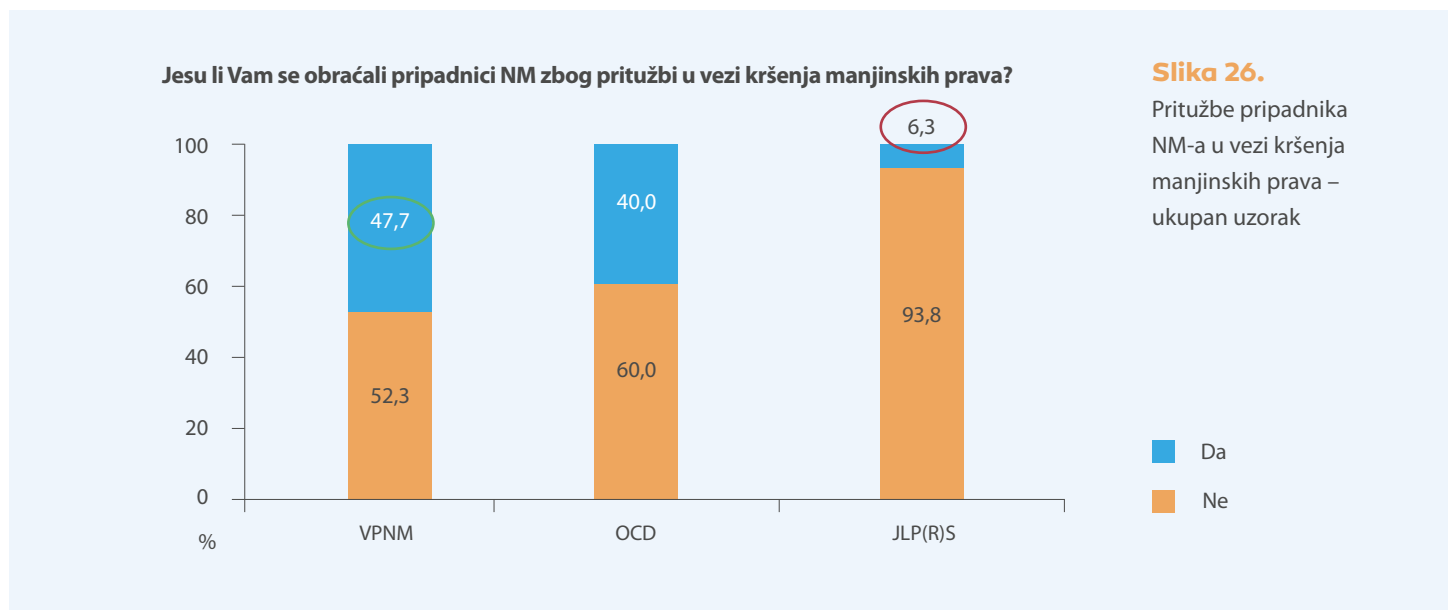
Da ■
Ne ■

Jesu li Vam se tijekom aktualnog mandata OBRAĆALI PRIPADNICI NACIONALNE MANJINE KOJU PREDSTAVLJATE zbog pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava?

Pored izrazito velikog broja pritužbi upućenih VPNM-u, značajan broj pritužbi podnesen je organizacijama civilnog društva. 40 % ispitanih članova OCD-ova potvrdilo je kako su se u posljednjih godinu dana njihovim organizacijama obraćali pripadnici nacionalnih manjina u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava. S druge strane tek je 6 % ispitanih predstavnika JLP(R)S-a izjavilo kako su se pripadnici nacionalnih manjina u posljednjih godinu dana obratili njihovim jedinicama samouprave poradi pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava (Slika 26).

S obzirom na prethodni podatak, rezultati iskazani na Slici 27 dodatno potkrepljuju uočenu sklonost da se radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava i pripadnici nacionalnih manjina i VPNM u većoj mjeri obraćaju organizacijama civilnog društva, a znatno manje jedinicama samouprave.

3.2.2.3. Poštivanje prava nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici

Da bi se stekao uvid u ostvarivanje manjinskih prava na lokalnoj razini te otkrilo poštuju li se pojedina prava i slobode nacionalnih manjina, u istraživanje je uključen instrument kojim se mjerilo uvjerenja ispitanih upravo prema zajamčenim posebnim pravima i slobodama kako su definirane Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina.²³

Prema mišljenju ispitanih VPNM, manjinsko pravo koje se poštuje u najmanjoj mjeri, pravo je na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima, s posebnim naglaskom na nezadovoljstvo u odnosu na zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina u upravnim tijelima. (Slika 28). Tako, naime, drži 45 posto ispitanih VPNM.

Sličnog su mišljenja i ispitani članovi organizacija civilnog društva - pravo nacionalnih manjina koje se u lokalnoj zajednici poštuje u najmanjoj mjeri također je pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima (Slika 29). S ovim je mišljenjem suglasno 43 % ispitanih članova OCD-ova.

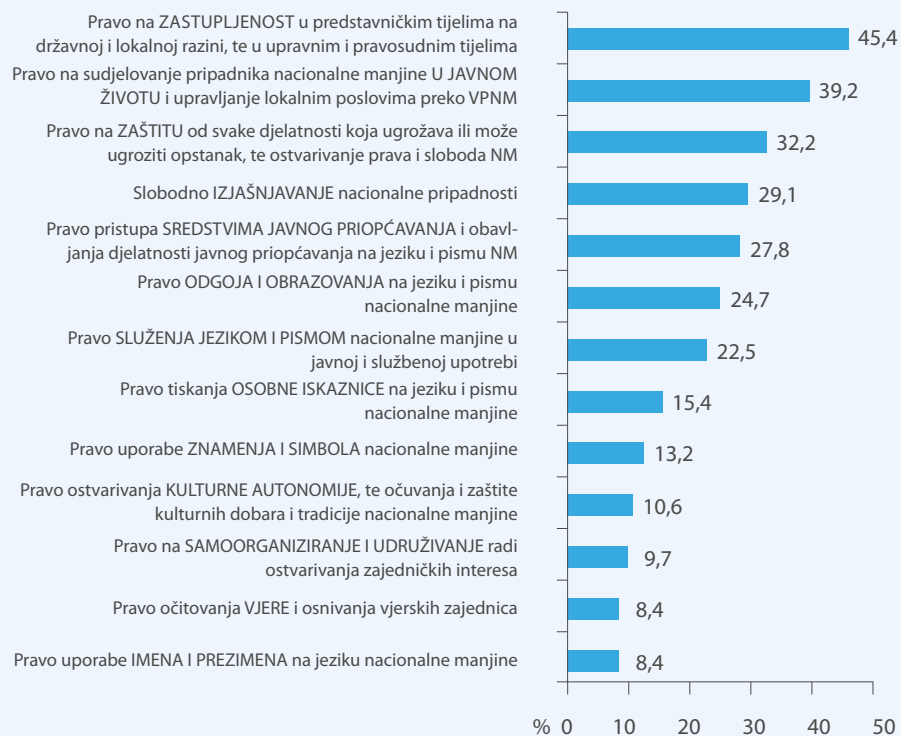
Pri tome pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima, kao pravo koje se u lokalnoj zajednici nedovoljno poštuje, u većoj mjeri navode članovi udruga nacionalnih manjina, a u manjoj mjeri članovi ostalih tipova organizacija civilnog društva.

Prema mišljenju ispitanih čelnika jedinica samouprave, pravo nacionalnih manjina koje se u lokalnoj zajednici poštuje u najmanjoj mjeri je pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu nacionalne manjine (Slika 30). Tako naime smatra 39 % predstavnika JLP(R)S-a.

Pri izdvajanju (rangiranju) prava nacionalnih manjina koja se u lokalnoj zajednici poštuju u najmanjoj mjeri utvrđena je statistički značajna razlika između poduzoraka VPNM-a, članova OCD-ova te predstavnika JLP(R)S-a. Pri tome:

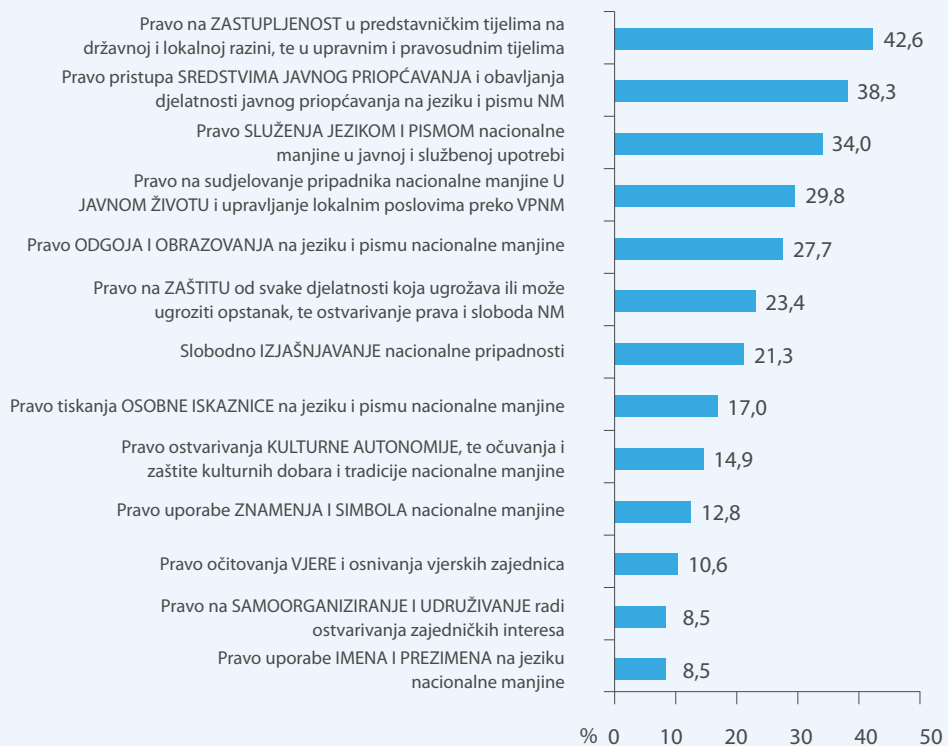
- pravo tiskanja OSOBNE ISKAZNICE na jeziku i pismu nacionalne manjine te pravo na samoorganiziranje i UDRUŽIVANJE radi ostvarivanja zajedničkih interesa kao slabo poštovana prava u lokalnoj zajednici češće ističu predstavnici JLP(R)S-a, a rjeđe VPNM-a;
- pravo na ZASTUPLJENOST u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima te pravo na sudjelovanje pripadnika nacionalne manjine u javnom životu i upravljanje lokalnim poslovima preko predstavnika i vijeća nacionalnih manjina češće ističu VPNM, a rjeđe predstavnici JLP(R)S-a.

²³ Na taj se način propustilo razdvojiti političku participaciju na državnoj i lokalnoj razini, odnosno zastupljenost u Hrvatskome saboru, općinskim i gradskim vijećima i županijskim skupštinama te u izvršnim tijelima jedinica (zamjenici načelnika, gradonačelnika, župana) od zastupljenosti u upravnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini na kojoj se zapošljavaju pripadnici nacionalnih manjina. Iz tog se razloga iskazano nezadovoljstvo ispitanih po pitanju ispunjavanja ovih prava iz UZPNM treba uzeti s rezervom jer se pravo na političku participaciju ostvaruje sa stopostotnim učinkom, pa nema razloga za iskazivanje nezadovoljstva u tom dijelu. S druge strane, pripadnici nacionalnih manjina su u upravnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini zastupljeni u nedostatnom postotku, pa je ovdje moguće povratno nezadovoljstvo ispitanih vidljivo u slici 28.

Slika 28.

Prava koja se najmanje poštuju iz perspektive VPMN-a

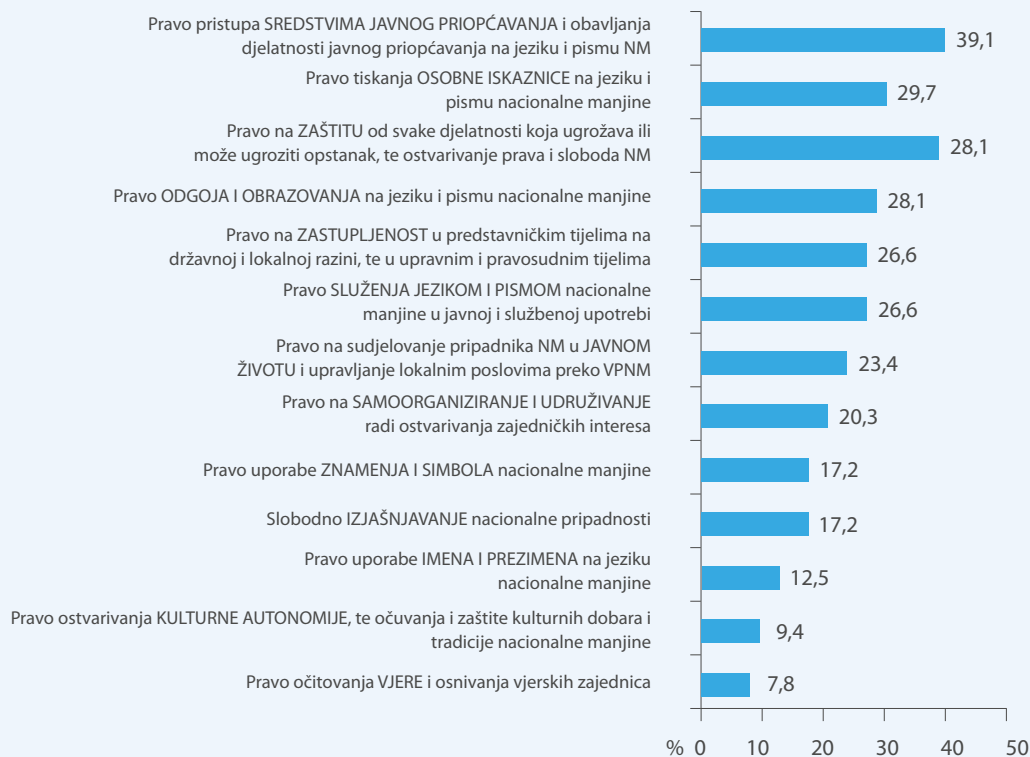

Slika 29.

Prava koja se najmanje poštuju iz perspektive članova OECD-ova

Slika 30.

Prava koja se najmanje poštuju iz perspektive čelnika/predstavnik JLP(R)S

U Tablici 11 manjinska su prava rangirana prema učestalosti njihova odabiranja kao pravâ koja se najmanje poštuju, pri čemu su rangovi računati na svim ispitanicima te zasebno na tri poduzorka ispitanika. Manji rang označava veću učestalost odabiranja pojedinog manjinskog prava kao prava koje se u lokalnoj zajednici nedovoljno poštuje.²⁴

Tablica 11.

Rangirana prava nacionalnih manjina

Skupni rang	Rangirana prava NM-a	PODUZORAK		
		VPNM	OCD	JLP(R)S
1	Pravo na ZASTUPLJENOST u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima.	1	1	5,5
2	Pravo pristupa SREDSTVIMA JAVNOG PRIOPĆAVANJA i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu nacionalne manjine.	5	2	1
3	Pravo na ZAŠTITU od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti opstanak te ostvarivanje prava i sloboda nacionalnih manjina.	3	6	3,5
4	Pravo na sudjelovanje pripadnika nacionalne manjine u JAVNOM ŽIVOTU i upravljanje lokalnim poslovima preko predstavnika/vijeća nacionalnih manjina.	2	4	7
5	Pravo ODGOJA I OBRAZOVANJA na jeziku i pismu nacionalne manjine.	6	5	3,5

²⁴ Ispitanici su među ponuđenim pravima odabirali tri, koja se po njihovu mišljenju u lokalnoj zajednici poštuju u najmanjoj mjeri.

Skupni rang	Rangirana prava NM-a	PODUZORAK		
		VPNM	OCD	JLP(R)S
6	Pravo SLUŽENJA JEZIKOM I PISMOM nacionalne manjine u javnoj i službenoj upotrebi.	7	3	5,5
7	Pravo tiskanja OSOBNE ISKAZNICE na jeziku i pismu nacionalne manjine.	8	8	2
8	Slobodno IZJAŠNJAVANJE nacionalne pripadnosti.	4	7	9,5
9	Pravo uporabe ZNAMENJA I SIMBOLA nacionalne manjine.	9	10	9,5
10	Pravo ostvarivanja KULTURNE AUTONOMIJE te očuvanja i zaštite kulturnih dobara i tradicije nacionalne manjine.	10	9	12
11	Pravo na samoorganiziranje i UDRUŽIVANJE radi ostvarivanja zajedničkih interesa.	11	12,5	8
12	Pravo uporabe IMENA I PREZIMENA na jeziku nacionalne manjine.	12,5	12,5	11
13	Pravo očitovanja VJERE i osnivanja vjerskih zajednica.	12,5	11	13

- Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina u većoj mjeri (31 %) vode formalnu evidenciju o pritužbama s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju, dok jedinice samouprave znatno rjeđe (11 %) vode formalnu evidenciju o poštivanju prava nacionalnih manjina.
- Pored izrazito velikog broja pritužbi (48 %) radi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava upućenih VPNM-u u posljednjih godinu dana, značajan broj pritužbi podnesen je i organizacijama civilnog društva (40 %). S druge strane tek je 6 % ispitanih predstavnika JLP(R)S-a izjavilo kako su se pripadnici nacionalnih manjina u posljednjih godinu dana obratili njihovim jedinicama samouprave poradi pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.
- Utvrđena je sklonost da se radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava sami pripadnici nacionalnih manjina, kao i VPNM-a u većoj mjeri obraćaju organizacijama civilnog društva, a znatno manje jedinicama samouprave.
- Prema mišljenju ispitanih VPNM-a i OCD-ova, manjinsko pravo koje se poštuje u najmanjoj mjeri je pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima. Treba uzeti u obzir da nije razdvojena zastupljenost u predstavničkim i izvršnim tijelima od zastupljenosti u upravnim i pravosudnim tijelima. Iz tog se razloga iskazano nezadovoljstvo ispitanika po pitanju ispunjavanja ovog prava iz UZPNM treba uzeti s rezervom jer se pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, kao i zastupljenost u izvršnim tijelima na lokalnoj razini ostvaruje stopostotno pa nema razloga za iskazivanje nezadovoljstva o ostvarivanju ovog prava. S druge strane, zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u upravnim tijelima na državnoj i lokalnoj razini je nedostatna pa je ovdje moguće povratno nezadovoljstvo ispitanika.
- Prema mišljenju ispitanih čelnika JLP(R)S-a, pravo nacionalnih manjina koje se u lokalnoj zajednici poštuje u najmanjoj mjeri je pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu nacionalne manjine.

ISTAKNUTO

3.2.3. Poznavanje i ostvarivanje prava i obveza utemeljenih na UZPNM

3.2.3.1. Informiranost i upoznatost VPNM-a s pojedinim zakonskim sadržajima te sadržajima uže i šire zajednice

Polazeći od pretpostavke kako VPNM moraju biti sposobni pružati valjane informacije i prosudbe o obilježjima i učincima svojeg djelovanja u području ostvarivanja i zagovaranja manjinskih prava i sloboda na lokalnoj razini, kako pripadnicima svoje nacionalne manjine tako i široj zajednici, priređen je instrument za samoprocjenu opće informiranosti i upoznatosti VPNM-a s pojedinim temama i sadržajima u tom smjeru. Konstruirani instrument sadrži 8 čestica (tema), od čega se 4 odnose na upoznatost sa zakonskim okvirom,²⁵ a 4 na informiranost o aktualnoj i "manjinskoj situaciji" u zajednici te političkim zbivanjima u zemlji.²⁶ Navedena podjela čestica ne predstavlja rezultat statističke obrade i analize (faktorska), već je proizvod a priori dijeljenja i sadržajnog grupiranja čestica. Prosječne vrijednosti zasnovane na osobnoj procjeni ispitanih (Slika 31) pokazuju razmjerno visoku informiranost o gotovo svim propitanim aspektima primijenjena instrumenta, tek je nešto manja upoznatost s priručnicima za VNM i s međunarodnim izvješćima u području manjinskih prava.

S obzirom na značaj i daljnje implikacije koje takav informacijski potencijal može imati na kvalitetu rada VPNM-a željelo se utvrditi postoji li razlika među ispitanim pojedincima u odnosu na to pripadaju li poduzorku predstavnika (PNM) ili vijećnika (VNM). Na Slici 32 uočljivo je da ispitani članovi vijeća sebe procjenjuju upoznatijima/informiranijima sa sadržajem svake pojedine čestice, no statistički značajna razlika između PNM-a i VNM-a utvrđena je na 5 čestica. Naime prema osobnoj procjeni, članovi vijeća su upoznatiji s Ustavnim zakonom, svojom ulogom i funkcijom te obvezama JLP(R)S-a prema VPNM-u te su također informiraniji o lokalnim problemima nacionalne manjine koju predstavljaju i problemima šire zajednice u kojoj žive u odnosu na PNM koji sebe procjenjuju manje upoznatima i informiranima s navedenim sadržajima. Ovakvo nepodudaranje dvaju poduzoraka, iako može biti prouzročeno posve različitim razlozima, vrlo je vjerojatno ishod boljih organizacijskih, kadrovskih, radnih i materijalnih uvjeta djelovanja VNM-a u odnosu na skromnije mogućnosti PNM-a u tom pogledu.

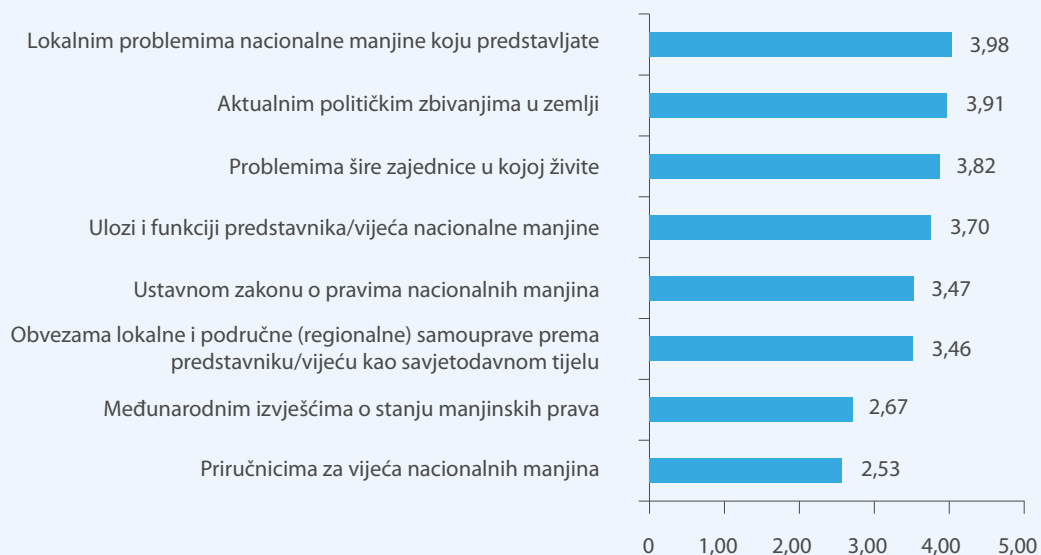
Zbrajanjem vrijednosti referentnih čestica konstruirana su dva zasebna aditivna indeksa: upoznatost sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a te informiranost o društvenom, političkom i manjinskom kontekstu.

Prosječne vrijednosti dvaju konstruirana indeksa statistički se značajno razlikuju, pri čemu su VPNM, prema osobnoj procjeni, informiraniji o društvenom, političkom i manjinskom kontekstu (prosječna vrijednost VPNM-a = 3,59), u odnosu na nešto slabiju upoznatost sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a (prosječna vrijednost VPNM-a = 3,29).

²⁵ Čestice koje se odnose na informiranost i upoznatost sa zakonskim okvirom sadržane su u dijelu pitanja: "U kojoj ste mjeri Vi osobno informirani o: ulozi i funkciji predstavnika/vijeća nacionalne manjine, Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, priručnicima za vijeća nacionalnih manjina, obvezama lokalne i područne (regionalne) samouprave prema predstavniku/vijeću kao savjetodavnom tijelu?"

²⁶ Čestice koje se odnose na informiranost o aktualnoj i "manjinskoj situaciji" u zajednici te političkim zbivanjima u zemlji sadržane su u dijelu pitanja: "U kojoj ste mjeri Vi osobno informirani o: lokalnim problemima nacionalne manjine koju predstavljate, problemima šire zajednice u kojoj živite, aktualnim političkim zbivanjima u zemlji, međunarodnim izvješćima o stanju manjinskih prava?"

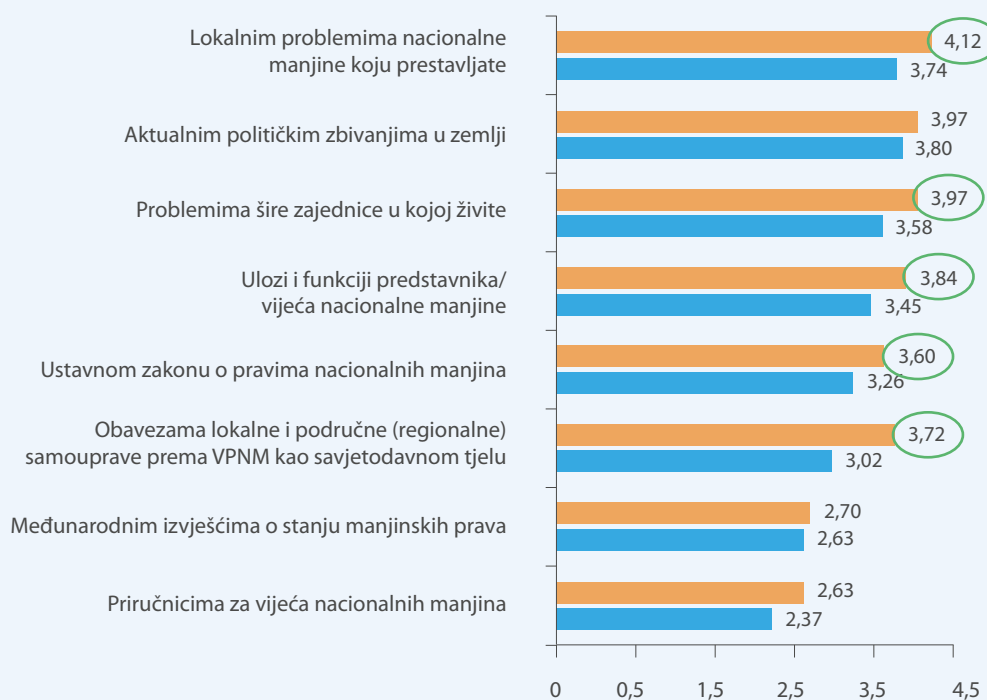
Prosječne vrijednosti stupnja upoznatosti/informiranosti VPNM iz perspektive VPNM o:

Slika 31.

Samoprocjena opće informiranosti - perspektiva VPNM-a

Prosječne vrijednosti stupnja upoznatosti/informiranosti VPNM iz perspektive VPNM o:

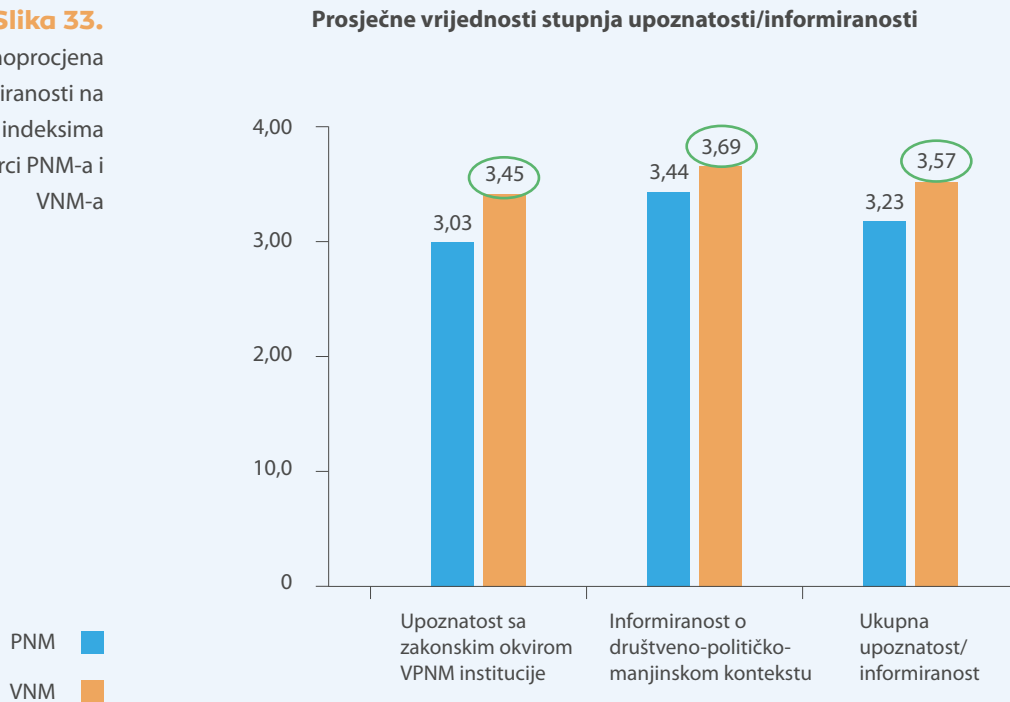
Slika 32.

Samoprocjena opće informiranosti - poduzorci PNM-a i VNM-a

■ VNM
■ PNM

Slika 33.

Samoprocjena informiranosti na aditivnim indeksima - poduzorci PNM-a i VNM-a

Na oba indeksa, kao i na skupnom indeksu upoznatosti i informiranosti, utvrđena je statistički značajna razlika između predstavnika (PNM) i članova vijeća nacionalnih manjina (VNM). Pritom je utvrđena razlika odraz osobne procjene članova VNM-a koji sebe smatraju informiranijima i upoznatijima sa sadržajem svih triju indeksa u odnosu na ispitane predstavnike nacionalnih manjina (Slika 33).

Prema stupnju upoznatosti i informiranosti utvrđene su sljedeće statistički značajne razlike:

- VPNM općinske razine u najmanjoj su mjeri upoznati sa zakonskim okvirom vlastite institucije, dok su s njime u najvećoj mjeri upoznati VPNM županijske razine;
- Vijeća i predstavnici „novih“ nacionalnih manjina smatraju se najupoznatijima sa zakonskim okvirom svoje institucije, dok su s njime najmanje upoznata vijeća i predstavnici romske nacionalne manjine;
- VPNM koji obnašaju druge savjetodavne, izvršne, predstavničke funkcije na lokalnoj, područnoj i/ili državnoj razini upoznati su sa zakonskim okvirom vlastite institucije, za razliku od onih koji ne obnašaju takve funkcije;
- Stupanj upoznatosti sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a te stupanj informiranosti o društvenoj, političkoj i manjinskoj situaciji višim procjenjuju ona vijeća i predstavnici kojima trenutni mandat nije prvi, oni koje je kandidirala udruga nacionalnih manjina, oni koji imaju na raspolaganju sve vrste sredstava za rad te oni koji za potrebe obavljanja djelatnosti VPNM-a češće koriste računalo i elektroničku poštu.

- Sve prosječne vrijednosti na česticama instrumenta opće informiranosti o pojedinim zakonskim sadržajima te sadržajima uže i šire zajednice indiciraju relativno visoku samoiskazanu razinu upoznatosti i informiranosti ispitanih VPNM-a.
- Ukupno gledano, VPNM su informiraniji o društvenom, političkom i manjinskom kontekstu (prosječna vrijednost VPNM-a = 3,59), u odnosu na nešto slabiju upoznatost sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a (prosječna vrijednost VPNM-a = 3,29).
- Na aditivnim indeksima: upoznatost sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a te informiranost o društvenom, političkom i manjinskom kontekstu, kao i na skupnom indeksu informiranosti, utvrđena je značajno viša razina samoiskazane upoznatosti i informiranosti članova VNM-a u odnosu na nižu razinu PNM-a.
- Ovakvo nepoklapanje dvaju poduzoraka, iako može biti prouzročeno posve različitim razlozima, vrlo je vjerojatno ishod boljih organizacijskih, kadrovskih, radnih i materijalnih uvjeta djelovanja VNM-a u odnosu na skromnije mogućnosti PNM-a u tom pogledu.
- VPNM općinske razine u najmanjoj su mjeri upoznati sa zakonskim okvirom vlastite institucije, dok su s njime u najvećoj mjeri upoznati VPNM županijske razine.

ISTAKNUTO

3.2.3.2. Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama iz perspektive poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a

Članovi organizacija civilnog društva i predstavnici jedinica samouprave također su procjenjivali stupanj upoznatosti VPNM-a s određenim temama te stupanj povezanosti s biračkim tijelom koje zastupaju. U Tablici 12 navode se sadržaji i teme koje su ciljani poduzorci procjenjivali.

TEME (SADRŽAJI):	PODUZORAK		
	VPNM	OCD	JLP(R)S
Upoznatost s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču NM-a	+	+	+
Upoznatost s ulogom i funkcijom VPNM-a	+	+	+
Upoznatost s lokalnim problemima NM-a koju predstavljaju VPNM	+	+	+
Upoznatost s obvezama JLP(R)S-a prema VPNM-u	+		+
Povezanost VPNM-a s vlastitim biračkim tijelom		+	+

Tablica 12.

Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama – perspektiva VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a

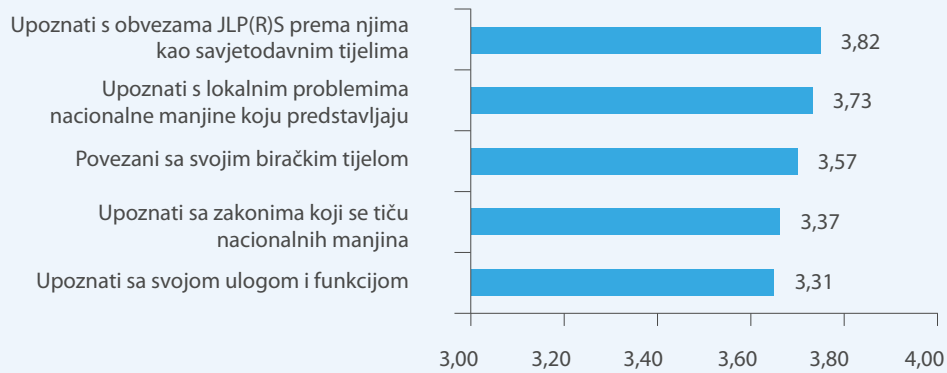
Članovi organizacija civilnog društva i članci JLP(R)S-a najmanjom procjenjuju upoznatost VPNM-a s vlastitom ulogom i funkcijom (Slika 34).

Usporedba prosječnih ocjena dvaju poduzoraka (Slika 35) pokazuje kako su pri procjeni upoznatosti VPNM-a sa svim propitanim sadržajima i temama, kao i pri procjeni povezanosti vijeća i predstavnika s manjinskim tijelom koje zastupaju predstavnici JLP(R)S-a ponudili statistički značajno više ocjene od članova OCD-ova, koji su upoznatost VPNM-a sa svakim obuhvaćenim sadržajem, kao i povezanost s biračkim tijelom, procijenili nižom ocjenom.

Slika 34.

Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama iz perspektive OCD-ova i JLP(R)S-a

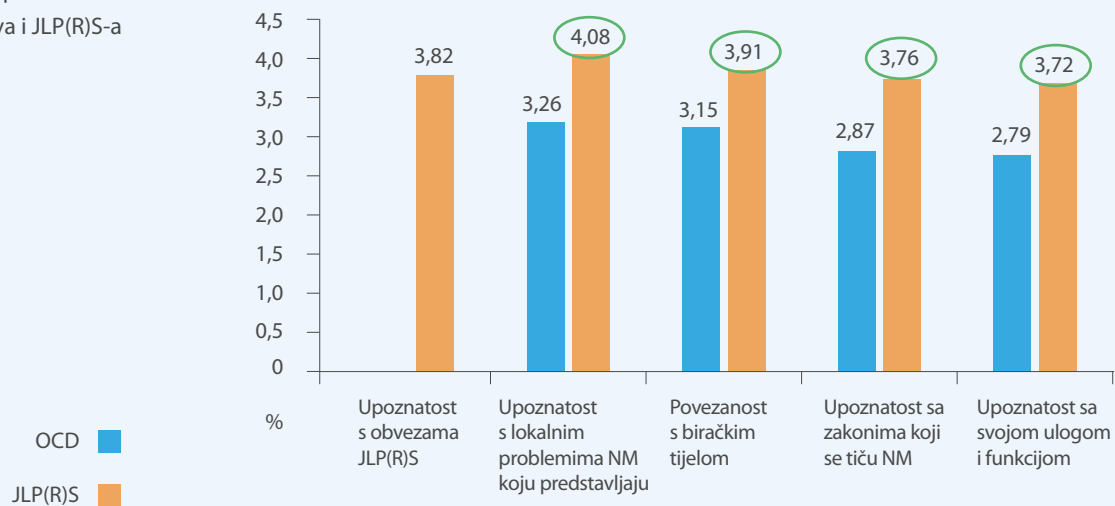
Prosječne vrijednosti stupnja upoznatosti/povezanosti VPNM iz perspektive članova OCD te čelnika/predstavnik JLP(R)S

Slika 35.

Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a

Prosječne ocjene razine povezanosti VPNM s biračkim tijelom te razine upoznatosti VPNM s odabranim sadržajima

Šire gledano, na svim zadanim i propitanim temama o razini upoznatosti VPNM-a, višu su ocjenu dodijelili:

- **Članovi organizacija civilnog društva te predstavnici jedinica samouprave koji:**
  - potvrđuju prihvaćenost VPNM-a od JLP(R)S-a i OCD-ova;
  - ističu veći doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina;
  - smatraju kako je šira javnost / jedinica samouprave sklonija dodatnom jačanju institucije VPNM-a;
  - svim anketnim upitnikom obuhvaćenim akterima pripisuju veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a.

- **Članovi organizacija civilnog društva:**

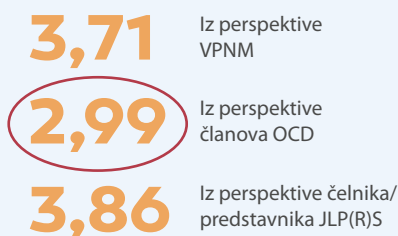
- čije su organizacije predlagale kandidate za izbor predstavnika i članova vijeća na posljednjim izborima;
- čije su organizacije aktualnim VPNM-ima nudile suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice;
- koji razinu korištenja savjetodavnih usluga VPNM-a od strane JLP(R)S-a procjenjuju većom;
- koji VPNM procjenjuju aktivnijima u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine;
- koji ističu veći doprinos jedinica samouprave u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a.

- **Predstavnici onih jedinica samouprave:**

- koje su VPNM-u osigurale edukacije i publikacije;
- na čijim sjednicama, na kojima se raspravlja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine, aktivno sudjeluje više od polovice članova VPNM;
- koji su zadovoljniji komunikacijom sa VPNM-om.

Sve pobrojeno ide u prilog tezi po kojoj su VPNM aktivniji i učinkovitiji u poticajnoj socijalnoj okolini, odnosno u onim lokalnim zajednicama u kojima su tijela JLP(R)S-a, kao i organizacije civilnog društva otvorenije za suradnju sa VPNM-om. Prosječna ocjena stupnja upoznatosti VPNM-a (s Ustavnim zakonom i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, vlastitom ulogom i funkcijom te lokalnim problemima nacionalne manjine koju predstavljaju) iz perspektive članova organizacija civilnog društva, statistički značajno odstupa od prosječnih ocjena stupnja upoznatosti VPNM-a iz vlastite perspektive te perspektive predstavnika jedinica samouprave. Pri tome stupanj upoznatosti VPNM-a s navedenim sadržajima članovi organizacija civilnog društva procjenjuju manjim, a čelnici JLP(R)S-a te vijeća i predstavnici nacionalnih manjina većim (Slika 36).

Prosječna ocjena stupnja upoznatosti VPNM iz tri perspektive

Slika 36.

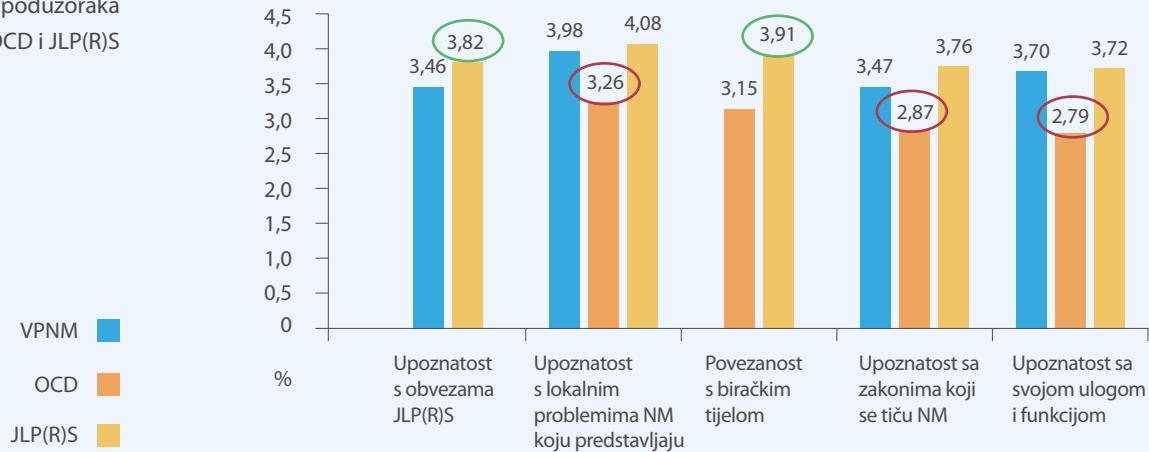
Upoznatost VPNM-a s pojedinim temama – razlike prosjeka triju poduzoraka

Sažimajući šire područje oblika upoznatosti VPNM-a s različitim sadržajima u tri perspektive, odnosno tri prosječne ocjene, zamjetno je kako njihov stupanj upoznatosti višim ocjenama najčešće ocjenjuju predstavnici JLP(R)S-a, neznatno nižim svoju upoznatost ocjenjuju sama vijeća i predstavnici, dok im najniže ocjene pridjeljuju članovi OCD-ova (Slika 37).

Slika 37.

Upoznatost VPNM-a s odabranim temama – razlike poduzoraka VPNM, OCD i JLP(R)S

Prosječne ocjene razine povezanosti VPNM s biračkim tijelom te razine upoznatosti VPNM s odabranim sadržajima

ISTAKNUTO

- Članovi organizacija civilnog društva i čelnici jedinica samouprave najmanjom procjenjuju upoznatost VPNM-a s vlastitom ulogom i funkcijom (prosječna ocjena = 3,31), a najvećom procjenjuju upoznatost VPNM-a s obvezama JLP(R)S-a prema njima kao savjetodavnim tijelima (prosječna ocjena = 3,82).
- Sažimajući šire područje oblika upoznatosti VPNM-a s različitim sadržajima i temama u tri perspektive, odnosno tri prosječne ocjene, zamjetno je kako njihov stupanj upoznatosti višim ocjenama najčešće ocjenjuju predstavnici jedinica samouprave (prosječna ocjena = 3,86), neznatno nižim svoju upoznatost ocjenjuju sama vijeća i predstavnici nacionalnih manjina (prosječna ocjena = 3,71), dok im najniže ocjene pridjeljuju članovi organizacija civilnog društva (prosječna ocjena = 2,99).
- Pokazalo se da su VPNM aktivniji i učinkovitiji u poticajnoj socijalnoj okolini, odnosno u onim lokalnim zajednicama u kojima su tijela JLP(R)S-a, kao i organizacije civilnog društva otvorenije za suradnju s VPNM-om.

3.2.3.3. Pretpostavke za učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a od jedinica samouprave

Članovi organizacija civilnog društva i predstavnici jedinica samouprave procjenjivali su stupanj upoznatosti tijela JLP(R)S-a sa zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, razinu zainteresiranosti tijela JLP(R)S-a za provođenje zakona koji se tiču nacionalnih manjina, stupanj njihove upoznatosti s lokalnim problemima nacionalnih manjina te razinu njihove uključenosti u život manjinskih zajednica posredstvom obiteljskih i neformalnih odnosa. U Tablici 13 navode se sadržaji procjenjivani u određenim poduzorcima.

Ispitani predstavnici jedinica samouprave te članovi organizacija civilnog društva najvećom ocjenom vrednuju upoznatost tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina (Slika 38).

TEME (SADRŽAJI):	PODUZORAK	
	OCD	JLP(R)S
Upoznatost s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču NM-a	+	+
Upoznatost s ulogom i funkcijom VPNM-a		+
Upoznatost s obvezama JLP(R)S-a prema VPNM-u		+
Upoznatost s međunarodnim izvješćima o stanju manjinskih prava		+
Upoznatost s lokalnim problemima NM-a	+	+
Uključenost u život manjinskih zajednica posredstvom obiteljskih i neformalnih odnosa	+	+
Zainteresiranost za provođenje zakona koji se tiču NM-a	+	

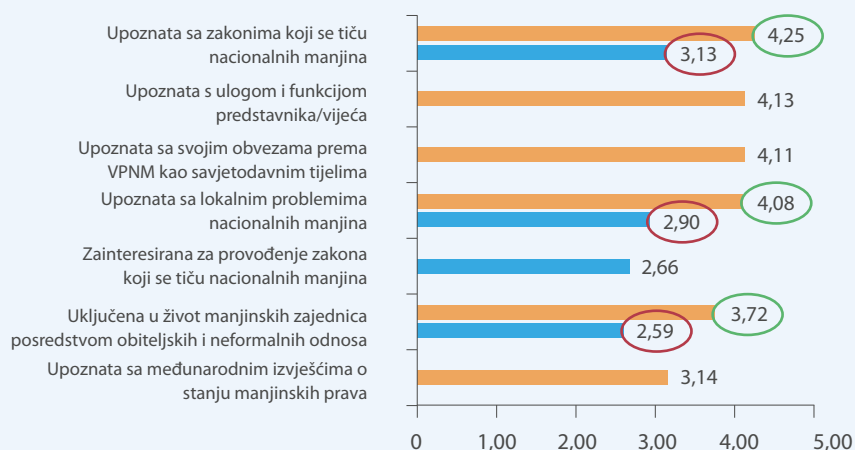
Tablica 13.
Sadržaji (teme) procjenjivani u poduzorcima OCD-ova i JLP(R)S-a

Pri tome čelnici JLP(R)S-a procjenjuju kako su tijela JLP(R)S-a u velikoj mjeri upoznata s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, s ulogom i funkcijom VPNM-a, s obvezama JLP(R)S-a prema VPNM-u te s lokalnim problemima nacionalnih manjina, dok njihovu upoznatost s međunarodnim izvješćima o stanju manjinskih prava procjenjuju osrednjom.

S druge strane članovi organizacija civilnog društva upoznatost tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina te njihovu upoznatost s lokalnim problemima nacionalnih manjina ocjenjuju većom ocjenom, dok njihovu zainteresiranost za provođenje zakona koji se tiču nacionalnih manjina vrednuju manjom ocjenom.

Razlikovni prag (prosječne vrijednosti) čelnika jedinica samouprave statistički značajno odstupa od praga (prosjeka) članova organizacija civilnog društva. Riječ je o procjenama prema kojima predstavnici jedinica samouprave upoznatost tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, njihovu upoznatost s lokalnim problemima nacionalnih manjina te razinu njihove uključenosti u život manjinskih zajednica putem obiteljskih i neformalnih odnosa u pravilu vrednuju većom, a članovi organizacija civilnog društva manjom prosječnom ocjenom (slika 38).

Prosječne vrijednosti stupnja upoznatosti/uključenosti/zainteresiranosti tijela jedinica samouprave

Slika 38.
Upoznatost tijela JLP(R)S-a s odabranim sadržajima – poduzorci JLP(R)S-a i OCD-ova

■ Iz perspektive čelnika/predstavnik JLP(R)S
■ Iz perspektive članova OCD

S obzirom na zabilježenu veću sklonost pridjeljivanja nižih vrijednosti jedinicama samouprave prema navedenim temama, izdvojilo se uzorak članova OCD-ova radi pokušaja detektiranja razlika između onih koji iskazuju više odnosno niže vrijednosti među njima. Veći stupanj upoznatosti tijela JLP(R)S-a sa zakonima koji se tiču nacionalnih manjina i lokalnim problemima nacionalnih manjina, veću razinu njihove uključenosti u život manjinskih zajednica posredstvom obiteljskih i neformalnih odnosa te njihovu veću zainteresiranost za provođenje zakona koji se tiču nacionalnih manjina iskazuju oni članovi organizacija civilnog društva koji su ujedno:

- zadovoljniji komunikacijom s jedinicom samouprave;
- skloniji većom ocjenom vrednovati suradnju JLP(R)S-a i civilnog sektora;
- procijenili većom razinu savjetodavnih usluga VPNM-a korištenu od strane JLP(R)S-a;
- potvrdili prihvaćenost VPNM-a od strane jedinice samouprave;
- pripisali veću razinu aktivnog sudjelovanja VPNM-a u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine;
- potvrdili da njihove jedinice samouprave financiraju djelovanje manjinskih organizacija;
- JLP(R)S i socijalnu okolinu, kao i pripadnike nacionalnih manjina, istaknuli manje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a;
- upoznatost vijeća i predstavnika sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a te povezanost VPNM-a s vlastitim biračkim tijelom procijenili većom;
- zabilježili manje pritužbi pripadnika nacionalnih manjina u vezi diskriminacije i kršenja manjinskih prava;
- u većem broju procijenili kako je jedinica samouprave sklonija jačanju institucije VPNM-a;
- pripisali veći doprinos UZPNM-u u poboljšanju položaja pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici;
- svim akterima (izuzev pripadnika nacionalnih manjina, udruga nacionalnih manjina te Pučkog pravobranitelja) pripisali veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina.

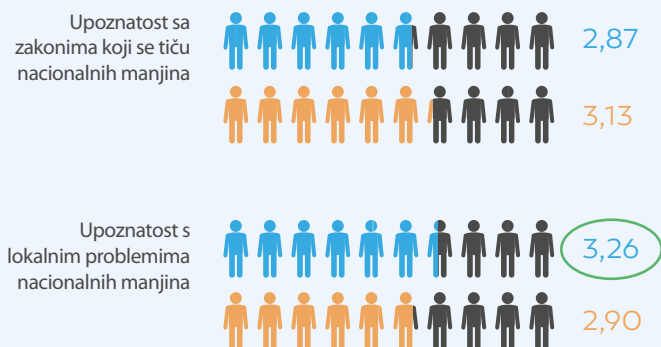
Sve navedeno indicira kako su jedinice samouprave koje su otvorenije za suradnju s civilnim sektorom otvorenije i za suradnju sa VPNM-om.

Pritom su utvrđena dva razlikovna obilježja u poduzorku, odnosno perspektivi članova OCD-ova (Slika 39). Prema prvom, osrednjoj upoznatosti sa zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, iz perspektive članova OCD-ova, ne postoji statistički značajna razlika između stupnja upoznatosti VPNM-a i tijela JLP(R)S-a. Za razliku od toga prema drugom obilježju je utvrđena statistički značajna razlika u poduzorku OCD-ova. Članovi organizacija civilnog društva veći stupanj upoznatosti s lokalnim problemima nacionalnih manjina pripisuju VPNM-u, a manji tijelima JLP(R)S-a.

Veći stupanj upoznatosti tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, s ulogom i funkcijom VPNM-a, s obvezama JLP(R)S-a prema VPNM-u, s lokalnim problemima nacionalnih manjina, kao i veću razinu uključenosti tijela JLP(R)S-a u život manjinskih zajednica putem obiteljskih i neformalnih odnosa, iskazuju predstavnici jedinica samouprave:

- koji su zadovoljniji komunikacijom sa VPNM-om;
- čije jedinice samouprave financiraju djelovanje udruga nacionalnih manjina i ostalih manjinskih organizacija;
- koji JLP(R)S smatraju manje otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a;
- koji upoznatost VPNM-a sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a te povezanost VPNM-a s vlastitim biračkim tijelom procjenjuju većom;

Prosječne ocjene upoznatosti VPNM-a i JLP(R)S-a iz perspektive OCD-ova

Slika 39.

Upoznatost VPNM-a i JLP(R)S-a sa zakonima i lokalnim problemima NM-a iz perspektive OCD-ova

■ VPNM
■ JLP(R)S

- kojima su se pripadnici nacionalnih manjina u manjoj mjeri obraćali zbog pritužbi u vezi diskriminacije i kršenja manjinskih prava;
- čijim su se jedinicama samouprave u većoj mjeri obraćali VPNM radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta;
- koji UZPNM-u pripisuju veći doprinos u poboljšanju položaja pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici;
- čije su jedinice samouprave realizirale veći broj ustavnih obveza te implementirale veći broj mehanizama i mjera zaštite nacionalnih manjina;
- čije su jedinice samouprave u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina češće tražile mišljenje i/ili prijedloge od VPNM-a;
- čije su jedinice samouprave predstavnike i vijeća češće obavještavale o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine te im češće dostavljale materijale s takvih sjednica;
- čije su jedinice samouprave VPNM-u u većoj mjeri osigurale službena računala i edukacije.

- Ispitani predstavnici jedinica samouprave te članovi organizacija civilnog društva najvećom procjenjuju upoznatost tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina.
- Pokazalo se da predstavnici jedinica samouprave upoznatost tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, njihovu upoznatost s lokalnim problemima nacionalnih manjina te razinu njihove uključenosti u život manjinskih zajednica putem obiteljskih i neformalnih odnosa u pravilu vrednuju većom, a članovi organizacija civilnog društva manjom prosječnom ocjenom.
- Članovi organizacija civilnog društva veći stupanj upoznatosti s lokalnim problemima nacionalnih manjina pripisuju VPNM-u, a manji tijelima JLP(R)S-a.
- Jednom od indiciranih povezanosti sugeriralo se da su jedinice samouprave koje su otvorenije za suradnju s civilnim sektorom, otvorenije i za suradnju s vijećima i predstavnicima.

ISTAKNUTO

3.2.3.4. Izvršavanje obveza VPNM-a

Preko 80 % ispitanih VPNM-a izvršavaju svoje obveze prema jedinici samouprave u vidu redovitog podnošenja plana i programa rada, financijskog plana te završnih računa nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave (Slika 40).

Sve navedene obveze u statistički značajno većoj mjeri izvršavaju vijeća u odnosu na predstavnike nacionalnih manjina (Slika 41).

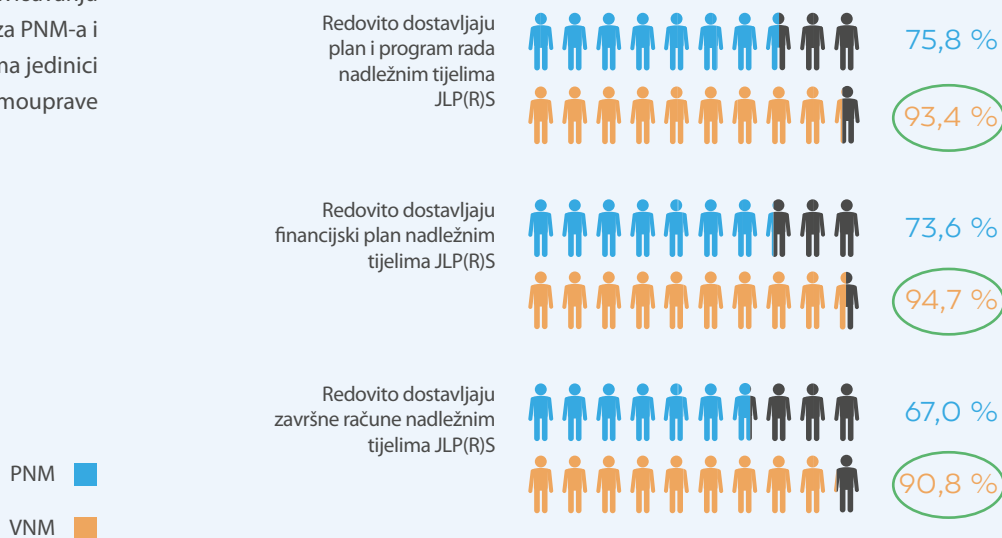
Slika 40.
Izvršavanje obveza
VPNM-a prema jedinici
samouprave

Obavljate li sljedeće aktivnosti:

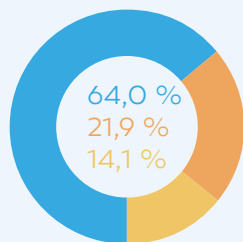

Slika 41.
Razlike u izvršavanju
obveza PNM-a i
VNM-a prema jedinici
samouprave

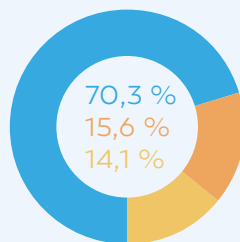
Udio ispitanih VPNM koji izvršava predviđene obveze

Jesu li tijekom aktualnog mandata sva VPNM redovno podnosili:

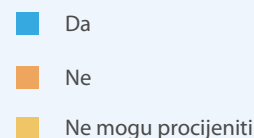
Izvešća o svom radu

Financijske planove i izvješća o utrošku financijskih sredstava osiguranih proračunom Vaše JLP(R)S

Slika 42.

Redovitost izvršavanja obveza VPNM-a - procjena JLP(R)S-a

Pritom navedene obveze:

- u najmanjoj mjeri izvršavaju VPNM romske nacionalne manjine, a u najvećoj mjeri vijeća i predstavnici „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina;
- u najmanjoj mjeri ispunjavaju VPNM općinske razine, a u najvećoj mjeri VPNM županijske razine;
- u većoj mjeri ispunjavaju članovi koji ne obnašaju mandat VPNM-a prvi put, VPNM koje je kandidirala udruga nacionalnih manjina, oni koji obnašaju i druge savjetodavne/predstavničke/izvršne funkcije, koji posjeduju više sredstava za rad, koji u okviru obavljanja djelatnosti VPNM-a koriste računalo i elektroničku poštu te oni koji vlastitu upoznatost sa zakonodavnim okvirom institucije VPNM-a te vlastitu informiranost o društveno-političkoj i manjinskoj situaciji procjenjuju većom.

S druge strane 64 % ispitanih čelnika jedinica samouprave izjavljuje kako su tijekom aktualnog mandata sva vijeća i predstavnici osnovani na području jedinice samouprave redovno podnosili izvješća o svom radu, dok 70 % izjavljuje kako su sva vijeća i predstavnici redovno podnosili financijske planove i izvješća o utrošku financijskih sredstava osiguranih proračunom jedinice samouprave (Slika 42).

Pritom, iz perspektive čelnika jedinica samouprave, navedene obveze u većoj mjeri izvršavaju VPNM onih JLP(R)S-a:

- koji su aktualnim vijećima i predstavnicima osigurale više logističkih i novčanih sredstava te veći broj sredstava općenito;
- koje su ispunile veći broj ustavnih obveza te implementirale veći broj mehanizama i mjera zaštite nacionalnih manjina;

U jedinicama samouprave u kojima VPNM redovno izvršavaju svoje obveze prema JLP(R)S:

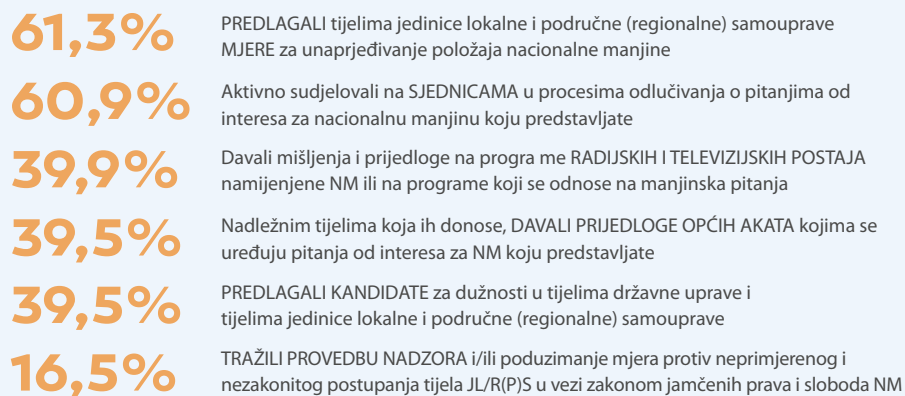
- čelnici JLP(R)S-a su zadovoljniji komunikacijom sa VPNM-om;
- čelnici JLP(R)S-a veći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM pripisuju VPNM-u, pripadnicima nacionalnih manjina, udrugama nacionalnih manjina, koordinacijama vijeća nacionalnih manjina, Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora te Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

3.2.3.5. Ostvarivanje prava VPNM-a

61 % ispitanih VPNM-a tijekom aktualnog mandata predlagalo je tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine te aktivno sudjelovalo na sjednicama u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine. Manje od polovice (40 %) davalo je prijedloge općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine, predlagalo kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te davalo mišljenja i prijedloge za programe radijskih i televizijskih postaja namijenjene nacionalnim manjinama ili za programe koji se odnose na manjinska pitanja.

Provedbu nadzora i/ili poduzimanje mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u vezi zakonom zajamčenih prava i sloboda nacionalnih manjina tražilo je 16 % ispitanih VPNM-a (Slika 43).

Slika 43.
Učestalost poduzetih aktivnosti (realiziranih prava) tijekom trajanja aktualnog VPNM mandata

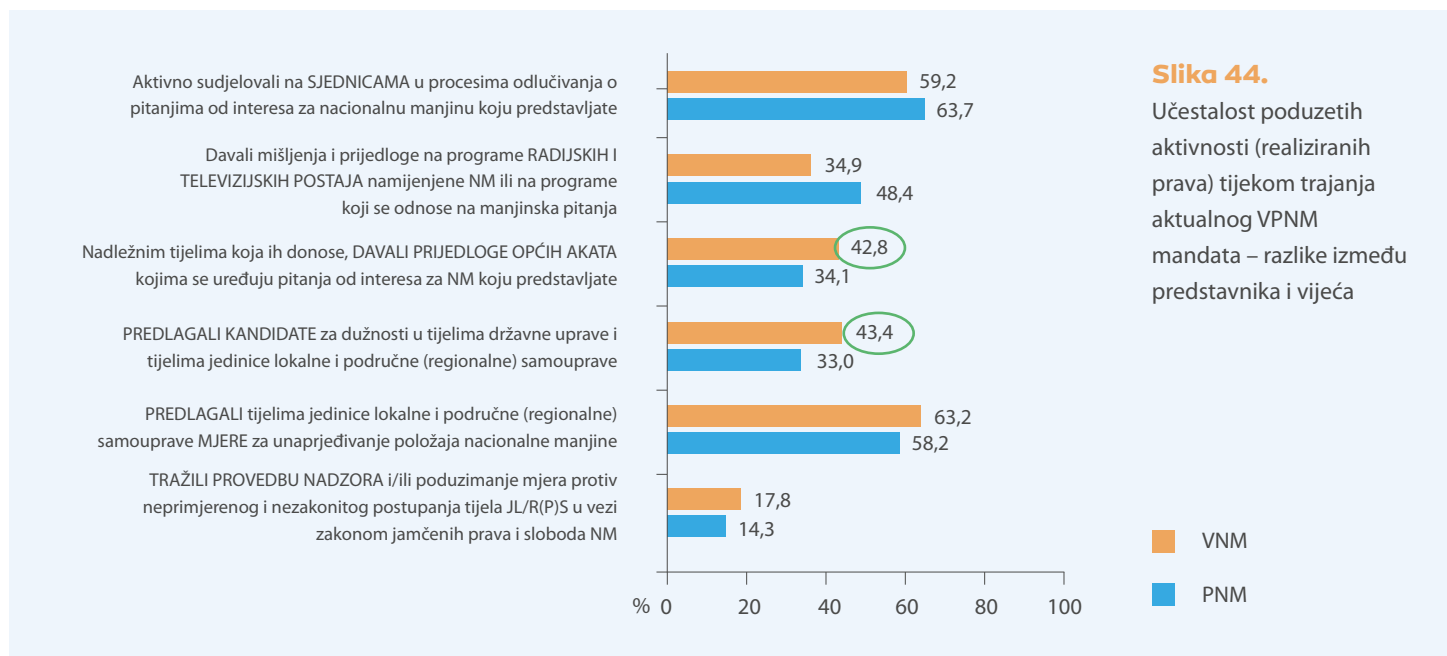

Između PNM-a i VNM-a utvrđena je statistički značajna razlika u učestalosti realiziranja dva prava iz UZPNM-a, pri čemu su vijeća nacionalnih manjina u većoj mjeri od predstavnika predlagala kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te u većoj mjeri, nadležnim tijelima koja ih donose, davala prijedloge općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalnu manjinu koju predstavljaju (Slika 44).

Prava iz UZPNM-a u najmanjoj su mjeri realizirali vijeća i predstavnici općinske razine, a u najvećoj mjeri vijeća i predstavnici županijske razine; u većoj mjeri članovi koji:

- ne obnašaju mandat vijeća i predstavnika prvi put;
- obnašaju i druge savjetodavne/predstavničke/izvršne funkcije;
- imaju na raspolaganju logističku potporu i više radnih sredstava općenito;
- su upoznatiji sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika te informiraniji o društveno-političkom i manjinskom kontekstu;
- sudjeluju u radu neke koordinacije;
- vode formalnu evidenciju o pritužbama s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalnih manjina;
- izvršavaju svoje obveze prema jedinici samouprave (redovito dostavljaju plan i program rada, financijski plan te završne račune nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave).

Da je interakcija pripadnika nacionalnih manjina s vijećima i predstavnicima bitan faktor učinkovite provedbe i primjene UZPNM-a, indicirano je nalazom prema kojemu su vijeća i predstavnici kojima su se obraćali pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju radi pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava, u većoj mjeri realizirali sva navedena prava.

- Preko 80 % ispitanih VPNM izvršava svoje obveze prema jedinici samouprave u vidu redovitog podnošenja plana i programa rada, financijskog plana te završnih računa nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Sve navedene obveze u statistički značajno većoj mjeri izvršavaju vijeća u odnosu na predstavnike nacionalnih manjina.
- S druge strane, 64 % ispitanih čelnika jedinica samouprave izjavljuje kako su tijekom aktualnog mandata sva vijeća i predstavnici osnovani na području JLP(R)S redovno podnosili izvješća o svom radu, dok 70 % izjavljuje kako su sva vijeća i predstavnici redovno podnosili financijske planove i izvješća o utrošku financijskih sredstava osiguranih proračunom jedinice samouprave.
- Pokazalo se da su dvije najučestalije poduzete aktivnosti u vrijeme trajanja mandata VPNM prijedlozi i sastanci. Naime, 61 % ispitanih VPNM tijekom aktualnog mandata predlagalo je tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine te aktivno sudjelovalo na sjednicama u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine.
- Najrjeđe poduzeta aktivnost u vrijeme trajanja mandata VPNM jest provedba nadzora i/ili poduzimanje mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u vezi s zakonom zajamčenim pravima i slobodama nacionalnih manjina – ovu je mjeru tražilo tek 17 % ispitanih VPNM.

ISTAKNUTO

3.2.3.6. Formalna opremljenost VPNM-a za obavljanje savjetodavne funkcije

Na temelju određenih manifestnih varijabli konstruirana je latentna varijabla "opremljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije".²⁷ Pokazala se prediktivnom za aktivnost vijeća i predstavnika jer su formalno opremljenija vijeća i predstavnici u statistički značajno većoj mjeri realizirali sva navedena prava UZPNM-a, izuzev prava traženja provedbe nadzora i/ili poduzimanje mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u vezi zakonom zajamčenih prava i sloboda nacionalnih manjina.

Za obavljanje savjetodavne funkcije formalno su opremljenija i osposobljenija: vijeća nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici županijske i gradske razine, vijeća i predstavnici „starih“ (tradicionalnih) i „novih“ manjina te vijeća i predstavnici iz zagrebačke regije, dok su manje opremljeni i osposobljeni: predstavnici nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici općinske razine te pripadnici romske nacionalne manjine.

Formalno opremljeniji akteri za obavljanje savjetodavne funkcije u većoj mjeri:

- izršavaju predviđene obveze prema jedinici samouprave;
- im se obraćaju pripadnici nacionalnih manjina;
- vode formalnu evidenciju o pritužbama s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalnih manjina;
- su jedinicama samouprave davali savjete i prijedloge;
- su zadovoljni komunikacijom s jedinicom samouprave;
- sudjeluju u radu neke/nekih koordinacija;
- JLP(R)S, pripadnike nacionalnih manjina te VPNM ne smatraju otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a;
- jedinica samouprave prihvaća njihove prijedloge (mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalnih manjina, prijedloge kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima JLP(R)S-a, akte kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine);
- svim akterima (izuzev Pučkog pravobranitelja, međunarodnih organizacija te nemanjinskih organizacija civilnog društva) pripisuju veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina;
- potvrđuju prihvaćenost VPNM-a od strane civilnog sektora,
- ih jedinica samouprave traži mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, češće ih obavještava o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina te im češće dostavlja materijale s takvih sjednica;
- prisustvuju i aktivno sudjeluju na takvim sjednicama;
- su surađivali s civilnim sektorom na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice;
- su zadovoljni suradnjom sa svim anketnim upitnikom obuhvaćenim akterima;
- vlastiti materijalni status procjenjuju višim;
- su višeg stupnja obrazovanja.

²⁷ Latentna varijabla "opremljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije" konstruirana je uzimajući u obzir broj dosadašnjih mandata vijeća i predstavnika, iskustvo u obnašanju drugih savjetodavnih/predstavničkih/izvršnih funkcija na državnoj/područnoj/lokalnoj razini, posjedovanje radnih sredstava (radnog prostora, uredske opreme, službenog računala, naknade za troškove i rad, službene e-mail adrese), učestalosti korištenja računala za potrebe djelatnosti vijeća i predstavnika, razine samoprocjenjene upoznatosti sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika te razine informiranosti o društveno-političko-manjinskom kontekstu.

S obzirom na to da je udio formalno opremljenijih vijeća i predstavnika veći u onim jedinicama samouprave koje su (iz perspektive vijeća i predstavnika) imenovale osobu ili oformile službu nadležnu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama te uskladile relevantne opće akte s odredbama UZPNM-a, te s obzirom na to da između opremljenijih i manje opremljenih vijeća i predstavnika nije utvrđena razlika u percepciji prihvaćenosti od strane jedinice samouprave, još se jednom potvrđuje teza po kojoj su vijeća i predstavnici učinkovitiji u sredinama otvorenijima za suradnju s njima. Ujedno se indicira pretpostavka po kojoj će u jedinicama samouprave koje su nesklone suradnji s vijećima i predstavnicima i nacionalnim manjinama, neovisno o njihovoj formalnoj opremljenosti, provedba i primjena UZPNM-a biti otežana i manje učinkovita.

Na temelju određenih manifestnih varijabli konstruirana je latentna varijabla "aktivnost/učinkovitost vijeća i predstavnika".²⁸

Veću aktivnost/učinkovitost iskazuju vijeća i predstavnici:

- županijske razine;
- koji ne obnašaju prvi puta mandat VPNM-a;
- koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina;
- koji obnašaju i druge savjetodavne/predstavničke/izvršne funkcije;
- koji na raspolaganju imaju veći broj radnih sredstava;
- koji za potrebe obavljanja djelatnosti VPNM-a koriste računalo i elektroničku poštu;
- koji sudjeluju u radu neke koordinacije / nekih koordinacija;
- koji su upoznatiji sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a te informiraniji o društveno-političko-manjinskom kontekstu.

Aktivnija/učinkovitija vijeća i predstavnici:

- zadovoljniji su komunikacijom s jedinicom samouprave;
- u većoj su im se mjeri obraćali pripadnici nacionalnih manjina;
- u većoj su se mjeri obraćali jedinici samouprave radi traženja informacija i/ili savjeta te upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika;
- VPNM procjenjuju manje otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a;
- jedinica samouprave u većoj mjeri prihvaća njihove prijedloge (prijedloge mjera za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine, prijedloge kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima JLP(R)S-a, prijedloge akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine);
- svim akterima (izuzev Pučkog pravobranitelja i međunarodnih organizacija) pripisuju veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina;
- u većoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od strane JLP(R)S-a i civilnog sektora;
- jedinica samouprave ih u većoj mjeri traži mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, češće ih obavještava o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina te im češće dostavlja materijale s takvih sjednica;
- zadovoljniji su suradnjom sa svim anketnim upitnikom obuhvaćenim akterima;

---

²⁸ Latentna varijabla "aktivnost/učinkovitost VPNM" konstruirana je uzimajući u obzir izvršavanje obveza prema jedinici samouprave od strane vijeća i predstavnika, vođenja formalne evidencije o pritužbama pripadnika nacionalnih manjina, učestalosti obraćanja jedinici samouprave radi davanja prijedloga i/ili savjeta, učestalosti prisustvovanja te aktivnog sudjelovanja na sjednicama jedinice samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalnih manjina, te ostvarenih ustavnih prava.

- u većoj su mjeri surađivali s organizacijama civilnog društva na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice;
- te je njihov udio veći u onim jedinicama samouprave koje su (iz perspektive VPNM-a) imenovale osobu ili oformile službu nadležnu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama te uskladile relevantne opće akte s odredbama UZPNM-a.

S obzirom na to da je između dviju konstruiranih latentnih varijabli (“opremljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije” te “aktivnost/učinkovitost VPNM”) utvrđena statistički značajna, pozitivna, no relativno niska povezanost ($r = 0,461$), potvrđuje se teza po kojoj za učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a nije dovoljna samo formalna opremljenost i aktivnost/učinkovitost vijeća i predstavnika, već i spremnost na suradnju jedinica samouprave s nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima.

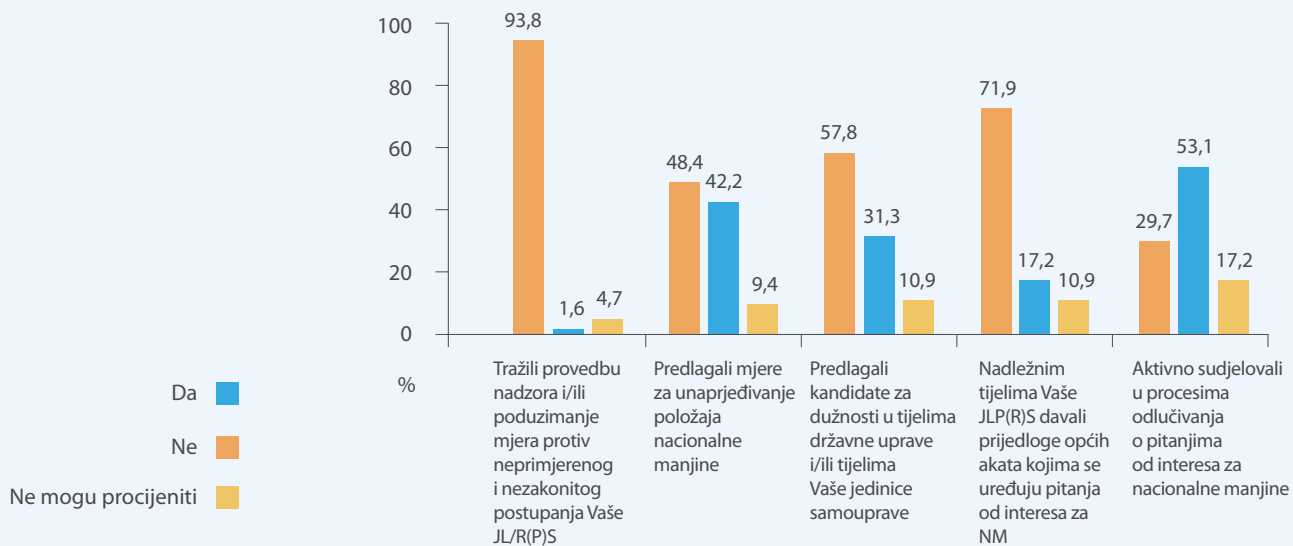
3.2.3.7. Ostvarivanje prava VPNM-a iz perspektive čelnika JLP(R)S-a

Od ispitanih predstavnika jedinica samouprave 53 % je izjavilo kako su tijekom aktualnog mandata vijeća i predstavnici aktivno sudjelovali u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine, dok ih je 42 % izjavilo kako su vijeća i predstavnici predlagali mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalnih manjina. Tek trećina ispitanih čelnika jedinica samouprave potvrđuje kako su vijeća i predstavnici predlagali kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i/ili u tijelima JLP(R)S-a, a 17 % je predlagalo opće akte kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine (Slika 45).

Slika 45.

Učestalost poduzetih aktivnosti VPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a

Jesu li tijekom aktualnog mandata VPNM s područja Vaše jedinice samouprave:

S obzirom na već zabilježeni trend i ovdje se potvrđuje da su u onim jedinicama samouprave u kojima vijeća i predstavnici aktivno sudjeluju u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine, ispitanici čelnici jedinica samouprave zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima, da su im osigurali više logističkih sredstava za rad te su ispunili više ustavnih obveza i implementirali više mjera i mehanizama zaštite nacionalnih manjina.

3.2.3.8. Izvršavanje obveza jedinica samouprave prema VPNM-u iz perspektive VPNM-a, predstavnika JLP(R)S-a te članova OCD-ova

Preko 50 % ispitanih vijeća i predstavnika izjavljuje kako jedinica samouprave nije provela traženi nadzor i/ili poduzela mjere protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela JLP(R)S-a u vezi zakonom zajamčenih prava i sloboda nacionalnih manjina, a gotovo polovici nije prihvaćen prijedlog kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima JLP(R)S-a. Uz to preko trećine ispitanih izjavljuje kako jedinica samouprave nije prihvatila prijedloge mjera i općih akata kojima se uređuju manjinska pitanja od interesa vijeća i predstavnika (Slika 46). S obzirom na izraziti značaj ovih zajamčenih

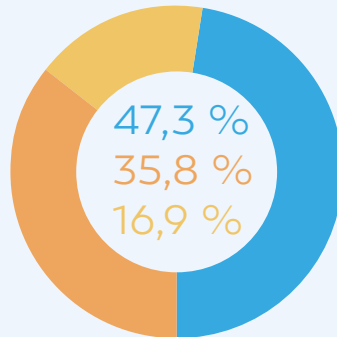

Slika 47.

Je li jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imenovala osobu ili oformila službu nadležnu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama?

Imenovanje nadležne osobe ili službe pri JLP(R)S-u za suradnju s nacionalnim manjinama – procjena vijeća i predstavnika

Da ■
Ne ■
Ne mogu procijeniti ■

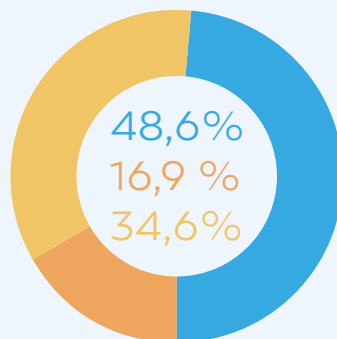

Slika 48.

Jesu li svi relevantni opći akti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave usuglašeni s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina?

Usuglašenost općih akata JLP(R)S-a s odredbama UZPNM-a – procjena vijeća i predstavnika

Da ■
Ne ■
Ne mogu procijeniti ■

prava i sloboda nacionalnih manjina može se ustvrditi dominantna kritičnost vijeća i predstavnika prema ispunjavanju propisanih obveza JLP(R)S-a.

Indikativan je također relativno visok udio ispitanih vijeća i predstavnika koji nisu mogli procijeniti je li jedinica samouprave prihvatila njihove vlastite prijedloge, odnosno je li jedinica samouprave provela nadzore koje su zatražili.

S obzirom na ispunjavanje ostalih obveza JLP(R)S-a (imenovanje osobe / formiranje službe nadležne za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama te usklađivanje svih relevantnih općih akata jedinice samouprave s UZPNM-om), također relativno visok udio ispitanih vijeća i predstavnika nije mogao procijeniti je li jedinica samouprave ispunila predviđene obveze. Pri tome 17 % ispitanih vijeća i predstavnika nije moglo procijeniti je li JLP(R)S imenovala osobu ili oformila službu nadležnu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama (Slika 47), dok trećina ispitanih nije mogla procijeniti jesu li svi relevantni opći akti JLP(R)S-a usuglašeni s odredbama UZPNM-a (Slika 48).

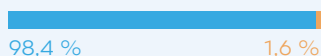
Vijeća i predstavnici koji nisu mogli procijeniti je li jedinica samouprave ispunila navedene obveze zastupljeniji su na općinskim, a manje na županijskim i gradskim razinama samouprave, te je među njima veći udio onih koji mandat vijeća i predstavnika obnašaju prvi put, a manji udio onih koji imaju iskustva u obnašanju uloge vijeća i predstavnika.

Valja ipak reći kako nešto manje od polovice ispitanih vijeća i predstavnika izjavljuje kako je jedinica samouprave ispunila navedene obveze – imenovala osobu ili oformila službu nadležnu za suradnju s nacionalnim manjinama te usuglasila opće akte JLP(R)S-a s UZPNM-om.

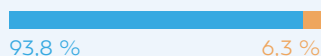
S obzirom na poduzorak jedinica samouprave, 98 % ispitanih čelnika jedinica samouprave potvrđuje usuglašenost svih relevantnih općih akata JLP(R)S-a s odredbama UZPNM-a, a 94 % ih izjavljuje kako

Udio ispitanih jedinica samouprave koje su realizirale ustavne obveze te implementirale mehanizme i mjere zaštite NM

Jesu li svi relevantni opći akti Vaše jedinice samouprave usuglašeni s odredbama UZPNM?

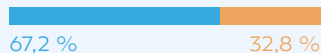
Financira li Vaša jedinica samouprave djelovanje ostalih organizacija civilnog društva?

Financira li Vaša jedinica samouprave djelovanje udruga nacionalnih manjina?

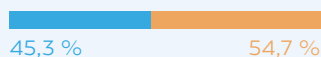
Je li Vaša jedinica samouprave odredila upravni odjel ili službu nadležnu za komunikaciju i suradnju s NM?

Je li statutom Vaše jedinice samouprave propisana službena upotreba i način korištenja zastava i drugih simbola NM?

Je li statutom Vaše jedinice samouprave propisana ravnopravna službena uporaba jezika i pisama nacionalnih manjina?

Financira li Vaša jedinica samouprave djelovanje ostalih organizacija nacionalnih manjina?

Je li Vaša jedinica samouprave u svom proračunu osigurala sredstva za odgojno-obrazovne ustanove s nastavom na jezicima i pismima NM?

Osiguravaju li se u proračunu Vaše jedinice samouprave sredstva za sufinanciranje programa radio i televizijskih postaja namijenjenih NM?

Slika 49.

Udio ispitanog JLP(R)S-a koji je realizirao određene mehanizme i mjere zaštite nacionalnih manjina

financiraju djelovanje ostalih nemanjinskih organizacija civilnog društva. Nadalje 78 % ispitanih jedinica samouprave financira djelovanje udruga nacionalnih manjina, 67 % ih je odredilo upravni odjel ili imenovalo osobu nadležnu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama, dok ih je 58 % propisalo službenu uporabu i način korištenja zastava i drugih simbola nacionalnih manjina (Slika 49).

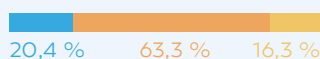
S druge strane manje od polovice ispitanih jedinica samouprave propisalo je ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisama nacionalnih manjina (45 %), 38 % ih financira djelovanje manjinskih organizacija (poput zaklada, kulturnih ustanova, znanstvenih ustanova, nakladničkih ustanova), trećina ih je u svom proračunu osigurala financijska sredstva za odgojne i obrazovne ustanove s nastavom na jezicima i pismima nacionalnih manjina (33 %), a četvrtina u svom proračunu osigurava sredstva za sufinanciranje programa radio i televizijskih postaja namijenjenih nacionalnim manjinama (23 %).

Od ispitanih članova organizacija civilnog društva, 92 % ih potvrđuje da jedinica samouprave financira djelovanje nemanjinskih organizacija civilnog društva, 78 % izjavljuje kako jedinica samouprave financira djelovanje udruga nacionalnih manjina, dok ih 50 % izjavljuje kako jedinica samouprave financira djelovanje ostalih manjinskih organizacija. Uz to 57 % ispitanih članova OCD-ova upućuje na postojanje odgojnih i obrazovnih ustanova s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina te postojanje radio i televizijskih emisija namijenjenih nacionalnim manjinama (Slika 50). Jedan od najmanje implementiranih mehanizama zaštite nacionalnih manjina iz perspektive članova OCD-ova jest neravnopravno pozicioniranje i neravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici koju je istaklo 63 % ispitanih organizacija civilnog društva.

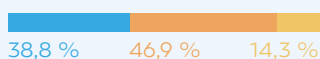
Slika 50.

Udio implementiranih mehanizama i mjera zaštite nacionalnih manjina iz perspektive članova OCD-ova

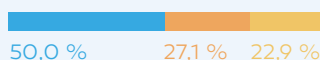
Je li u Vašoj lokalnoj zajednici uvedena ravnopravna službena upotreba jezika i pisama NM?

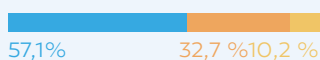
Postoje li u Vašoj lokalnoj zajednici radio i televizijski programi koji emitiraju na jezicima NM?

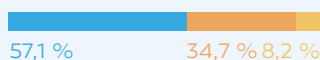
Financira li Vaša jedinica samouprave djelovanje ostalih organizacija NM?

Postoje li u Vašoj lokalnoj zajednici radio i televizijske emisije namijenjene NM?

Postoje li u Vašoj lokalnoj zajednici odgojne i obrazovne ustanove s nastavom na jezicima i pismima NM?

Financira li Vaša jedinica samouprave djelovanje udruga NM?

Financira li Vaša jedinica samouprave djelovanje ostalih organizacija civilnog društva?

Da ■
Ne ■
Ne mogu procijeniti ■

U lokalnim zajednicama, odnosno jedinicama samouprave koje su implementirale veći broj mehanizama i mjera zaštite i unaprjeđivanja položaja nacionalnih manjina:

- veći je udio organizacija civilnog društva među čijim članovima postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandat VPNM-a;
- članovi OCD-ova takvih lokalnih zajednica većom ocjenom vrednuju suradnju VPNM-a i civilnog sektora;
- zadovoljniji su suradnjom sa VPNM-om;
- pripadnike nacionalnih manjina te VPNM-a ocjenjuju manje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.

S obzirom na to da između članova OCD-ova, čije su lokalne zajednice, odnosno jedinice samouprave implementirale veći ili manji broj mehanizama i mjera zaštite i unaprjeđivanja položaja nacionalnih manjina, nije utvrđena statistički značajna razlika u percepciji prihvaćenosti vijeća i predstavnika od strane JLP(R)S-a, pretpostavlja se da određeni broj jedinica samouprave, unatoč formalnoj implementaciji mehanizama i mjera zaštite nacionalnih manjina, ostaje nesklon suradnji s vijećima i predstavnicima.

Imenovanje osobe ili formiranje službe nadležne za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama, samo je jedan od indikatora učinkovite provedbe UZPNM-a u određenoj jedinici samouprave, jer su jedinice koje su ispunile navedenu obvezu ujedno takve jedinice samouprave u kojima je uočeno i sljedeće:

- **Vijeća i predstavnici su opremljeniji za obavljanje savjetodavne funkcije, aktivniji su i učinkovitiji** (veći je udio onih koji ne obnašaju mandat vijeća i predstavnika prvi put, koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina, koji obnašaju i druge savjetodavne/predstavničke/izvršne funkcije, koji za potrebe djelatnosti VPNM-a koriste računalo, koji su upoznatiji sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a, koji u većoj mjeri izvršavaju svoje obveze i ostvaruju svoja prava, koji sudjeluju u radu neke koordinacije);
- **Zamjetna je spremnost jedinice samouprave na suradnju s vijećima i predstavnicima** (u takvim jedinicama svi relevantni opći akti usklađeni su s odredbama UZPNM-a, u njima je JLP(R)S osigurao više radnih sredstava VPNM-u te su u takvim jedinicama samouprave u većoj mjeri prihvaćani prijedlozi mjera i općih akata upućenih od vijeća i predstavnika);
- **Vijeća i predstavnici su relativno zadovoljni** (višom ocjenom vrednuju komunikaciju s jedinicom samouprave, u manjoj mjeri traže provedbu nadzora, u većoj se mjeri obraćaju jedinici samouprave radi traženja informacija ili savjeta te u većoj mjeri potvrđuju prihvaćenost od strane JLP(R)S-a).

Postavlja se pitanje pokreće li opisani pozitivan obrazac suradnje stručni kapacitet vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije ili otvorenost i spremnost jedinice samouprave na suradnju s vijećima i predstavnicima i nacionalnim manjinama?

S obzirom na to da su kapacitiranost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije te otvorenost i spremnost jedinice samouprave na suradnju s vijećima i predstavnicima i nužne pretpostavke učinkovite provedbe i primjene UZPNM-a, na temelju relevantnih manifestnih varijabli konstruirana je latentna varijabla "učinkovitost JLP(R)S-a u provedbi UZPNM-a iz perspektive vijeća i predstavnika te otvorenost i spremnost JLP(R)S-a na suradnju s vijećima i predstavnicima".²⁹ Na tako konstruiranoj

²⁹ Latentna varijabla "učinkovitost JLP(R)S-a u provedbi UZPNM-a iz perspektive vijeća i predstavnika / otvorenost i spremnost na suradnju s vijećima i predstavnicima od strane JLP(R)S-a", konstruirana je na temelju broja sredstava koje je vijećima i predstavnicima osigurala JLP(R)S, broja provedenih nadzora te prihvaćenih prijedloga mjera, općih akata i kandidata vijeća i predstavnika, imenovanja osobe / formiranja službe nadležne za komunikaciju s nacionalnim manjinama, usklađenosti svih općih akata JLP(R)S-a s odredbama UZPNM-a, učestalosti obavještanja vijeća i predstavnika o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina, učestalosti dostavljanja materijala s takvih sjednica vijećima i predstavnicima te traženja mišljenja od vijeća i predstavnika kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina.

varijabli, veći rezultat indicira veću učinkovitost JLP(R)S-a u provedbi UZPNM-a iz perspektive vijeća i predstavnika, odnosno veću spremnost na suradnju s vijećima i predstavnicima od strane JLP(R)S-a.

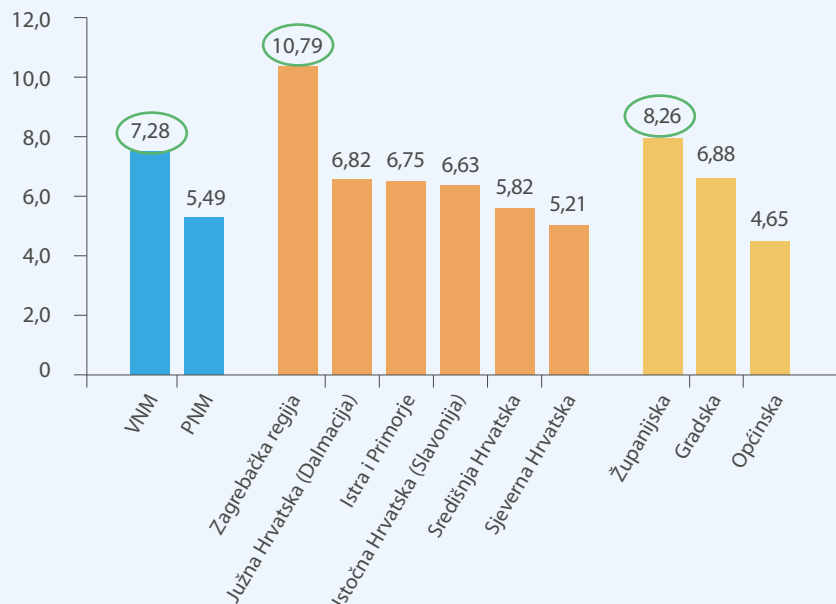
Na konstruiranoj je latentnoj varijabli utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na tip manjinskog savjetodavnog tijela, regionalnu pripadnost vijeća i predstavnika te razinu samouprave vijeća i predstavnika, ali ne i s obzirom na "tip" nacionalne manjine. Navedeno indicira kako jedinice samouprave koje su sklonije suradnji s nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima te koje dosljedno i učinkovito provode i primjenjuju odredbe iz UZPNM-a ne diskriminiraju vijeća i predstavnike s obzirom na njihovu nacionalnu pripadnost.

Utvrđene razlike pokazuju da veću učinkovitost JLP(R)S-a u provedbi UZPNM-a, odnosno veću spremnost na suradnju s vijećima i predstavnicima od strane JLP(R)S-a iskazuju: vijeća nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici zagrebačke regije te vijeća i predstavnici županijske razine, dok manju spremnost na suradnju iskazuju: predstavnici nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici ostalih regija RH te vijeća i predstavnici općinske razine (Slika 51).

Ukupno gledajući općinska se razina samouprave pokazala najmanje učinkovita u provedbi i primjeni UZPNM-a. Kako s obzirom na kapacitet vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije tako i s obzirom na otvorenost i spremnost na suradnju s vijećima i predstavnicima i s nacionalnim manjinama od strane jedinica samouprave. Stoga buduća usredotočenost na djelotvornost i efikasnost u provedbi UZPNM-a mora voditi računa o sustavnoj manjkavosti ove ciljne populacije te iznaći načine koji će u većoj mjeri utjecati na osposobljenost i povećanu kapacitiranost ovog segmenta sustava, odnosno institucije vijeća i predstavnika.

Slika 51.
Učinkovitost
JLP(R)S-a u provedbi
UZPNM-a iz perspektive
VPNM-a

Savjetodavno tijelo
Regionalna pripadnost VPMN
Razina samouprave VPMN

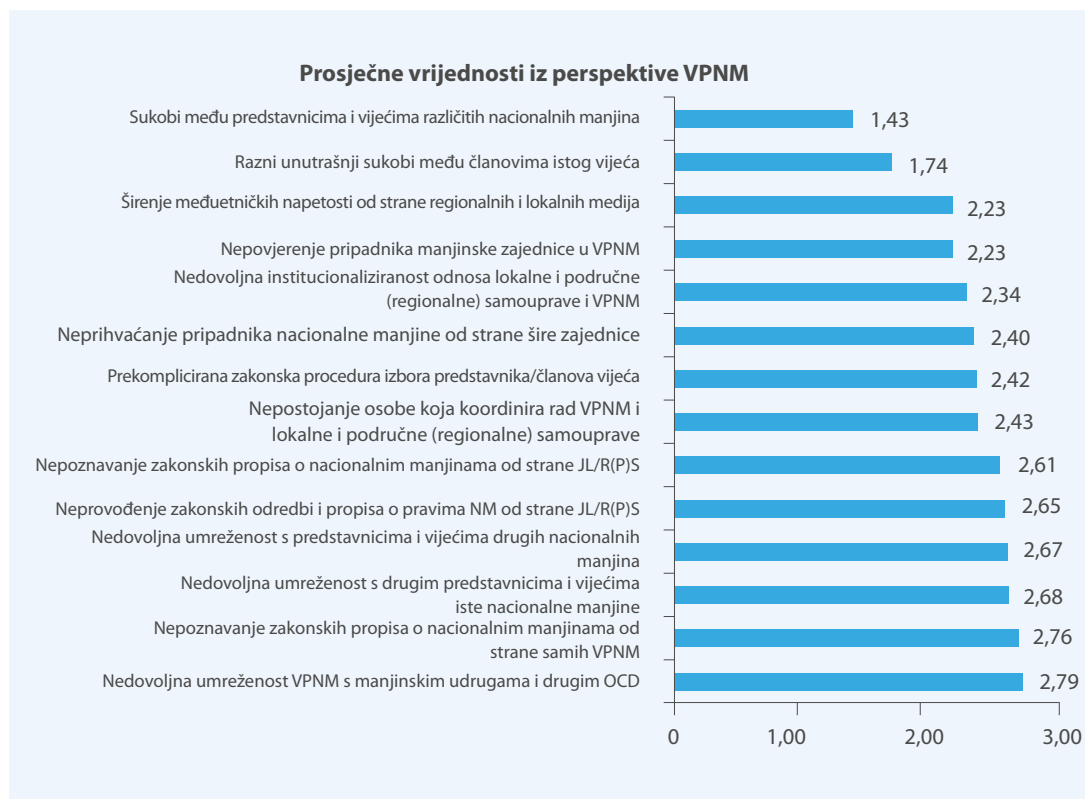
- Za obavljanje savjetodavne funkcije formalno su opremljenija i osposobljenija: vijeća nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici županijske i gradske razine, vijeća i predstavnici „starih“ (tradicionalnih) i „novih“ manjina te vijeća i predstavnici iz zagrebačke regije, dok su manje opremljeni i osposobljeni: predstavnici nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici općinske razine te pripadnici romske nacionalne manjine.
- Temeljem dviju konstruiranih latentnih varijabli (‘‘opremljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije’’ te ‘‘aktivnost/učinkovitost vijeća i predstavnika’’) utvrđena je statistički značajna, pozitivna, no relativno slaba povezanost ($r = 0,461$). Potvrđena je teza po kojoj za učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a nije dovoljna samo formalna opremljenost i aktivnost vijeća i predstavnika, već i spremnost na suradnju jedinica samouprave s nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima.

ISTAKNUTO

3.2.4. Otežavajući faktori provedbe Ustavnog zakona

3.2.4.1. Otežavajući faktori provedbe UZPNM-a iz perspektive VPNM-a

Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika, čimbenici koji u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a sukobi su među predstavnicima i vijećima različitih nacionalnih manjina te razni unutrašnji sukobi među članovima istog vijeća (Slika 52).

Slika 52.

Čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive VPNM-a

Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive vijeća i predstavnika nedovoljna su financijska sredstva namijenjena vijećima i predstavnicima te njihova isključivo savjetodavna uloga (Slika 53).

Nakon prikazane hijerarhije otežavajućih čestica pristupilo se njihovu sadržajnom grupiranju u a priori kategorije. Čimbenici su grupirani u četiri kategorije koje nisu proizvod faktorske analize, već su formirane na temelju srodnosti manifestnih sadržaja definiranih česticama instrumenta.

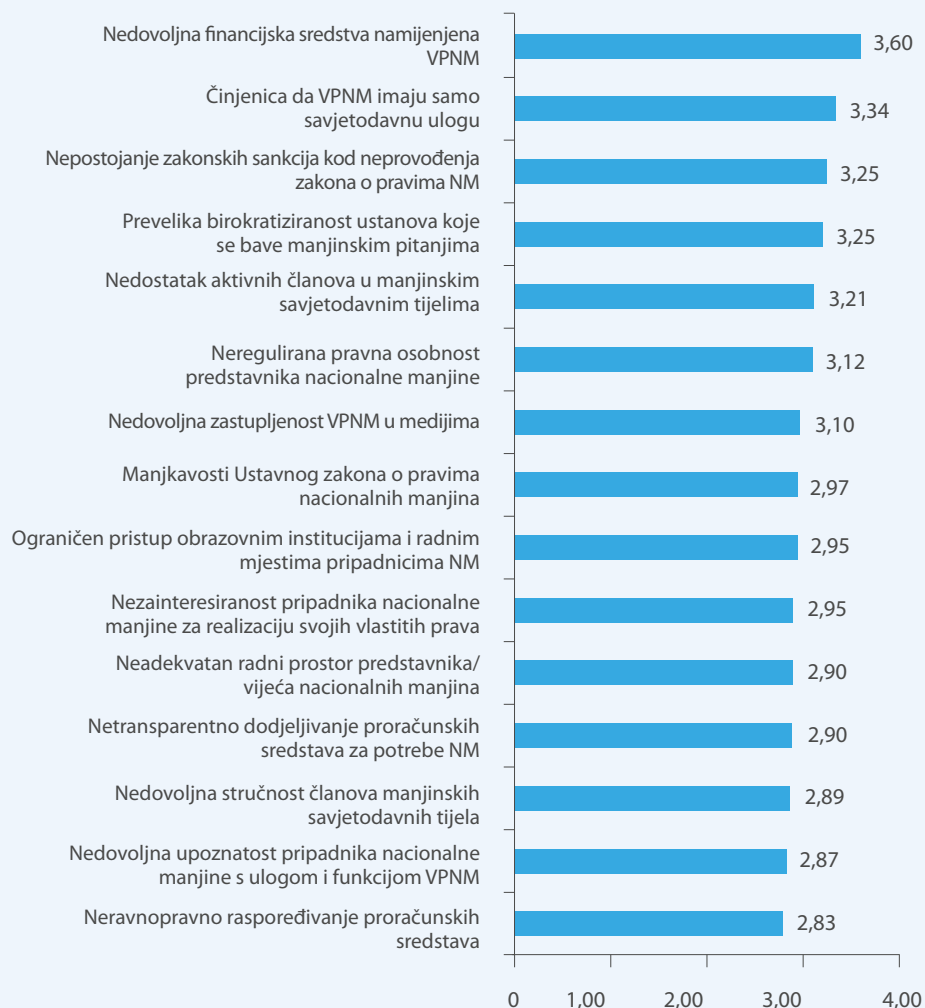
Na taj način nastala su četiri tipska, potencijalno otežavajuća faktora provedbe UZPNM-a:

- **pripadnici nacionalnih manjina kao otežavajući faktor provedbe UZPNM-a;**
- **vijeća i predstavnici kao otežavajući faktor provedbe UZPNM-a;**
- **jedinice samouprave kao otežavajući faktor provedbe UZPNM-a;**
- **socijetalna okolina kao otežavajući faktor provedbe UZPNM-a.**

Slika 53.

Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive VPNM-a

Prosječne vrijednosti iz perspektive VPNM

Slika 54.

Prosječne vrijednosti čestica faktora "Pripadnici nacionalnih manjina" (M=2,68)

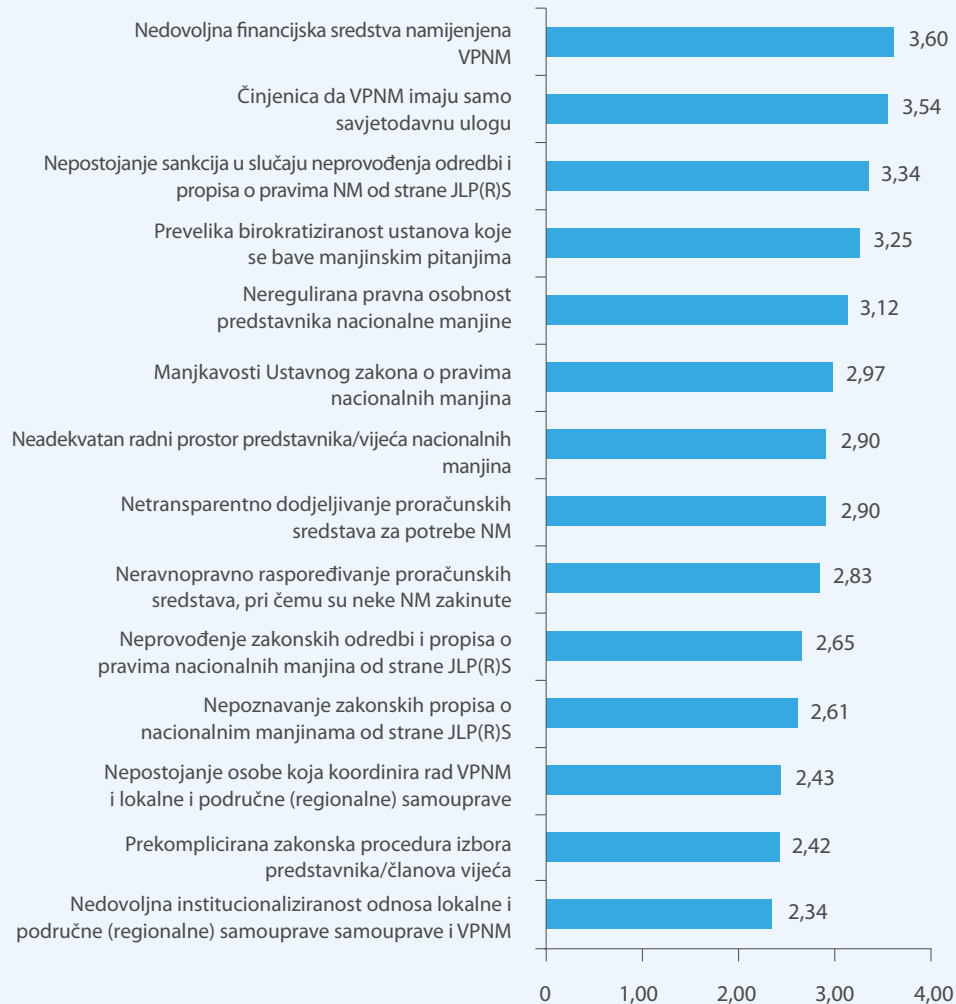
Slika 55.

Prosječne vrijednosti čestica faktora "Vijeća i predstavnici" (M=2,56)

* na ovo su pitanje odgovarali samo VNM

Svi oblici nedovoljne umreženosti (umreženost s drugim predstavnicima i vijećima iste nacionalne manjine, umreženost s predstavnicima i vijećima drugih nacionalnih manjina te umreženost s civilnim sektorom) u većoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju vijeća i predstavnika općinske razine, a u manjoj mjeri po mišljenju vijeća i predstavnika županijske i gradske razine. Također se pokazalo kako obje vrste sukoba (među predstavnicima i vijećima različitih nacionalnih manjina te razni unutrašnji sukobi među članovima istog vijeća) u većoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju vijeća i predstavnika romske nacionalne manjine, a u manjoj mjeri po mišljenju vijeća i predstavnika „novih“ i „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina.

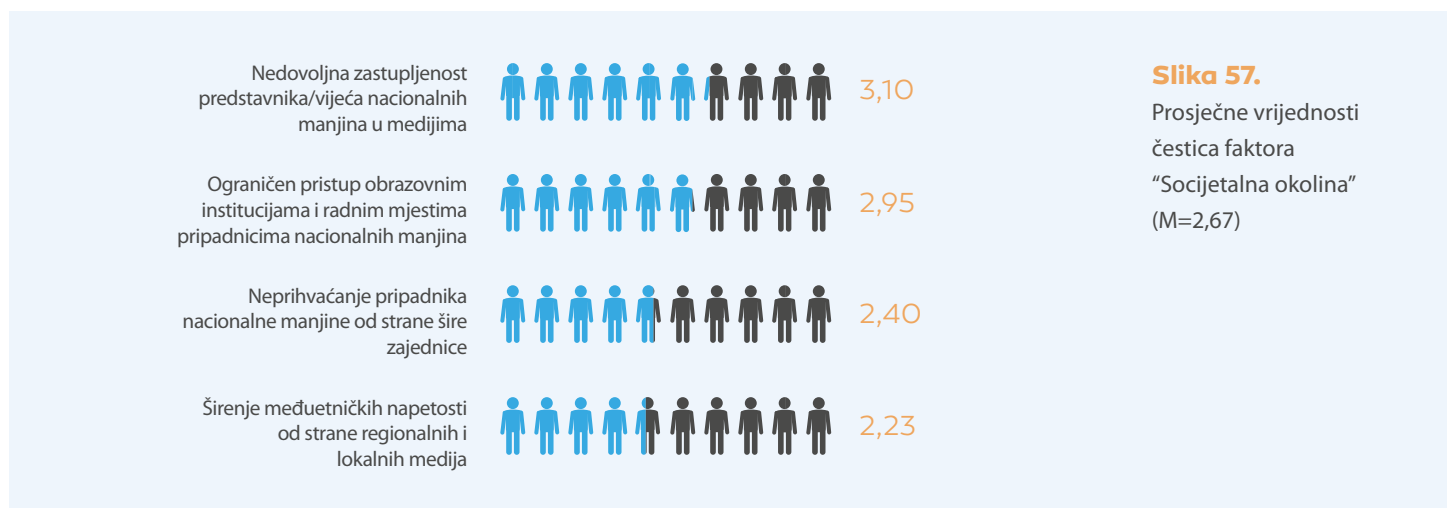
Slika 56.
Prosječne vrijednosti
čestica faktora "JLP(R)S"
(M=2,91)

Jedinice samouprave u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju vijeća i predstavnika iz sjeverne Hrvatske, a u najmanjoj mjeri po mišljenju vijeća i predstavnika zagrebačke regije.

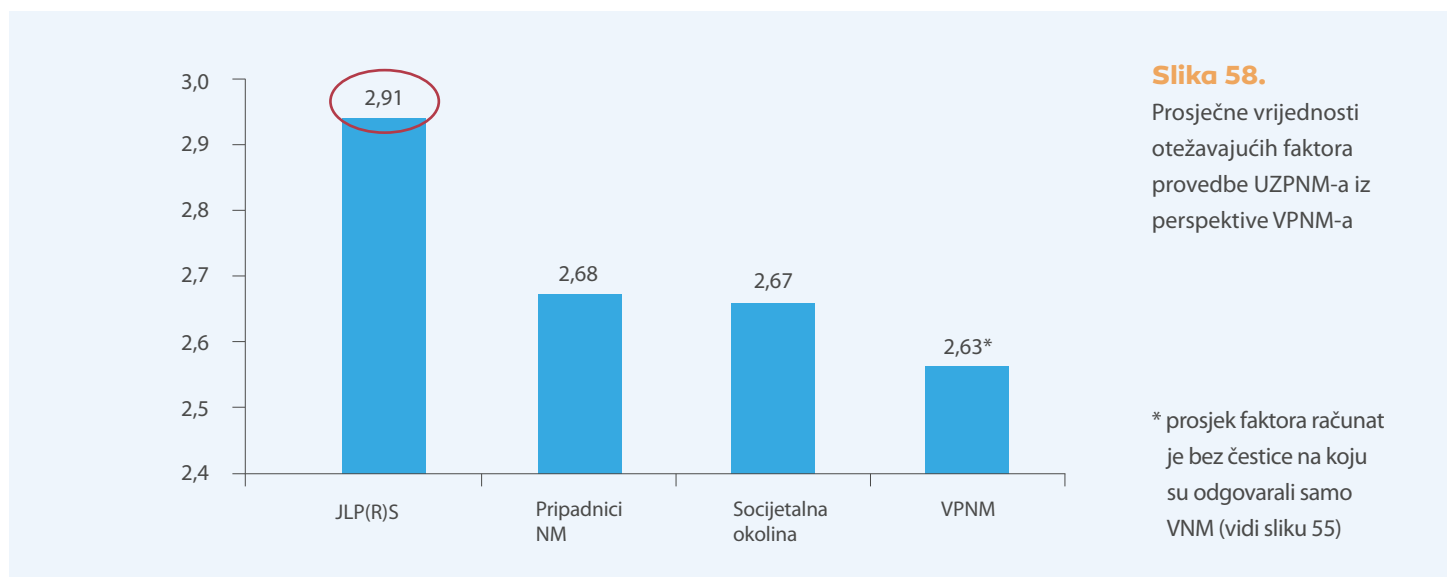
Na faktoru socijalne okoline utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na regionalnu pripadnost vijeća i predstavnika, njihovu razinu samouprave te "tip" nacionalne manjine. Pri tome socijalna okolina u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a po mišljenju vijeća i predstavnika iz središnje Hrvatske, po mišljenju vijeća i predstavnika općinske razine te po mišljenju pripadnika romske nacionalne manjine. S druge strane socijalna okolina u najmanjoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a po mišljenju vijeća i predstavnika iz Istre i Primorja, tijela županijske razine te pripadnika „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina.

Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika, faktor koji u najvećoj mjeri otežava učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a jedinica je lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok sama vijeća i predstavnici u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu i primjenu UZPNM-a. Prosječna vrijednost faktora JLP(R)S statistički značajno odstupa od prosječnih vrijednosti ostalih faktora (Slika 58).

Slika 57.

Prosječne vrijednosti čestica faktora "Socijalna okolina" (M=2,67)

Slika 58.

Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a iz perspektive VPNM-a

* prosjek faktora računat je bez čestice na koju su odgovarali samo VNM (vidi sliku 55)

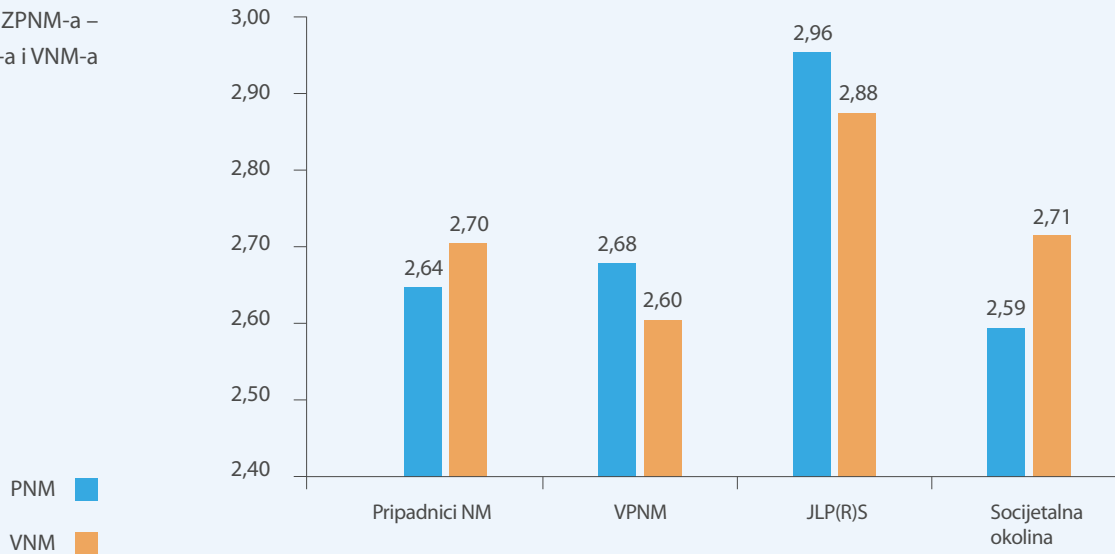
Iako između predstavnika i vijeća nije utvrđena statistički značajna razlika (Slika 59), pri procjeni stupnja u kojem pojedini faktori otežavaju učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a, u kontekstu analiziranog uzorka uočljivo je kako:

- formalne strukture (jedinice samouprave i VPNM) u većoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju predstavnika nacionalnih manjina, a u manjoj mjeri po mišljenju članova vijeća;
- neformalne strukture (pripadnici nacionalnih manjina i socijalna okolina) u većoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju članova vijeća, a u manjoj mjeri po mišljenju predstavnika nacionalnih manjina.

Navedeno dodatno potvrđuje efikasniju suradnju vijeća i jedinica samouprave u odnosu na izvjesnu ograničenost predstavnika u području suradnje sa JLP(R)S-om.

Slika 59.

Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a – razlike PNM-a i VNM-a

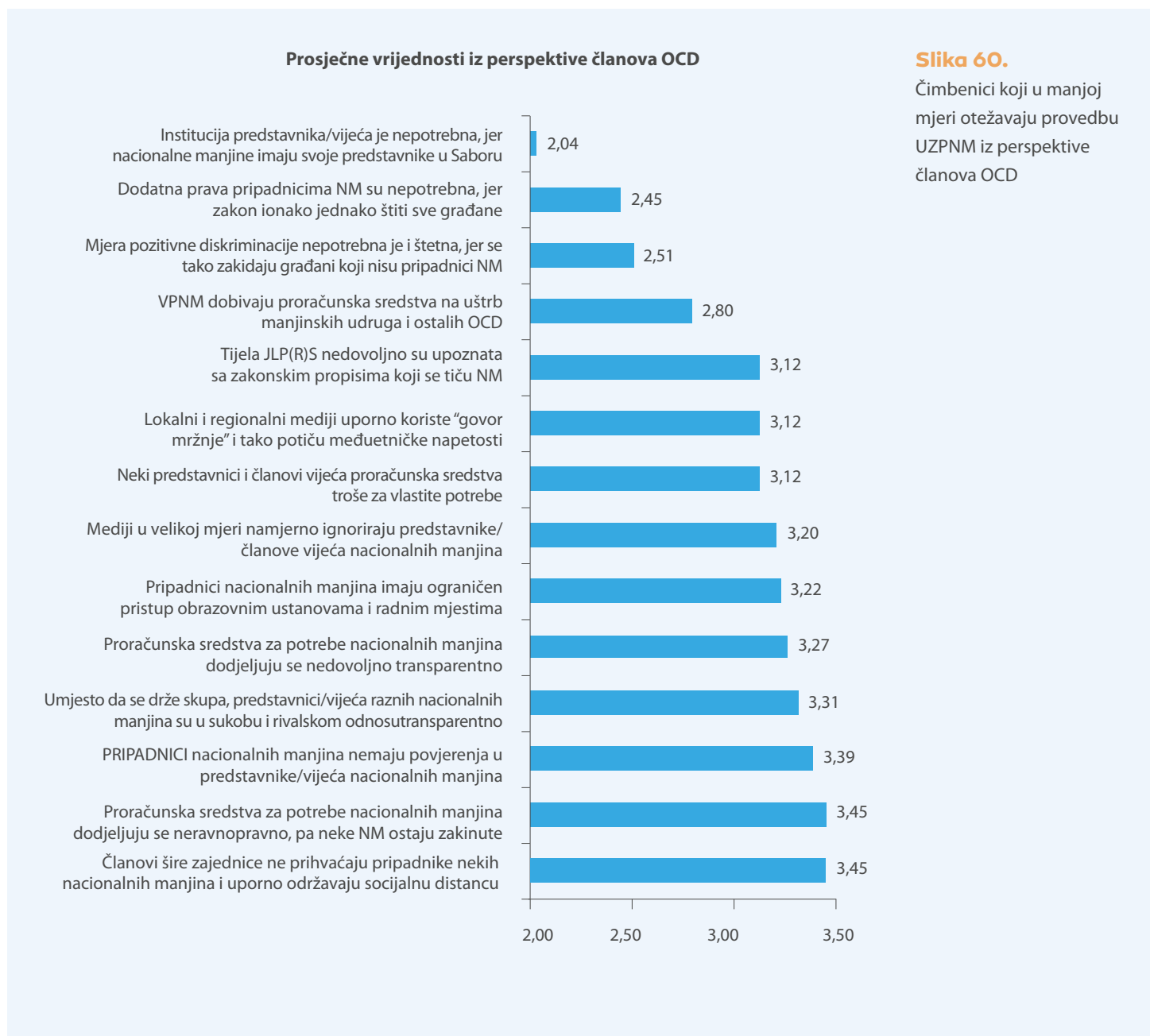
- ISTAKNUTO**
- Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive vijeća i predstavnika nedovoljna su financijska sredstva namijenjena vijećima i predstavnicima te njihova isključivo savjetodavna uloga, dok su čimbenici koji u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a sukobi među predstavnicima i vijećima različitih nacionalnih manjina te razni unutrašnji sukobi među članovima istog vijeća.
  - Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika faktor koji u najvećoj mjeri otežava učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a jedinica je lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok sama vijeća i predstavnici u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu i primjenu UZPNM-a.

3.2.4.2. Otežavajući faktori provedbe UZPNM-a iz perspektive članova OCD-ova

Najmanje prihvaćene čestice, odnosno čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva predstavljeni su u Slici 60.

Po mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva, čimbenik koji u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a nedovoljan je broj aktivnih pojedinaca među vijećima i predstavnicima.

Najprihvaćenije čestice, odnosno čimbenici koji u većoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva prikazani su na Slici 61.

Slika 60.

Čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM iz perspektive članova OCD

Slika 61.

Prosječne vrijednosti iz perspektive članova OCD

Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive članova OCD-ova

Nakon prikazane hijerarhije otežavajućih čestica pristupilo se, također, njihovu sadržajnom grupiranju u a priori kategorije. Pored "Pripadnici nacionalne manjine", "Vijeća i predstavnici", "JLP(R)S" te "Socijalne okoline" kao otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a, zbog dodatnih je sadržaja oformljena nova kategorija, odnosno dodatni faktor nazvan "Sklonost ukidanju manjinskih prava", s obzirom na to da u pozadini imenovanog faktora leži tendencija za ukidanjem institucije vijeća i predstavnika te posebnih manjinskih prava.

PRIPADNICI nacionalnih manjina nisu dovoljno upoznati s ulogom i funkcijom predstavnika / vijeća

PRIPADNICI nacionalnih manjina nemaju povjerenja u predstavnike/ vijeća nacionalnih manjina

Slika 62.

Prosjeci čestica faktora “Pripadnici nacionalnih manjina” – poduzorak OCD-ova (M=3,63)

Slika 63.

Prosjeci čestica faktora “Vijeća i predstavnici” – poduzorak OCD-ova (M=3,59)

Prosječne vrijednosti faktora “VPNM” iz perspektive članova triju tipova OCD

Slika 64.

Prosjeci faktora “Vijeća i predstavnici” iz perspektive triju različitih vrsta OCD-ova

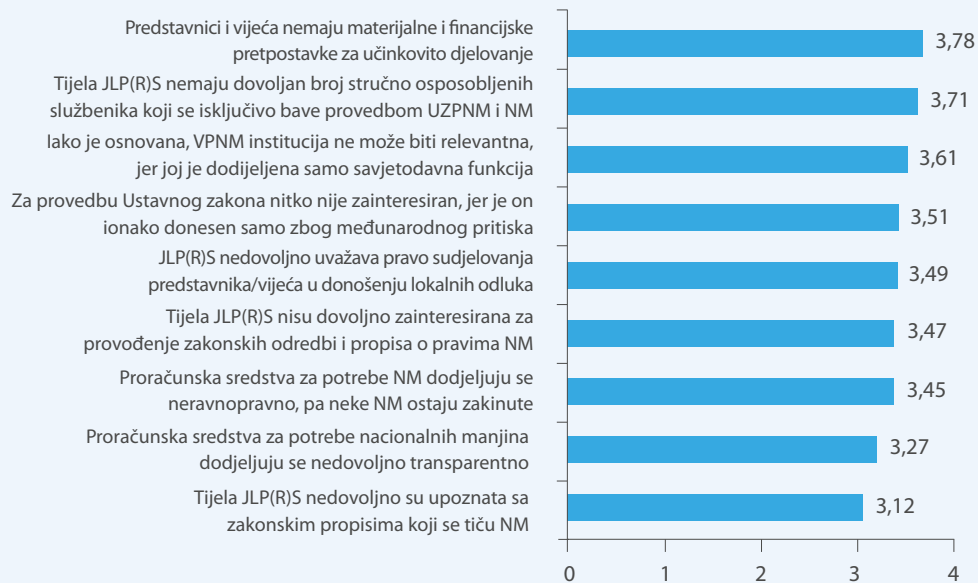

Između triju tipova OCD-ova utvrđena je statistički značajna razlika prilikom procjene stupnja u kojem faktor vijeća i predstavnici otežava provedbu UZPNM-a. Pri tome faktor vijeća i predstavnici u najmanjoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a po mišljenju članova udruga nacionalnih manjina, u osrednjoj mjeri po mišljenju članova LAG-ova, a u najvećoj mjeri po mišljenju članova ostalih organizacija civilnog društva (Slika 64).

Prosječne vrijednosti faktora "Pripadnici nacionalnih manjina" i "Vijeća i predstavnici" statistički značajno odstupaju od prosječnih vrijednosti faktora "Socijalna okolina" i "Sklonost ukidanju manjinskih prava", dok prosječne vrijednosti faktora "JLP(R)S" i "Socijalna okolina" statistički značajno odstupaju od prosječne vrijednosti faktora "Sklonost ukidanju manjinskih prava" (Slika 68).

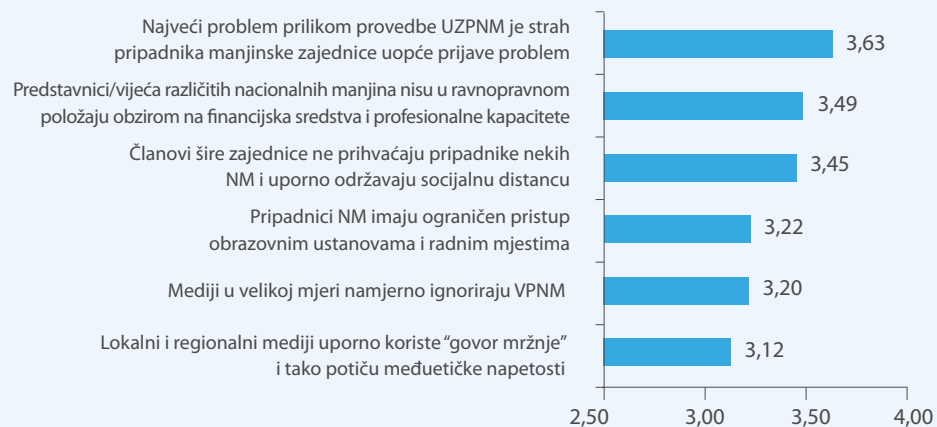
Slika 65.

Prosjeci čestica faktora "JLP(R)S" – poduzorak OCD-ova (M=3,49)

Slika 66.

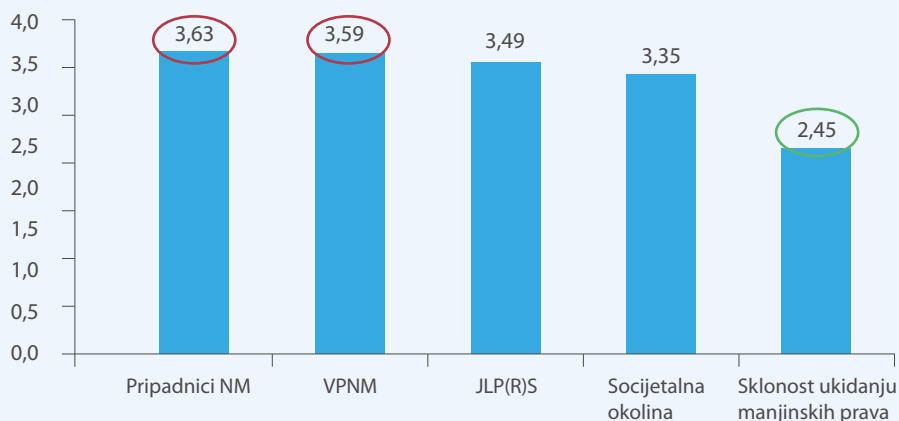
Prosjeci čestica faktora "Socijalna okolina" – poduzorak OCD-ova (M=3,35)

2,80	VPNM dobivaju proračunska sredstva na štetu manjinskih udruga i ostalih OCD
2,51	Mjera pozitivne diskriminacije nepotrebna je i štetna, jer se na taj način zakidaju građani koji nisu pripadnici NM
2,45	Dodatna prava pripadnicima NM su nepotrebna jer zakon ionako jednako štiti sve građane
2,04	VPNM institucija je nepotrebna, jer nacionalne manjine imaju svoje predstavnike u saboru

Slika 67.

Prosjeci čestica faktora "Sklonost ukidanju manjinskih prava" – poduzorak OCD-ova (M=2,45)

Slika 68.

Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a iz perspektive članova OCD-ova

Faktori koji prema članovima organizacija civilnog društva u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a pripadnici su nacionalnih manjina i samo manjinsko savjetodavno tijelo (VPNM) te u manjoj mjeri jedinice samouprave i socijalna okolina. Pri tome članovi organizacija civilnog društva ne iskazuju sklonost ukidanju manjinskih prava.

Uz to članovi organizacija civilnog društva koji u većoj mjeri procjenjuju vijeća i predstavnike otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a također u većoj mjeri ističu kako su otežavajući faktori provedbe UZPNM-a i pripadnici nacionalnih manjina te jedinica samouprave. Oni pak koji jedinicu samouprave u većoj mjeri procjenjuju otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a, izrazito više procjenjuju i socijalnu okolinu otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a.

Vijeća i predstavnici i pripadnici nacionalnih manjina u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju onih članova OCD-ova:

- u čijim organizacijama postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandate VPNM-a;
- koji suradnji vijeća i predstavnika i civilnog sektora dodjeljuju višu ocjenu;

- koji suradnju jedinice samouprave i civilnog sektora vrednuju većom ocjenom;
- koji doprinos VPNM-a, pripadnika nacionalnih manjina, udruga nacionalnih manjina te Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a procjenjuju većim;
- čije su jedinice samouprave / lokalne zajednice implementirale veći broj mjera i mehanizama zaštite nacionalnih manjina;
- koji upoznatost VPNM-a s vlastitom ulogom i funkcijom procjenjuju većom.

Skлонost ukidanju manjinskih prava manje iskazuju oni članovi OCD-ova:

- u čijim organizacijama postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandat VPNM-a;
- u čijim je lokalnim zajednicama uvedena ravnopravna službena upotreba jezika i pisama nacionalnih manjina;
- čije su organizacije udrugama nacionalnih manjina nudile suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice;
- oni čijim su se organizacijama obraćali vijeća i predstavnici i pripadnici nacionalnih manjina radi traženja informacija ili savjeta.

Jedinice samouprave i socijalna okolina u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju onih članova OCD-ova:

- čije jedinice samouprave osim udruga nacionalnih manjina financiraju i djelovanje ostalih organizacija nacionalnih manjina;
- koji potvrđuju prihvaćenost VPNM-a od strane jedinice samouprave i civilnog sektora;
- koji suradnju jedinica samouprave s civilnim sektorom ocjenjuju većom ocjenom;
- koji procjenjuju većom razinu korištenja savjetodavnih usluga VPNM-a od strane jedinica samouprave;
- koji procjenjuju većom razinu aktivnog sudjelovanja VPNM-a u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine;
- koji VPNM-u i jedinicama samouprave pripisuju veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a;
- koji doprinos UZPNM-a na položaj pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici procjenjuju većim;
- koji su zadovoljniji komunikacijom s jedinicom samouprave;
- koji procjenjuju kako je jedinica samouprave sklonija jačanju VPNM institucije;
- čijim su se organizacijama manje obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.

Iz svega navedenoga zaključuje se kako su u onim lokalnim zajednicama čije su jedinice samouprave otvorenije za suradnju s nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima i organizacije civilnog društva otvorenije za suradnju s nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima, a šira javnost sklonija prihvaćanju pripadnika nacionalnih manjina.

Sve pobrojano također implicira kako je percepcija učinkovitosti vijeća i predstavnika iz perspektive članova organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove percepcije učinkovitosti JLP(R)S-a te da je s druge strane percepcija jedinica samouprave iz perspektive članova

organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove otvorenosti prema instituciji vijeća i predstavnika te sklonosti suradnji s institucijom vijeća i predstavnika. Drugim riječima:

- pozitivnija percepcija učinkovitosti jedinice samouprave povezana je s pozitivnijom percepcijom učinkovitosti VPNM institucije, dok je negativnija percepcija učinkovitosti jedinice samouprave povezana s negativnijom percepcijom učinkovitosti VPNM institucije;
- otvorenije jedinice samouprave (sklonije suradnji s vijećima i predstavnicima te sklonije suradnji s civilnim sektorom) pozitivnije se percipiraju, dok se zatvorenije jedinice (manje sklone suradnji s vijećima i predstavnicima te manje sklone suradnji s civilnim sektorom) negativnije percipiraju;
- negativnija percepcija jedinice samouprave povezana je s većom sklonosti suradnji s vijećima i predstavnicima od strane civilnog sektora, dok je pozitivnija percepcija jedinice samouprave povezana s manjom sklonosti suradnji s vijećima i predstavnicima.

Ukupno gledano, situaciju u ovom području može se sagledati i opisati kao sumu različitih oblika ponašanja po kojima je za učinkovitu primjenu i provedbu UZPNM-a nužna aktivnost pripadnika nacionalnih manjina te njihova umreženost s vijećima i predstavnicima, kao i umreženost vijeća i predstavnika i organizacija civilnog društva. Osim toga prihvaćanje institucije vijeća i predstavnika od strane jedinice samouprave bitan je preduvjet prihvaćanja pripadnika nacionalnih manjina od strane članova šire zajednice. Pokazuje se da je razumno očekivati da će umnožak takva ponašanja i aktivnosti polučiti bolji rezultat u provedbi UZPNM-a na lokalnoj razini, nego što se to može očekivati u situaciji u kojoj je prisutna ili čak dominira sklonost izbjegavanja aktivnosti ili njihove puke mehaničke i formalne implementacije u lokalnoj zajednici.

- Prema mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva, čimbenik koji u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a nedovoljan je broj aktivnih pojedinaca među vijećima i predstavnicima, dok je čimbenik koji u najmanjoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a mišljenje kako je institucija vijeća i predstavnika nepotrebna jer nacionalne manjine imaju svoje predstavnike u Saboru.
- Faktori koji prema članovima organizacija civilnog društva u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a pripadnici su nacionalnih manjina i sama vijeća i predstavnici nacionalnih manjina te u manjoj mjeri jedinice samouprave i socijalna okolina. Pri tome članovi organizacija civilnog društva ne iskazuju sklonost ukidanju manjinskih prava.
- Pokazalo se kako je percepcija učinkovitosti vijeća i predstavnika iz perspektive članova organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove percepcije učinkovitosti jedinica samouprave te da je s druge strane percepcija jedinica samouprave iz perspektive članova organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove otvorenosti prema instituciji vijeća i predstavnika te sklonosti suradnji s institucijom vijeća i predstavnika.
- Ukupno gledano, za učinkovitu primjenu i provedbu UZPNM-a nužna je aktivnost pripadnika nacionalnih manjina te njihova umreženost s vijećima i predstavnicima, kao i umreženost vijeća i predstavnika i organizacija civilnog društva. Osim toga, prihvaćanje institucije vijeća i predstavnika od strane jedinice samouprave bitan je preduvjet prihvaćanja pripadnika nacionalnih manjina od strane članova šire zajednice.

ISTAKNUTO

3.2.4.3. Otežavajući faktori provedbe UZPNM-a iz perspektive čelnika JLP(R)S-a

Prema mišljenju ispitanih čelnika jedinica samouprave, čimbenici koji u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a su netransparentno i neravnopravno dodjeljivanje proračunskih sredstava za potrebe nacionalnih manjina. Kako su upravo jedinice samouprave odgovorne za dispozicije proračunskih sredstava, ovakav je rezultat posve očekivan.

Najmanje prihvaćene čestice, odnosno čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju ispitanih čelnika jedinica samouprave prikazani su na Slici 69.

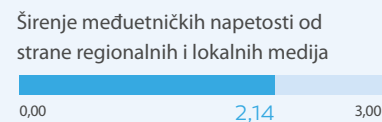
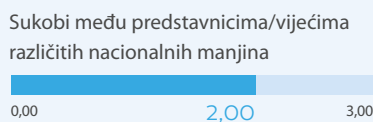
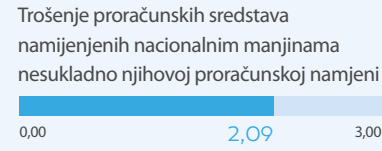
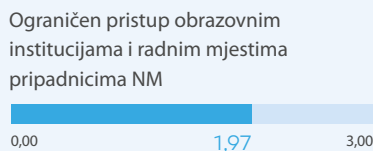
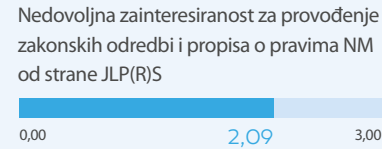
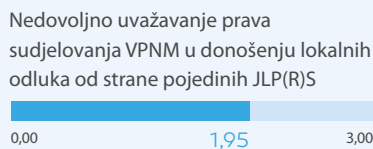
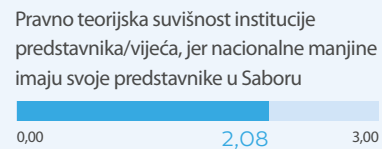
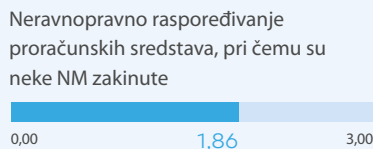
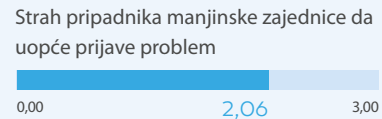
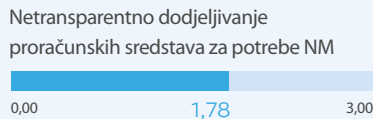
Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive čelnika jedinica samouprave nezainteresiranost su pripadnika nacionalnih manjina za realizaciju svojih prava te njihova nedovoljna upoznatost s ulogom i funkcijom vijeća i predstavnika.

Najprihvaćenije čestice, odnosno čimbenici koji u većoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju ispitanih čelnika jedinica samouprave prikazani su na Slici 70.

Slika 69.

Čimbenici koji u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a

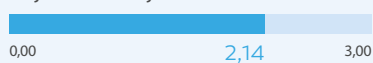
Prosječne vrijednosti iz perspektive čelnika/predstavnika JLP(R)S

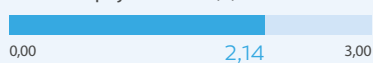
Neprovođenje zakonskih odredbi
i propisa o pravima NM od strane
pojedinih jedinica samouprave

Nepostojanje osobe koja koordinira
rad jedinice samouprave i manjinskih
savjetodavnih tijela

Nedovoljno konzultiranje savjetodavnih
usluga manjinskih savjetodavnih tijela
od strane pojedinih JLP(R)S

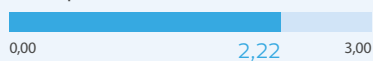
Neprihvatanje pripadnika nekih
nacionalnih manjina od strane šire
zajednice

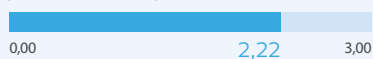
Nepovjerenje pripadnika manjinske
zajednice u VPNM

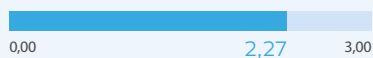
Nedovoljna institucionaliziranost
odnosa lokalne i područne (regionalne)
samouprave i VPNM

Neravnopravan položaj različitih NM
obzirom na financijska sredstva i
profesionalne kapacitete NM

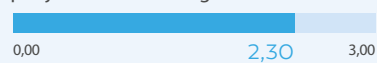
Nemogućnost kvalitetne suradnje sa
predstavnicima i vijećima pojedinih
nacionalnih manjina

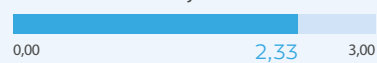
Nedovoljna upoznatost sa zakonskim
propisima o nacionalnim manjinama od
strane pojedinih JLP(R)S

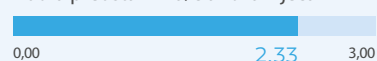
Pravno teorijska suvišnost posebnih
(dodatnih) prava NM, jer opći zakoni
podjednako štite sve građane

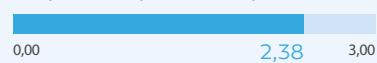
Sukobi među predstavnicima/vijećima
iste nacionalne manjine

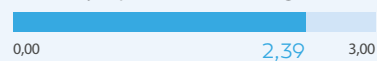
Prekomplicirana zakonska procedura
izbora predstavnika/članova vijeća

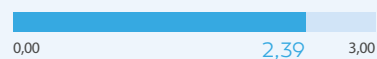
Nedovoljna medijska zastupljenost
manjinskih savjetodavnih tijela

Preveliki međunarodni pritisak za
donošenje i provedbu Ustavnog zakona

Nepostojanje sankcija kod neprovođenja
zakonskih odredbi i propisa o pravima
NM od strane JLP(R)S

Slika 70.

Prosječne vrijednosti iz perspektive čelnika/predstavnik JLP(R)S

Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a

Slika 71.

Prosjeci čestica faktora "Pripadnici nacionalnih manjina" – poduzorak JLP(R)S-a (M=2,75)

3,05

Nezainteresiranost pripadnika nacionalnih manjina za realizaciju svojih prava

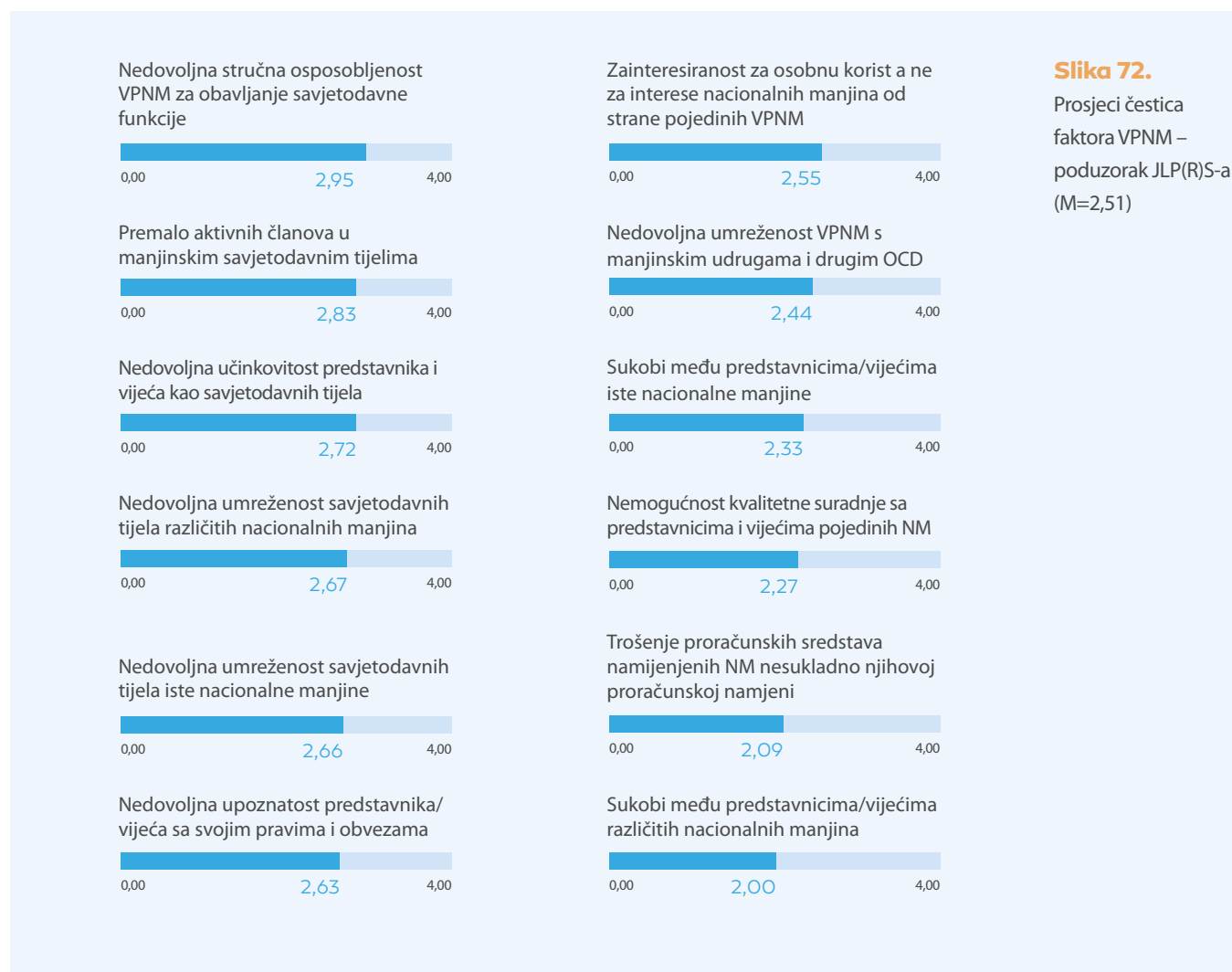
3,00

Nedovoljna upoznatost pripadnika nacionalnih manjina s ulogom i funkcijom predstavnika/vijeća

2,20

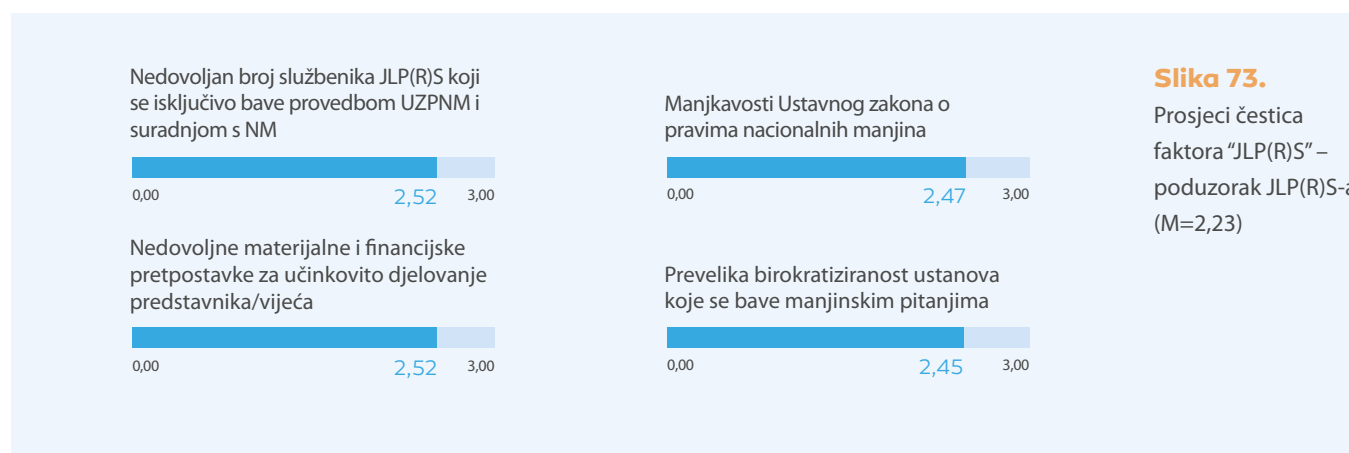
Nepovjerenje pripadnika manjinske zajednice u vijeća / predstavnike nacionalnih manjina

Za potrebe analize poduzorka jedinica samouprave također je konstruirano pet jednostavnih aditivnih indeksa ("Pripadnici nacionalnih manjina", "Vijeća i predstavnici NM", "JLP(R)S", "Socijalna okolina" te "Sklonost ukidanju manjinskih prava").

Slika 72.

Prosjeci čestica faktora VPNM – poduzorak JLP(R)S-a (M=2,51)

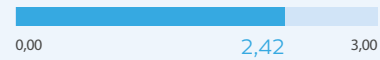

Slika 73.

Prosjeci čestica faktora "JLP(R)S" – poduzorak JLP(R)S-a (M=2,23)

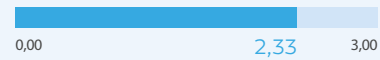
Činjenica da vijeća/predstavnici imaju isključivo konzultativne ovlasti

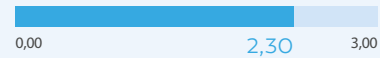
Nepostojanje zakonskih sankcija kod neprovođenja zakonskih odredbi i propisa o pravima NM od strane JLP(R)S

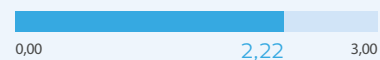
Prekomplicirana zakonska procedura izbora predstavnika/članova vijeća

Nedovoljna upoznatost sa zakonskim propisima o NM od strane pojedinih JLP(R)S

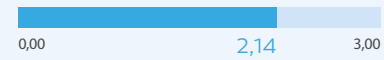
Nedovoljna institucionaliziranost odnosa lokalne i područne (regionalne) samouprave i predstavnika/vijeća

Neprovođenje zakonskih odredbi i propisa o pravima NM od strane pojedinih JLP(R)S

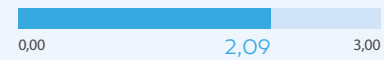
Nedovoljno konzultiranje savjetodavnih usluga manjinskih savjetodavnih tijela od strane pojedinih JLP(R)S

Nepostojanje osobe koja koordinira rad jedinice samouprave i manjinskih savjetodavnih tijela

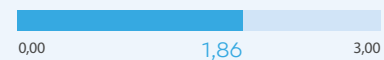
Nedovoljna zainteresiranost za provođenje zakonskih odredbi i propisa o pravima NM od strane pojedinih JLP(R)S

Nedovoljno uvažavanje prava sudjelovanja VPNM u donošenju lokalnih odluka od strane pojedinih JLP(R)S

Neravnopravno raspoređivanje proračunskih sredstava, pri čemu su neke nacionalne manjine zakinite

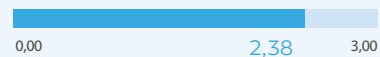
Netransparentno dodjeljivanje proračunskih sredstava za potrebe nacionalnih manjina

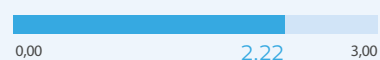
Slika 74.

Prosjeci čestica faktora "Socijalna okolina" – poduzorak JLP(R)S-a (M=2,15)

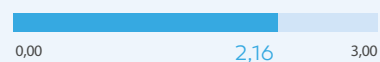
Nedovoljna medijska zastupljenost manjinskih savjetodavnih tijela

Neravnopravan položaj različitih NM obzirom na financijska sredstva i profesionalne kapacitete savjetodavnih tijela

Neprihvatanje pripadnika nekih NM od strane šire zajednice

Širenje međuetničkih napetosti od strane regionalnih i lokalnih medija

Strah pripadnika manjinske zajednice da uopće prijave problem

Ograničen pristup obrazovnim institucijama i radnim mjestima pripadnicima NM

2,53

Diskriminativnost mjere prednosti pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima pripadnicima NM, obzirom da se na taj način zakidaju građani koji nisu pripadnici NM

2,39

Preveliki međunarodni pritisak za donošenje i provedbu Ustavnog zakona

2,30

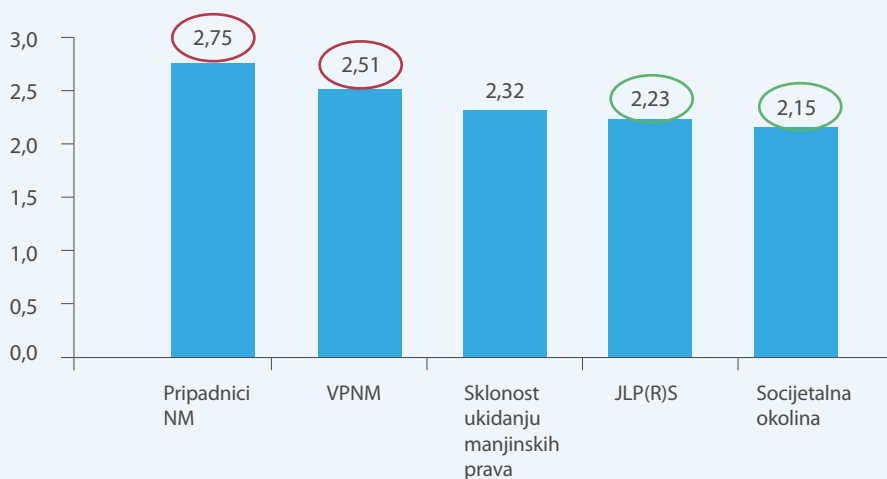
Pravno teorijska suvišnost posebnih (dodatnih) manjinskih prava, obzirom na činjenicu da opći zakoni podjednako štite sve građane

2,08

Pravno teorijska suvišnost institucije predstavnika/vijeća, jer nacionalne manjine imaju svoje predstavnike u Saboru

Slika 75.

Prosjeci čestica faktora "Skлонost ukidanju manjinskih prava" – poduzorak JLP(R)S-a (M=2,32)

Slika 76.

Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a

Prosječna vrijednost faktora "Pripadnici nacionalnih manjina" statistički značajno odstupa od prosječnih vrijednosti svih ostalih faktora, dok prosječna vrijednost faktora "Vijeća i predstavnici" statistički značajno odstupa od prosječnih vrijednosti faktora "JLP(R)S" i "Socijetalna okolina".

Faktor koji prema čelnicima jedinica samouprave u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a pripadnici su nacionalnih manjina. Osrednje otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a procjenjuju vijeća i predstavnike, dok jedinice samouprave i socijetalnu okolinu smatraju najmanje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a (Slika 76).

U poduzorku čelnika jedinica samouprave svih je pet faktora statistički značajno pozitivno povezano. Drugim riječima, što se pojedini faktor smatra manje otežavajućim pri provedbi UZPNM-a, to se i ostali faktori smatraju manje otežavajućim u provedbi UZPNM-a, a skлонost ukidanju manjinskih prava

se smanjuje. Suprotno tomu, što se pojedini faktor u većoj mjeri smatra otežavajućim pri provedbi UZPNM-a, to se i ostali faktori u većoj mjeri smatraju otežavajućim u provedbi UZPNM-a, a sklonost ukidanju manjinskih prava se povećava.

Vijeća i predstavnici i pripadnici nacionalnih manjina u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju onih čelnika JLP(R)S-a:

- koji su zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima;
- u čijim jedinicama samouprave više od polovice vijeća i predstavnika prisustvuje i aktivno sudjeluje na sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine;
- koji upoznatost vijeća i predstavnika sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika te informiranost o društveno-političko-manjinskom kontekstu procjenjuju većom;
- koji suradnji vijeća i predstavnika i civilnog sektora dodjeljuju veću ocjenu;
- koji vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama, koordinacijama, Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske te nemanjinskim organizacijama civilnog društva pripisuju veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a;
- koji smatraju kako je šira javnost sklona dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika.

Sklonost ukidanju manjinskih prava u manjoj mjeri iskazuju oni čelnici jedinica samouprave:

- koji su zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima;
- u čijim jedinicama samouprave više od polovice vijeća i predstavnika prisustvuje i aktivno sudjeluje na sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine;
- koji upoznatost vijeća i predstavnika sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika i informiranost o društveno-političko-manjinskom kontekstu procjenjuju većom;
- koji smatraju kako je šira javnost sklona dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika.

JLP(R)S u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a po mišljenju onih čelnika jedinica samouprave:

- koji su zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima;
- u čijim jedinicama samouprave više od polovice vijeća i predstavnika prisustvuje i aktivno sudjeluje na sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine;
- čije su jedinice samouprave vijeća i predstavnike uvijek obavještavale o takvim sjednicama;
- koji nemanjinskim organizacijama civilnog društva pripisuju veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a;
- koji upoznatost vijeća i predstavnika sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika i informiranost o društveno-političko-manjinskom kontekstu procjenjuju većom.

Sve navedeno također indicira kako je za učinkovitu provedbu UZPNM-a, osim angažmana vijeća i predstavnika i poticajne socijetalne okoline sklone suradnji s vijećima i predstavnicima, nužna i:

- interakcija vijeća i predstavnika s pripadnicima nacionalnih manjina (s obzirom na to da u onim lokalnim zajednicama u kojima su vijeća i predstavnici manje aktivni, manje su aktivni i pripadnici nacionalnih manjina te obratno, u onim lokalnim zajednicama u kojima su pripadnici nacionalnih manjina aktivniji, aktivniji su i vijeća i predstavnici);
- interakcija vijeća i predstavnika s organizacijama civilnog društva (s obzirom na to da čelnici jedinica samouprave koji suradnju vijeća i predstavnika i organizacija civilnog društva vrednuju većom ocjenom, veću ocjenu dodjeljuju i učinkovitosti vijeća i predstavnika u obavljanju savjetodavne funkcije).

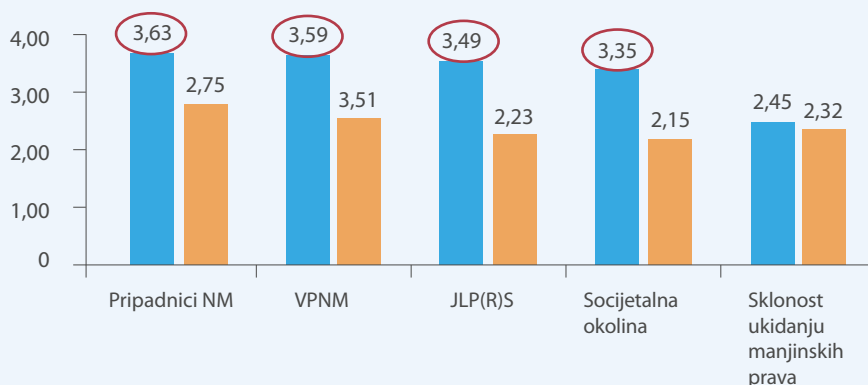
U nastavku, pokazuje se kako je percepcija vijeća i predstavnika iz perspektive čelnika jedinica samouprave također pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove percepcije organizacija civilnog društva i obrnuto, kako je percepcija organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem percepcije vijeća i predstavnika. Drugim riječima, čelnici JLP(R)S-a koji pozitivnim percipiraju i skloni su suradnji s vijećima i predstavnicima, pozitivnim percipiraju i skloni su suradnji s civilnim sektorom. Kao i obratno, čelnici JLP(R)S-a koji negativnim percipiraju i manje su skloni suradnji s vijećima i predstavnicima, negativno percipiraju i manje su skloni suradnji s civilnim sektorom.

Između članova OCD-ova te čelnika jedinica samouprave nije utvrđena statistički značajna razlika u sklonosti ukidanju manjinskih prava. Suprotno tomu, statistički se značajno razlikuju u procjeni stupnja u kojem jedinice samouprave, vijeća i predstavnici, pripadnici nacionalnih manjina te socijalna okolina otežavaju provedbu UZPNM-a. Prema mišljenju čelnika jedinica samouprave svi pobrojani faktori u manjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a, dok prema mišljenju članova organizacija civilnog društva pobrojani faktori više otežavaju provedbu UZPNM-a (Slika 77).

Na faktorima "Socijalna okolina" te "JLP(R)S" utvrđena je statistički značajna razlika u prosječnim rezultatima svih triju poduzoraka, pri čemu jedinice samouprave i socijalnu okolinu u najvećoj mjeri otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a procjenjuju članovi organizacija civilnog društva, a u najmanjoj mjeri čelnici jedinica samouprave. Na faktorima "Pripadnici nacionalnih manjina" te "Vijeća i predstavnici" prosjek članova organizacija civilnog društva statistički značajno odstupa od prosječnih rezultata druga dva poduzorka. Pritom pripadnike nacionalnih manjina i vijeća i predstavnike, članovi organizacija civilnog društva u većoj mjeri procjenjuju otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a, u odnosu na vijeća i predstavnike i čelnike jedinica samouprave koji ih drže manje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a (Slika 78).

Slijedom dosad izloženih rezultata zaključuje se kako poduzorak članova OCD-ova predstavlja skupinu najkritičnijih ispitanika, odnosno skupinu čiji su stavovi i uvjerenja pod najmanjim utjecajem uvjetovanja položajem i socijalne poželjnosti u ishodima odgovora. Uvelike suprotno, čelnike JLP(R)S-a poima se kao one koji su u najvećoj mjeri uvjetovani položajem i tendencijom iskazivanja socijalno

Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM iz perspektive članova OCD te čelnika/predstavnika JLP(R)S

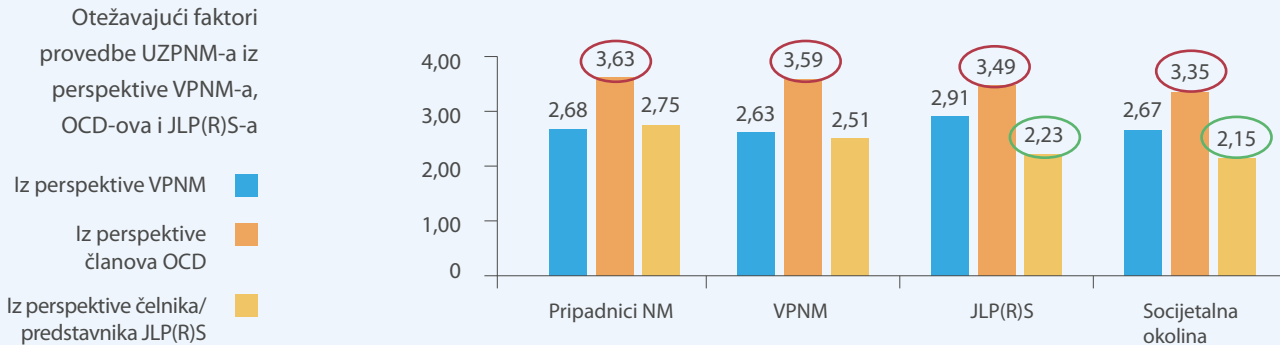
Slika 77.

Otežavajući faktori provedbe UZPNM-a iz perspektive poduzoraka OCD-ova spram JLP(R)S-a

■ OCD
■ JLP(R)S

Slika 78.

Prosječne vrijednosti otežavajućih faktora provedbe UZPNM iz tri perspektive

poželjnih ishoda u odgovorima. Takvom određenju najbolje pristaje teorija organizacijskog ponašanja (Miljković, D., Rijavec, M., 2007), kao psihosocijalnog polja istraživanja koje proučava utjecaj koji pojedinci, grupe i struktura imaju na ponašanje ljudi u organizaciji, poglavito specifičnosti njihovih uvjerenja i stavova proizišlih iz različitog organizacijskog miljea.

ISTAKNUTO

- Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive čelnika jedinica samouprave nezainteresiranost su pripadnika nacionalnih manjina za realizaciju svojih prava te njihova nedovoljna upoznatost s ulogom i funkcijom vijeća i predstavnika, dok su čimbenici koji u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a netransparentno i neravnopravno dodjeljivanje proračunskih sredstava za potrebe nacionalnih manjina.
- Faktor koji prema čelnicima jedinica samouprave u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a pripadnici su nacionalnih manjina. Osrednje otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a procjenjuju vijeća i predstavnike, dok jedinice samouprave i socijalnu okolinu drže najmanje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.
- Pokazalo se kako je percepcija vijeća i predstavnika iz perspektive čelnika jedinica samouprave također pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove percepcije organizacija civilnog društva i obrnuto, kako je percepcija organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem percepcije vijeća i predstavnika. Drugim riječima, čelnici jedinica samouprave koji pozitivnim percipiraju i skloni su suradnji s vijećima i predstavnicima, pozitivnim percipiraju i skloni su suradnji s civilnim sektorom. Kao i obratno, čelnici jedinica samouprave koji negativnim percipiraju i manje su skloni suradnji s vijećima i predstavnicima, negativno percipiraju i manje su skloni suradnji s civilnim sektorom.
- Ustanovilo se kako su čelnici jedinica samouprave u najvećoj mjeri uvjetovani organizacijskim položajem i tendencijom iskazivanja socijalno poželjnih ishoda u odgovorima, dok članovi OCD-ova predstavljaju skupinu najkritičnijih ispitanika čiji su stavovi i uvjerenja pod najmanjim utjecajem socijalne poželjnosti.

3.2.5. Institucije koje doprinose učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a

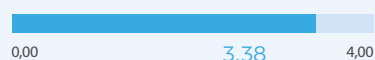
Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika, unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalne manjine koju predstavljaju u najvećoj mjeri doprinose vijeća i predstavnici nacionalnih manjina te udruge nacionalnih manjina (Slika 79).

Pri tome:

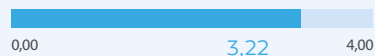
- koordinacijama vijeća nacionalnih manjina najveći doprinos pripisuju vijeća i predstavnici iz zagrebačke regije te pripadnici romske nacionalne manjine, a najmanji doprinos vijeća i predstavnici iz središnje Hrvatske te pripadnici „novih“ nacionalnih manjina;
- koordinacijama vijeća, udrugama nacionalnih manjina te ostalim neprofitnim organizacijama i organizacijama civilnog društva najmanji doprinos pripisuju vijeća i predstavnici općinske razine, a najveći vijeća i predstavnici županijske razine;
- Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske i udrugama nacionalnih manjina najmanji doprinos pripisuju pripadnici „novih“ nacionalnih manjina, a najveći pripadnici „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina.

Prosječne vrijednosti doprinosa institucija u unaprjeđivanju i zaštiti položaja NM iz perspektive VPNM

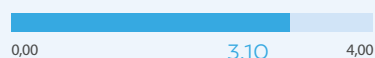
Vijeća nacionalne manjine

Predstavnici nacionalne manjine

Udruge nacionalnih manjina

Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske

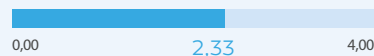
Koordinacije vijeća nacionalnih manjina

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora

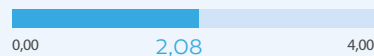
Ostale neprofitne organizacije i organizacije civilnog društva

Međunarodne organizacije

Pučki pravobranitelj

Slika 79.

Institucije koje doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive VPNM-a

Na temelju rezultata faktorske analize konstruirana su dva indeksa, uvjetno nazvana internim i eksternim akterima koji doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina. Pri tome, **interni akteri obuhvaćaju:** predstavnike i vijeća nacionalnih manjina, jedinice samouprave, koordinacije vijeća, udruge nacionalnih manjina te Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske, dok **eksterni akteri obuhvaćaju:** ostale neprofitne organizacije i organizacije civilnog društva, Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, Pučkog pravobranitelja te međunarodne organizacije.

Prosječni rezultati vijeća i predstavnika na dva konstruirana indeksa statistički se značajno razlikuju, pri čemu vijeća i predstavnici veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju internim akterima (Slika 80). Između vijeća i predstavnika nije utvrđena statistički značajna razlika u doprinosu koji pripisuju internim i eksternim akterima.

Internim akterima najveći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju vijeća i predstavnici „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina i romske nacionalne manjine, vijeća i predstavnici iz zagrebačke regije, te vijeća i predstavnici županijske razine, dok im najmanji doprinos pripisuju vijeća i predstavnici iz središnje Hrvatske, pripadnici „novih“ nacionalnih manjina te vijeća i predstavnici općinske razine.

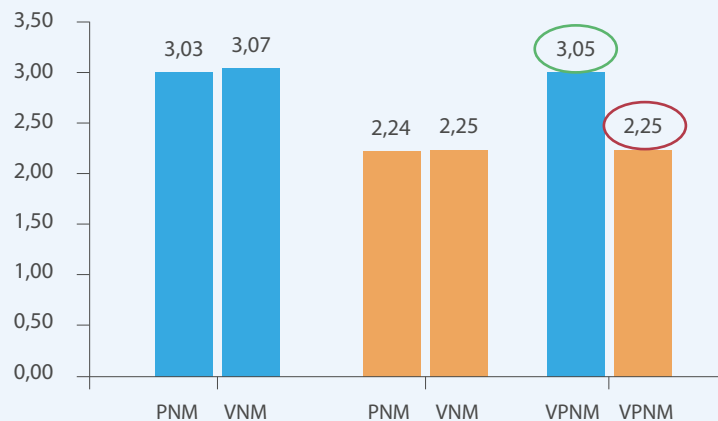
Doprinos eksternih aktera najvećom ocjenom ocjenjuju pripadnici romske nacionalne manjine, a najmanjom pripadnici „novih“ nacionalnih manjina.

Prema mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva, unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina u najvećoj mjeri doprinose udruge nacionalnih manjina (Slika 81).³⁰

Slika 80.

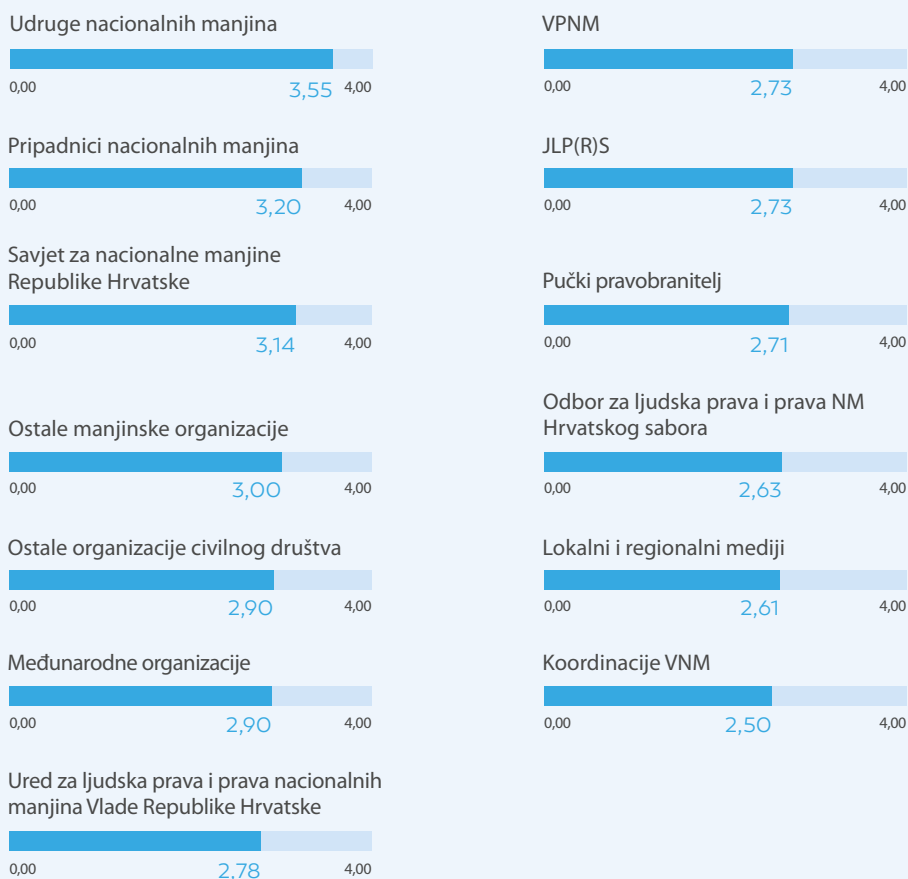
Prosječne vrijednosti na indeksima internih i eksternih aktera – poduzorci PNM-a i VNM-a

Interni akteri ■
Eksterni akteri ■

³⁰ Formulacija pitanja za vijeća i predstavnike glasila je: „U kojoj mjeri sljedeće institucije doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalne manjine koju predstavljate?“, za OCD-ove glasila je: „U kojoj mjeri sljedeći pojedinci i institucije doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina?“, dok je za JLP(R)S glasila: „U kojoj mjeri sljedeći pojedinci i institucije doprinose učinkovitoj primjeni i provedbi Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina?“.

Prosječne vrijednosti doprinosa institucija u unaprjeđivanju i zaštiti položaja NM iz perspektive članova OCD

Slika 81.

Institucije koje doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive OCD-ova

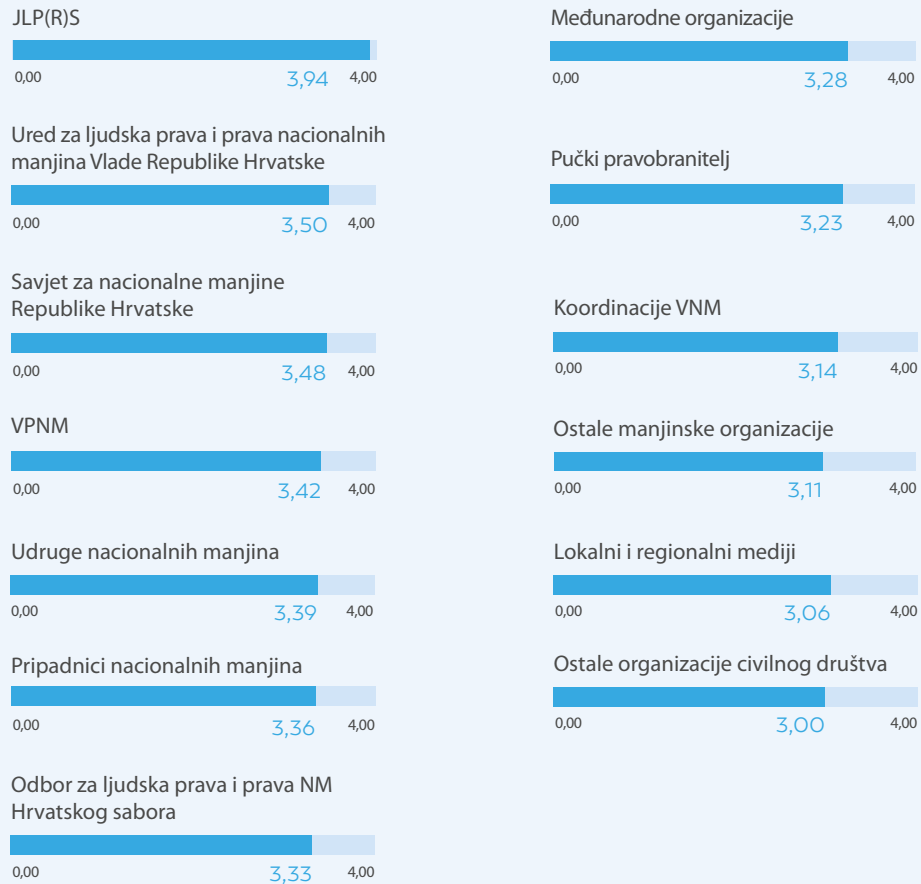
Pri tome:

- najmanji doprinos nemanjinskim organizacijama civilnog društva pripisuju članovi udruga nacionalnih manjina te ispitanici iz zagrebačke regije, a najveći članovi ostalih organizacija civilnog društva te ispitanici iz središnje Hrvatske;
- najveći doprinos vijećima i predstavnicima te pripadnicima nacionalnih manjina pripisuju članovi LAG-ova, dok im najmanji doprinos pripisuju članovi ostalih organizacija civilnog društva;
- najveći doprinos udrugama nacionalnih manjina pripisuju članovi udruga nacionalnih manjina, dok im najmanji doprinos pripisuju članovi ostalih organizacija civilnog društva;
- najveći doprinos Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske pripisuju članovi udruga nacionalnih manjina, a najmanji članovi LAG-ova;
- pučkom pravobranitelju i međunarodnim organizacijama najmanji doprinos pripisuju članovi udruga nacionalnih manjina, a najveći članovi ostalih organizacija civilnog društva.

Slika 82.
Institucije koje doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive JLP(R)S-a

Prosječne vrijednosti doprinosa institucija u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM iz perspektive čelnika/predstavnik jedinica samouprave

Prema mišljenju ispitanih čelnika JLP(R)S-a, učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a u najvećoj mjeri doprinose jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (Slika 82).

S obzirom na poduzorak predstavnika jedinica samouprave, još se jednom potvrđuje sinergijski učinak (pozitivnog ili negativnog) obrasca suradnje u čitavoj zajednici. U jedinicama samouprave sklonima suradnji s vijećima i predstavnicima, socijalna okolina također je sklona prihvaćanju vijeća i predstavnika, rad civilnog sektora je aktivniji, a vijeća i predstavnici učinkovitiji u obavljanju svoje savjetodavne funkcije.

Naime:

- predstavnici jedinica samouprave koje financiraju djelovanje udruga nacionalnih manjina veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a pripisuju udrugama nacionalnih manjina, ali i lokalnim i regionalnim medijima;
- predstavnici jedinica samouprave u kojima postoje RTV emisije namijenjene nacionalnim manjinama veći doprinos pripisuju udrugama nacionalnih manjina;

- predstavnici jedinica samouprave u kojima postoje programi koji emitiraju na jezicima nacionalnih manjina veći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a pripisuju vijećima i predstavnicima.

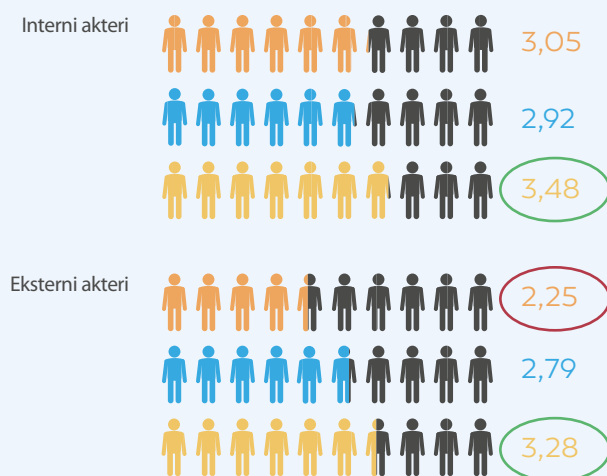
Između članova organizacija civilnog društva te čelnika jedinica samouprave utvrđena je statistički značajna razlika prilikom procjene doprinosa osam aktera, pri čemu čelnici jedinica samouprave veći doprinos pripisuju predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, koordinacijama vijeća nacionalnih manjina, lokalnim i regionalnim medijima, Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, pučkom pravobranitelju te međunarodnim organizacijama, dok navedenim akterima članovi organizacija civilnog društva pripisuju manji doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a.

Na konstruiranim je indeksima utvrđena statistički značajna razlika u prosječnim rezultatima vijeća i predstavnika, članova organizacija civilnog društva te čelnika jedinica samouprave. Pri tome internim akterima veći doprinos pripisuju čelnici JLP(R)S-a, a manji doprinos članovi organizacija civilnog društva te vijeća i predstavnici. Na indeksu eksternih aktera razlikuju se sva tri poduzorka, pri čemu eksternim akterima najveći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a također pripisuju čelnici jedinica samouprave, dok im najmanji doprinos pripisuju vijeća i predstavnici (Slika 83).

S obzirom na pripisani doprinos pojedinim akterima u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a:

- vijećima i predstavnicima najmanji doprinos pripisuju članovi organizacija civilnog društva, dok im veći doprinos pripisuju sama vijeća i predstavnici te čelnici jedinica samouprave;
- jedinicama samouprave, Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora te Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske najveći doprinos pripisuju predstavnici jedinica samouprave, dok im manji doprinos pripisuju vijeća i predstavnici te članovi OCD-ova;

Prosječne vrijednosti doprinosa aktera učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM iz perspektive VPMN, OCD i JLP(R)S

Slika 83.

Doprinos internih i eksternih aktera iz perspektive VPMN-a, OCD-ova i JLP(R)S-a

- Iz perspektive VPMN
- Iz perspektive članova OCD
- Iz perspektive čelnika/predstavnika JLP(R)S

- nemanjinskim organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama te pučkom pravobranitelju najmanji doprinos pripisuju vijeća i predstavnici, dok im članovi OCD-ova te predstavnici jedinica samouprave pripisuju veći doprinos;
- koordinacijama vijeća najmanji doprinos pripisuju članovi organizacija civilnog društva, a najveći čelnici jedinica samouprave;
- Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske najmanji doprinos pripisuju vijeća i predstavnici, a najveći predstavnici jedinica samouprave;
- udrugama nacionalnih manjina najmanji doprinos pripisuju vijeća i predstavnici, a najveći članovi organizacija civilnog društva.

ISTAKNUTO

- Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika, unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalne manjine koju predstavljaju u najvećoj mjeri doprinose vijeća i predstavnici nacionalnih manjina te udruge nacionalnih manjina.
- Prosječni rezultati vijeća i predstavnika na dva konstruirana indeksa (interni i eksterni akteri) statistički se značajno razlikuju, pri čemu vijeća i predstavnici veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju internim akterima.
- Prema mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva, unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina u najvećoj mjeri doprinose udruge nacionalnih manjina.
- Prema mišljenju ispitanih čelnika jedinica samouprave, učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a u najvećoj mjeri doprinose jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Na konstruiranim je indeksima (interni i eksterni akteri) utvrđena statistički značajna razlika u prosječnim rezultatima poduzoraka. Pri tome internim akterima veći doprinos pripisuju čelnici jedinica samouprave, a manji doprinos članovi organizacija civilnog društva te vijeća i predstavnici. Eksternim akterima najveći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a također pripisuju čelnici jedinica samouprave, dok im najmanji doprinos pridjeljuju vijeća i predstavnici.

3.3. Kreiranje politika vezanih uz nacionalne manjine

3.3.1. Percepcija relevantnosti savjetodavne funkcije vijeća i predstavnika

3.3.1.1. Prihvaćenost vijeća i predstavnika od jedinice samouprave

Pretpostavka za uključivanje vijeća i predstavnika u proces kreiranja politika vezanih za nacionalne manjine jest njihovo prihvaćanje kao relevantnih partnera u lokalnoj zajednici. Stoga se u katalogu tema obuhvaćenih istraživanjem našla i provjera prihvaćenosti i otvorenosti različitih dionika prema vijećima i predstavnicima kao relevantnim sugovornicima u području kreiranja lokalnih politika i lokalnog razvoja.

57 % ispitanih vijeća i predstavnika potvrđuje da JLP(R)S prihvaća vijeća i predstavnike kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine (Slika 84).

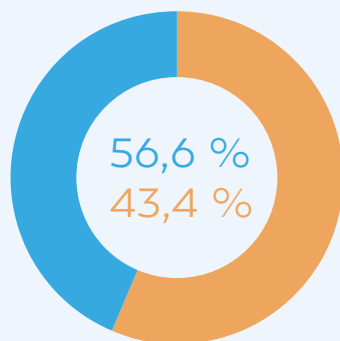
Između predstavnika i vijeća nije utvrđena statistički značajna razlika u percepciji prihvaćenosti od strane jedinica samouprave.

U pitanju prihvaćenosti vijeća i predstavnika od jedinice samouprave, utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na regionalnu pripadnost vijeća i predstavnika i "tip" nacionalne manjine: pripadnici romske nacionalne manjine te vijeća i predstavnici iz središnje Hrvatske, kao i južne (Dalmacija) te sjeverne Hrvatske u manjoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od svoje jedinice samouprave.

Potvrdu svoje relevantnosti jedinici samouprave u većoj mjeri iskazuju vijeća i predstavnici:

- koji posjeduju veći broj uredskih i financijskih sredstava za rad;
- kojima se nisu obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava;
- koji sudjeluju u radu neke koordinacije;
- čije prijedloge (kandidata, mjera i općih akata) tijela jedinice samouprave češće prihvaćaju;
- čije su jedinice samouprave (iz perspektive vijeća i predstavnika) imenovalе osobu ili oformile službu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama te usuglasile sve relevantne opće akte s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

Tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prihvaćaju VPNM kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine

Slika 84.

Prihvaćenost VPNM-a od JLP(R)S-a u kreiranju lokalnih politika – poduzorak VPNM-a

■ Da
■ Ne

79 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a i članova organizacija civilnog društva potvrđuje prihvaćenost vijeća i predstavnika od strane jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Slika 85).

Percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a iz perspektive članova organizacija civilnog društva te čelnika jedinica samouprave statistički se značajno razlikuje, pri čemu predstavnici jedinica samouprave u većoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika u jedinicama samouprave, dok članovi organizacija civilnog društva smatraju da je ta prihvaćenost znatno manja (Slika 86).

U poduzorku organizacija civilnog društva, prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a u najmanjoj mjeri potvrđuju članovi udruga nacionalnih manjina, a u najvećoj mjeri članovi lokalnih akcijskih grupa (Slika 87).

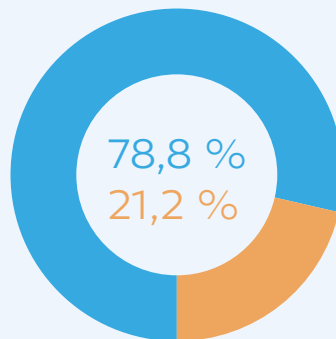
S obzirom na gotovo stopostotnu prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a iz perspektive samih čelnika jedinica samouprave, poduzorak vijeća i predstavnika također statistički značajano odstupa od poduzorka JLP(R)S-a (Slika 88).

Slika 85.

Prihvaćenost VPNM-a od JLP(R)S-a u kreiranju lokalnih politika – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a

Tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prihvaćaju VPNM kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine

Da ■
Ne ■

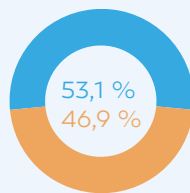

Slika 86.

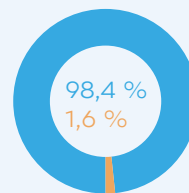
Prihvaćenost VPNM-a od jedinica samouprave – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a

Tijela JLP(R)S prihvaćaju VPNM kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine

Da ■
Ne ■

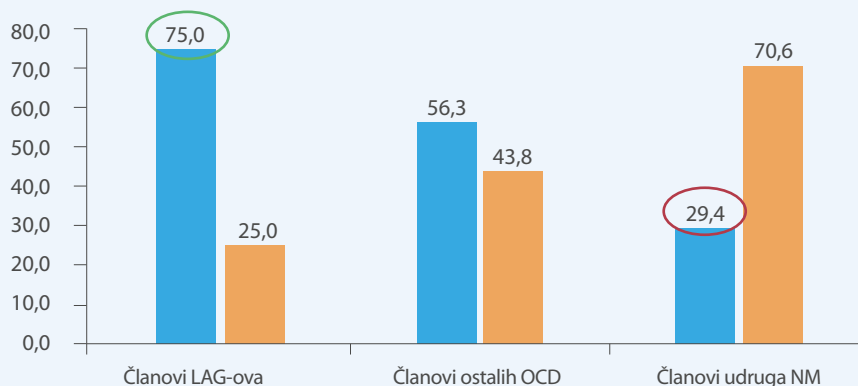

Članovi OCD

Čelnici/predstavnici JLP(R)S

Percepcija prihvaćenosti VPNM od strane JLP(R)S iz perspektive članova OCD

Slika 87.

Prihvaćenost VPNM-a od jedinica samouprave iz perspektive različitih OCD-ova

■ Da
■ Ne

Udio ispitanih koji potvrđuju prihvaćenost VPNM od strane JLP(R)S

Slika 88.

Prihvaćenost VPNM-a od jedinica samouprave – poduzorci VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a

3.3.1.2. Korištenje savjetodavnih usluga VPNM-a od JLP(R)S-a iz perspektive članova OCD-ova

61 % ispitanih članova organizacija civilnog društva smatra kako jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne koriste savjetodavne usluge predstavnika i vijeća nacionalnih manjina u dovoljnoj mjeri, 25 % ih smatra kako se takve usluge osrednje koriste, a tek ih 14 % drži da se savjetodavne usluge vijeća i predstavnika koriste u značajnoj mjeri. Pri tome niti jedan ispitanik član OCD-ova nije izjavio kako jedinica samouprave “u potpunosti” koristi savjetodavne usluge vijeća i predstavnika (Slika 89).

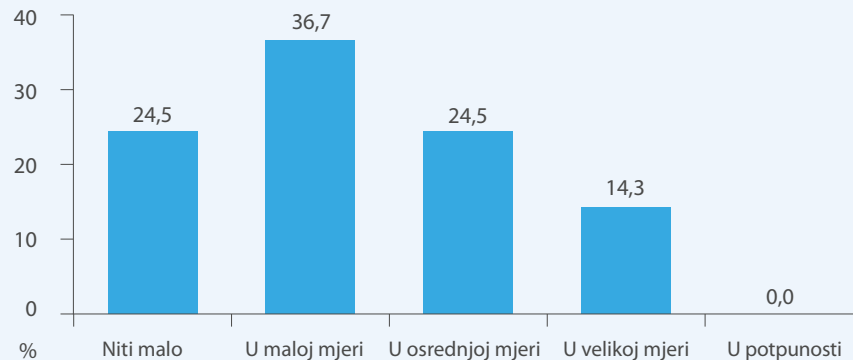
Članovi organizacija civilnog društva prema čijem mišljenju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne koriste savjetodavne usluge vijeća i predstavnika u dovoljnoj mjeri:

- manje su zadovoljni komunikacijom s jedinicom samouprave;
- dodjeljuju manju ocjenu suradnji JLP(R)S-a i manjinskih udruga te ostalih manjinskih organizacija;
- u manjoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od jedinica samouprave;
- u manjoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od civilnog sektora;

Slika 89.

Korištenje savjetodavnih usluga VPNM-a u JLP(R)S-u iz perspektive OCD-ova

Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave konzultiraju savjetodavne usluge predstavnika i vijeća nacionalnih manjina?

- pripisuju manji doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina jedinicama samouprave te regionalnim i lokalnim medijima;
- u većoj su im se mjeri obraćali pripadnici nacionalnih manjina zbog pritužbi u vezi diskriminacije i kršenja manjinskih prava.

3.3.1.3. Percepcija relevantnosti institucije VPNM³¹

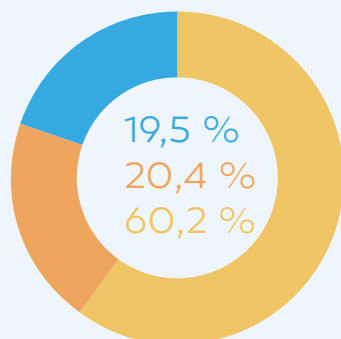
60 % ispitanih članova organizacija civilnog društva te predstavnika jedinica samouprave nije moglo procijeniti ili se nije željelo izjasniti o tome je li jedinica samouprave / šira javnost sklonija ukidanju ili dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika. Od onih koji su se izjasnili, polovica ih drži kako je jedinica samouprave, odnosno šira javnost, sklona dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika, a polovica da je sklonija njezinom ukidanju (Slika 90).

Između članova organizacija civilnog društva te čelnika JLP(R)S-a utvrđena je statistički značajna razlika u procjeni relevantnosti institucije vijeća i predstavnika. Članovi organizacija civilnog društva u većoj mjeri potvrđuju sklonost ukidanju institucije vijeća i predstavnika od jedinice samouprave, dok predstavnici jedinica samouprave u većoj mjeri potvrđuju sklonost dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika od šire javnosti lokalne jedinice (Slika 91).

Sklonost jedinice samouprave ukidanju institucije vijeća i predstavnika u poduzorku OCD-ova u većoj mjeri iskazuju članovi koji doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina procjenjuju manjim te članovi koji su manje zadovoljni komunikacijom s jedinicom samouprave.

³¹ Pitanje za OCD-ove je glasilo: „Imajući u vidu mišljenje šire i stručne javnosti o učinkovitosti predstavnika i članova vijeća kao savjetodavnih tijela, možete li procijeniti JE LI LOKALNA I PODRUČNA (REGIONALNA) SAMOUPRAVA sklonija ukidanju ili pak dodatnom jačanju institucije predstavnika/vijeća?“, dok je pitanje za JLP(R)S glasilo: „Imajući u vidu mišljenje šire i stručne javnosti o učinkovitosti predstavnika i članova vijeća kao savjetodavnih tijela, možete li procijeniti JE LI ŠIRA JAVNOST VAŠE LOKALNE JEDINICE sklonija ukidanju ili pak dodatnom jačanju institucije predstavnika/vijeća?“

Imajući u vidu mišljenja šire i stručne javnosti o učinkovitosti VPNM kao savjetodavnih tijela, možete li procijeniti je li šira javnost Vaše lokalne jedinice / JLP(R)S sklonija ukidanju ili pak dodatnom jačanju VPNM?

Slika 90.

Procjena relevantnosti VPNM-a – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a

- Sklonija je ukidanju
- Sklonija je dodatnom jačanju
- Ne mogu procijeniti

Imajući u vidu mišljenja šire i stručne javnosti o učinkovitosti VPNM kao savjetodavnih tijela, možete li procijeniti je li šira javnost Vaše lokalne jedinice / JLP(R)S sklonija ukidanju ili pak dodatnom jačanju institucije predstavnika / vijeća?

Slika 91.

Procjena relevantnosti VPNM-a – razlika poduzoraka OCD-ova spram JLP(R)S-a

- Članovi OCD
- Čelnici/predstavnici JLP(R)S

Sklonost šire zajednice ukidanju institucije vijeća i predstavnika u poduzorku JLP(R)S-a u većoj mjeri iskazuju predstavnici jedinica samouprave koji:

- doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina procjenjuju manjim;
- vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, ostalim manjinskim organizacijama, nemanjinskim organizacijama civilnog društva, koordinacijama, Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora te međunarodnim organizacijama pripisuju manji doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a;
- su manje zadovoljni komunikacijom s vijećima i predstavnicima.

Sve navedeno govori u prilog tezi po kojoj članovi OCD-ova učinkovitost institucije vijeća i predstavnika percipiraju kroz prizmu odnosa JLP(R)S-a prema vijećima i predstavnicima u civilnom sektoru, dok čelnici jedinica samouprave procjenu učinkovitosti institucije vijeća i predstavnika percipiraju dvojako. S jedne strane u lokalnim zajednicama nesklonima suradnji s vijećima i predstavnicima njihova se učinkovitost, iz perspektive predstavnika, temelji na njihovoj sklonosti za suradnju s vijećima i predstavnicima, dok se s druge strane u otvorenijim socijalnim sredinama procjena učinkovitosti, čini se, temelji na objektivnim pokazateljima u obavljanju savjetodavne funkcije vijeća i predstavnika.

ISTAKNUTO

- 57 % ispitanih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina potvrđuje da ih JLP(R)S prihvaćaju kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih uz nacionalne manjine.
- 79 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a i članova organizacija civilnog društva potvrđuje prihvaćenost vijeća i predstavnika od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a iz perspektive članova organizacija civilnog društva te čelnika jedinica samouprave statistički se značajno razlikuje, pri čemu predstavnici JLP(R)S-a u većoj mjeri potvrđuju (98 %) prihvaćenost vijeća i predstavnika u jedinicama samouprave, dok članovi organizacija civilnog društva smatraju da je ta prihvaćenost znatno manja (53 %).
- 61 % ispitanih članova organizacija civilnog društva smatra kako jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne koriste savjetodavne usluge predstavnika i vijeća nacionalnih manjina u dovoljnoj mjeri.
- 60 % ispitanih članova organizacija civilnog društva te predstavnika JLP(R)S-a nije moglo procijeniti ili se nije željelo izjasniti o tome je li jedinica samouprave / šira javnost sklonija ukidanju ili dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika.
- Članovi organizacija civilnog društva u većoj mjeri potvrđuju (31 %) sklonost ukidanju institucije vijeća i predstavnika od jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok predstavnici JLP(R)S-a u većoj mjeri potvrđuju (23 %) sklonost dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika od šire javnosti u lokalnoj zajednici.

3.3.2. Osposobljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije

3.3.2.1. Iskustvo u obnašanju mandata vijeća i predstavnika

Više od polovice ispitanih (57 %) ima iskustva u obnašanju mandata vijeća i predstavnika (Slika 92).

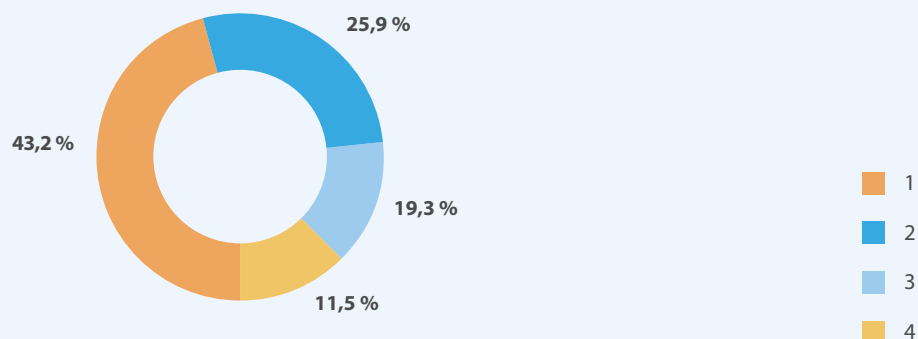
Iako su ispitani članovi vijeća nešto zastupljeniji u skupini koja ima iskustva u obnašanju mandata vijeća i predstavnika, nije utvrđena statistički značajna razlika između predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina s obzirom na dosadašnje iskustvo u njihovu obnašanju mandata (Slika 93).

Statistički značajnu razliku u broju dosadašnjih mandata vijeća i predstavnika utvrdilo se s obzirom na razinu samouprave. Na općinskoj razini najveći je udio članova koji po prvi put obnašaju mandat vijeća i predstavnika, dok je na županijskoj razini zamjetno veći udio onih s iskustvom u obnašanju mandata vijeća i predstavnika (Slika 94).

Po koji puta Vi osobno obnašate mandat predstavnika / u vijeću nacionalne manjine?

Slika 92.

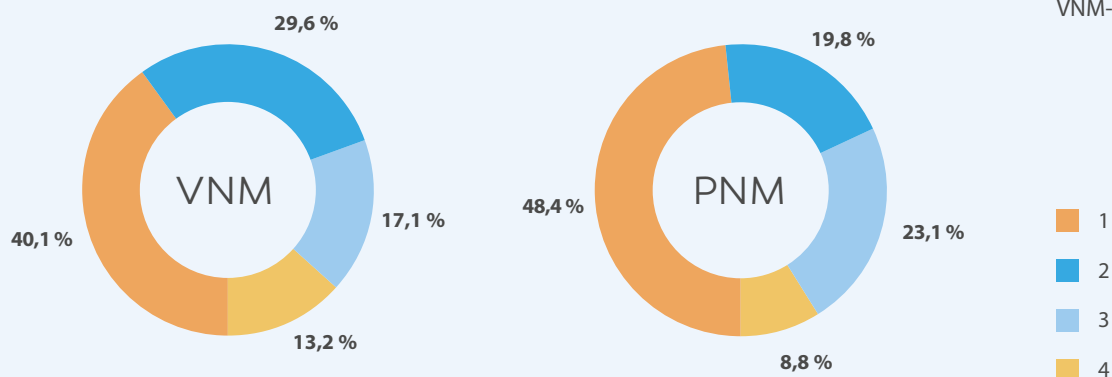
Broj mandata VPNM-a

Po koji puta Vi osobno obnašate mandat predstavnika / u vijeću nacionalne manjine?

Slika 93.

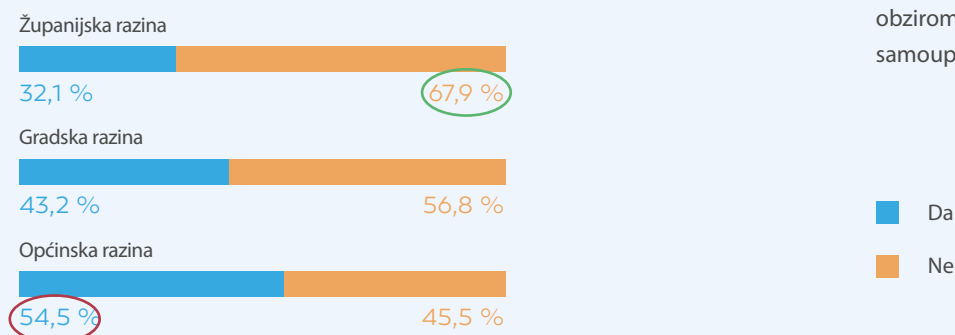
Broj mandata PNM-a i VNM-a

Obnašate li Vi osobno po prvi puta mandat predstavnika / u vijeću nacionalne manjine?

Slika 94.

Mandati VPNM-a s obzirom na razinu samouprave

3.3.2.2. Kandidiranje za VPNM

Najveći broj članova vijeća i predstavnika na posljednjim su izborima kandidirale udruge nacionalnih manjina (Slika 95).

Slika 95.
Porijeklo kandidature
za VPNM

Tko Vas je kandidirao za predstavnika / u vijeće nacionalne manjine na posljednjim izborima?

Udruge nacionalne manjine

67,1 %

Pripadnici nacionalne manjine

28,8 %

Netko drugi

7,8 %

Iako se nije pokazala statistički značajna razlika između predstavnika i vijeća u odnosu na udio kandidatura koje su inicirale udruge nacionalnih manjina, utvrdilo se kako:

- udruge u manjoj mjeri predlažu kandidate na općinskoj razini, a više kandidate na gradskoj i županijskoj razini, dok pripadnici nacionalnih manjina u većoj mjeri predlažu kandidate na općinskoj, a u manjoj mjeri kandidate na županijskoj razini;
- udruge nacionalnih manjina više kandidiraju pripadnike „starih“ (tradicionalnih manjina), dok pripadnike „novih“ nacionalnih manjina i romsku nacionalnu manjinu u većoj mjeri kandidiraju pripadnici nacionalnih manjina;
- udruge nacionalnih manjina manje predlažu kandidate koji po prvi put obnašaju mandat vijeća i predstavnika, a u većoj mjeri kandidiraju one s iskustvom u obnašanju mandata, dok kandidate koji obnašaju mandat vijeća i predstavnika prvi put više predlažu pripadnici nacionalnih manjina.

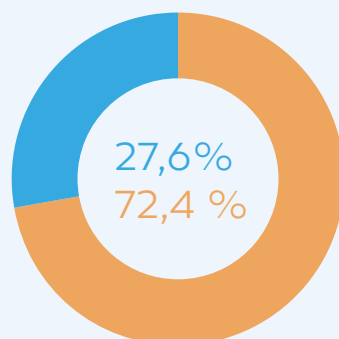
3.3.2.3. Iskustvo u obnašanju savjetodavnih, predstavničkih ili izvršnih funkcija na državnoj/područnoj/lokalnoj razini

Iako većina ispitanih ima iskustva s mandatom vijeća i predstavnika, manje od trećine obnaša trenutno neku od ostalih savjetodavnih, predstavničkih ili izvršnih funkcija na državnoj/područnoj/lokalnoj razini (Slika 96).

Među onima koji uz mandat vijeća i predstavnika obnašaju dodatne funkcije, utvrdilo se da članovi vijeća nacionalnih manjina značajno više od predstavnika obnašaju i druge savjetodavne, predstavničke ili izvršne funkcije na državnoj/područnoj/lokalnoj razini (Slika 97).

Neke druge savjetodavne, predstavničke ili izvršne funkcije na državnoj/područnoj/lokalnoj razini u većoj mjeri obnašaju oni kojima trenutni mandat vijeća i predstavnika nije prvi mandat.

Osim mandata predstavnika / u vijeću nacionalne manjine, obnašate li trenutno neke funkcije u savjetodavnim, predstavničkim ili izvršnim tijelima na državnoj/područnoj/ lokalnoj razini?

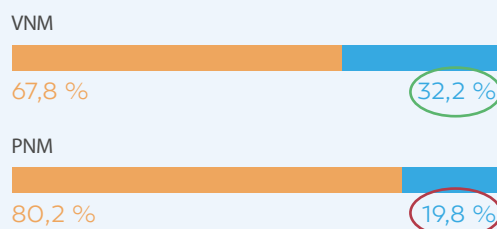

Slika 96.

Obnašanje dodatnih funkcija uz mandat VPNM-a

Osim mandata predstavnika / u vijeću nacionalne manjine, obnašate li trenutno neke funkcije u savjetodavnim, predstavničkim ili izvršnim tijelima na državnoj/ područnoj/lokalnoj razini?

Slika 97.

Obnašanje dodatnih funkcija uz mandat VPNM-a – razlika VNM-a i PNM-a

3.3.2.4. Služenje računalom i elektroničkom poštom

Obavljajući poslove predstavnika ili vijećnika nacionalne manjine, 86 % predstavnika koristi računalo, dok 77 % ispitanih vijećnika izjavljuje kako članovi njihovog vijeća koriste računalo. Obavljajući djelatnosti predstavnika/vijećnika nacionalne manjine, 82 % predstavnika koristi elektroničku poštu, dok 76 % vijećnika izjavljuje kako članovi njihovog vijeća koriste elektroničku poštu (Slike 98, 99). S obzirom na korištenje računala i elektroničke pošte, nije utvrđena statistički značajna razlika između poduzoraka predstavnika i vijećnika.

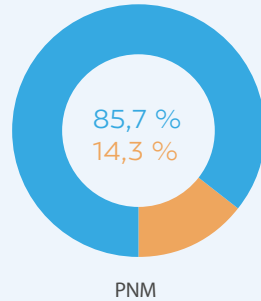
Korištenje računala i elektroničke pošte za potrebe obavljanja poslovanja vijeća i predstavnika ukazalo je na određene statistički značajne razlike i povezanosti. Računalo i elektroničku poštu u najvećoj mjeri koriste:

- pripadnici „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina, a znatno manje pripadnici romske nacionalne manjine;

Slika 98.
Korištenje računala
u okviru djelatnosti
VPNM-a

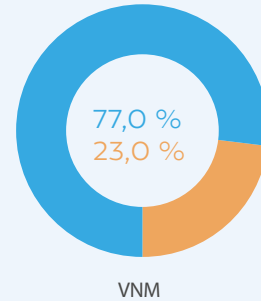
Da ■
Ne ■

Obavljajući djelatnosti predstavnika,
koristite li računalo?

PNM

Obavljajući djelatnosti u okvirima Vijeća,
koriste li članovi Vašeg Vijeća računalo?

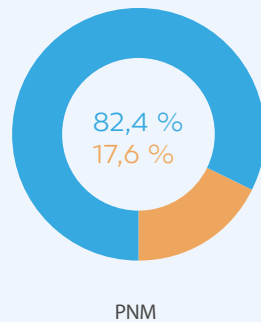

VNM

Slika 99.
Korištenje elektroničke
pošte u okviru
djelatnosti VPMN-a

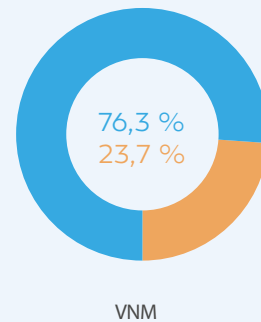
Da ■
Ne ■

Obavljajući djelatnosti predstavnika,
koristite li elektroničku poštu?

PNM

Obavljajući djelatnosti u okvirima Vijeća,
koriste li članovi Vašeg Vijeća elektroničku poštu?

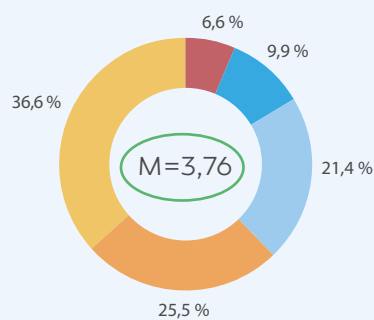

VNM

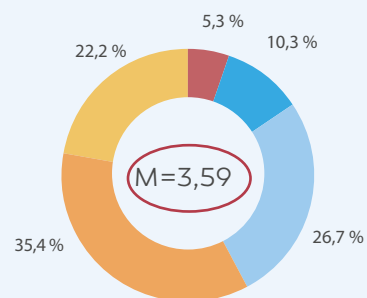
Slika 100.
Samoprocjena vještine
služenja računalom i
elektroničkom poštom

1 ■
2 ■
3 ■
4 ■
5 ■

Kojom biste školskom ocjenom od 1 do 5 ocijenili:

Vlastitu vještinu služenja
elektroničkom poštom

Vlastitu vještinu
služenja računalom

- vijeća i predstavnici zagrebačke regije, u odnosu na znatno rjeđe korištenje vijeća i predstavnika iz središnje Hrvatske;
- vijeća i predstavnici županijske razine, a u najmanjoj mjeri vijeća i predstavnici općinske razine;
- pripadnici koji ne obnašaju mandat vijeća i predstavnika prvi put, koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina te koji raspolažu s više sredstava za rad.

Procjenjujući vlastitu vještinu služenja računalom i elektroničkom poštom pokazalo se da vijeća i predstavnici većom ocjenom procjenjuje vlastitu vještinu korištenja elektroničke pošte, a manjom ocjenom vještinu služenja računalom (Slika 100).

Dok između predstavnika i vijeća nije utvrđena statistički značajna razlika u samoprocjenjenoj vještini služenja računalom i elektroničkom poštom, utvrđena je se s obzirom na regionalnu pripadnost te razinu samouprave vijeća i predstavnika. Vještinu služenja računalom i elektroničkom poštom najvećom ocjenom ocjenjuju vijeća i predstavnici županijske razine te vijeća i predstavnici iz zagrebačke regije, a najmanjom ocjenom vijeća i predstavnici općinske razine te vijeća i predstavnici iz regije središnje Hrvatske.

Višu ocjenu vještini služenja računalom i elektroničkom poštom dodjeljuju vijeća i predstavnici:

- koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina;
- kojima je osigurano više financijskih sredstava te veći broj sredstava za rad općenito;
- mlađih dobnih skupina;
- višeg stupnja obrazovanja.

Vijeća i predstavnici koji višom ocjenom opisuju vlastitu vještinu korištenja računala i elektroničke pošte:

- češće koriste računalo i elektroničku poštu za potrebe obavljanja posla vijeća i predstavnika;
- sebe procjenjuju upoznatijima sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika;
- u većoj mjeri vode formalnu evidenciju o poštivanju prava nacionalnih manjina;
- preferiraju pisani i formalni obrazac komunikacije s jedinicom samouprave;
- u većoj se mjeri obraćaju jedinici samouprave radi traženja informacija ili savjeta;
- lokalnim akterima pripisuju veći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a;
- u većoj mjeri aktivno sudjeluju na sjednicama jedinice samouprave u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalnu manjinu koju predstavljaju;
- u većoj mjeri daju mišljenja i prijedloge za programe radijskih i televizijskih postaja namijenjene nacionalnim manjinama ili za programe koji se odnose na manjinska pitanja;
- u većoj mjeri izvršavaju svoje obveze prema jedinici samouprave.

3.3.2.5. Raspolaganje sredstvima i uslugama za rad VPMN-a

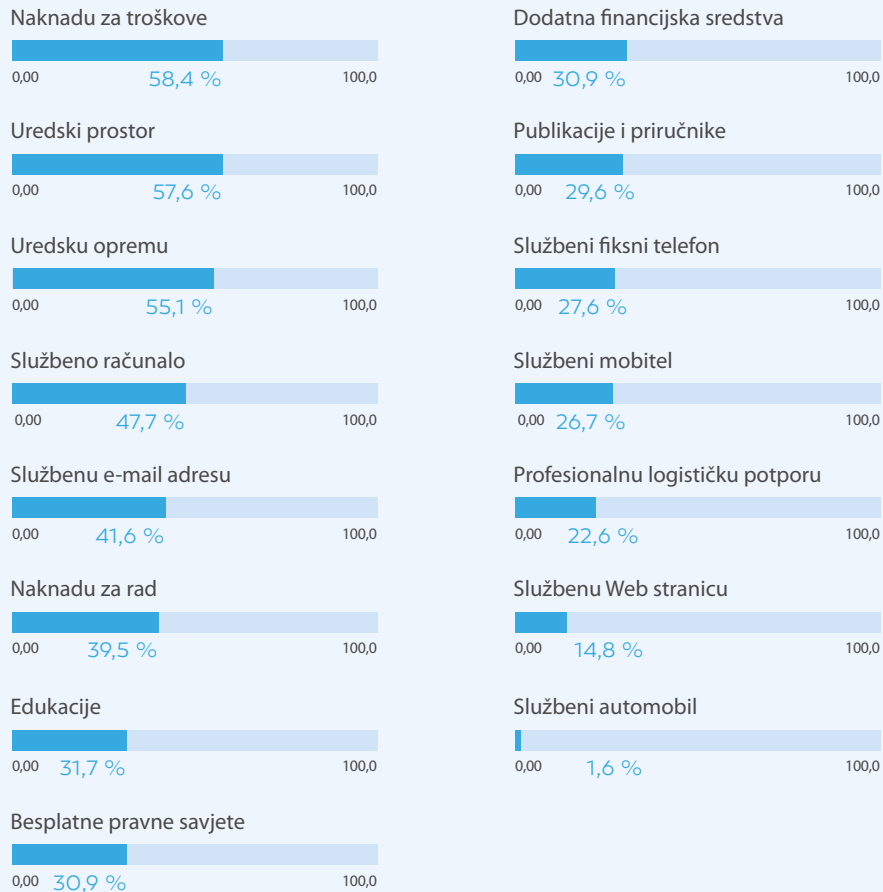
Više od 55 % ispitanih vijeća i predstavnika prima naknadu za troškove, posjeduje uredski prostor te uredsku opremu. S druge strane 60 % ne prima naknadu za rad, 58 % ne posjeduje službenu e-mail adresu, 52 % ne posjeduje službeno računalo, 45 % ne posjeduje uredsku opremu, dok 42 % ne posjeduje uredski prostor te ne prima naknadu za troškove (Slika 101).

Iako ispitanici članovi vijeća svim sredstvima i uslugama (osim publikacija i priručnika te profesionalne logističke potpore i naknade za rad) raspolažu u većoj mjeri od ispitanih predstavnika, statistički

Slika 101.

Raspolaganje sredstvima i uslugama za rad VPNM-a

Udio ispitanih VPNM koji imaju na raspolaganju sredstva i usluge za obavljanje djelatnosti VPNM

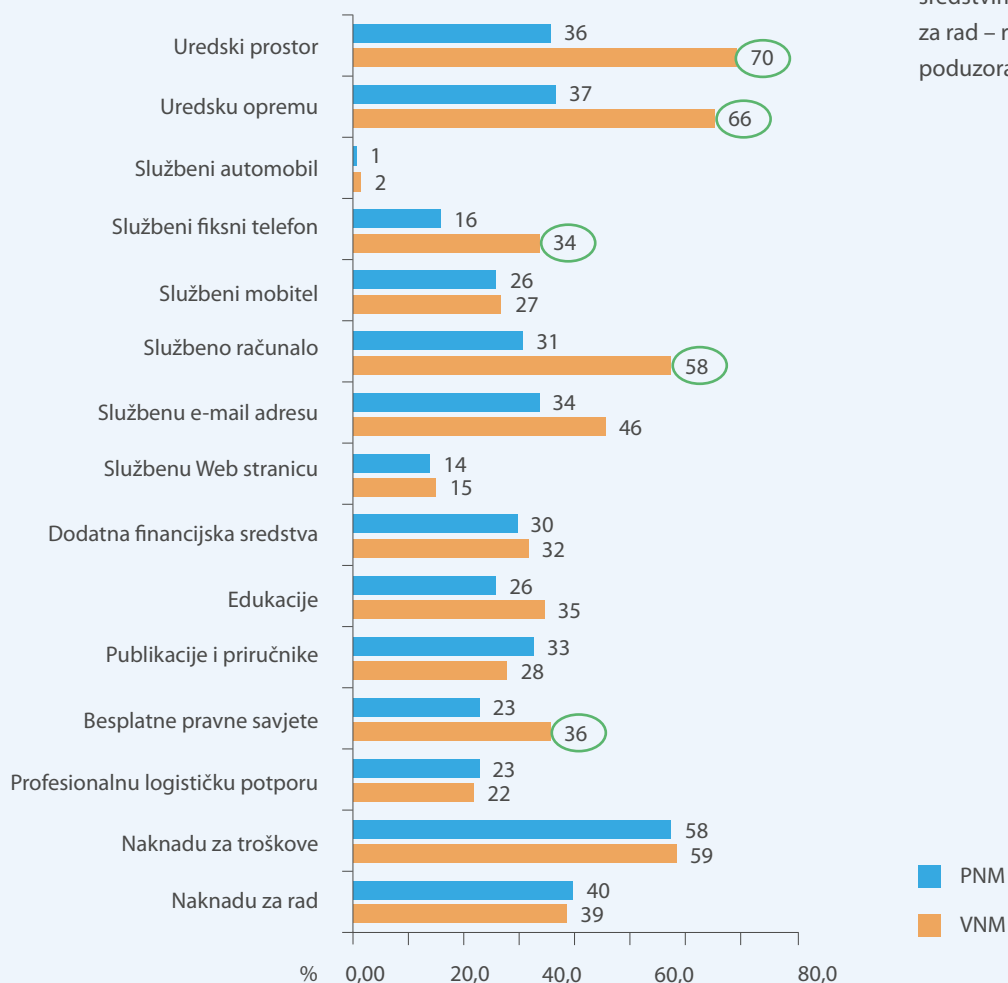

značajnu razliku utvrdilo se na 5 čestica: uredski prostor, uredska oprema, fiksni telefon, računalo, besplatni pravni savjeti, kojima članovi vijeća nacionalnih manjina značajno više raspolažu u odnosu na predstavnike nacionalnih manjina (Slika 102).

Predstavnici i vijećnici ne razlikuju se statistički značajno u pogledu posjedovanja automobila, službenog mobitela, službene e-mail adrese, službene web-stranice, dodatnih financijskih sredstava za provedbu specifičnih aktivnosti, edukacija, publikacija i priručnika, profesionalne logističke potpore, naknade za troškove te naknade za rad.

Regionalna pripadnost proizvela je statistički značajnu razliku među vijećima i predstavnicima u broju radnih sredstava koja posjeduju, pri čemu pred svima prednjače vijeća i predstavnici zagrebačke regije jer posjeduju najveći broj sredstava potrebnih za rad.

Udio ispitanih koji ima na raspolaganju sredstva i usluge za obavljanje djelatnosti VPNM

Slika 102.

Raspolaganje sredstvima i uslugama za rad – razlika poduzoraka VPNM-a

Pri tome:

- uredsku opremu (uredski prostor, uredsku opremu, službeni fiksni telefon, službeni mobitel, službeno računalo, službenu e-mail adresu te službenu web-stranicu) u najvećoj mjeri posjeduju vijeća i predstavnici zagrebačke regije;
- logistička sredstva (edukacije, publikacije i priručnike, besplatne pravne savjete i profesionalnu logističku potporu) u najvećoj mjeri posjeduju vijeća i predstavnici zagrebačke regije i sjeverne Hrvatske;
- financijska sredstva (dodatna financijska sredstva za provedbu specifičnih aktivnosti, naknadu za troškove i naknadu za rad) u najvećoj mjeri posjeduju vijeća i predstavnici zagrebačke regije, južne Hrvatske (Dalmacija) te Istre i Primorja.

Statistički značajna razlika utvrđena je i s obzirom na razinu samouprave vijeća i predstavnika te s obzirom na "tip" nacionalne manjine, pri čemu:

- vijeća i predstavnici općinske razine posjeduju najmanji broj sredstava, dok vijeća i predstavnici županijske razine raspolažu najvećim brojem svih triju vrsta sredstava: uredskom opremom, logističkim te financijskim sredstvima;
- pripadnici romske nacionalne manjine u najmanjoj mjeri raspolažu službenim računalima i naknadom za troškove, dok spomenutim sredstvima u najvećoj mjeri raspolažu pripadnici „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina.

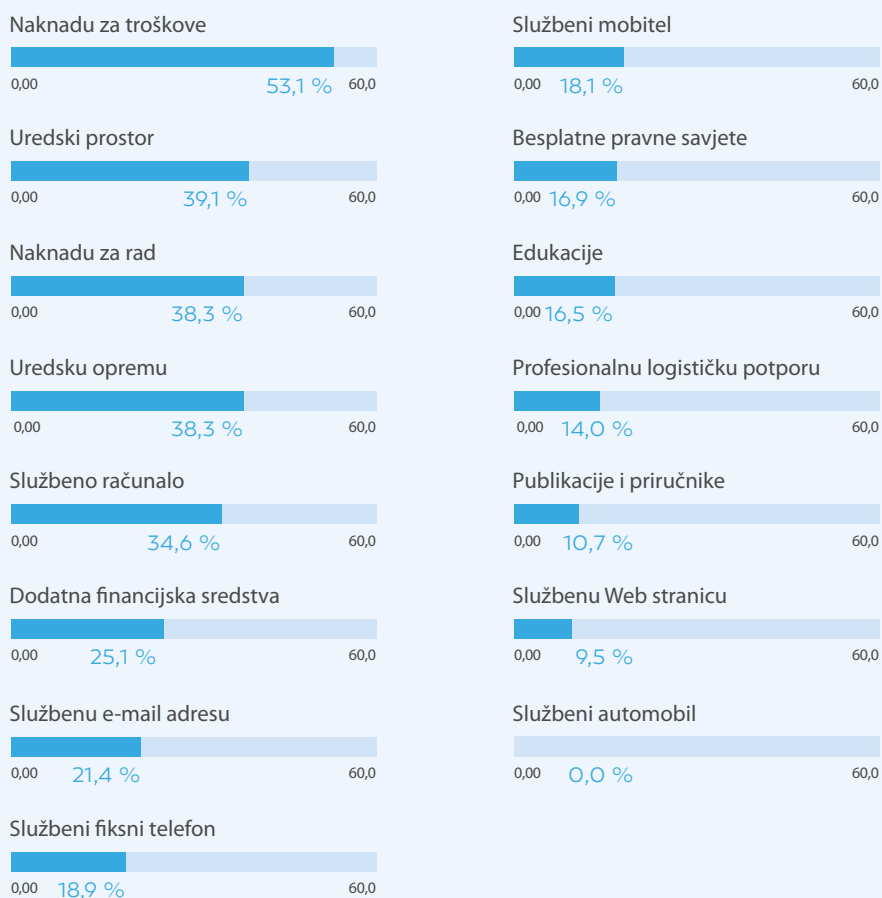
Sva su sredstva, izuzev publikacija i priručnika, vijećima i predstavnicima u većoj mjeri osigurane jedinice samouprave, a u manjoj mjeri udruge nacionalnih manjina i/ili netko drugi.

Proračunom jedinice samouprave i državnim proračunom osigurana je naknada za troškove za 53 % ispitanih, a uredski prostor, uredska oprema te naknada za rad osigurani su za gotovo 40 % ispitanih. S druge strane proračunom jedinice samouprave i državnim proračunom nije osigurana naknada za troškove za 47 % ispitanih vijeća i predstavnika, uredski prostor za 61 % ispitanih te naknada za rad za 62 % ispitanih vijeća i predstavnika (Slika 103).

Slika 103.

Sredstva i usluge za VPNM osigurana iz državnog proračuna i JLP(R)S-a

Udio sredstava i usluga koje su ispitanim VPNM osigurale JLP(R)S i državni proračun

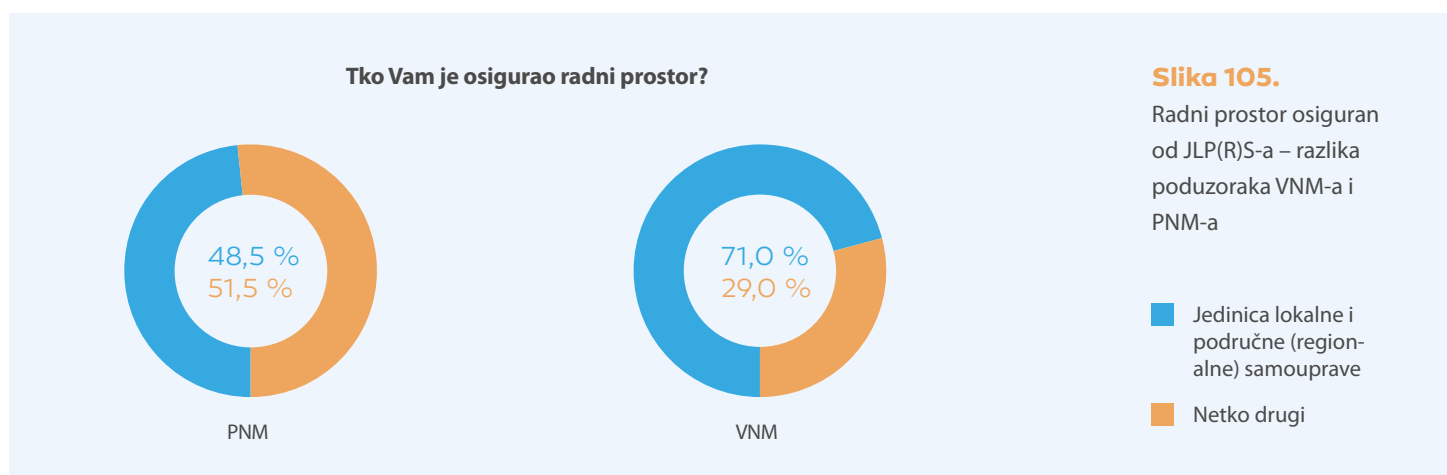
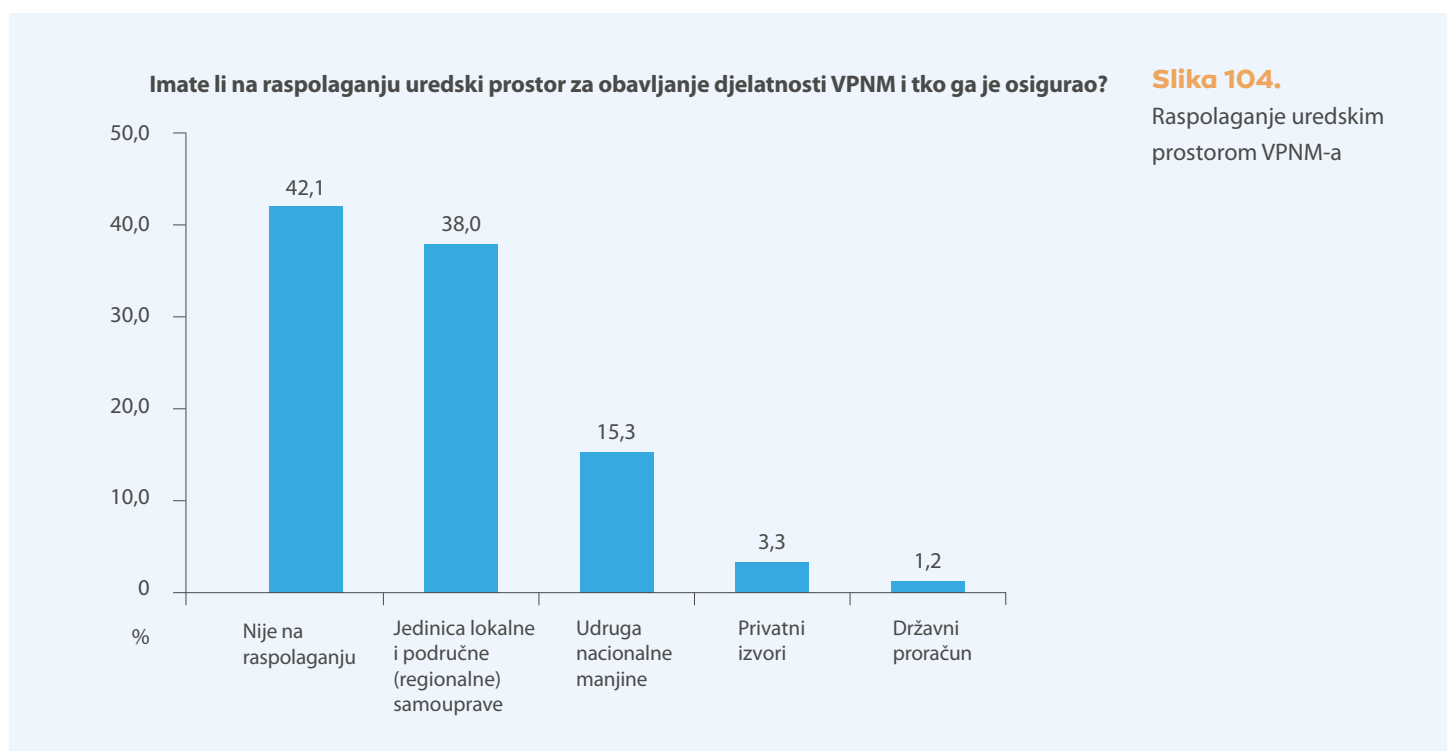
Gotovo 60 % ispitanih vijeća i predstavnika raspolaže određenim uredskim i radnim prostorom. Jedinice samouprave uredski prostor osigurale su za 38 % ispitanih vijeća i predstavnika (Slika 104).

U kontekstu analiziranog uzorka jedinice su samouprave pritom radni prostor u većoj mjeri osigurale vijećima nacionalnih manjina, a u manjoj mjeri predstavnicima nacionalnih manjina (Slika 105).

„Starim“ (tradicionalnim) nacionalnim manjinama prostor u većoj mjeri osiguravaju udruge nacionalnih manjina, dok „novim“ nacionalnim manjinama radni prostor u većoj mjeri osiguravaju jedinice samouprave.

Vijeća i predstavnici kojima su jedinice samouprave osigurale veći broj radnih sredstava:

- u većoj mjeri izvršavaju svoje obveze prema JLP(R)S-u;
- zadovoljniji su komunikacijom s jedinicom samouprave;

- sebe smatraju upoznatijima sa zakonskim okvirom institucije VPNM-a te informiranijima o društveno-političko i manjinskom kontekstu;
- sudjeluju u radu neke/nekih koordinacija vijeća nacionalnih manjina;
- Vijeća i predstavnike, jedinice samouprave i socijetalnu okolinu procjenjuju u manjoj mjeri otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a;
- potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od jedinica samouprave i civilnog sektora u većoj mjeri;
- u većoj mjeri prisustvuju i aktivno sudjeluju na sjednicama lokalna i područne (regionalne) samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju;
- u većoj su mjeri surađivali s civilnim sektorom na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice;
- zadovoljniji su suradnjom s jedinicom samouprave te općim i lokalnim akterima.

S druge strane jedinice samouprave koje su vijećima i predstavnicima osigurale više radnih sredstava:

- u većoj su mjeri imenovale osobu ili oformile službu nadležnu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama te sve relevantne opće akte usuglasile s odredbama UZPNM-a;
- u većoj mjeri od vijeća i predstavnika traže mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina;
- češće obavještavaju vijeća i predstavnike o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina te im češće dostavljaju materijale s takvih sjednica;
- u većoj mjeri prihvaćaju prijedloge općih akata od vijeća i predstavnika kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine.

S obzirom na to da nije utvrđena razlika u broju osiguranih sredstava od jedinica samouprave te „tipa“ nacionalne manjine, još je jednom potvrđena teza prema kojoj jedinice otvorenije za suradnju s vijećima i predstavnicima ne diskriminiraju vijeća i predstavnike s obzirom na njihovu nacionalnu pripadnost.

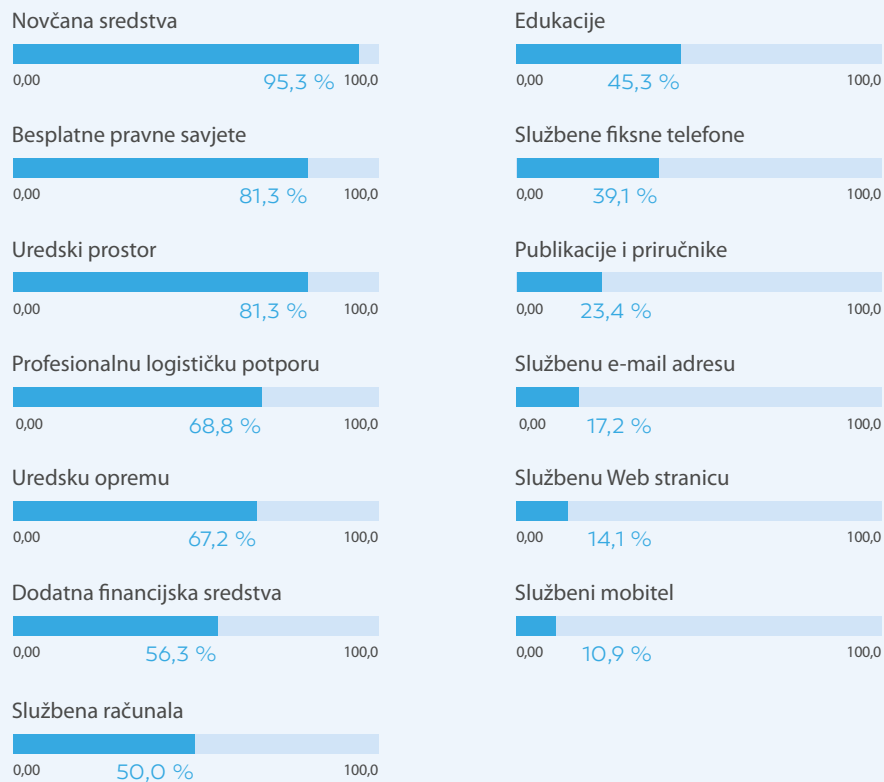
U poduzorku čelnika JLP(R)S-a 95 % ih izjavljuje kako je njihova jedinica samouprave aktualnim predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina koji su osnovani na njezinom području osigurala novčana sredstva, dok 81 % izjavljuje kako je njihova jedinica samouprave aktualnim vijećima i predstavnicima osigurala uredski prostor i besplatne pravne savjete (Slika 106).

Pri tome gotovo polovica ispitanih čelnika jedinica samouprave, njih 47 %, izjavljuje kako je JLP(R)S sva sredstva dodijelila na temelju potraživanja predstavnika i vijeća nacionalnih manjina, dok ih tek 27 % izjavljuje kako je jedinica samouprave sva osigurana sredstva i usluge dodijelila samoinicijativno (Slika 107).

Od onih jedinica samouprave koje su aktualnim vijećima i predstavnicima osigurale radni prostor, njih 90 % (N = 47) osiguralo je radni prostor svim predstavnicima/vijećima osnovanim na području JLP(R)S-a, dok su od onih jedinica samouprave koje su aktualnim vijećima i predstavnicima osigurale novčana sredstva, njih 100 % (N = 61) novčana sredstva osigurale svim predstavnicima/vijećima osnovanim na području JLP(R)S-a.

Ima li se u vidu mišljenje ispitanih vijeća i predstavnika kako su nedovoljna financijska sredstva namijenjena vijećima i predstavnicima čimbenik koji u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a, postavlja se pitanje o primjerenosti iznosa dodijeljenih novčanih sredstava te pitanje o tome dodjeljuju li se novčana sredstva jednokratno ili kontinuirano.

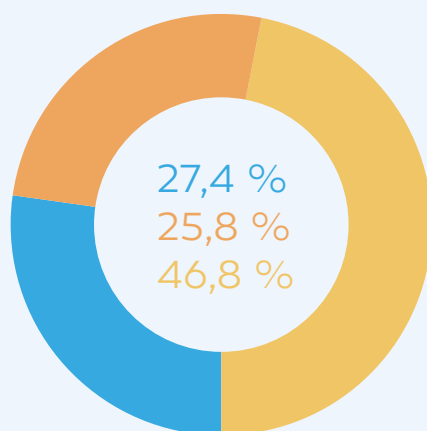
Udio sredstava i usluga koje su aktualnim VPNM osigurale ispitane JLP(R)S

Slika 106.

Raspodaganje sredstvima i uslugama VPNM-a iz perspektive JLP(R)S-e

Je li jedinica samouprave osigurana sredstva i usluge dodijelila samoinicijativno?

Slika 107.

Inicijativa pri dodjeljivanju sredstava i usluga za VPNM

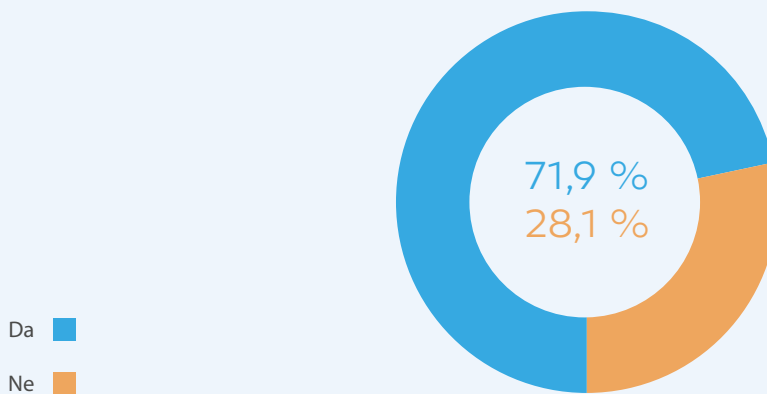
- Sva su sredstva dodijeljena samoinicijativno
- Dio osiguranih sredstava dodijeljen je samoinicijativno
- Sva su sredstva dodijeljena na temelju potraživanja predstavnika/vijeća

S obzirom na način financiranja vijeća i predstavnika, 72 % ispitanih jedinica samouprave (N = 46) donijelo je formalnu odluku kojom je uredilo način financiranja predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina (Slika 108).

Pri tome one jedinice samouprave koje su donijele odluku kojom se uređuje način financiranja predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina, aktualnim vijećima i predstavnicima osigurale su više financijskih sredstava.

Od onih jedinica samouprave koje su predstavnicima i vijećima osigurale novčana sredstva i/ili dodatna financijska sredstva za provedbu specifičnih aktivnosti, 89 % (N = 54) je kontroliralo način trošenja dodijeljenih proračunskih sredstava (Slika 109). Pri tom u tri je slučaja utvrđen nenamjenski način trošenja dodijeljenih proračunskih sredstava.

Slika 108. Odluka o načinu financiranja VPNM-a
Je li Vaša jedinica samouprave donijela odluku kojom je uredila način financiranja predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina?

Slika 109. Nadzor nad trošenjem dodijeljenih sredstava
Jesu li nadležna tijela Vaše jedinice samouprave kontrolirala je li način trošenja dodjeljenih novčanih sredstava sukladan njihovoj proračunskoj namjeni?

ISTAKNUTO

- Više od polovice ispitanih (57 %) ima iskustva u obnašanju mandata vijeća i predstavnika.
- Statistički značajnu razliku u broju dosadašnjih mandata vijeća i predstavnika utvrdilo se s obzirom na razinu samouprave. Na općinskoj razini najveći je udio članova koji po prvi put obnašaju mandat vijeća i predstavnika, dok je na županijskoj razini zamjetno veći udio onih s iskustvom u obnašanju mandata vijeća i predstavnika.
- Iako većina ispitanih ima iskustva s mandatom vijeća i predstavnika, manje od trećine obnaša trenutno neku od ostalih savjetodavnih, predstavničkih ili izvršnih funkcija na državnoj/područnoj/lokalnoj razini. Među onima koji uz mandat vijeća i predstavnika obnašaju dodatne funkcije utvrdilo se da članovi vijeća nacionalnih manjina značajno više od predstavnika obnašaju i druge savjetodavne, predstavničke ili izvršne funkcije na državnoj/područnoj/lokalnoj razini.
- Obavljajući poslove predstavnika ili članova vijeća nacionalne manjine, 86 % predstavnika koristi računalo, dok 77 % ispitanih članova vijeća izjavljuje kako članovi njihovog vijeća koriste računalo. Obavljajući djelatnosti predstavnika / članova vijeća nacionalnih manjina, 82 % predstavnika koristi elektroničku poštu, dok 76 % članova vijeća izjavljuje kako članovi njihovog vijeća koriste elektroničku poštu.
- Višu ocjenu vještini služenja računalom i elektroničkom poštom dodjeljuju vijeća i predstavnici: koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina, kojima je osigurano više financijskih sredstava te veći broj sredstava za rad općenito, mlađih dobnih skupina, višeg stupnja obrazovanja.
- Regionalna pripadnost proizvela je statistički značajnu razliku među vijećima i predstavnicima u broju radnih sredstava koja posjeduju, pri čemu pred svima prednjače vijeća i predstavnici zagrebačke regije jer posjeduju najveći broj sredstava potrebnih za rad (uredska, logistička i financijska sredstva).
- Gotovo 60 % ispitanih vijeća i predstavnika raspolaže određenim uredskim i radnim prostorom. Jedinice samouprave uredski prostor osigurale su za 38 % ispitanih vijeća i predstavnika.
- U poduzorku čelnika JLP(R)S-a 95 % ih izjavljuje kako je njihova jedinica samouprave aktualnim predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina koji su osnovani na njezinom području osigurala novčana sredstva, dok 81 % izjavljuje kako je njihova jedinica samouprave aktualnim vijećima i predstavnicima osigurala uredski prostor i besplatne pravne savjete.

3.3.3. Sudjelovanje vijeća i predstavnika u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine

Jedna od strategija kreiranja lokalnih politika vezanih za nacionalne manjine morala bi biti zasnovana na stvaranju veza između lokalnih aktera i očekivanih koristi po njih same. U tom slučaju ciljane skupine sudionika uključenih u razradu lokalnih politika morale bi jasno razaznati ključne prednosti i koristi umreživanja s ostalim sudionicima te imati sadržajno određeno područje vlastita djelovanja u odnosu na zajednički cilj. Stoga se istraživanjem, u prvom koraku, nastojalo utvrditi u kojem smjeru djeluju, odnosno u kojoj su mjeri uključena vijeća i predstavnici u kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine s jedne strane, dok se s druge odvagivalo izvršavanje obveza jedinica samouprave prema vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina. Na taj način gledano pokazalo se sljedeće:

- Više od polovice ispitanih vijeća i predstavnika (65 %) izjavljuje kako ih jedinica samouprave izvješćuje o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine te im dostavlja materijale s takvih sjednica (60 %), dok manje od polovice ispitanih (49 %) izjavljuje kako jedinica samouprave traži od njih mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine.
- S obzirom na vlastiti angažman, više od polovice ispitanih vijeća i predstavnika (59 %) izjavljuje kako prisustvuje te aktivno sudjeluje (54 %) na sjednicama jedinice samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju (Slika 110).
- Pokazalo se da vijeća i predstavnici koje jedinice samouprave obavještavaju o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina, kojima dostavljaju materijale s takvih sjednica te traže mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, također u većoj mjeri prisustvuju te aktivno sudjeluju na sjednicama JLP(R)S-a kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju.

S druge strane pokazalo se da 45 % ispitanih vijeća i predstavnika navodi kako jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ne traži od njih mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, dok trećinu ne obavještava o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina (29 %) te im ne dostavlja materijale s takvih sjednica (33 %).

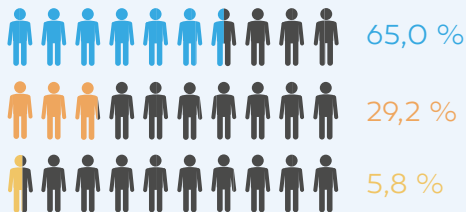
Između predstavnika i vijeća nije utvrđena statistički značajna razlika niti u njihovom angažmanu (prisustvovanje i aktivno sudjelovanje na sjednicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju), niti u njihovim procjenama vezanim uz izvršavanje obveza od strane JLP(R)S-a.

S obzirom na uključivanje vijeća i predstavnika u kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine:

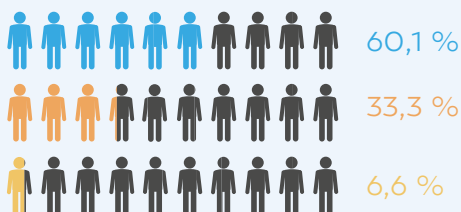
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina u većoj mjeri mišljenje traže od onih vijeća i predstavnika koji ne obnašaju mandat prvi put;
- o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina u manjoj mjeri obavještavaju ona vijeća i predstavnike koji mandat obnašaju prvi put te vijeća i predstavnike općinske razine, a u većoj mjeri vijeća i predstavnike koji imaju iskustva u obnašanju mandata te vijeća i predstavnike županijske i gradske razine;

Tijekom Vašeg aktualnog mandata:

Obavještava li Vas jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja NM?

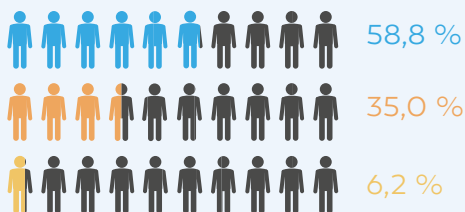
Dostavlja li Vam jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave materijale s takvih sjednica?

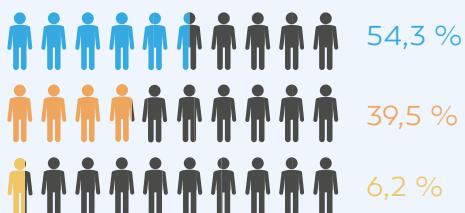
Traži li jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave od Vas mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode NM?

Jeste li prisustvovali sjednicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja NM koju predstavljate?

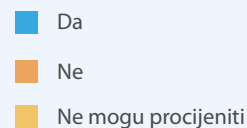

Jeste li aktivno sudjelovali na takvim sjednicama?

Slika 110.

Uključenost VPNM-a u kreiranje lokalnih politika iz perspektive poduzorka VPNM-a

- vijećima i predstavnicima općinske razine jedinice samouprave u najmanjoj mjeri dostavljaju materijale s takvih sjednica;
- JLP(R)S južne Hrvatske (Dalmacija) u najmanjoj su mjeri obavještavale vijeća i predstavnike o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina te ih u najmanjoj mjeri tražile mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina.

S obzirom na angažman vijeća i predstavnika:

- na sjednicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju, u manjoj mjeri prisustvuju vijeća i predstavnici južne Hrvatske (Dalmacija), a u većoj mjeri vijeća i predstavnici zagrebačke regije i istočne Hrvatske (Slavonija);
- na spomenutim sjednicama u najmanjoj mjeri prisustvuju vijeća i predstavnici općinske razine, a u najvećoj mjeri vijeća i predstavnici županijske razine te u većoj mjeri vijeća i predstavnici koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina;
- na sjednicama u većoj mjeri prisustvuju te aktivno sudjeluju vijeća i predstavnici koji posjeduju veći broj sredstava za rad, koji za potrebe poslovanja vijeća i predstavnika koriste računalo i elektroničku poštu te oni koji sebe procjenjuju višim vrijednostima na sva tri indeksa upoznatosti/informiranosti.

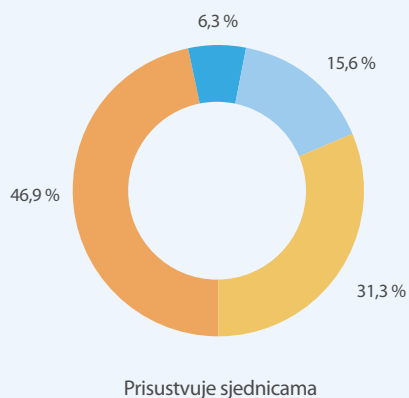
Da aktivnost i angažman vijeća i predstavnika, barem djelomice, ovise o iniciranju suradnje od jedinice samouprave indicirano je sljedećim pokazateljima:

- vijeća i predstavnici od kojih jedinica samouprave traži mišljenje, koje obavještava te kojima dostavlja materijale sa sjednica u većoj mjeri prisustvuju i aktivno sudjeluju na njima;
- provedbu nadzora u većoj mjeri traže vijeća i predstavnici koje jedinica samouprave ne traži mišljenje, koje ne obavještava niti im dostavlja materijale sa sjednica;
- u jedinicama samouprave u kojima se traži mišljenje te ih se obavještava o sjednicama, vijeća i predstavnici u većoj mjeri aktivno sudjeluju u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine, odnosno realiziraju veći broj ustavnih prava (predlažu mjere, kandidate i akte);
- u jedinicama samouprave u kojima je imenovana osoba ili oformljena služba za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama te su svi relevantni akti usklađeni s UZPNM-om, vijeća i predstavnici u većoj mjeri prisustvuju i aktivno sudjeluju na sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina;
- u jedinicama samouprave u kojima se traži mišljenje od vijeća i predstavnika kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, u kojima ih se obavještava o sjednicama te u kojima se dostavljaju materijali s takvih sjednica, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u većoj mjeri prihvaćaju prijedloge vijeća i predstavnika (prijedloge kandidata, mjera te općih akata).

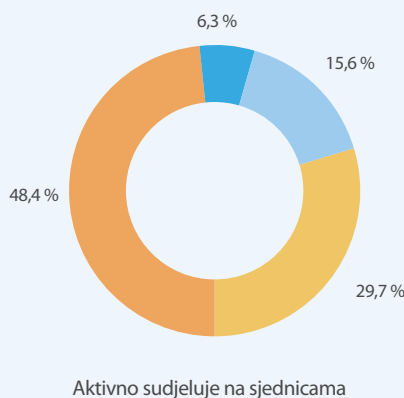
Ispitani čelnici jedinica samouprave u najvećem broju izjavljuju kako na sjednicama jedinice samouprave o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina prisustvuje te aktivno sudjeluje nešto manje od polovice članova vijeća i predstavnika osnovanih na području jedinice samouprave, dok gotovo trećina predstavnika JLP(R)S-a nije mogla procijeniti broj vijećnika i predstavnika nacionalnih manjina koji se odazovu i aktivno sudjeluju u radu sjednica (Slika 111).

Pokazalo se da postoji razlika u prirodi uvjerenja i percepciji uključenosti vijeća i predstavnika u proces odlučivanja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine te kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine iz perspektive čelnika JLP(R)S-a i samih predstavnika i vijeća nacionalnih manjina. Vođene subjektivnim normama, obje su skupine ispitanih na različit način procijenile spomenuta pitanja uključenosti i sudjelovanja vijeća i predstavnika u kreiranju lokalnih politika i to na način da je procjena predstavnika jedinica samouprave o uključenosti vijeća i predstavnika viša od percepcije o

Na sjednicama Vaše jedinice samouprave kada se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina, koliko u prosjeku predstavnika i članova vijeća:

Prisustvuje sjednicama

Aktivno sudjeluje na sjednicama

Slika 111.

Prisustvovanje VPNM-a sjednicama JLP(R)S-a – poduzorak JLP(R)S-a

- Manje od polovice
- Oko polovice
- Više od polovice
- Ne mogu procijeniti

uključenosti iz perspektive vijeća i predstavnika. Naime preko 80 % ispitanih čelnika jedinica samouprave izjavljuje kako u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina jedinica samouprave učestalo traži (kategorije često i uvijek) od vijeća i predstavnika mišljenja i/ili prijedloge, obavještava ih o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine te im dostavlja materijale s takvih sjednica.

Pri tome 69 % ispitanih jedinica samouprave u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina uvijek od vijeća i predstavnika traži mišljenja i/ili prijedloge; 70 % ih uvijek obavještava o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine, dok 77 % predstavnicima i vijećima uvijek dostavlja materijale s takvih sjednica (Slika 112).

Čelnici JLP(R)S-a čije jedinice samouprave u većoj mjeri uključuju vijeća i predstavnike u kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine:

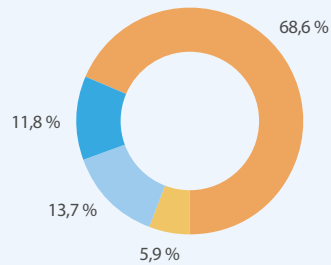
- zadovoljniji su komunikacijom s vijećima i predstavnicima;
- pripisuju veći doprinos vijeća i predstavnika u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a;
- većom procjenjuju upoznatost tijela JLP(R)S-a s ulogom i funkcijom vijeća i predstavnika te zakonima koji se tiču nacionalnih manjina;
- u većoj su mjeri osigurale vijećima i predstavnicima edukacije te više sredstava za rad općenito.

S obzirom na to da nije utvrđena povezanost između razine uključivanja vijeća i predstavnika u kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine te procijenjene razine upoznatosti vijeća i predstavnika s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, svojom ulogom i funkcijom te obvezama lokalne i područne (regionalne) samouprave prema vijećima i predstavnicima (iz perspektive predstavnika jedinica samouprave), pretpostavlja se kako na razinu uključivanja vijeća i predstavnika u kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine u manjoj mjeri utječe njihova formalna opremljenost i učinkovitost, a u većoj mjeri otvorenost i spremnost na suradnju jedinica samouprave s vijećima i predstavnicima.

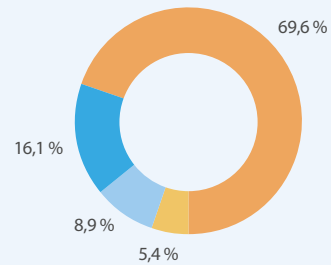
Slika 112.

Koliko je često Vaša jedinica samouprave tijekom njihova aktualnog mandata:

Uključenost VPNM-a u kreiranje lokalnih politika iz perspektive poduzorka JLP(R)S-a

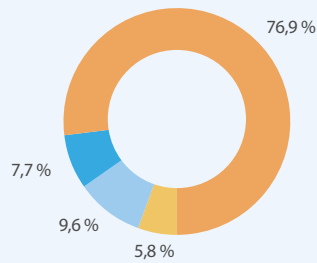

U pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina od VPNM tražila mišljenje i/ili prijedloge

Obavještavala predstavnike/ vijeća o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine

- Nikad ■
- Rijetko ■
- Često ■
- Uvijek ■

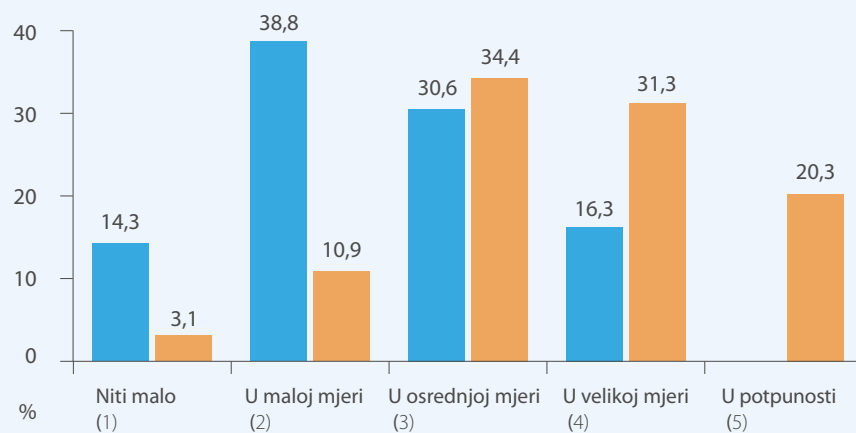
Dostavljala predstavnicima / vijećima materijale s takvih sjednica

Nadalje pretpostavlja se da su takve jedinice samouprave otvorenije i spremnije za sve oblike suradnje kako s vijećima i predstavnicima tako i s civilnim sektorom. Sukladno tomu smatra se kako je u njima i aktivnost civilnog sektora veća.

Procjena uključenosti vijeća i predstavnika u proces odlučivanja o pitanjima koja se tiču nacionalnih manjina iz perspektive članova organizacija civilnog društva manja je od percepcije iz perspektive predstavnika JLP(R)S-a. Naime između članova organizacija civilnog društva te čelnika jedinica samouprave utvrdilo se statistički značajnu razliku prilikom procjene aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine (Slika 113). Pritom članovi organizacija civilnog društva razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine procjenjuju manjom (prosjeak = 2,49), a čelnici jedinica samouprave većom prosječnom vrijednošću (prosjeak = 3,55).

Indikativno je kako niti jedan ispitanik član OCD-ova nije izjavio kako vijeća i predstavnici "u potpunosti" aktivno sudjeluju u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine. Pri tome niska razina aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika iz perspektive članova OCD-ova može biti shvaćena dvojako: kao procjena niske savjetodavne učinkovitosti vijeća i predstavnika, ali i kao kritika jedinice samouprave, u smislu nedovoljnog uključivanja vijeća i predstavnika u procese odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine.

Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri VPNM aktivno sudjeluju u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za NM (Pitanje za OCD) / Kojom biste školskom ocjenom od 1 do 5 ocijenili razinu aktivnog sudjelovanja VPNM u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za NM (Pitanje za JLP(R)S)

Slika 113.

Sudjelovanje VPNM-a u pitanjima od interesa za nacionalne manjine – razlike poduzoraka OCD-a i JLP(R)S-a

Veću razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine u većoj mjeri potvrđuju oni članovi OCD-ova te oni čelnici JLP(R)S-a koji:

- ujedno potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od jedinica samouprave i civilnog sektora;
- svim anketnim upitnikom obuhvaćenim akterima pripisuju veći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a / unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina;
- doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina procjenjuju većim;
- potvrđuju kako su im se vijeća i predstavnici obraćali radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta;
- smatraju da je jedinica samouprave / šira okolina sklonija jačanju institucije vijeća i predstavnika.

U poduzorku članova organizacija civilnog društva, veću razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine u većoj mjeri potvrđuju oni članovi organizacija civilnog društva koji:

- su zadovoljniji komunikacijom s jedinicom samouprave;
- višom ocjenom vrednuju suradnju jedinice samouprave i civilnog sektora;
- veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama, ostalim nemanjinskim organizacijama civilnog društva te međunarodnim organizacijama;
- veću ocjenu dodjeljuju suradnji vijeća i predstavnika i civilnog sektora.

Nasuprot tomu, razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine u manjoj mjeri potvrđuju oni članovi OCD-ova čijim su se organizacijama obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.

Pokazuje se kako članovi OCD-ova procjenu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika temelje na procjeni učinkovitosti vijeća i predstavnika, ali i na percepciji jedinice samouprave, odnosno razini njezine otvorenosti za suradnju s vijećima i predstavnicima i civilnim sektorom. U tom pogledu zaključuje se kako je u lokalnim zajednicama koje su manje otvorene i spremne za suradnju manja i učinkovitost vijeća i predstavnika. Takvu pojavu potvrđuje statistički značajna, pozitivna i relativno visoka povezanost ($r = 0,692$) razine služenja savjetodavnim uslugama vijeća i predstavnika od jedinice samouprave te razine aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine, iz perspektive članova OCD-ova.³²

U podzorku predstavnika JLP(R)S-a, razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine većom ocjenom vrednuju čelnici jedinica samouprave u kojima:

- su jedinice samouprave osigurale više logističkih sredstava (edukacije te publikacije i priručnike) te općenito više sredstava za rad vijeća i predstavnika;
- jedinice samouprave financiraju djelovanje udruga nacionalnih manjina;
- jedinice samouprave uvijek obavještavaju vijeća i predstavnike o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine te im uvijek dostavljaju materijale s takvih sjednica;
- jedinice samouprave, u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina, od vijeća i predstavnika uvijek traže mišljenje i/ili prijedloge;
- se svim anketnim upitnikom obuhvaćenim akterima pripisuje veći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a;
- su zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima.

Kao rezultat pobrojenoga, također se može očekivati veću učinkovitost vijeća i predstavnika u sredinama koje su otvorenije i spremnije za suradnju s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina.

---

³² Pitanja za OCD-ove: „Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave konzultiraju savjetodavne usluge predstavnika i vijeća nacionalnih manjina““Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri predstavnici i članovi vijeća nacionalnih manjina aktivno sudjeluju u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine“?

- Više od polovice (65 %) ispitanih vijeća i predstavnika izjavljuje kako ih jedinica samouprave izvješćuje o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine te im dostavlja materijale s takvih sjednica (60 %), dok manje od polovice ispitanih (49 %) izjavljuje kako jedinica samouprave traži od njih mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine.
- Više od polovice ispitanih vijeća i predstavnika (59 %) izjavljuje kako prisustvuje te aktivno sudjeluje (54 %) na sjednicama JLP(R)S-a kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju.
- Ispitani čelnici JLP(R)S-a u najvećem broju izjavljuju kako na sjednicama jedinice samouprave o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina prisustvuje te aktivno sudjeluje nešto manje od polovice članova vijeća i predstavnika osnovanih na području jedinice samouprave, dok gotovo trećina predstavnika JLP(R)S-a nije mogla procijeniti broj vijećnika i predstavnika nacionalnih manjina koji se odazovu i aktivno sudjeluju u radu sjednica.
- Preko 80 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a izjavljuje kako u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina jedinica samouprave učestalo traži (kategorije često i uvijek) od vijeća i predstavnika nacionalnih manjina mišljenje i/ili prijedloge, obavještava ih o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine te im dostavlja materijale s takvih sjednica.
- Između članova organizacija civilnog društva te čelnika jedinica samouprave utvrđena je statistički značajna razlika prilikom procjene aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine. Pritom članovi OCD-ova razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine procjenjuju manjom (prosjeak = 2,49), a čelnici JLP(R)S-a većom prosječnom vrijednošću (prosjeak = 3,55).
- Zaključuje se kako je u lokalnim zajednicama koje su manje otvorene i spremne za suradnju manja i učinkovitost vijeća i predstavnika. Takvu pojavu potvrđuje statistički značajna, pozitivna i relativno visoka povezanost ($r = 0,692$) razine služenja savjetodavnim uslugama vijeća i predstavnika od jedinice samouprave te razine aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine, iz perspektive članova OCD-ova.
- Na razinu uključivanja vijeća i predstavnika u kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine u manjoj mjeri utječe njihova formalna opremljenost i učinkovitost, a u većoj mjeri otvorenost i spremnost na suradnju jedinica samouprave s vijećima i predstavnicima te civilnim sektorom općenito.

3.4. Suradnja među dionicima lokalnog razvoja

3.4.1. Oblici i kvaliteta suradnje dionika

3.4.1.1. Komunikacija unutar VPNM-a

75 % ispitanih predstavnika održava neformalne sastanke s drugim predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina (Slika 114).

Neformalne sastanke u većoj mjeri održavaju predstavnici gradske i županijske razine, koji imaju iskustva u obnašanju predstavničkog mandata, koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina, koji posjeduju veći broj sredstava za rad te koji za potrebe djelatnosti predstavnika koriste računalo.

Predstavnicima nacionalnih manjina koji održavaju neformalne sastanke s drugim članovima vijeća i predstavnika u većoj se mjeri obraćaju pripadnici nacionalnih manjina radi traženja savjeta ili informacija te radi davanja prijedloga ili savjeta.

Gotovo svi ispitanici članovi vijeća održavaju sastanke vijeća (Slika 115). Najveći broj ispitanih članova vijeća sastanke održava jednom u tri mjeseca (Slika 116). Pri tome 94 % izjavljuje kako na sastancima prisustvuje više od polovice članova vijeća (Slika 117).

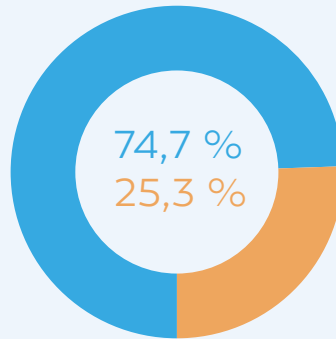
Slika 114.

Neformalni susreti predstavnika s drugim predstavnicima i vijećima

Da ■
Ne ■

*Pitanje za PNM

Održavate li neformalne sastanke s drugim predstavnicima i/ili vijećima nacionalne manjine?*

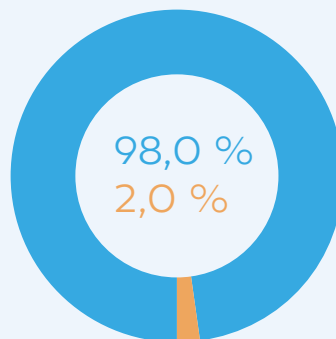
Slika 115.

Održavanje sastanaka VNM-a

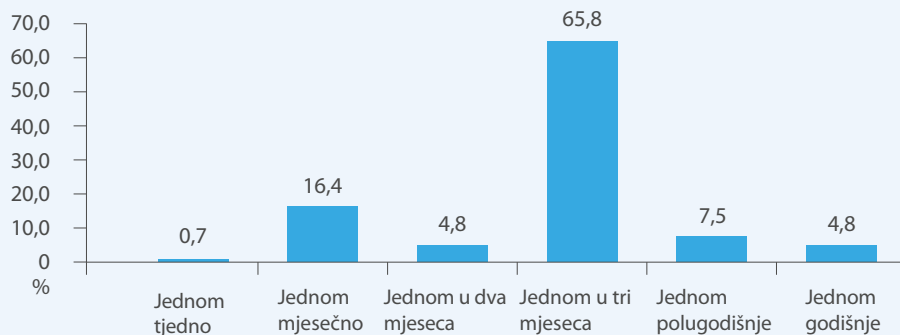
Da ■
Ne ■

*Pitanje za VNM

Održavate li sastanke vijeća?*

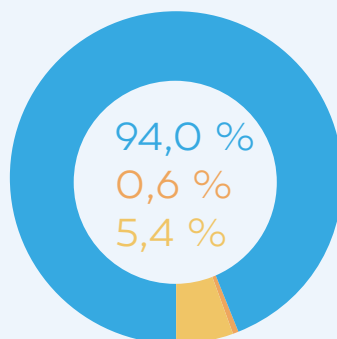
Koliko često održavate sastanke vijeća?

Slika 116.

Učestalost održavanja sastanaka VNM-a

Koliko članova u prosjeku prisustvuje sastancima vijeća?

Slika 117.

Prosječan broj članova prisutnih na sastancima VNM-a

- Više od polovice
- Oko polovice
- Manje od polovice

3.4.1.2. Interakcija VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a s pripadnicima nacionalnih manjina

Više od 80 % ispitanih vijeća i predstavnika izjavilo je kako su im se tijekom aktualnog mandata obraćali pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta, dok su se gotovo polovici (48 %) ispitanih tijekom aktualnog mandata obraćali pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju zbog pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava (Slika 118).

Između predstavnika i vijeća nije utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na učestalost obraćanja pripadnika nacionalne manjine koju predstavljaju.

Radi traženja i davanja informacija, prijedloga i savjeta, pripadnici nacionalnih manjina u najvećoj se mjeri obraćaju:

- vijećima i predstavnicima županijske razine;

- onima koji posjeduju uredsku opremu (fiksni i mobilni telefon, računalo, e-mail adresu, web-stranicu), kao i veći broj logističkih i financijskih sredstava;
- onima koji za potrebe obavljanja djelatnosti vijeća i predstavnika koriste računalo i elektroničku poštu.

Radi pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava, pripadnici nacionalnih manjina u najvećoj se mjeri obraćaju:

- vijećima i predstavnicima „novih“ nacionalnih manjina i vijećima i predstavnicima romske nacionalne manjine, a u manjoj mjeri vijećima i predstavnicima „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina;
- vijećima i predstavnicima sjeverne Hrvatske, a u najmanjoj mjeri vijećima i predstavnicima Istre i Primorja;
- članovima koji ne obnašaju mandat vijeća i predstavnika prvi put;
- onima koji pored mandata vijeća i predstavnika obnašaju i druge savjetodavne/predstavničke/izvršne funkcije;
- vijećima i predstavnicima kojima su osigurane edukacije i besplatni pravni savjeti;
- onima koji se procjenjuju upoznatijima sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika.

Pritužbe pripadnika nacionalnih manjina koji se u vezi kršenja manjinskih prava obraćaju vijećima i predstavnicima u najvećem se broju odnose na zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina. Ona vijeća i predstavnici kojima se obraćaju pripadnici nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava socijalnu okolinu i jedinice samouprave u većoj mjeri procjenjuju otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.

Pripadnici nacionalnih manjina također su se češće obraćali organizacijama civilnoga društva i jedinicama samouprave radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta, a rjeđe radi pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava (Slika 119).

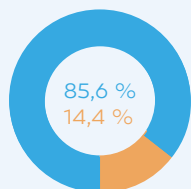
Ipak 40 % ispitanih članova OCD-ova i 6 % čelnika JLP(R)S-a izjavljuje kako su se njihovim organizacijama, odnosno jedinicama samouprave obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.

Između organizacija civilnog društva te jedinica samouprave utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava, pri kojima su se pripadnici nacionalnih manjina u neznatnoj mjeri obraćali jedinicama samouprave, a znatno više organizacijama civilnog društva (Slika 120).

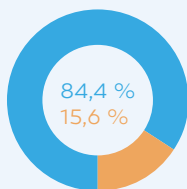
Članovi onih OCD-ova te čelnici onih jedinica samouprave:

- kojima su se obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi traženja i davanja informacija ili savjeta, veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a, odnosno veći doprinos u unaprjeđivanju položaja nacionalnih manjina pripisuju udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama, ostalim organizacijama civilnog društva, koordinacijama, Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske, Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske te pučkom pravobranitelju;
- čijim su se organizacijama i jedinicama samouprave pripadnici nacionalnih manjina obraćali radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava, manji doprinos pripisuju lokalnim i regionalnim medijima, jedinicama samouprave, pripadnicima nacionalnih manjina te vijećima i predstavnicima. Osim navedenoga članovi takvih organizacija, odnosno čelnici takvih jedinica samouprave doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina ocjenjuju manjim.

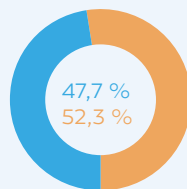
Jesu li Vam se tijekom aktualnog mandata OBRAĆALI PRIPADNICI NACIONALNE MANJINE koju predstavljate zbog sljedećih razloga:

Traženja informacija ili savjeta

Davanje prijedloga ili savjeta

Pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava

Slika 118.

Razlozi interakcija VPNM-a s pripadnicima nacionalne manjine koju predstavljaju

■ Da
■ Ne

U posljednjih godinu dana, jesu li Vam se obraćali pripadnici NM zbog sljedećih razloga:

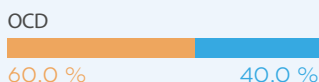
Traženja informacija ili savjeta

Davanje prijedloga ili savjeta

Pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava

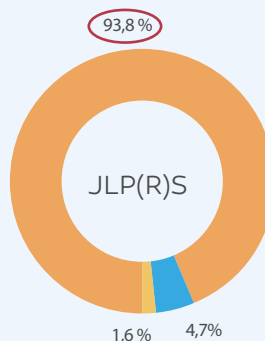
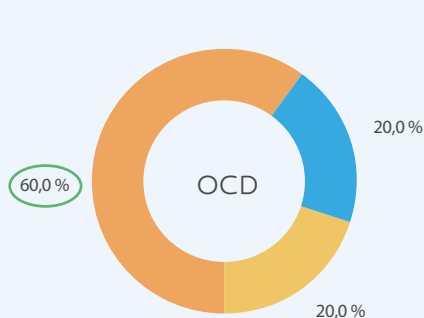

Slika 119.

Učestalost i razlozi obraćanja pripadnika nacionalnih manjina OCD-ima i JLP(R)S-u

■ Da
■ Ne

U posljednjih godinu dana, koliko su se puta Vašoj organizaciji/jedinici samouprave obraćali pripadnici NM zbog pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava?

Slika 120.

Učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina radi kršenja manjinskih prava OCD-ima i JLP(R)S-u

■ Nikad
■ Rijetko
■ Često

S obzirom na ispitane članove organizacija civilnog društva:

- pripadnici nacionalnih manjina pritužbe zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava u većoj mjeri upućuju udrugama nacionalnih manjina i ostalim tipovima organizacija civilnog društva, a u manjoj mjeri LAG-ovima;
- dok se radi traženja informacija ili savjeta u većoj mjeri obraćaju onim organizacijama civilnog društva među čijim članovima postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandat vijeća i predstavnika.

Članovi organizacija civilnog društva čijim su se organizacijama obraćali pripadnici nacionalnih manjina zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava:

- manje su zadovoljni komunikacijom s jedinicom samouprave;
- u manjoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a i organizacija civilnog društva;
- pripadnicima nacionalnih manjina pripisuju manji doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina.

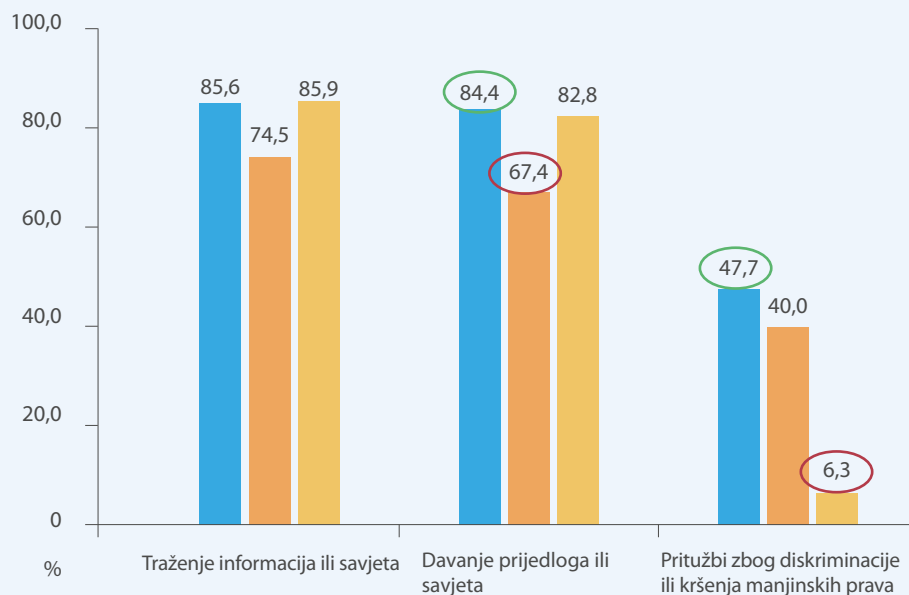
Dok se između VPNM-a, OCD-ova te JLP(R)S-a nije utvrdilo razliku s obzirom na učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina radi traženja informacija ili savjeta, razliku se utvrdilo s obzirom na učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina radi davanja prijedloga ili savjeta te upućivanja pritužbi. Pri tome obraćanje pripadnika nacionalnih manjina radi davanja prijedloga ili savjeta u najvećoj mjeri potvrđuju vijeća i predstavnici, a u najmanjoj mjeri organizacije civilnog društva, dok obraćanje pripadnika nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava također u najvećoj mjeri potvrđuju vijeća i predstavnici, a u najmanjoj mjeri jedinice samouprave (Slika 121).

Slika 121.

Razlozi obraćanja
pripadnika nacionalnih
manjina VPNM-u,
OCD-ima i JLP(R)S-u

VPNM
OCD
JLP(R)S

Jesu li vam se obraćali pripadnici NM zbog sljedećih razloga:

- 75 % ispitanih predstavnika održava neformalne sastanke s drugim predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina.
- Gotovo svi ispitanici (98 %) članovi vijeća održavaju sastanke vijeća. Najveći broj ispitanih vijeća sastanke održava jednom u tri mjeseca (66 %). Pri tome 94 % izjavljuje kako na sastancima prisustvuje više od polovice članova vijeća.
- Više od 80 % ispitanih vijeća i predstavnika izjavilo je kako su im se tijekom aktualnog mandata obraćali pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta, dok su se gotovo polovici (48 %) ispitanih tijekom aktualnog mandata obraćali pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju zbog pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava.
- 40 % ispitanih članova OCD-ova i 6 % čelnika jedinica samouprave izjavljuje kako su se njihovim organizacijama, odnosno jedinicama samouprave obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.
- Pripadnici nacionalnih manjina se radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava u neznatnoj mjeri (6 %) obraćaju jedinicama samouprave, a znatno više organizacijama civilnog društva (40 %).

ISTAKNUTO

3.4.1.3. Interakcija VPMN-a, OCD-ova i JLP(R)S-a

Interakcija VPMN-a i jedinica samouprave iz perspektive VPMN-a

Analiza pojedinih oblika komunikacije ukazala je kako za više od 60 % ispitanih vijeća i predstavnika ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije s jedinicom samouprave. S obzirom na propitane oblike pokazalo se da vijeća i predstavnici najčešće odabiru odgovor kako podjednako komuniciraju usmenim i pisanim putem (65 %), formalno i neformalno (69 %), privatno i javno (61 %) te pojedinačno i u skupinama (67 %) sa svojom jedinicom lokalne i područne (regionalne) samouprave (Slika 122). Uz to, analizom nije se utvrdila razlika u obliku i načinu komunikacije između predstavnika i vijeća nacionalnih manjina.

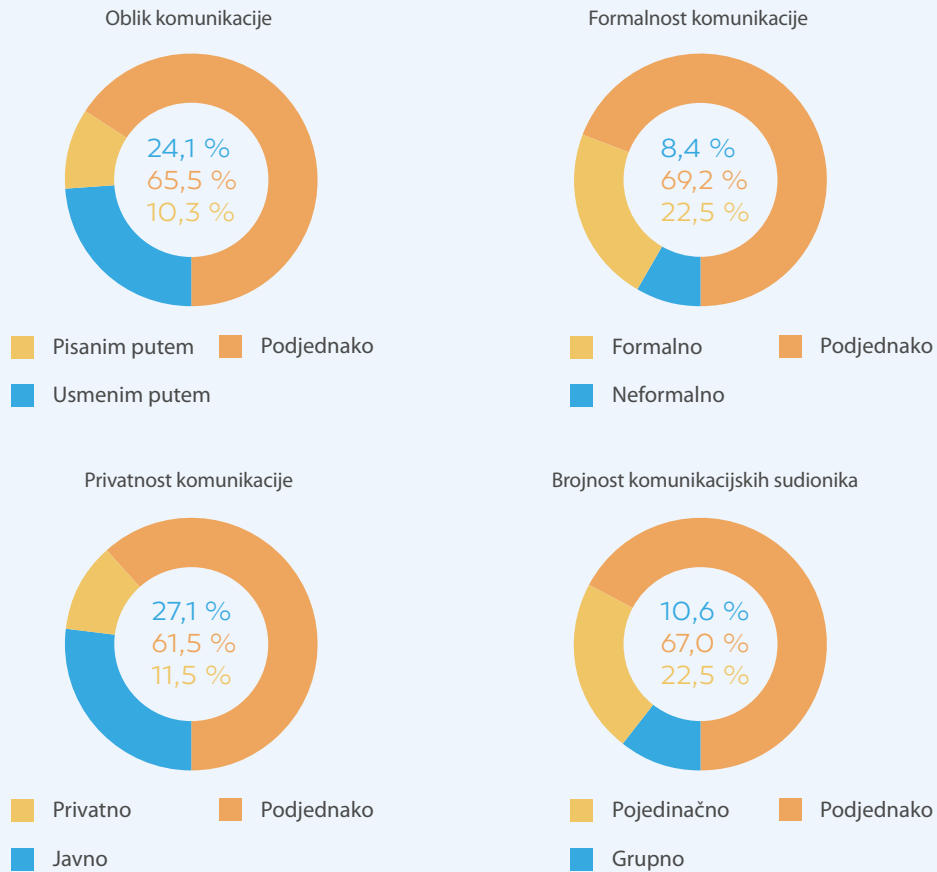
Razlika je utvrđena s obzirom na razinu samouprave vijeća i predstavnika. Uočilo se kako vijeća i predstavnici općinske razine u većoj mjeri preferiraju i rabe neformalan, "lokalni" ili „usmeni“ komunikacijski obrazac (usmeno, neformalno, privatno i pojedinačno), dok vijeća i predstavnici županijske razine više priželjkuju i rabe formalan, "profesionalan" oblik komunikacije (pisanim putem, na formalan način, javno, grupna komunikacija).

Analiza sredstava, odnosno informacijskih kanala i načina kojima se vijeća i predstavnici obraćaju jedinicama samouprave pokazuje da najveći broj ispitanih, gotovo polovica, koristi osobne susrete, odnosno usmenu komunikaciju, potom slijedi neki oblik elektronske ili pisane komunikacije (26 %), dok se u manjoj mjeri (18 %) rabi telefon ili mobilni uređaj (Slika 123). Kao i u prethodnoj analizi oblika, ni analizom sredstava, odnosno informacijskih kanala, nije utvrđena razlika između PNM-a i VNM-a u njihovu korištenju pri komunikaciji sa JLP(R)S-om.

Slika 122.

Oblici komunikacije
VPNM-a s jedinicom
lokalne i područne
(regionalne) samouprave
iz perspektive VPMN-a

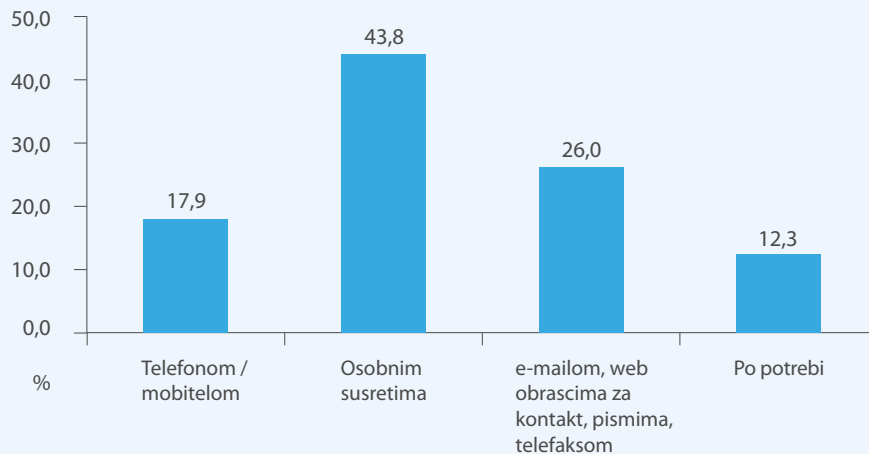
Na koji način najčešće komunicirate s jedinicom lokalne i područne (regionalne) samouprave s obzirom na:

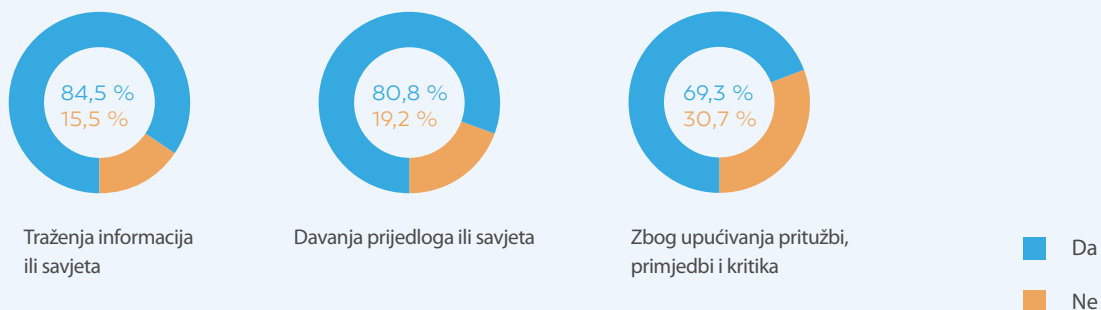
Slika 123.

Sredstva komunikacije
VPNM-a sa JLP(R)S-om iz
perspektive VPMN-a

Kako najčešće komunicirate s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave?

Jeste li se tijekom aktualnog mandata OBRAĆALI tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave zbog sljedećih razloga:

Slika 124.
Razlozi obraćanja
VPNM-a tijelima
JLP(R)S-a

Među razlozima obraćanja vijeća i predstavnika jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u više od 80 % slučajeva radilo se o traženju ili davanju informacija, savjeta i prijedloga, no značajan je i broj onih (69 %) koji su se obraćali zbog upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika (Slika 124). Pritom je između PNM-a i VNM-a utvrđena statistički značajna razlika u obraćanju jedinici samouprave iz koje je vidljivo kako se predstavnici više od vijeća obraćaju JLP(R)S-u radi traženja informacija ili savjeta. Iz istih se razloga, traženja i/ili davanje informacija, savjeta i prijedloga jedinicama samouprave u najvećoj mjeri obraćaju vijeća i predstavnici županijske razine.

Radi upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika, jedinicama samouprave ponajviše su se obraćali:

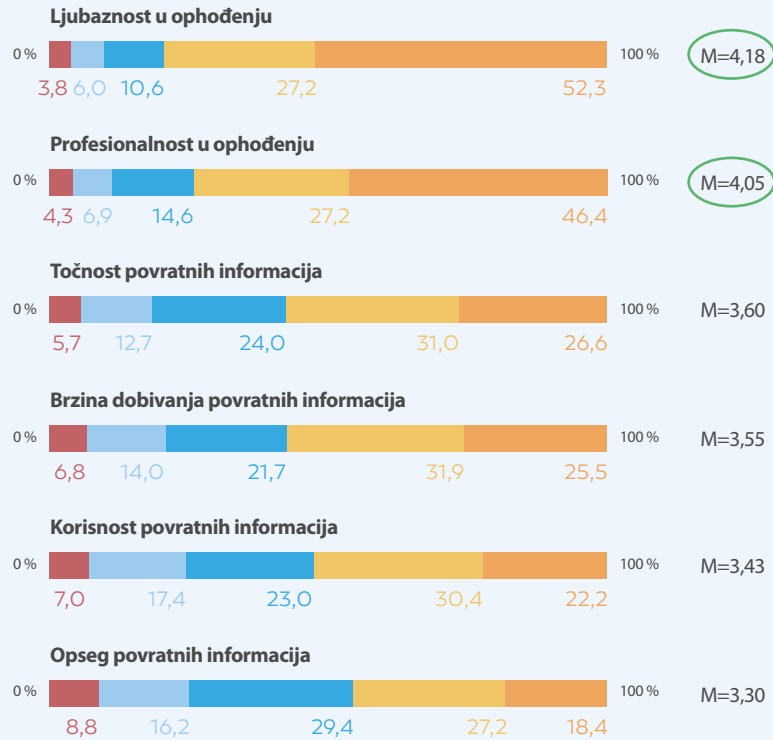
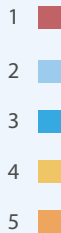
- vijeća i predstavnici iz sjeverne Hrvatske te središnje Hrvatske, a u najmanjoj mjeri iz Istre i Primorja;
- vijeća i predstavnici koji ne obnašaju mandat prvi put;
- oni koji pored mandata vijeća i predstavnika obnašaju i druge savjetodavne/predstavničke/izvršne funkcije;
- oni koji vode formalnu evidenciju o pritužbama s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalnih manjina;
- oni kojima su se učestalije obraćali pripadnici nacionalnih manjina koju predstavljaju radi pritužbi na račun kršenja manjinskih prava.

Da je interakcija pripadnika nacionalnih manjina s vijećima i predstavnicima nužan preduvjet učinkovite provedbe UZPNM-a, indicira nalaz iz kojeg je vidljivo kako su se vijeća i predstavnici kojima su se učestalije obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi određenih razloga također u većoj mjeri obraćali jedinicama samouprave iz istih razloga. Dakle učestalija komunikacija pripadnika nacionalnih manjina s vijećima i predstavnicima u većini slučajeva vodi češćoj interakciji vijeća i predstavnika s jedinicom samouprave.

Vrjednovanjem različitih aspekata komunikacije s jedinicom samouprave pokazalo se kako ih ispitana vijeća i predstavnici gotovo sve procjenjuju relativno visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 3,69). Ipak, ljubaznost i profesionalnost u ophođenju prednjače pred ostalima kao aspekti vrednovani najvećom ocjenom (Slika 125).

Slika 125.

Ocjene različitih aspekata komunikacije sa JLP(R)S-om iz perspektive VPNM-a

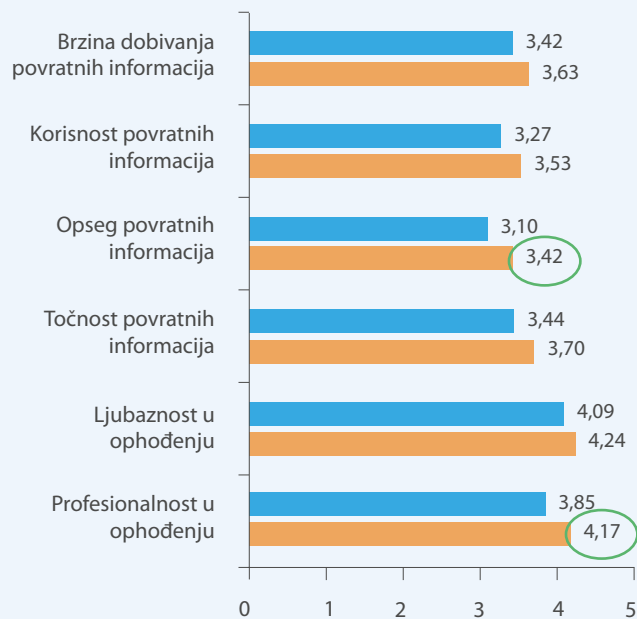

Slika 126.

Ocjene različitih aspekata komunikacije sa JLP(R)S-om – razlike poduzoraka VNM-a i PNM-a

Prosječna ocjena aspekata komunikacije s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave iz perspektive VPNM

Statistički značajna razlika pokazala se između PNM-a i VNM-a, pri čemu VNM profesionalnost u ophođenju i opseg povratnih informacija od strane JLP(R)S-a ocjenjuju većom, a PNM manjom ocjenom (Slika 126).

Na indeksu ukupnog zadovoljstva komunikacijom s jedinicom samouprave nije utvrđena statistički značajna razlika između PNM-a i VNM-a.

- Analiza pojedinih oblika komunikacije ukazala je kako za više od 60 % ispitanih vijeća i predstavnika ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije s jedinicom samouprave.
- Analiza sredstava, odnosno informacijskih kanala i načina kojima se vijeća i predstavnici obraćaju jedinicama samouprave pokazuje da najveći broj ispitanih, gotovo polovica, koristi osobne susrete, odnosno usmenu komunikaciju, potom slijedi neki oblik elektronske ili pisane komunikacije (26 %), dok se u manjoj mjeri (18 %) rabi telefon ili mobilni uređaj.
- Vrednovanjem različitih aspekata komunikacije s jedinicom samouprave pokazalo se kako ih ispitana vijeća i predstavnici gotovo sve procjenjuju relativno visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 3,69). Ipak, ljubaznost (prosjek = 4,18) i profesionalnost (prosjek = 4,05) u ophođenju prednjače pred ostalima, kao aspekti vrednovani najvećom ocjenom.

ISTAKNUTO

Interakcija jedinica samouprave i VPNM-a iz perspektive čelnika JLP(R)S-a

Analiza pojedinih oblika komunikacije ukazala je kako za više od 70 % ispitanih JLP(R)S-a ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije s vijećima i predstavnicima. S obzirom na propitane oblike pokazalo se da jedinice samouprave najčešće odabiru odgovor kako podjednako komuniciraju s vijećima i predstavnicima usmenim i pisanim putem (71 %), formalno i neformalno (89 %), privatno i javno (80 %) te pojedinačno i u skupinama (78 %), kako se to vidi na Slici 127.

Gotovo polovica ispitanih čelnika JLP(R)S-a s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina najčešće komunicira osobnim susretima, odnosno usmenom komunikacijom, trećina se koristi telefonom ili mobilnim uređajem, dok 17 % komunikaciju s vijećima i predstavnicima najčešće obavlja elektronskim i pisanim putem (Slika 128).

Vrednovanjem različitih aspekata komunikacije s vijećima i predstavnicima pokazalo se kako ih ispitane JLP(R)S gotovo sve procjenjuju visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 4,09). Pri tome su, kao i iz perspektive vijeća i predstavnika, ljubaznost i profesionalnost u ophođenju ocijenjene najvećom ocjenom (Slika 129).

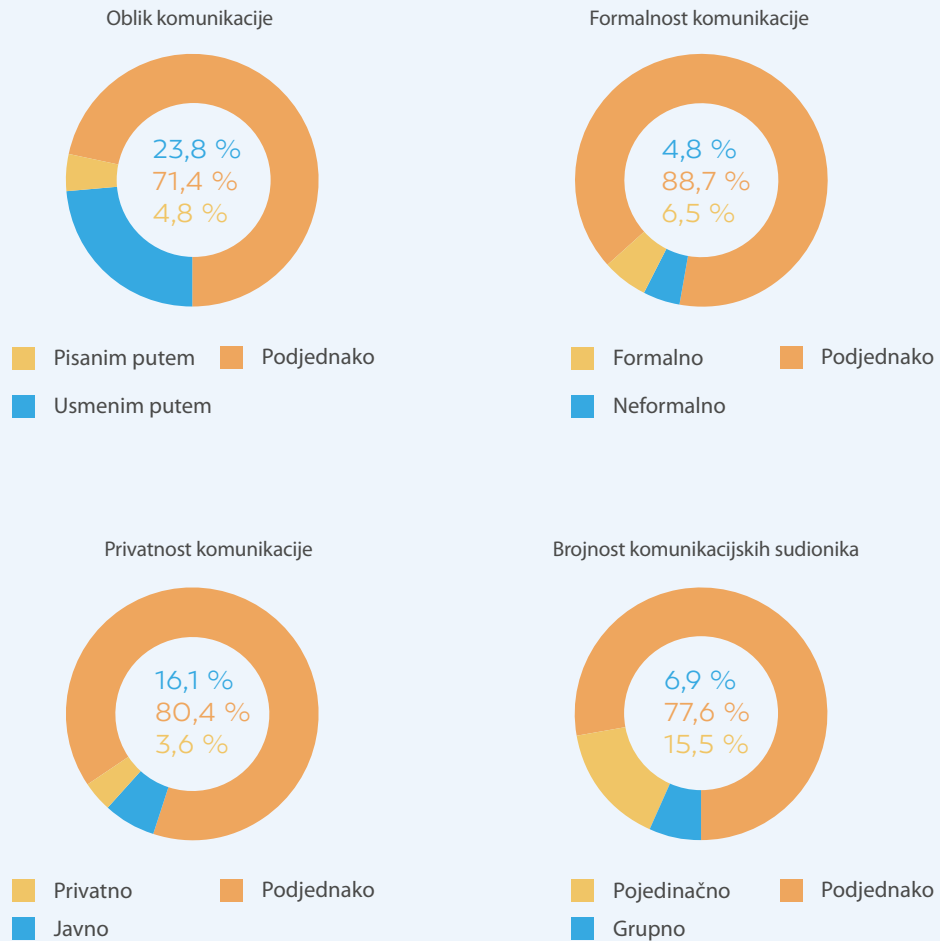
Usporedbom dvaju poduzoraka, VPNM-a i JLP(R)S-a, utvrđena je statistički značajna razlika u pojedinim aspektima komunikacije, kao i na ukupnom indeksu zadovoljstva komunikacijom. Izuzme li se ljubaznost i profesionalnost u ophođenju koje oba poduzorka vrednuju visokim ocjenama, prosječne vrijednosti čelnika jedinica samouprave na svim ostalim aspektima, kao i na ukupnom indeksu zadovoljstva komunikacijom, značajno su veće od prosječnih vrijednosti vijeća i predstavnika. Pojedno-

Slika 127.

Oblici komunikacije
JLP(R)S-a s vijećima
i predstavnicima iz
perspektive JLP(R)S-a

**Na koji način Vaša jedinica samouprave najčešće komunicira s predstavnicima/
vijećima nacionalnih manjina s obzirom na:**

Slika 128.

Sredstva komunikacije
JLP(R)S-a s vijećima
i predstavnicima iz
perspektive JLP(R)S-a

Kako najčešće komunicirate s predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina?

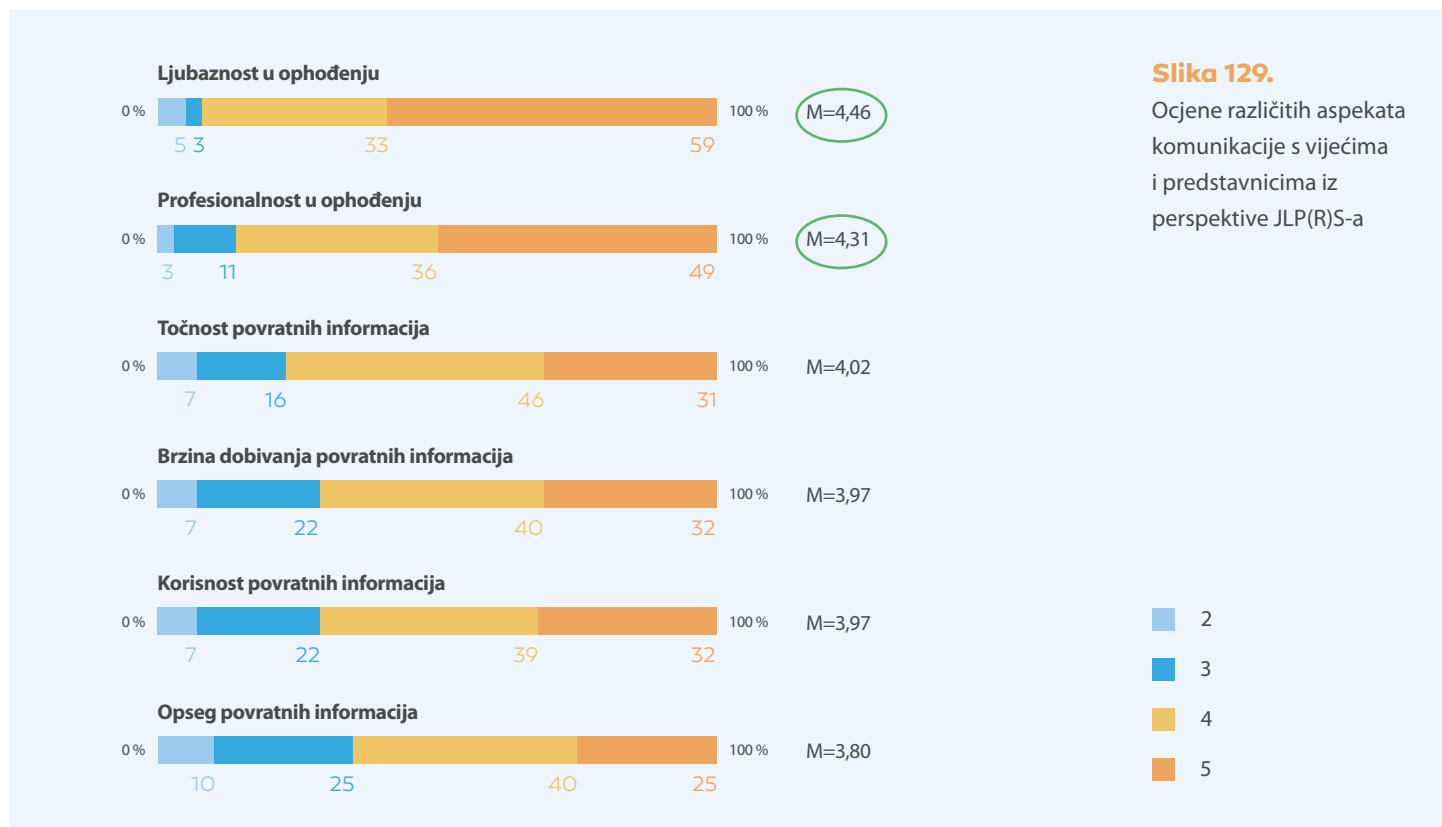
Telefonom / mobitelom
31,3 %

e-mailom, web obrascima za
kontakt, pismima, telefaksom
17,2 %

Osobnim susretima
45,3 %

Po potrebi
6,3 %

stavljeno rečeno, čelnici jedinica samouprave iskazuju veće zadovoljstvo komunikacijom s vijećima i predstavnicima, dok su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina manje zadovoljni komunikacijom s jedinicama samouprave.

- Analiza pojedinih oblika komunikacije ukazala je kako za više od 70 % ispitanih JLP(R)S-a ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije s vijećima i predstavnicima.
- Gotovo polovica ispitanih čelnika jedinica samouprave s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina najčešće komunicira osobnim susretima, odnosno usmenom komunikacijom, trećina se koristi telefonom ili mobilnim uređajem, dok 17 % komunikaciju s vijećima i predstavnicima najčešće obavlja elektronskim i pisanim putem.
- Vrednovanjem različitih aspekata komunikacije s vijećima i predstavnicima pokazalo se kako ih ispitanje JLP(R)S gotovo sve procjenjuju visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 4,09). Pri tome su, kao i iz perspektive vijeća i predstavnika, ljubaznost (prosjeak = 4,46) i profesionalnost (prosjeak = 4,31) u ophođenju ocijenjene najvećom ocjenom.

ISTAKNUTO

Interakcija OCD-ova i jedinica samouprave iz perspektive članova OCD-ova

Kao i u prethodnim slučajevima poduzoraka vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a tako ni poduzorak OCD-ova ne počiva na zabilježenim specifičnostima i ne odstupa od prepoznata obrasca dvaju već analiziranih poduzoraka. Pokazuje se također kako za više od 70 % ispitanih organizacija civilnog društva ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije članova OCD-ova s čelnicima JLP(R)S-a. S obzirom na propitane oblike, utvrdilo se da članovi OCD-ova najčešće odabiru odgovor kako podjednako komuniciraju sa JLP(R)S-om usmenim i pisanim putem (79 %), formalno i neformalno (71 %), privatno i javo (82 %) te pojedinačno i u skupinama (80 %), kako se to vidi na Slici 130.

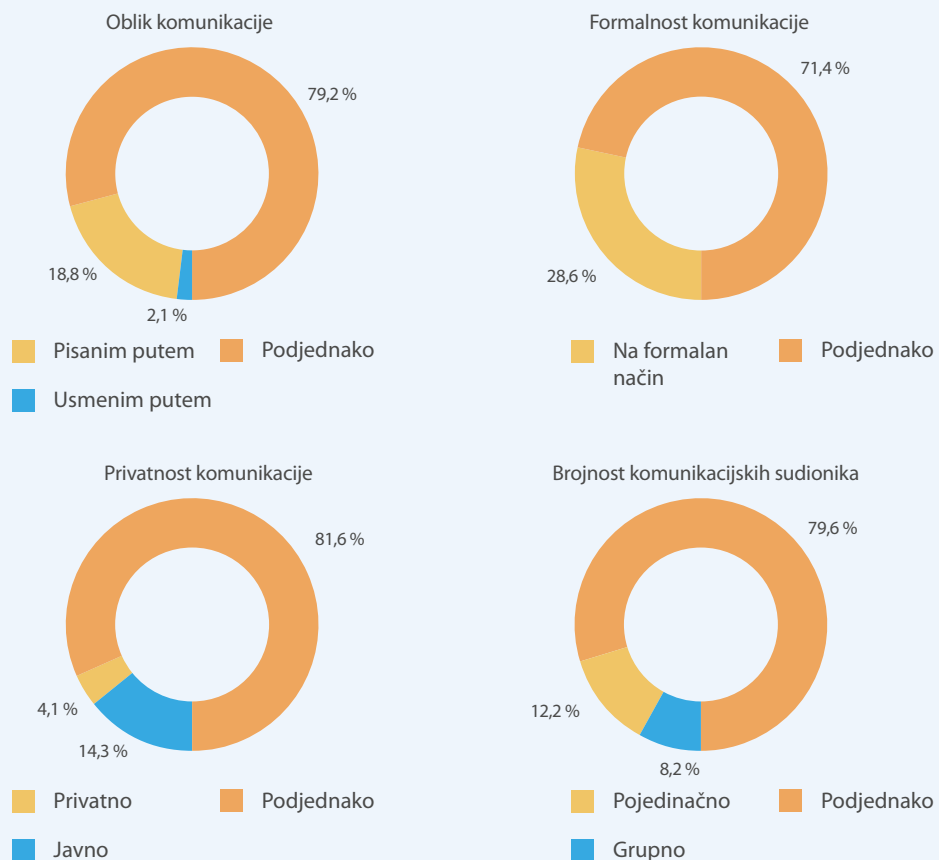
Ukupna komunikacija sa JLP(R)S-om također je ocijenjena relativno visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 3,46), pri čemu su kao i u slučaju poduzorka vijeća i predstavnika, ljubaznost i profesionalnost u ophođenju vrednovane najvećom ocjenom (Slika 131).

Ocjena ljubaznosti i profesionalnosti u ophođenju jedinice samouprave iz perspektive vijeća i predstavnika i članova OCD-ova statistički se značajno razlikuje, pri čemu ljubaznost i profesionalnost JLP(R)S-a većom ocjenom vrednuju vijeća i predstavnici, a manjom članovi organizacija civilnog društva.

Slika 130.

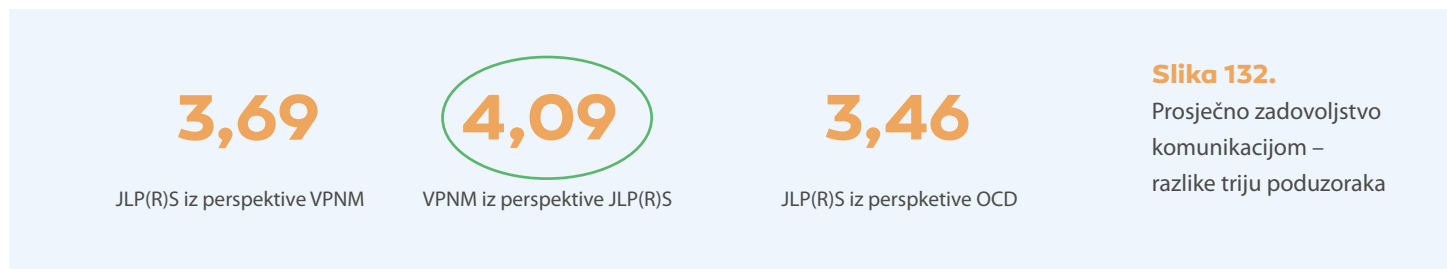
Oblici komunikacije
OCD-ova sa JLP(R)S-om iz
perspektive OCD-ova

Na koji način Vaša organizacija najčešće komunicira s jedinicom lokalne i područne (regionalne) samouprave s obzirom na:

Slika 131.
Ocjene različitih aspekata komunikacije sa JLP(R)S-om iz perspektive OCD-ova

Slika 132.
Prosječno zadovoljstvo komunikacijom – razlike triju poduzoraka

Da je otvorenost i spremnost jedinice samouprave na suradnju s vijećima i predstavnicima medijator procjene JLP(R)S-a iz perspektive članova organizacija civilnog društva, indiciraju sljedeći nalazi:

- članovi organizacija civilnog društva koji potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od jedinice samouprave, u statistički su značajno većoj mjeri zadovoljni komunikacijom s jedinicom samouprave (svim pojedinim aspektima komunikacije, kao i s obzirom na ukupno zadovoljstvo komunikacijom);
- članovi organizacija civilnog društva koji su zadovoljniji komunikacijom s jedinicom samouprave ujedno veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pridaju JLP(R)S-u.

S obzirom na usporedbu triju poduzoraka, prosječno zadovoljstvo komunikacijom s vijećima i predstavnicima, iz perspektive čelnika jedinica samouprave, statistički značajno odstupa od prosječnog zadovoljstva komunikacijom druga dva poduzorka. Drugim riječima, čelnici jedinica samouprave iskazuju veću razinu zadovoljstva komunikacijom s vijećima i predstavnicima, dok su članovi OCD-ova te vijeća i predstavnici u manjoj mjeri zadovoljni komunikacijom s jedinicama samouprave (Slika 132).

Zbog važnosti što je imaju u procesu prikupljanja informacija i izloženosti različitim vidovima i oblicima utjecaja nastalih protokom informacija, komunikacijski procesi često se nalaze u središtu zanimanja istraživača javnog mnijenja. Prethodna je analiza i rasprava pokazala kako je interes za određenim komunikacijskim aspektima bio prisutan i uključen u ovom istraživanju, koje se uglavnom usredotočilo na tri problemska područja: oblici procesa komunikacije, sredstva i informacijski kanali te prosječno zadovoljstvo pojedinim aspektima komunikacije.

Dakako, sva se tri problemska područja promatralo iz perspektive triju različitih poduzoraka, hipotetski očekujući da postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije. S obzirom na propitane oblike i prikazane rezultate pokazalo se da nije moguće utvrditi specifičan obrazac u takvom tipu komunikacije kakav su iskazali ispitani vijeća i predstavnici, članovi OCD-ova te predstavnici JLP(R)S-a.

Ipak, iako djelomice neprecizan, vidljiv je te može biti od koristi kao razmjerno grubo pojednostavljivanje komunikacijskog procesa, opći obrazac u interakciji ispitanih poduzoraka. Usmena komunikacija temeljni je vid interakcije i prenošenja informacija između vijeća i predstavnika, članova OCD-ova i predstavnika JLP(R)S-a. Naime istraživanjem se pokazalo da gotovo polovica ispitanika najčešće komunicira osobnim susretima, odnosno usmenom komunikacijom, dok su svi ostali vidovi interakcije prisutni, ali u manjoj mjeri.

ISTAKNUTO

- Pokazuje se kako za više od 70 % ispitanih organizacija civilnog društva ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije članova OCD-ova s čelnicima JLP(R)S-a.
- Ukupna komunikacija sa JLP(R)S-om također je ocjenjena relativno visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 3,46), pri čemu su kao i u slučaju poduzorka vijeća i predstavnika, ljubaznost (prosjek = 3,71) i profesionalnost (prosjek = 3,53) u ophođenju vrednovane najvećom ocjenom.
- Ocjena ljubaznosti i profesionalnosti u ophođenju jedinice samouprave iz perspektive vijeća i predstavnika i članova OCD-ova statistički se značajno razlikuje, pri čemu ljubaznost i profesionalnost JLP(R)S-a većom ocjenom vrednuju vijeća i predstavnici, a manjom članovi organizacija civilnog društva.
- S obzirom na usporedbu triju poduzoraka, prosječno zadovoljstvo komunikacijom s vijećima i predstavnicima iz perspektive čelnika jedinica samouprave statistički značajno odstupa od prosječnog zadovoljstva komunikacijom drugih dvaju poduzorka. Drugim riječima, čelnici jedinica samouprave iskazuju veću razinu zadovoljstva komunikacijom s vijećima i predstavnicima, dok su članovi OCD-ova te vijeća i predstavnika u manjoj mjeri zadovoljni komunikacijom s jedinicama samouprave.
- S obzirom na propitane oblike i prikazane rezultate, pokazalo se da nije moguće utvrditi specifičan obrazac u komunikaciji između ispitanih vijeća i predstavnika, članova OCD-ova te predstavnika JLP(R)S-a. Ipak, iako djelomice neprecizan, vidljiv je te može biti od koristi kao razmjerno grubo pojednostavljivanje komunikacijskog procesa, opći obrazac u interakciji ispitanih poduzoraka: usmena komunikacija temeljni je vid interakcije i prenošenja informacija između vijeća i predstavnika, članova OCD-ova i predstavnika JLP(R)S-a. Naime istraživanjem se pokazalo da gotovo polovica ispitanika najčešće komunicira osobnim susretima, odnosno usmenom komunikacijom, dok su svi ostali vidovi interakcije prisutni, ali u manjoj mjeri.

Interakcija vijeća i predstavnika sa JLP(R)S-om i organizacijama civilnog društva

74 % ispitanih članova organizacija civilnog društva te predstavnika jedinica samouprave izjavilo je kako su se njihovoj organizaciji, odnosno jedinici samouprave, vijeća i predstavnici obraćali radi traženja informacija ili savjeta, 68 % izjavljuje kako su se obraćali radi davanja prijedloga ili savjeta, dok ih petina navodi pritužbe vijeća i predstavnika u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava (Slika 133).

Između organizacija civilnog društva i jedinica samouprave utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na učestalost i razloge s kojima su im se obraćali vijeća i predstavnici. Poput već uočenih stavova i ponašanja i ovdje se vidi sklonost vijeća i predstavnika da se jedinicama samouprave u većoj mjeri obraćaju radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta, dok se organizacijama civilnog društva više obraćaju radi upućivanja pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava (Slika 134).

U posljednjih godinu dana, jesu li Vam se obraćali predstavnici i članovi vijeća nacionalnih manjina zbog sljedećih razloga:

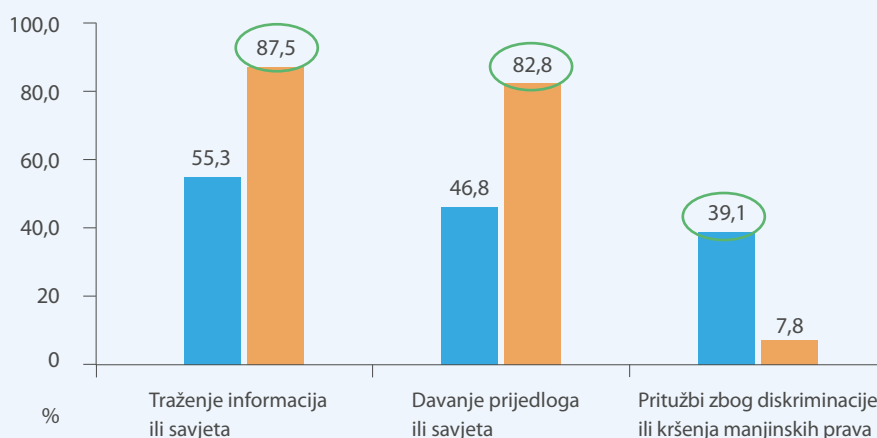

Slika 133.

Razlozi obraćanja VPNM-a OCD-ima i JLP(R)S-u – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a

■ Da
■ Ne

Udio OCD / JLP(R)S kojima su se u posljednjih godinu dana obraćali VPNM zbog sljedećih razloga:

Slika 134.

Razlozi obraćanja VPNM-a OCD-ima i JLP(R)S-u – razlike poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a

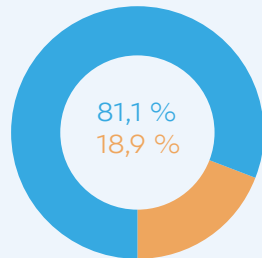
■ OCD
■ JLP(R)S

Slika 135.

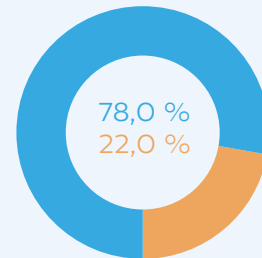
Razlozi obraćanja
OCD-ova i JLP(R)S-a
VPNM-u – poduzorak
OCD-ova/JLP(R)S-a

U posljednjih godinu dana, je li se Vaša organizacija/jedinica samouprave obraćala predstavnicima i članovima vijeća nacionalnih manjina zbog sljedećih razloga:

Da
Ne

Traženje informacija ili savjeta

Davanje prijedloga ili savjeta

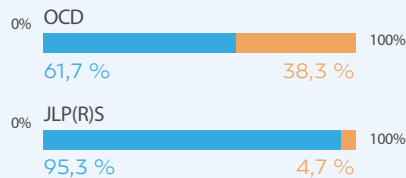
Slika 136.

Razlozi obraćanja
OCD-ova i JLP(R)S-a
VPNM-u – razlike
poduzoraka OCD-ova i
JLP(R)S-a

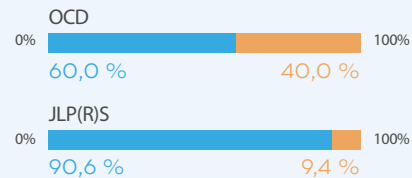
Udio organizacija civilnog društva/jedinica samouprave koje su se VPNM obraćale radi:

Da
Ne

Traženje informacija ili savjeta

Davanje prijedloga ili savjeta

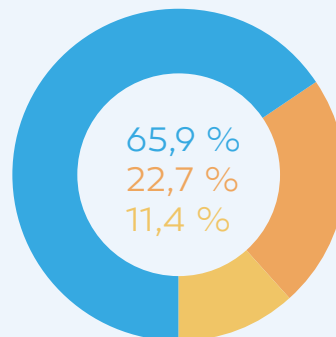

Slika 137.

Pritužbe vezane uz
kršenje manjinskih
prava – poduzorak
OCD-ova

U posljednjih godinu dana, je li se Vaša organizacija obraćala VPNM zbog pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava?

Nikad
Rijetko
Često

Pri tome članovi OCD-ova te čelnici jedinica samouprave čijim se organizacijama i jedinicama samouprave nisu obraćala vijeća i predstavnici zbog pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava u većoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a te organizacija civilnog društva.

S druge strane članovi organizacija civilnog društva te čelnici jedinica samouprave čijim su se organizacijama i jedinicama samouprave obraćala vijeća i predstavnici zbog pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava manji doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a / unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju lokalnim i regionalnim medijima te jedinicama samouprave.

S obzirom na učestalost obraćanja organizacija civilnog društva i jedinica samouprave vijećima i predstavnicima, 81 % ispitanih članova organizacija civilnog društva i čelnika JLP(R)S-a izjavljuje kako su se njihove organizacije i jedinice samouprave obraćale vijećima i predstavnicima radi traženja informacija ili savjeta, dok 78 % navodi kako su se obraćali radi davanja prijedloga ili savjeta (Slika 135).

Kao i u nizu prethodnih primjera, između organizacija civilnog društva i jedinica samouprave utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na frekventnost obraćanja vijećima i predstavnicima. Mnogo veću sklonost traženju informacija ili savjeta te davanja prijedloga ili savjeta iskazuju tijela JLP(R)S-a, a u manjoj mjeri članovi organizacija civilnog društva (Slika 136).

Trećina ispitanih organizacija civilnog društva obraćala se u posljednjih godinu dana, rijetko ili često, vijećima i predstavnicima radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava (Slika 137).

Učestalost obraćanja vijeća i predstavnika organizacijama civilnog društva te učestalost obraćanja OCD-ova vijećima i predstavnicima statistički je značajno povezana. Drugim riječima, veća interakcija vijeća i predstavnika prema organizacijama civilnog društva rezultira većom interakcijom organizacija civilnog društva prema vijećima i predstavnicima. Prikazani model pokazuje dvosmjernan protok informacija u kojem su ispitanici podjednako odašiljatelji i primatelji informacija (pritužbi, savjeta, prijedloga i sl.). Dakle što se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćaju organizacijama civilnog društva radi pojedinih razloga, primjerice pritužbi povezanih s kršenjem manjinskih prava, to se članovi organizacija civilnog društva u većoj mjeri obraćaju vijećima i predstavnicima poradi istih razloga koje su zaprimili.

Komunikacijski obrazac povratne sprege nije se utvrdio s obzirom na interakciju vijeća i predstavnika i jedinica samouprave.

U poduzorku članova organizacija civilnog društva:

- vijećima i predstavnicima u većoj su se mjeri obraćali članovi onih organizacija civilnog društva (u sva tri problemska područja komunikacije) koje su aktualnim vijećima i predstavnicima nudile suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice;
- vijećima i predstavnicima u većoj su se mjeri radi traženja prijedloga ili savjeta obraćale organizacije civilnog društva među čijim članovima postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandat vijeća i predstavnika te organizacije čiji članovi većom ocjenom vrednuju suradnju jedinice samouprave i manjinskih udruga;
- vijećima i predstavnicima u većoj su se mjeri radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava obraćale organizacije civilnog društva čiji su članovi manje zadovoljni komunikacijom s jedinicom samouprave, koji smatraju kako jedinica samouprave ne koristi u dovoljnoj mjeri savjetodavne usluge vijeća i predstavnika, koji jedinicu samouprave u većoj mjeri procjenjuju otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a, koji u manjoj mjeri potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od strane jedinica samouprave te koji doprinos medija u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina procjenjuju manjim.

S druge strane gotovo 40 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a izjavljuje kako su se tijela njihovih jedinica samouprave obraćala vijećima i predstavnicima radi upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika (Slika 138).

Čelnici jedinica samouprave koje su se obraćale vijećima i predstavnicima radi upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika, vijeća i predstavnike i pripadnike nacionalnih manjina u većoj mjeri ocjenjuju otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a te veći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a pripisuju jedinicama samouprave.

Slika 138.
Pritužbe i kritike JLP(R)S-a
prema VPNM-u –
poduzorak JLP(R)S-a

Koliko se često vaša jedinica samouprave u protekloj godini obraćala VPNM zbog upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika?

ISTAKNUTO

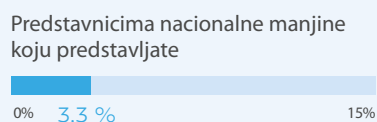
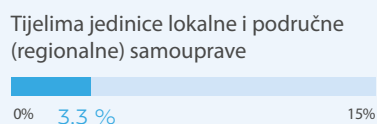
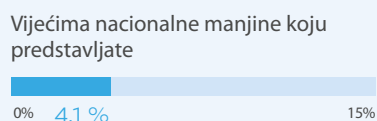
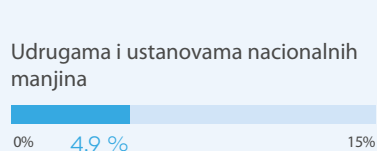
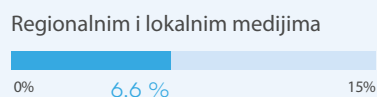
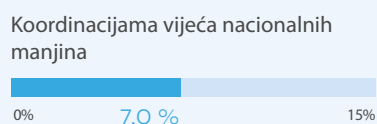
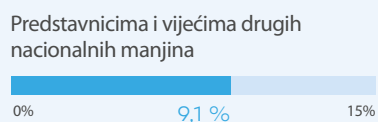
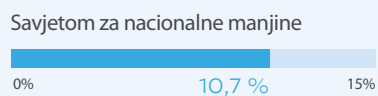
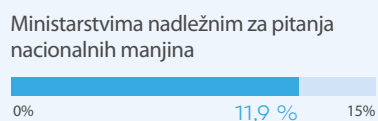
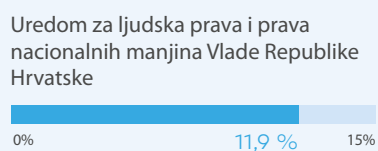
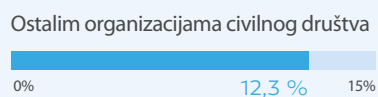
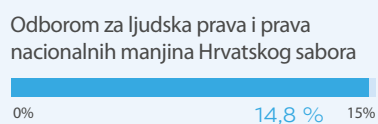
- 74 % ispitanih članova OCD-ova te predstavnika JLP(R)S-a izjavilo je kako su se njihovoj organizaciji, odnosno jedinici samouprave vijeća i predstavnici obraćali radi traženja informacija ili savjeta, 68 % izjavljuje kako su se obraćali radi davanja prijedloga ili savjeta, dok ih petina navodi pritužbe vijeća i predstavnika u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.
- Istraživanjem je utvrđena sklonost vijeća i predstavnika da se jedinicama samouprave u većoj mjeri obraćaju radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta, dok se organizacijama civilnog društva više obraćaju radi upućivanja pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.
- Veća interakcija vijeća i predstavnika s organizacijama civilnog društva, rezultira većom interakcijom organizacija civilnog društva s vijećima i predstavnicima. Prikazani model pokazuje dvosmjernan protok informacija u kojem su ispitanici podjednako odašiljatelji i primatelji informacija (pritužbi, savjeta, prijedloga i sl.). Dakle što se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćaju organizacijama civilnog društva radi pojedinih razloga, primjerice pritužbi povezanih s kršenjem manjinskih prava, to se članovi organizacija civilnog društva u većoj mjeri obraćaju vijećima i predstavnicima poradi istih razloga koje su zaprimili.
- Komunikacijski obrazac povratne sprege između vijeća i predstavnika i organizacija civilnog društva nije se utvrdio s obzirom na interakciju vijeća i predstavnika i jedinica samouprave.

3.4.1.4. Učestalost i kvaliteta suradnje ključnih dionika učinkovite provedbe i primjene UZPNM-a

Pokazalo se da u rasponu od 10 do 15 % ispitanih vijeća i predstavnika do sada nije surađivalo s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, nemanjinskim organizacijama civilnog društva, ministarstvima nadležnim za pitanja nacionalnih manjina i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske te Savjetom za nacionalne manjine (Slika 139).

S obzirom na značaj što ga posjeduju kao razlikovna obilježja za suradnju među pojedinim institucijama, provjerilo se zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom vijeća i predstavnika s ključnim dionicima provedbe UZPNM-a. Najveći broj ispitanih vijeća i predstavnika visoko ocjenjuje dosadašnju suradnju s predstavnicima i vijećima nacionalne manjine koju predstavljaju te s udrugama nacionalnih manjina, dok najmanjom ocjenom bilježi dosadašnju suradnju s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora (Slika 140).

Udio ispitanih VPNM koji do sada nisu surađivali s:

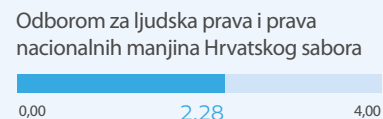
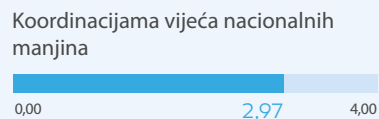
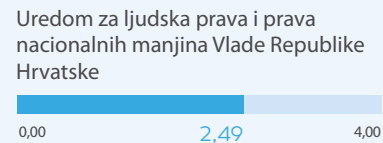
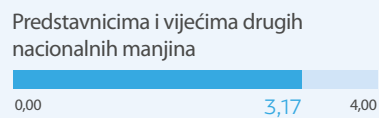
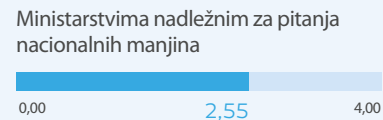
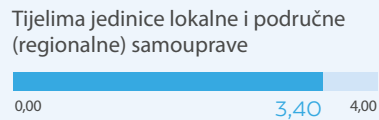
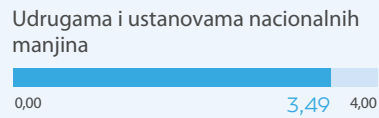
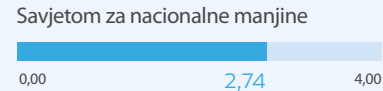
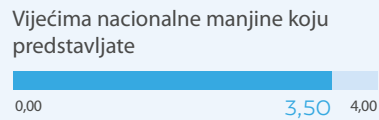
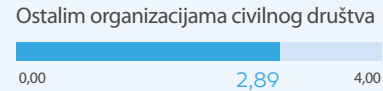
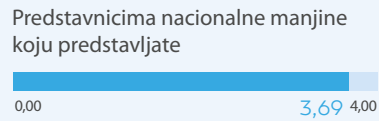
Slika 139.

Institucije izvan područja suradnje sa VPNM-om

Slika 140.

Zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom VPNM-a s ključnim dionicima provedbe UZPNM-a

Prosječne vrijednosti zadovoljstva dosadašnjom suradnjom VPNM s:

PNM i VNM statistički se značajno razlikuju u zadovoljstvu dosadašnjom suradnjom s predstavnicima nacionalnih manjina, jedinicom lokalne i područne (regionalne) samouprave te nemanjinskim organizacijama civilnog društva, pri čemu su članovi VNM-a zadovoljniji suradnjom s pobrojanim dionicima.

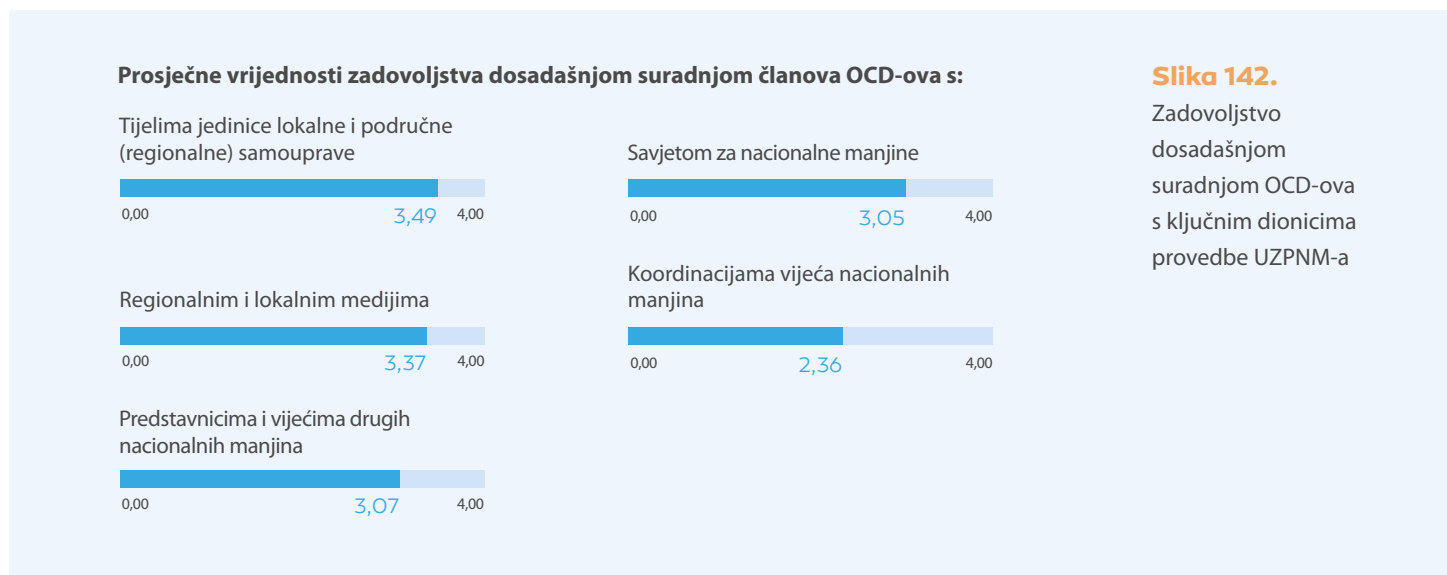
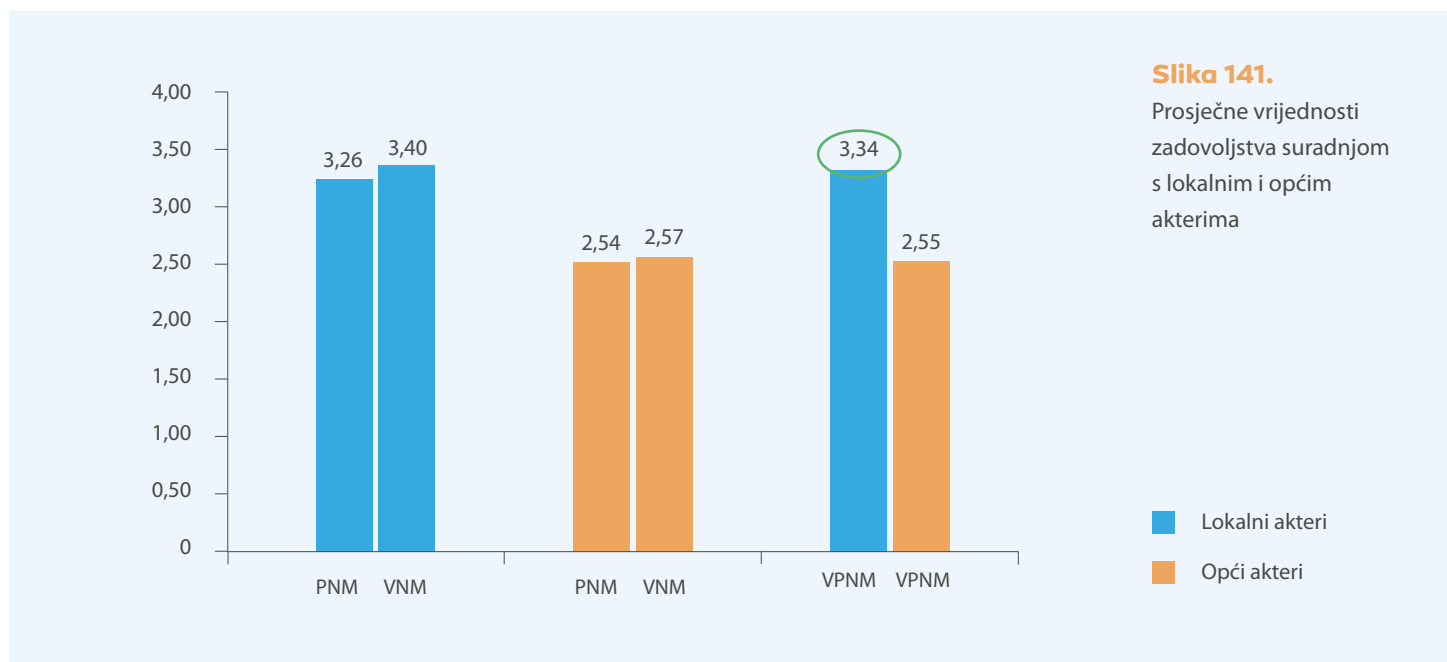
S obzirom na tip nacionalne manjine, utvrđena je statistički značajna razlika u zadovoljstvu dosadašnjom suradnjom s udrugama i ustanovama nacionalnih manjina, pri čemu su suradnjom zadovoljniji pripadnici „starih“ (tradicionalnih), a manje su zadovoljni pripadnici „novih“ nacionalnih manjina i romske nacionalne manjine.

Na temelju rezultata faktorske analize konstruiralo se dva indeksa, uvjetno nazvana općim i lokalnim akterima. Pritom lokalni akteri obuhvaćaju: druge predstavnike i vijeća nacionalne manjine koju predstavljaju ispitanici, vijeća i predstavnike drugih nacionalnih manjina, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, udruge i ustanove nacionalnih manjina te koordinacije vijeća nacionalnih manjina. Opći akteri obuhvaćaju: ostale organizacije civilnog društva, ministarstva nadležna za pitanja nacionalnih manjina, Savjet za nacionalne manjine, regionalne i lokalne medije, Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora te Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Ispitana vijeća i predstavnici zadovoljniji su suradnjom s lokalnim akterima, odnosno manje zadovoljni suradnjom s općim akterima (Slika 141). Između PNM-a i VNM-a nije utvrđena statistički značajna razlika u zadovoljstvu suradnjom s lokalnim te općim akterima.

Dosadašnjom suradnjom s lokalnim akterima u najvećoj su mjeri zadovoljni vijeća i predstavnici zagrebačke regije te županijske razine samouprave, a u najmanjoj mjeri vijeća i predstavnici središnje Hrvatske te vijeća i predstavnici općinske razine.

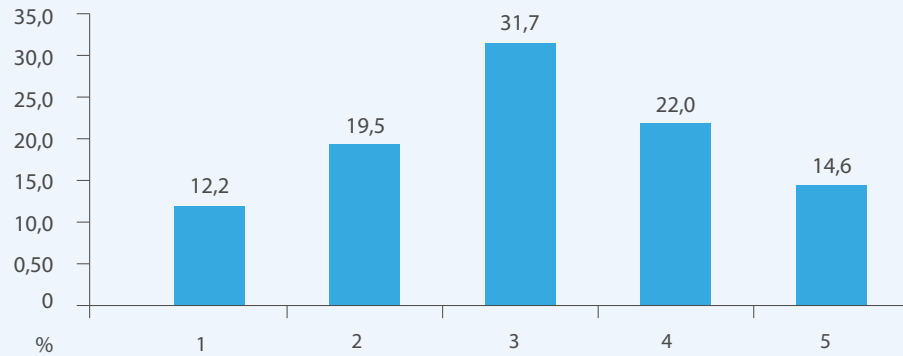
U poduzorku članova OCD-ova u najvećoj su mjeri zadovoljni suradnjom s tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok su u najmanjoj mjeri zadovoljni suradnjom s koordinacijama vijeća nacionalnih manjina (Slika 142).

Slika 143.

Zadovoljstvo
učestalošću dosadašnje
suradnje OCD-ova i
VPNM-a – poduzorak
OCD-ova

Kojom biste školskom ocjenom od 1 do 5 ocijenili učestalost dosadašnje suradnje Vaše organizacije s predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina?

Procjenjujući učestalost dosadašnje suradnje organizacija civilnog društva i vijeća i predstavnika, ispitani su se članovi OCD-ova podijelili u trećine: trećina ispitanih članova učestalost ocjenjuje nezadovoljavajućom (31,7 %), trećina osrednje zadovoljavajućom (31,7 %), dok neznatno više od trećine članova OCD-ova (37 %) učestalost dosadašnje suradnje s vijećima i predstavnicima ocjenjuje zadovoljavajućom (Slika 143).

Prosječne ocjene dosadašnje kvalitete, kao i učestalosti suradnje s vijećima i predstavnicima iz perspektive članova organizacija civilnog društva, ne razlikuju se statistički značajno (prosječna vrijednost obje varijable iznosi 3,07).

Međutim između dviju varijabli utvrđena je statistički značajna, relativno visoka i pozitivna povezanost ($r = 0,852$). Prema njoj što je suradnja OCD-ova i vijeća i predstavnika učestalija, to je po mišljenju članova OCD-ova kvalitetnija, odnosno što je suradnja OCD-ova i vijeća i predstavnika kvalitetnija, to je i učestalija. Daje se naslutiti kako je veza učestalosti i kvalitete suradnje, kao i u modelu komunikacijskog obrasca, također dvosmjerna te se u stvarnosti pojavljuje u vidu opisane sprege učestalosti i kvalitete suradnje među dionicima. Dakako, ovakvi nalazi su važni i valja ih naglasiti kao mehanizme za podizanje učinkovitosti pri dizajniranju neophodnih pretpostavki i uvjeta za efikasniju provedbu UZPNM-a.

Učestalost dosadašnje suradnje s vijećima i predstavnicima većom ocjenom ocjenjuju članovi organizacija civilnog društva:

- u čijim organizacijama postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandat vijeća i predstavnika;
- čije su organizacije aktualnim vijećima i predstavnicima nudile suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice;
- koji suradnju vijeća i predstavnika i civilnog sektora vrednuju većom ocjenom;
- koji upoznatost vijeća i predstavnika sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika procjenjuju većom;
- koji vijeća i predstavnike i pripadnike nacionalnih manjina procjenjuju manje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a;

- koji iskazuju manju sklonost ukidanju manjinskih prava;
- koje su se u većoj mjeri obraćale vijećima i predstavnicima radi traženja/davanja informacija/savjeta te članovi onih organizacija kojima su se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćali iz istih razloga;
- koji boljom ocjenom ocjenjuju dosadašnju suradnju svoje organizacije i Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske te koordinacija nacionalnih manjina;
- koji veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, udrugama nacionalnih manjina, Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske te ULJPPNM-u;
- koji doprinos UZPNM-a poboljšanju položaja pripadnika nacionalnih manjina ocjenjuju većim.

Čelnici jedinica samouprave veće zadovoljstvo iskazuju suradnjom s manje formalnim i manje obvezujućim strukturama, a manje s formalnim i obvezujućim strukturama. Među ponuđenim akterima, ispitani predstavnici jedinica samouprave u najvećoj su mjeri zadovoljni suradnjom s civilnim sektorom (nemanjinskim organizacijama civilnog društva, udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama) te vijećima i predstavnicima (Slika 144).

U poduzorku čelnika JLP(R)S-a utvrdilo se kako su:

- dosadašnjom suradnjom sa svim navedenim akterima zadovoljniji čelnici jedinica samouprave koji su ujedno zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima te čije su jedinice samouprave vijećima i predstavnicima osigurale veći broj logističkih (edukacije, publikacije i priručnici, besplatni pravni savjeti) i općenitih sredstava za rad, kao i one koje su realizirale veći broj ustavnih obveza i implementirale veći broj mehanizama i mjera zaštite nacionalnih manjina;
- predstavnici jedinica samouprave koje su vijećima i predstavnicima osigurale veći broj financijskih sredstava zadovoljniji dosadašnjom suradnjom jedinice samouprave s udrugama nacionalnih manjina, ostalim organizacijama civilnog društva te koordinacijama;

Prosječne vrijednosti zadovoljstva dosadašnjom suradnjom čelnika/ predstavnik JLP(R)S s:

Slika 144.

Zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom JLP(R)S-a s ključnim dionicima provedbe UZPNM-a

- dosadašnjom suradnjom s vijećima i predstavnicima zadovoljniji čelnici onih jedinica samouprave koje su vijeća i predstavnike češće obavještavale o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine, češće im dostavljale materijale s takvih sjednica te ih u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina češće tražile mišljenje ili prijedloge;
- čelnici JLP(R)S-a zadovoljniji dosadašnjom suradnjom s vijećima i predstavnicima vijeća i predstavnike, kao i pripadnike nacionalnih manjina procjenili manje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a te iskazali manju sklonost ukidanju manjinskih prava.

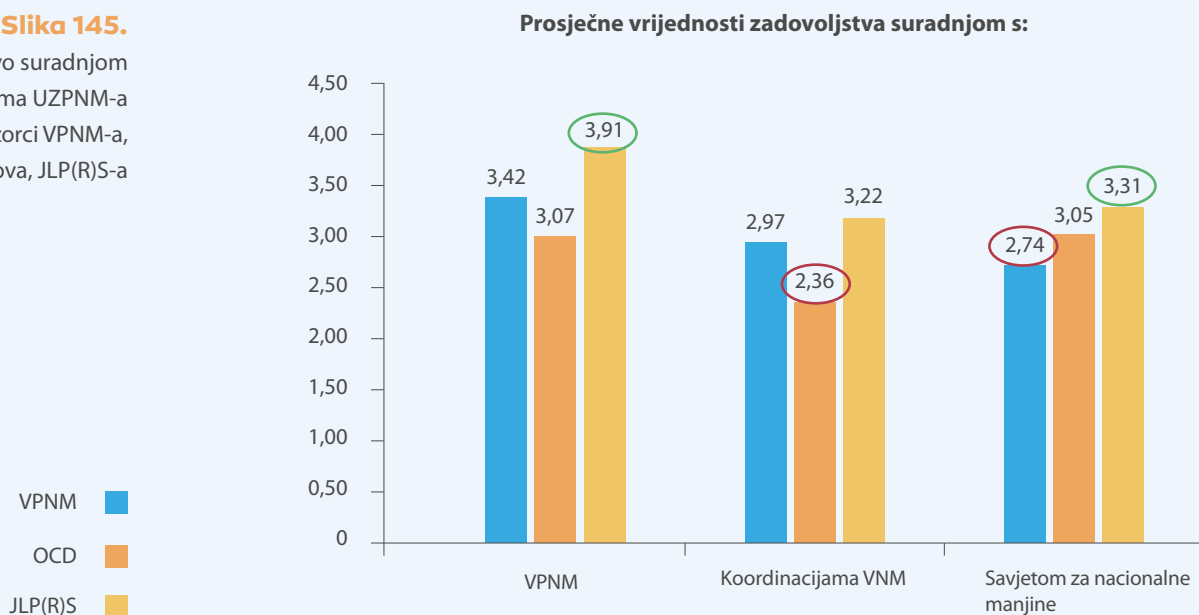
Prilikom procjene zadovoljstva dosadašnjom suradnjom s vijećima i predstavnicima, koordinacijama VNM-a te Savjetom za nacionalne manjine Republike Hrvatske, utvrđena je statistički značajna razlika između ispitanika triju poduzoraka (Slika 145).³³

Pri tome su:

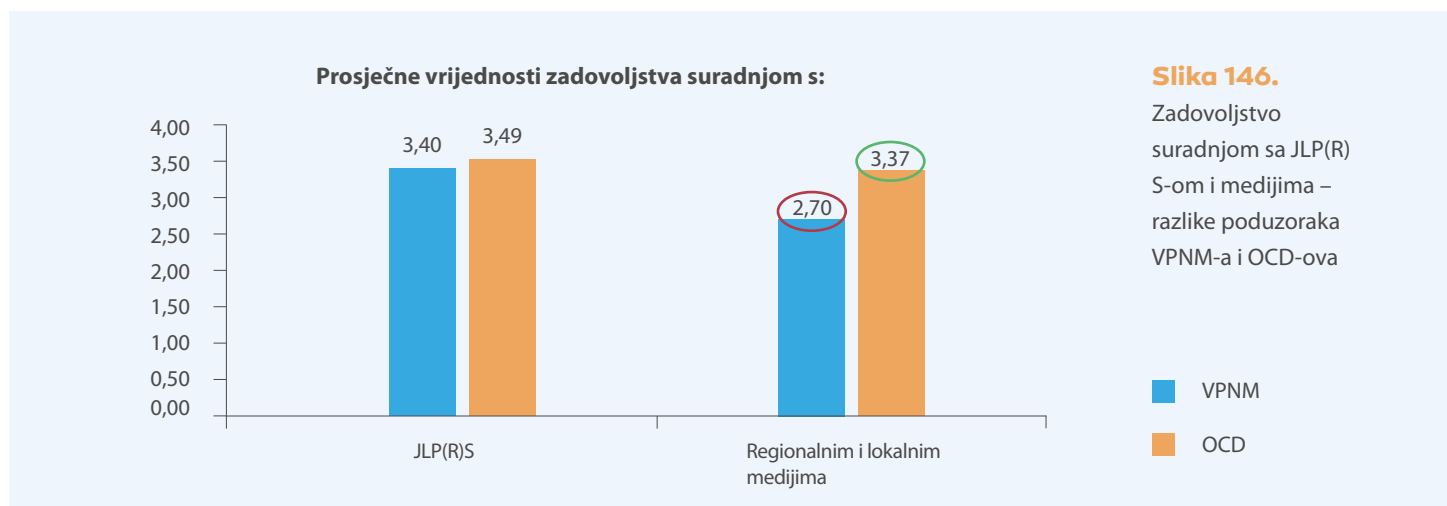
- dosadašnjom suradnjom s vijećima i predstavnicima u najvećoj mjeri zadovoljni čelnici jedinica samouprave, a u manjoj mjeri vijeća i predstavnici te članovi OCD-ova;
- dosadašnjom suradnjom s koordinacijama VNM-a u najmanjoj su mjeri zadovoljni članovi OCD-ova, a u većoj mjeri vijeća i predstavnici te čelnici jedinica samouprave;
- dosadašnjom suradnjom sa Savjetom za nacionalne manjine Republike Hrvatske u najvećoj mjeri zadovoljni predstavnici jedinica samouprave, a u najmanjoj mjeri vijeća i predstavnici.

Slika 145.

Zadovoljstvo suradnjom s dionicima UZPNM-a – poduzorci VPNM-a, OCD-ova, JLP(R)S-a

³³ Prosječnu ocjenu zadovoljstva pojedinih vijeća i predstavnika s ostalim članovima izračunalo se uzimajući u obzir stupanj zadovoljstva dosadašnjom suradnjom s predstavnicima iste nacionalne manjine, vijećima iste nacionalne manjine te vijećima i predstavnicima drugih nacionalnih manjina.

Vijeća i predstavnici i članovi OCD-ova ocjenjivali su također zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom s jedinicom samouprave te regionalnim i lokalnim medijima. Dok u procjeni dosadašnje suradnje s jedinicom samouprave nije utvrđena statistički značajna razlika, ona se pokazala u procjeni suradnje s regionalnim i lokalnim medijima. Pritom se zabilježilo kako su članovi OCD-ova zadovoljniji dosadašnjom suradnjom s lokalnim i regionalnim medijima u odnosu na vijeća i predstavnike koji su uveliko nezadovoljniji (Slika 146).

Vijeća i predstavnici i čelnici jedinica samouprave ocjenjivali su zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama te ostalim nemanjinskim organizacijama civilnog društva, pri čemu se njihove ocjene dosadašnje suradnje sa svim naglašenim akterima statistički značajno razlikuju. Čelnici jedinica samouprave zadovoljniji su suradnjom s navedenim akterima, dok su vijeća i predstavnici manje zadovoljni dosadašnjom suradnjom s naglašenim akterima (Slika 147).

Članovi OCD-ova procjenjivali su suradnju vijeća i predstavnika i jedinice samouprave s manjinskim udrugama, ostalim manjinskim organizacijama te ostalim organizacijama civilnog društva. Pokazalo se kako suradnju vijeća i predstavnika (prosječna vrijednost = 2,95), kao i suradnju jedinica samouprave s civilnim sektorom (prosječna vrijednost = 2,97) članovi OCD-ova vrednuju realtivno niskim ocjenama te u prosječnim vrijednostima nije utvrđena statistički značajna razlika (Slika 148).

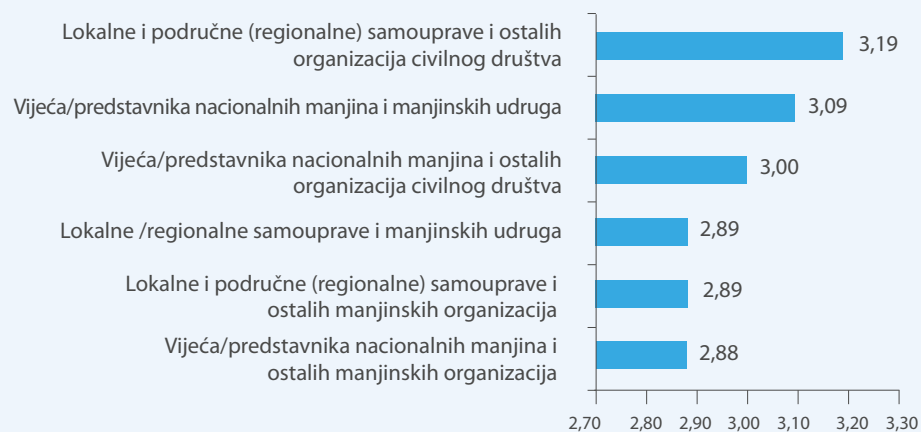
Pri tome suradnju jedinica samouprave i civilnog sektora najvećom ocjenom ocjenjuju članovi OCD-ova sjeverne Hrvatske te Istre i Primorja, a najmanjom ocjenom u istočnoj Hrvatskoj (Slavonija).

U nastavku se pokazalo kako se ocjena suradnje JLP(R)S-a i pojedinog tipa OCD-ova, iz perspektive članova OCD-ova, statistički značajno razlikuje. Pri tome članovi organizacija civilnog društva suradnji jedinice samouprave s manjinskim udrugama i ostalim manjinskim organizacijama pripisuju manje ocjene, dok suradnji jedinice samouprave s ostalim organizacijama civilnog društva daju prednost u vidu više ocjene (Slika 149).

Slika 148.

Procjena suradnja u lokalnoj zajednici

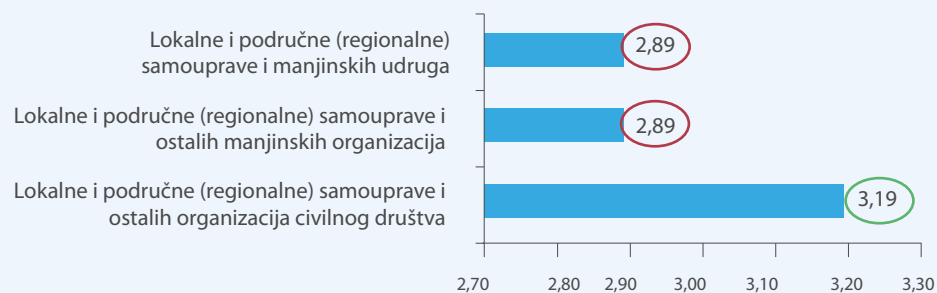
Prosječne vrijednosti ocjene suradnje u lokalnoj zajednici iz perspektive članova OCD između:

Slika 149.

Suradnja JLP(R)S-a i civilnog sektora iz perspektive članova OCD-ova

Prosječne ocjene suradnje JLP(R)S i civilnog sektora iz perspektive članova OCD

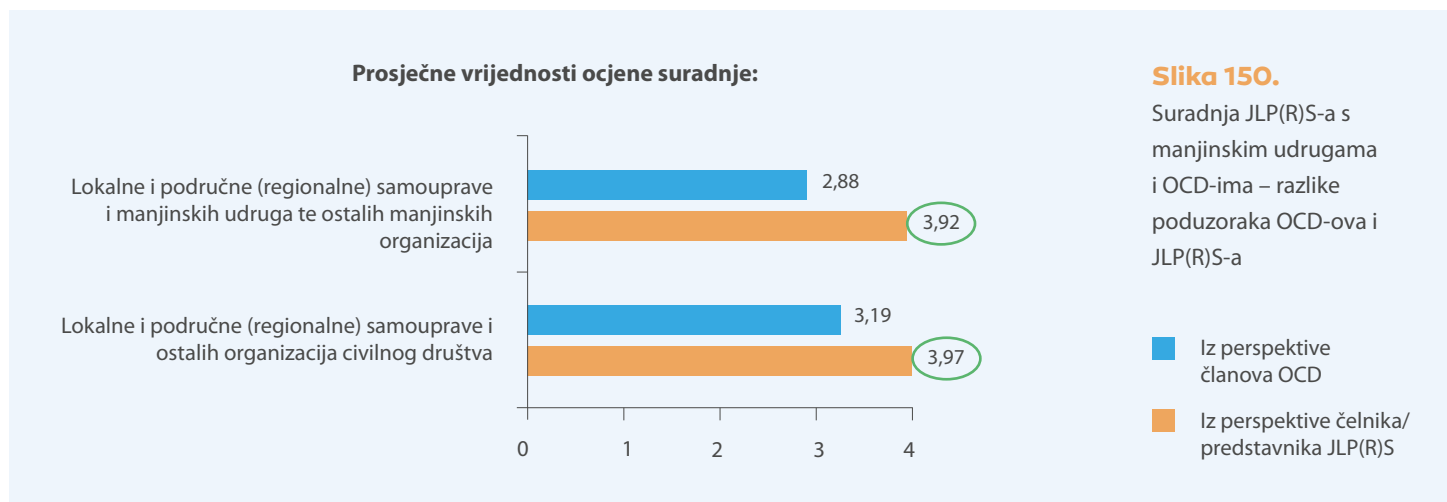
Pri tome:

- suradnju jedinice samouprave s civilnim sektorom većom ocjenom ocjenjuju članovi OCD-ova koji su zadovoljniji komunikacijom s jedinicom samouprave, koji potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a te koji veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju vijećima i predstavnicima, pripadnicima i udrugama nacionalnih manjina, koordinacijama, ostalim organizacijama civilnog društva, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, ULJPPNM-u i međunarodnim organizacijama;
- suradnji jedinice samouprave s manjinskim udrugama i ostalim manjinskim organizacijama veću ocjenu daju članovi OCD-ova čije JLP(R)S financiraju djelovanje organizacija nacionalnih manjina;
- suradnju JLP(R)S-a s manjinskim udrugama većom ocjenom ocjenjuju članovi OCD-ova koji veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, udrugama nacionalnih manjina, ostalim manjinskim organizacijama, koordinacijama, ostalim organizacijama civilnog društva i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te oni koji smatraju kako je jedinica samouprave sklonija dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika;
- suradnju jedinice samouprave s manjinskim organizacijama većom ocjenom vrednuju članovi OCD-ova koji veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti nacionalnih manjina pripisuju vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, udrugama nacionalnih manjina, manjinskim organizacijama, koordinacijama te Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.

Ocjene suradnje JLP(R)S-a s manjinskim udrugama i ostalim manjinskim organizacijama te JLP(R)S-a s ostalim organizacijama civilnog društva iz perspektive članova OCD-ova te čelnika jedinica samouprave statistički se značajno razlikuju. U oba slučaja članovi OCD-ova suradnju procjenjuju vidno slabijom ocjenom, dok ju čelnici jedinica samouprave potvrđuju boljom ocjenom (Slika 150).

Suradnju s manjinskim udrugama, ostalim manjinskim organizacijama i ostalim OCD-ima, višom ocjenom potvrđuju predstavnici JLP(R)S-a:

- koji su zadovoljniji suradnjom s vijećima i predstavnicima;
- čije su jedinice samouprave aktualnim vijećima i predstavnicima osigurale više logističkih i financijskih sredstava te veći broj sredstava za rad općenito;

- koji vijeća i predstavnike smatraju upoznatijima sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika i lokalnim problemima nacionalne manjine koju predstavljaju te povezanim s vlastitim biračkim tijelom;
- čijim su se jedinicama samouprave obraćali pripadnici nacionalnih manjina i vijeća i predstavnika radi traženja informacija ili savjeta;
- koji su zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima;
- koji doprinos UZPNM-a poboljšanju položaja pripadnika nacionalnih manjina procjenjuju većim;
- koji osposobljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije procjenjuju većom;
- čije su jedinice samouprave realizirale veći broj ustavnih prava te implementirale više mehanizama i mjera zaštite položaja nacionalnih manjina;
- čije jedinice samouprave u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina od vijeća i predstavnika uvijek traže mišljenje i/ili prijedloge.

Ocjena suradnje vijeća i predstavnika i OCD-ova iz perspektive triju poduzoraka: vijeća i predstavnika, članova OCD-ova te čelnika jedinica samouprave statistički se značajno razlikuje. Najpozitivnije ju ocjenjuju čelnici jedinica samouprave, dok je ocjena vijeća i predstavnika i članova OCD-ova manja (Slika 151).

Suradnju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina s organizacijama civilnog društva na području lokalne zajednice pozitivnijom ocjenjuju čelnici JLP(R)S-a:

- koji su zadovoljniji komunikacijom s vijećima i predstavnicima;
- koji veći doprinos u učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a pripisuju vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, lokalnim i regionalnim medijima, ostalim manjinskim organizacijama, ostalim organizacijama civilnog društva te Savjetu za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

U procjeni suradnje vijeća i predstavnika s manjinskim udrugama i ostalim manjinskim organizacijama utvrđena je statistički značajna razlika dvaju poduzoraka, onog vijeća i predstavnika i članova OCD-ova. Ispitani članovi organizacija civilnog društva spomenutu suradnju vide neuvjerljivom i pripisuju joj manju ocjenu, dok ju sama vijeća i predstavnici nacionalnih manjina honoriraju većom ocjenom. Za razliku od toga, procjena suradnje vijeća i predstavnika i ostalih (nemanjinskih) organizacija civilnog društva iz perspektive dvaju propitanih poduzoraka ne razlikuje se statistički značajno (Slika 152).

Napominje se kako se procjena suradnje vijeća i predstavnika i manjinskih udruga i ostalih manjinskih organizacija te procjena suradnje vijeća i predstavnika i ostalih OCD-ova iz perspektive članova OCD-ova statistički značajno ne razlikuje. S druge strane vijeća i predstavnici su zadovoljniji suradnjom s manjinskim udrugama i ostalim manjinskim organizacijama, dok su manje zadovoljni suradnjom s ostalim OCD-ima.

Procjena suradnje vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a iz perspektive sva tri poduzorka statistički se značajno razlikuje, pri čemu su uočene razlike izraz već ranije opisane konceptualne, odnosno organizacijske naravi. Konzistentno ukotvljeni u vlastite organizacijske perspektive, navedenu suradnju najmanjom ocjenom ocjenjuju članovi OCD-ova, a najvećom čelnici jedinica samouprave (Slika 153).

40 % ispitanih članova OCD-ova nije posve zadovoljno kvalitetom suradnje vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a, 31 % suradnju drži osrednjom, dok je za 29 % članova OCD-ova kvaliteta suradnje vijeća i predstavnika sa JLP(R)S-om zadovoljavajuća (Slika 154). Pritom kvaliteti takve suradnje veće ocjene pripisuju članovi lokalnih akcijskih grupa, a manje članovi udruga nacionalnih manjina te članovi ostalih tipova organizacija civilnog društva.

Prosječna ocjena suradnje VPNM i OCD:

3,20

Iz perspektive VPNM

2,95

Iz perspektive članova OCD

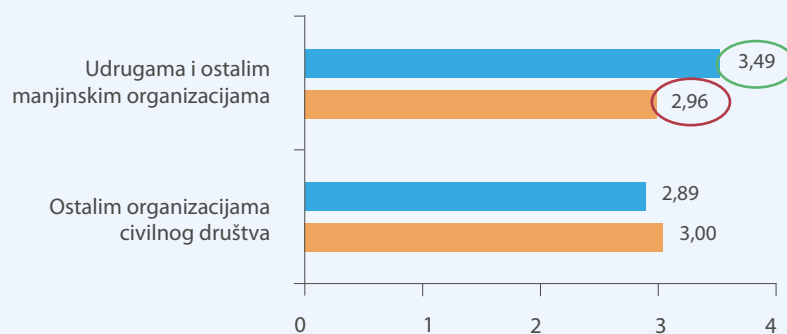
3,73

Iz perspektive čelnika/
predstavnik JLP(R)S

Slika 151.

Ocjena suradnje VPNM-a i OCD-ova – razlike poduzoraka VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a

Prosječne ocjene suradnje VPNM s:

Slika 152.

Suradnja VPNM-a s manjinskim i ostalim OCD-ima – razlike poduzoraka VPNM-a i OCD-ova

- Iz perspektive članova VPNM
- Iz perspektive članova OCD

Prosječne ocjene suradnje VPNM i JLP(R)S:

3,91

Iz perspektive JLP(R)S

3,40

Iz perspektive članova VPNM

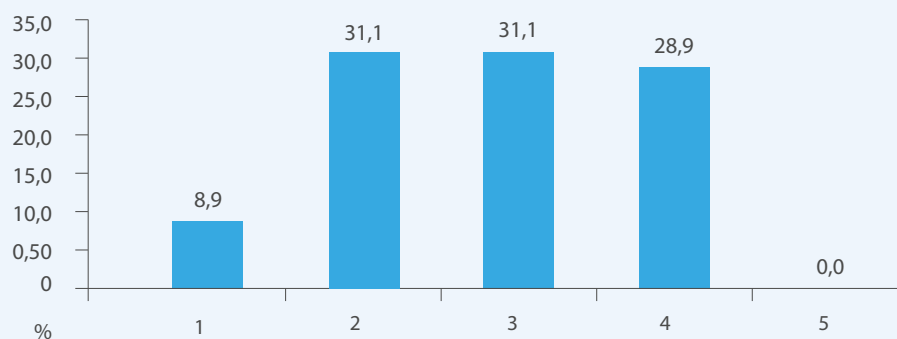
2,80

Iz perspektive članova OCD

Slika 153.

Ocjena suradnje VPNM-a i JLP(R)S-a – razlike poduzoraka VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a

Ocjena kvalitete suradnje VPNM i JLP(R)S iz perspektive članova OCD

Slika 154.

Kvaliteta suradnje VPNM-a i JLP(R)S-a iz perspektive članova OCD-ova

Šire gledano, kvaliteti suradnje vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a više ocjene pridaju članovi OCD-ova:

- koji su i sami zadovoljniji komunikacijom sa JLP(R)S-om te zadovoljniji dosadašnjom suradnjom s vijećima i predstavnicima;
- koji suradnju vijeća i predstavnika i civilnog sektora te suradnju JLP(R)S-a i civilnog sektora ocjenjuju boljom;
- koji razinu služenja jedinice samouprave savjetodavnim uslugama vijeća i predstavnika te razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine ocjenjuju većom;
- koji vijeća i predstavnike nacionalnih manjina procjenjuju bolje upoznatima sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika i lokalnim problemima nacionalnih manjina te povezanijima s vlastitim biračkim tijelom;
- koji socijetalnu okolinu i jedinicu samouprave procjenjuju manje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a;
- koji upoznatost tijela JLP(R)S-a sa zakonima koji se tiču nacionalnih manjina te njihovu zainteresiranost za provođenje zakona koji se tiču nacionalnih manjina ocjenjuju većom;
- koji uključenost tijela JLP(R)S-a u život manjinskih zajednica putem neformalnih i obiteljskih odnosa ocjenjuju većom;
- koji potvrđuju prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a i civilnog sektora;
- koji veći doprinos unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju vijećima i predstavnicima, pripadnicima nacionalnih manjina, jedinicama samouprave, lokalnim i regionalnim medijima, udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama te koordinacijama;
- koji doprinos UZPNM-a poboljšanju položaja pripadnika nacionalnih manjina ocjenjuju većim;
- koji procjenjuju kako je jedinica samouprave sklonija jačanju institucije vijeća i predstavnika.

Poput svih dosad opisanih oblika, dosadašnju se suradnju organizacija civilnog društva i jedinica samouprave u podjednakoj mjeri procjenjuje iz već znanog organizacijskog obrasca: suradnju s jedinicama samouprave članovi OCD-a ocjenjuju manjom, a čelnici JLP(R)S-a većom ocjenom (Slika 155).

Utjecaj organizacijskih (okolinskih) odrednica na prosudbu svojeg članstva prikazan je na Slici 156. Suradnjom s vijećima i predstavnicima više su zadovoljni predstavnici jedinica samouprave, a manje članovi OCD-ova. Pri tome čelnici jedinica samouprave suradnju vijeća i predstavnika i OCD-ova honoriraju većom ocjenom od članova OCD-ova, dok suradnju vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a članovi OCD-ova ocjenjuju manjom ocjenom od čelnika JLP(R)S-a.

Između vijeća i predstavnika i članova OCD-ova nije utvrđena statistički značajna razlika prilikom procjene zadovoljstva dosadašnjom suradnjom s jedinicom samouprave (Slika 157).

S druge strane između vijećnika i predstavnika i čelnika JLP(R)S-a utvrđena je statistički značajna razlika prilikom procjene zadovoljstva dosadašnjom suradnjom s civilnim sektorom: čelnici jedinica samouprave suradnju s civilnim sektorom ocjenjuju većom, a vijeća i predstavnici manjom ocjenom (Slika 158).

Prosječna ocjena suradnje OCD i JLP(R)S

3,49

Iz perspektive članova OCD

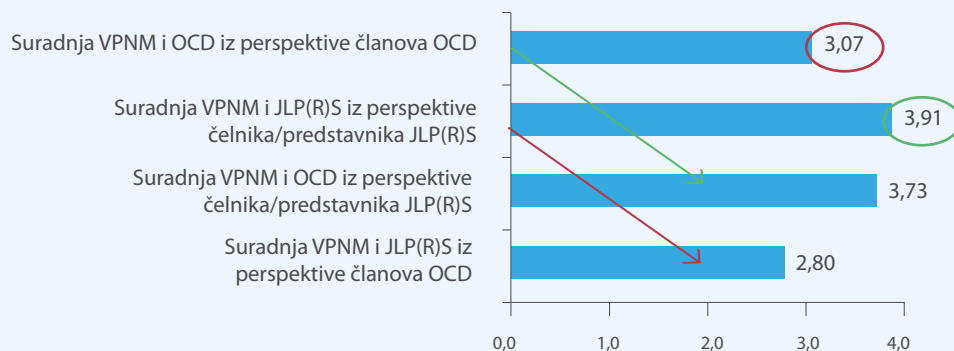
3,93

Iz perspektive čelnika/
predstavnik JLP(R)S

Slika 155.

Ocjena suradnje
OCD-ova i JLP(R)S-a –
razlike poduzoraka OCD-
ova i JLP(R)S-a

Prosječne ocjene suradnje s VPNM

Slika 156.

Ocjena suradnje
sa VPNM-om iz
perspektive OCD-ova i
JLP(R)S-a

Prosječna ocjena suradnje sa JLP(R)S

3,40

Suradnja VPNM i JLP(R)S iz
perspektive VPNM

3,49

Suradnja OCD i JLP(R)S iz
perspektive članova OCD

Slika 157.

Ocjena suradnje sa
JLP(R)S-a iz perspektive
VPNM-a i OCD-ova

Prosječna ocjena suradnje sa OCD

3,20

Suradnja VPNM i OCD iz
perspektive VPNM

3,93

Suradnja JLP(R)S i OCD iz
perspektive članova JLP(R)S

Slika 158.

Ocjena suradnje sa
OCD-ima iz perspektive
VPNM-a i JLP(R)S-a

ISTAKNUTO

- Najveći broj ispitanih vijeća i predstavnika visokom ocjenom ocjenjuje dosadašnju suradnju s predstavnicima i vijećima nacionalne manjine koju predstavljaju te s udrugama nacionalnih manjina, dok najmanju ocjenu pridaju dosadašnjoj suradnji s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.
- U poduzorku članova OCD-ova u najvećoj su mjeri zadovoljni suradnjom s tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok su u najmanjoj mjeri zadovoljni suradnjom s koordinacijama vijeća nacionalnih manjina.
- Ispitani predstavnici jedinica samouprave u najvećoj su mjeri zadovoljni suradnjom s civilnim sektorom (nemanjinskim organizacijama civilnog društva, udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama) te s vijećima i predstavnicima, a u najmanjoj s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.
- Između dviju varijabli, učestalosti i kvalitete suradnje, utvrđena je statistički značajna, relativno visoka i pozitivna povezanost ($r = 0,852$). Prema njoj što je suradnja OCD-ova i vijeća i predstavnika učestalija, to je po mišljenju članova OCD-ova kvalitetnija, odnosno što je suradnja OCD-ova i vijeća i predstavnika kvalitetnija, to je i učestalija. Daje se naslutiti kako je veza učestalosti i kvalitete suradnje također, kao i u modelu komunikacijskog obrasca, dvosmjerna te se u stvarnosti pojavljuje u vidu opisane sprege učestalosti i kvalitete suradnje među dionicima.
- Ocjene suradnje JLP(R)S-a s manjinskim udrugama i ostalim manjinskim organizacijama te JLP(R)S-a s ostalim organizacijama civilnog društva iz perspektive članova OCD-ova te čelnika jedinica samouprave statistički se značajno razlikuju. U oba slučaja članovi OCD-ova suradnju procjenjuju vidno slabijom ocjenom, dok ju čelnici jedinica samouprave potvrđuju boljom ocjenom.
- Ocjena suradnje vijeća i predstavnika i OCD-ova iz perspektive triju poduzoraka: vijeća i predstavnika, članova OCD-ova te čelnika JLP(R)S-a statistički se značajno razlikuje. Najpozitivnije ju ocjenjuju čelnici jedinica samouprave, dok je ocjena vijeća i predstavnika i članova OCD-ova manja.
- Dosadašnju se suradnju OCD-ova i JLP(R)S-a u podjednakoj mjeri procjenjuje iz već poznatog organizacijskog obrasca: suradnju s jedinicama samouprave članovi OCD-ova ocjenjuju manjom, a čelnici jedinica samouprave većom ocjenom.
- Suradnjom s vijećima i predstavnicima više su zadovoljni predstavnici jedinica samouprave, a manje članovi OCD-ova. Pri tome čelnici jedinica samouprave suradnju vijeća i predstavnika i OCD-ova honoriraju većom ocjenom od članova OCD-ova, dok suradnju vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a članovi OCD-ova ocjenjuju manjom ocjenom od čelnika JLP(R)S-a.
- Na gotovo svim procjenama pojedinih oblika suradnje između različitih dionika (aktera) pokazuje se utjecaj organizacijskih (okolinskih) odrednica na prosudbu njihova članstva.

3.4.2. Umrežavanje dionika

3.4.2.1. Umreženost s koordinacijama VNM-a

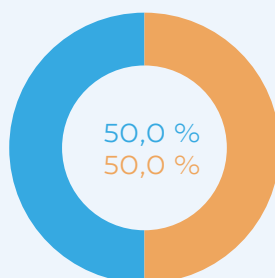
50 % ispitanih vijeća i predstavnika izjavilo je da sudjeluje, a 50 % da ne sudjeluje u radu neke koordinacije (Slika 159).

U rad koordinacija uključeno je 47 % ispitanih PNM-a, te 52 % ispitanih VNM-a (Slika 160). Nije utvrđena statistički značajna razlika između PNM-a i VNM-a s obzirom na uključenost u rad koordinacija vijeća nacionalnih manjina.

U radu pojedine koordinacije vijeća nacionalnih manjina u najvećoj mjeri sudjeluju:

- vijeća i predstavnici županijske, a u najmanjoj mjeri općinske razine;
- članovi koji ne obnašaju mandat vijeća i predstavnika prvi put;
- oni koje je kandidirala udruga nacionalnih manjina;
- vijeća i predstavnici koji imaju na raspolaganju sve vrste sredstava za rad;
- vijeća i predstavnici koji koriste računalo i elektroničku poštu za potrebe djelatnosti vijeća i predstavnika;
- koji sebe procjenjuju višim vrijednostima na sva tri indeksa upoznatosti/informiranosti.

Sudjelujete li u radu neke koordinacije vijeća nacionalnih manjina?

Slika 159.

Sudjelovanje VPNM-a u radu koordinacija VPNM-a

Sudjelujete li u radu neke koordinacije vijeća nacionalnih manjina?

Slika 160.

Sudjelovanje u radu koordinacija VPNM-a – razlika PNM-a i VNM-a

3.4.3. Sudjelovanje u lokalnom razvoju zajednice

3.4.3.1. Umreženost VPNM-a i OCD-ova

Od 17 ispitanih udruga nacionalnih manjina, 16 ih je predlagalo kandidate za izbor predstavnika i/ili članova vijeća nacionalnih manjina na posljednjim izborima 2015. godine. Među ispitanima, osim udruga nacionalnih manjina, na posljednjim je izborima za izbor predstavnika i članova vijeća nacionalnih manjina kandidate također predlagalo Zajedničko vijeće općina.

Ispitane udruge nacionalnih manjina i Zajedničko vijeće općina predložili su 455 kandidata vijeća i predstavnika. U najmanjoj su mjeri kandidirani vijeća i predstavnici općinske razine, a u najvećoj mjeri županijske razine te manje predstavnika, a više članova vijeća nacionalnih manjina (Tablica 14).

Od ukupno ispitanih organizacija civilnog društva, u njih 43 % (N = 21) postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandat predstavnika ili člana vijeća nacionalne manjine, pri čemu 319 članova ispitanih OCD-ova trenutno obnaša mandat predstavnika i/ili člana vijeća nacionalne manjine (Slika 161).

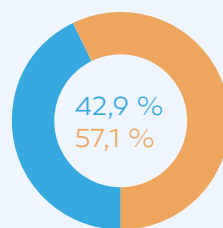
Tablica 14.
Broj kandidiranih predstavnika i vijeća nacionalnih manjina prema razini samouprave

Broj kandidiranih:	Predstavnik NM-a	Članova VNM-a	Bez odgovora	Ukupno
VPNM općinske razine	8	4	-	12
VPNM gradske razine	28	144	-	172
VPNM županijske razine	6	263	-	269
Bez odgovora	-	-	2	2
Ukupno	42	411	2	455

Slika 161.
Članstvo u OCD-u i obnašanje mandata VPNM-a

Da ■
Ne ■

Postoje li među članovima Vaše organizacije pojedinci koji trenutno obnašaju mandat predstavnika i/ili člana vijeća nacionalne manjine?

Pri tome je među članovima manjinskih udruga veći udio pojedinaca koji trenutno obnašaju mandat vijeća i predstavnika, dok je među članovima lokalnih akcijskih grupa te ostalih tipova OCD-ova udio pojedinaca koji trenutno obnašaju mandat vijeća i predstavnika manji.

Od ukupno ispitanih organizacija civilnog društva, u njih 80 % (N = 39) pojedini članovi ujedno su pripadnici pojedinih nacionalnih manjina, pri čemu je među članovima ispitanih organizacija civilnog društva 4863 pripadnika nacionalnih manjina.

3.4.3.2. Percepcija prihvaćenosti VPNM-a od civilnog sektora

Pretpostavka za uključivanje vijeća i predstavnika u projekte usmjerene na lokalni razvoj zajednice njihovo je prihvaćanje kao relevantnih partnera u civilnom sektoru. Gotovo 3/4 ispitanih vijeća i predstavnika izjavljuje kako ih manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju kao relevantnog partnera na lokalnim projektima usmjerenima na razvoj zajednice (Slika 162).

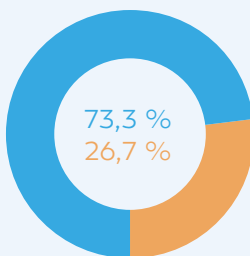
Između predstavnika i vijeća nije utvrđena statistički značajna razlika u percepciji prihvaćenosti od civilnog sektora. Prihvaćenost od manjinskih udruga i ostalih organizacija civilnog društva u najmanjoj mjeri potvrđuju pripadnici romske nacionalne manjine te vijeća i predstavnici općinske razine, a u najvećoj mjeri pripadnici „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina te vijeća i predstavnici županijske razine.

S druge strane 83 % ispitanih čelnika jedinica samouprave te članova organizacija civilnog društva potvrđuje prihvaćenost vijeća i predstavnika od civilnog sektora (Slika 163).

Percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od civilnog sektora iz perspektive članova organizacija civilnog društva u odnosu na predstavnike jedinica samouprave statistički se značajno razlikuje. Prihvaćenost vijeća i predstavnika od manjinskih udruga i ostalih organizacija civilnog društva čelnici jedinica samouprave potvrđuju u potpunosti, a članovi organizacija civilnog društva u manjoj mjeri (Slika 164).

U poduzorku ispitanih članova organizacija civilnog društva prihvaćenost vijeća i predstavnika od strane manjinskih udruga i ostalih organizacija civilnog društva najviše potvrđuju članovi lokalnih akcijskih grupa, a u manjoj mjeri članovi ostalih organizacija civilnog društva (Slika 165).

Manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju VPNM kao relevantne partnere na lokalnim projektima usmjerenim na razvoj zajednice

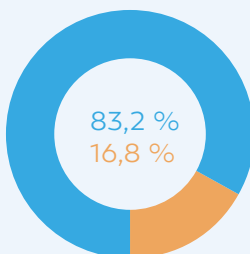
Slika 162.

Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera na lokalnim projektima

*iz perspektive VPNM

Manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju VPNM kao relevantne partnere na lokalnim projektima usmjerenim na razvoj zajednice

Slika 163.

Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera – poduzorak OCD-ova/JLP(R)S-a

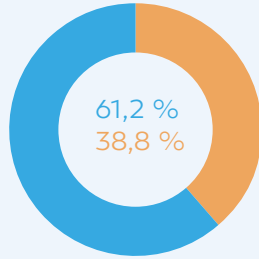

Slika 164.

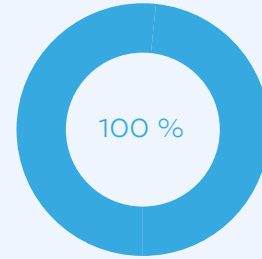
Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera – razlika poduzoraka OCD-ova i JLP(R)S-a

Manjinske udruge i ostale OCD prihvaćaju VPNM kao relevantne partnere na lokalnim projektima usmjerenim na razvoj zajednice

Da ■
Ne ■

Iz perspektive članova OCD

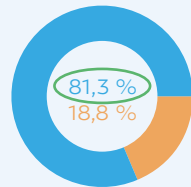
Iz perspektive čelnika/
predstavnik JLP(R)S

Slika 165.

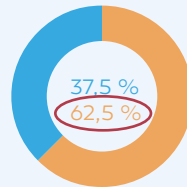
Prihvaćenost VPNM-a kao relevantnih partnera iz perspektive tri tipa OCD-ova

Percepcija prihvaćenosti VPNM od strane OCD iz perspektive triju tipova OCD

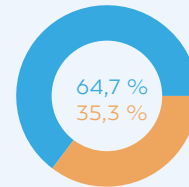
Da ■
Ne ■

LAG-ovi

Ostale OCD

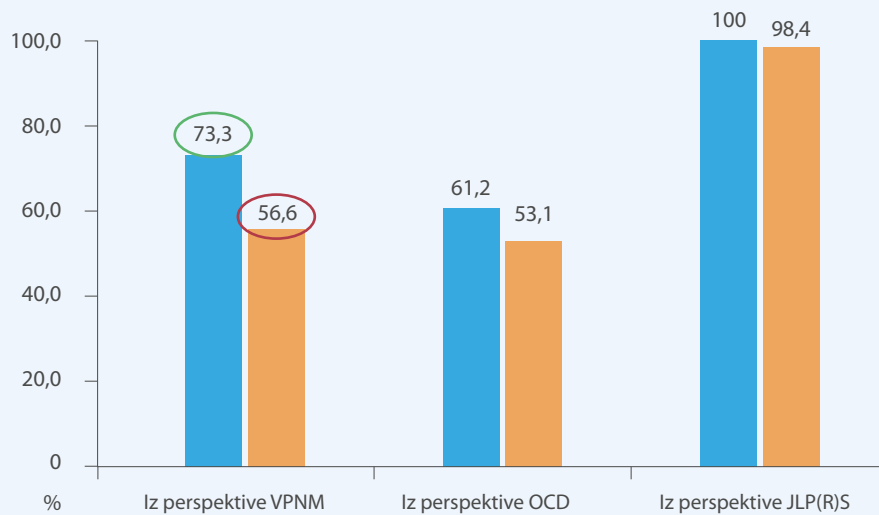
Udruge NM

Slika 166.

Prihvaćenost VPNM-a iz perspektive VPNM-a, OCD-ova i JLP(R)S-a

Percepcija prihvaćenosti VPNM

Prihvaćenost VPNM od strane OCD ■
Prihvaćenost VPNM od strane JLP(R)S ■

Prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a i civilnog sektora iz perspektive članova OCD-ova te čelnika jedinica samouprave ne razlikuje se statistički značajno. Za razliku od toga, prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a i civilnog sektora iz perspektive samih vijeća i predstavnika statistički se značajno razlikuje. Vijeća i predstavnici veći stupanj prihvaćanja pripisuju manjinskim udrugama i ostalim organizacijama civilnog društva, a manji stupanj prihvaćanja jedinicama samouprave (Slika 166).

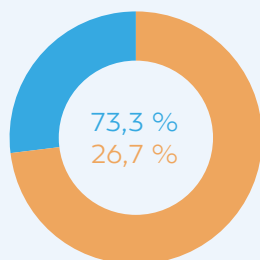
Percepcije prihvaćenosti vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a te OCD-ova međusobno su povezane. Drugim riječima, što je veća percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od jedinice samouprave, to je veća percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od strane civilnog sektora, i to iz perspektive poduzoraka vijeća i predstavnika i OCD-ova.

3.4.3.3. Sudjelovanje u projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice

Iako 73 % ispitanih vijeća i predstavnika smatra kako ih manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju kao relevantne partnere na lokalnim projektima usmjerenima na razvoj zajednice, tek je 27 % ispitanih vijeća i predstavnika tijekom aktualnog mandata surađivalo s organizacijama civilnog društva na projektima lokalnog karaktera (Slika 167).

Pri tome je tek 11 % ispitanih vijeća i predstavnika surađivalo sa OCD-ima kada se ukazala prilika za takvom suradnjom (Slika 168).

Jeste li za vrijeme trajanja ovoga mandata surađivali s organizacijama civilnog društva na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice?

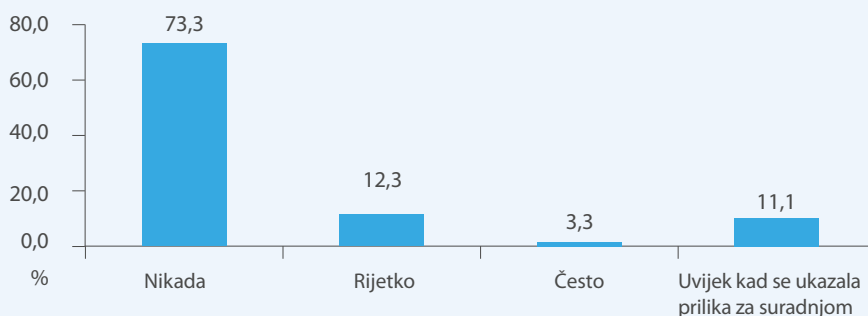

Slika 167.

Suradnja VPNM-a sa OCD-ima na lokalnim projektima

Koliko ste često surađivali s organizacijama civilnog društva na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice?

Slika 168.

Učestalost suradnje VPNM-a sa OCD-ima na lokalnim projektima

S organizacijama civilnog društva na projektima usmjerenima na lokalni razvoj zajednice u većoj su mjeri surađivali:

- vijeća i predstavnici koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina;
- oni koji obnašaju i neke druge savjetodavne/predstavničke/izvršne funkcije;
- koji posjeduju više sredstava za rad;
- koji sudjeluju u radu pojedine koordinacije VNM-a;
- vijeća i predstavnici koji ujedno aktivnije sudjeluju u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine.

S druge strane tek 28 % ispitanih OCD-ova (N = 9) nudilo je u posljednjih godinu dana udrugama nacionalnih manjina suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice (Slika 169).³⁴

Od ispitanih organizacija civilnog društva njih 41 % (N = 20) aktualnim je vijećima i predstavnicima nudilo suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice (Slika 170).

Aktualnim predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina, suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice nudili su:

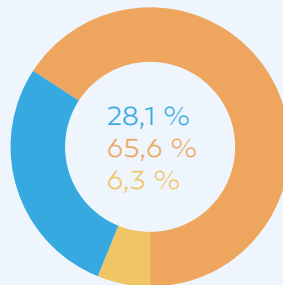
- u najmanjoj mjeri LAG-ovi, a u najvećoj mjeri udruge nacionalnih manjina;
- u većoj mjeri OCD-ovi među čijim članovima postoje pojedinci koji trenutno obnašaju mandat vijeća i predstavnika;
- u većoj mjeri OCD-ovi koji su manje zadovoljni komunikacijom sa JLP(R)S-om;
- u većoj mjeri OCD-ovi kojima su se vijeća i predstavnici obraćali radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta.

Slika 169.

Ponuda suradnje OCD-ova
prema udrugama
nacionalnih manjina

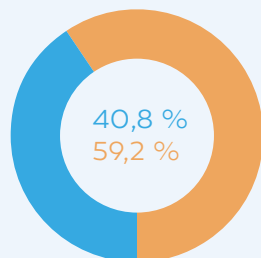
Jeste li u posljednjih godinu dana nekoj udruzi nacionalne manjine ponudili suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice?

Da ■
Ne ■
Bez odgovora ■

³⁴ Pitanje se nije postavljalo udrugama nacionalnih manjina.

Tijekom aktualnog mandata predstavnika i vijeća nacionalnih manjina, jeste li nekome od njih ponudili suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice?

Slika 170.

Ponuda suradnje
OCD-ova prema
VPNM-u

■ Da
■ Ne

- 50 % ispitanih vijeća i predstavnika izjavilo je da sudjeluje, a 50 % da ne sudjeluje u radu neke koordinacije VNM-a. U rad koordinacija uključeno je 47 % ispitanih PNM-a te 52% ispitanih VNM-a.
- Gotovo 3/4 ispitanih vijeća i predstavnika izjavljuje kako ih manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju kao relevantnog partnera na lokalnim projektima usmjerenima na razvoj zajednice.
- S druge strane 83 % ispitanih čelnika jedinica samouprave te članova organizacija civilnog društva potvrđuje prihvaćenost vijeća i predstavnika od civilnog sektora.
- Percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od civilnog sektora iz perspektive članova organizacija civilnog društva u odnosu na predstavnike jedinica samouprave statistički se značajno razlikuje. Prihvaćenost vijeća i predstavnika od manjinskih udruga i ostalih OCD-ova čelnici jedinica samouprave potvrđuju u potpunosti, a članovi organizacija civilnog društva u manjoj mjeri.
- Iako 73 % ispitanih vijeća i predstavnika smatra kako ih manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju kao relevantne partnere na lokalnim projektima usmjerenima na razvoj zajednice, tek je 27 % ispitanih vijeća i predstavnika tijekom aktualnog mandata surađivalo s organizacijama civilnog društva na projektima lokalnog karaktera.
- S druge strane tek 28 % ispitanih OCD-ova (N = 9) nudilo je u posljednjih godinu dana udrugama nacionalnih manjina te 41 % (N = 20) aktualnim vijećima i predstavnicima suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice.

ISTAKNUTO

SAŽETAK POGLAVLJA

Sociološki poticajno je analizirati i opisati sociodemografsku strukturu populacije koju se promatralo budući da su upravo socijalni, demografski i ekonomski aspekti determinante ili odrednice određenih razlika u stavovima, motivaciji, vrijednostima i ponašanju pojedinih društvenih skupina. Na taj način gledano, istraživanje pokazuje kako među ispitanim vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina prevladavaju osobe muškog spola (74 %), starije od 50 godina (gotovo 60 %), višeg i visokog (48 %) te srednjeg stupnja obrazovanja (46 %). K tomu zamjetna je izrazito slaba zastupljenost mlađe populacije do 30 godina (6 %), kao i žena (26 %). Posve je razvidno da za postizanje određenog cilja, primjerice visokog stupnja informatičke podrške u radu, ovakva sociodemografska struktura vijeća i predstavnika nije posve zadovoljavajuća za njegov doseg, i ne samo to, imajući u vidu vrijednosne sustave mlađih i starijih dobnih skupina, kao i reprezentaciju roda i socijalizacijskih modela za dodjelu društvenih uloga, evidentno se pojavljuje potreba izvjesnog zaokreta prema dodatnom aktiviranju ženske i mlađe populacije među predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina poradi socijalne i institucionalne dobrobiti i dugoročne održivosti institucije vijeća i predstavnika na lokalnoj razini.

Glavninu istraživačkog problema projekta „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“ sačinjava praćenje i ocjena ostvarivanja manjinskih prava i sloboda u Republici Hrvatskoj. To je ujedno osnovni cilj i svrha projekta: izradom i primjenom GAP analize želi se postići širi uvid u aktualnu pripremljenost i mogućnosti vijeća i predstavnika nacionalnih manjina da se koriste zajamčenim posebnim pravima i slobodama koje im Republika Hrvatska osigurava Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te ostalim posebnim zakonima, relevantnim strateškim dokumentima i programima usmjerenima na zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Radi toga se pri konceptualizaciji istraživanja i izradi mjernih instrumenata promišljanje istraživačkog problema i prikupljanje informacija razdijelilo u tri ciljana područja: praćenje provedbe UZPNM-a, kreiranje politika vezanih uz nacionalne manjine i suradnja s drugim dionicima lokalnog razvoja.

Praćenje provedbe UZPNM-a uključilo je skupinu pitanja kojom se prikupilo informacije o poštivanju prava nacionalnih manjina, ključnim problemima pripadnika nacionalnih manjina, poznavanju i ostvarivanju prava i obveza utemeljenih na UZPNM-u te o ograničavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.

Kreiranje politika vezanih uz nacionalne manjine uključilo je skupinu pitanja kojom se prikupilo pokazatelje o razini sudjelovanja vijeća i predstavnika u kreiranju manjinskih razvojnih i lokalnih politika, percepciji relevantnosti savjetodavne uloge vijeća i predstavnika, materijalnoj i stručnoj pripremljenosti vijeća i predstavnika za savjetodavnu ulogu te o oblicima njihove međusobne suradnje.

Suradnja s drugim dionicima lokalnog razvoja uključila je skupinu pitanja kojom se prikupilo pokazatelje o učestalosti i kvaliteti suradnje vijeća i predstavnika s ostalim dionicima lokalnog razvoja, njihovoj umreženosti te o sudjelovanju u projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice.

Imajući u vidu složen nacrt obavljenog istraživanja, može se najopćenitije zaključiti kako je u ovome trenutku, i petnaestak godina nakon primjene UZPNM-a, zamjetno više ograničavajućih faktora od onih u suprotnosti njima, koji bi pomagali vijeća i predstavnike da budu razvijena, funkcionalna i visoko cijenjena

institucija, a UZPNM sveobuhvatan i dosljedan zakon čije se odredbe u potpunosti poštuju. To, dakako, ne znači da ne postoji izvjestan napredak u vremenu od kada su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina predstavljani i birani, a zakon se našao u primjeni.

Djelovanje i ustroj vijeća i predstavnika ne počiva samo na njihovim obilježjima i postupcima, već se u značajnoj mjeri temelji na poštivanju odredbi koje proizlaze iz Ustavnog zakona, a potom i na razumijevanju i potrebi lokalnih vlasti za prihvaćanjem vijeća i predstavnika i civilnih organizacija općenito. Pored toga ocjena rada vijeća i predstavnika sa sobom donosi potrebu razgraničenja njihove svrhe i postojanja od uloge ostalih udruga nacionalnih manjina, kao što može biti odrazom povoljnih ili nepovoljnih međuetničkih odnosa na lokalnoj i/ili nacionalnoj razini. K tomu u nekim jedinicama samouprave, doduše u manjem broju, vijeća i predstavnici već sada funkcioniraju razmjerno dobro, dok se u nekima ne mogu pohvaliti nikakvim rezultatima. Postoje razlike u funkcioniranju vijeća i predstavnika tzv. „starih“ ili tradicionalnih spram „novih“ nacionalnih manjina. Imajući sve to u vidu, jasno je da svaki oblik generalizacije o ustroju i nužnim promjenama institucije vijeća i predstavnika nosi rizik od mogućih pojednostavljenja te previđanja različitih i specifičnih utjecaja koji djeluju na rad manjinskih institucija.

No i pored složenosti ustroja ove institucije može se, makar ukratko, pobrojati neke aspekte koji su istraživanjem prepoznati kao „univerzalistički“, odnosno kao oni koji unatoč lokalnim specifičnostima imaju općenitiji karakter primjeren svima. Na primjer pokazuje se da bi se iskazivanjem većeg razumijevanja lokalnih vlasti za prihvaćanjem civilnog sektora i vijeća i predstavnika te ispunjavanjem svih svojih obveza propisanih UZPNM-om prema vijećima i predstavnicima znatno popravila njihova učinkovitost i aktivnost. Dakako, ovdje valja imati na umu da je neispunjavanje nekih od obveza jedinica samouprave prema vijećima i predstavnicima u značajnoj mjeri rezultat njihove vlastite potkapacitiranosti kako finacijske i materijalne tako i kadrovske, ljudske.

K tomu iako se sredstva za rad vijeća i predstavnika osiguravaju iz sredstava jedinica samouprave, Ustavni zakon propustio je normirati eventualne sankcije i odgovornost za one jedinice koje to propuste učiniti. Na taj je način nositeljima izvršnih ovlasti jedinica samouprave zapravo ponuđen instrument, odnosno mehanizam dobre volje da reguliraju rad vijeća i predstavnika što svakako nije poželjan oblik postupanja i u konačnici, kako pokazuju rezultati istraživanja, proizvodi veliku neravnotežu između jedinica samouprave i načina ispunjavanja ciljeva vezanih uz prava i slobode nacionalnih manjina putem njihovih izabраниh tijela - vijeća i predstavnika.

Istraživanje također pokazuje da se u postizanju boljih ili poželjnih rezultata sama vijeća i predstavnici nacionalnih manjina moraju više okrenuti potpunijem poznavanju i primjeni relevantnih odredbi UZPNM-a u praksi, redovitom dostavljanju statuta, finacijskih planova i završnih računa nadležnim tijelima jedinica samouprave, kao i sustavnom građenju potrebe za većim razumijevanjem institucije vijeća i predstavnika među pripadnicima nacionalnih manjina i manje aktivnim članovima vijeća i predstavnika. Uz to valja pojačati međusobnu suradnju između vijeća i predstavnika i poticati rad kroz kordinacije nacionalnih manjina te usklađeno i trajno raditi na povećanju aktivnosti i zainteresiranosti pripadnika nacionalnih manjina za realizacijom svojih prava. To su uglavnom instrumenti i načini ispunjavanja ciljeva ima li se u vidu postizanje dugoročne održivosti i svrhe institucije vijeća i predstavnika.

Istraživanje nadalje ukazuje na još nekoliko karakterističnih nalaza vezanih uz funkcioniranje, rad i učinkovitost vijeća i predstavnika u sukreiranju lokalnih politika. Primjerice na razinu uključivanja vijeća i predstavnika u kreiranje lokalnih politika vezanih za nacionalne manjine u manjoj mjeri utječe njihova

formalna opremljenost i učinkovitost, a u većoj mjeri otvorenost i spremnost jedinica samouprave na suradnju s vijećima i predstavnicima te civilnim sektorom općenito. Odras ovakvog nalaza prisutan je u zaključku kako je u lokalnim zajednicama koje su manje otvorene i spremne za suradnju manja i učinkovitost vijeća i predstavnika. Kao i obratno, u lokalnim zajednicama s većom otvorenošću i inicijativom za suradnjom s vijećima i predstavnicima i civilnim društvom, učinkovitost vijeća i predstavnika je veća. Nadalje vijeća i predstavnici su aktivniji i učinkovitiji tamo gdje je veća interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina. Uz to u jedinicama samouprave otvorenijima za suradnju s vijećima i predstavnicima, pripadnici nacionalnih manjina u većoj se mjeri obraćaju vijećima i predstavnicima poradi informiranja (traženja informacija ili savjeta te davanja prijedloga ili savjeta), a u manjoj mjeri zbog pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava i sloboda.

Ukupno gledano, istraživanje nedvojbeno pokazuje da je za učinkovitu primjenu i provedbu Ustavnog zakona nužna aktivnost pripadnika nacionalnih manjina te njihova povezanost s vijećima i predstavnicima, kao i povezanost vijeća i predstavnika s organizacijama civilnog društva. Osim toga prihvaćanje institucije vijeća i predstavnika od jedinica samouprave bitan je preduvjet prihvaćanja pripadnika nacionalnih manjina među članovima šire lokalne zajednice. Dakle samo povećana aktivnost i suradnja svih kategorija sudionika na lokalnoj razini čini mehanizam izravnog utjecaja na stavove i ponašanje te na osjetljivost prema pitanjima prava i sloboda nacionalnih manjina.

Međutim istraživanjem se utvrdilo kako je suradnja među dionicima lokalnog razvoja razmjerno slaba, ponegdje i zanemariva. Tek 28 % ispitanih OCD-ova nudilo je u posljednjih godinu dana udrugama nacionalnih manjina suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice. Od ispitanih organizacija civilnog društva njih 41 % aktualnim su vijećima i predstavnicima nudili suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice.

U takvom okruženju, dakako, organizacije civilnog društva, vijeća i predstavnici i jedinice samouprave mogu se značajnije angažirati, no ukupni napredak neće biti zabilježen prisutnim utjecajem tek jedne referentne grupe, ma kako ona ustrajna bila u tom području. Stvaranje više prilika za poticanje suradnje i građenje uzajamnog povjerenja među dionicima lokalnog razvoja stoga može biti jedna od zadaća kako civilnog društva tako i svih ostalih sudionika zainteresiranih za oplemenjivanje i razvoj lokalne zajednice, kao i šire od toga, ukupnog društva.

4

**SINTEZA REZULTATA ANALIZE
PODUZORAKA VIJEĆA I
PREDSTAVNIKA, ORGANIZACIJA
CIVILNOG DRUŠTVA I JEDINICA
LOKALNE I PODRUČNE
(REGIONALNE) SAMOUPRAVE**

4 SINTEZA REZULTATA ANALIZE PODUZORAKA VIJEĆA I PREDSTAVNIKA, ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA I JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

4.1. Sinteza rezultata analize poduzorka VPNM-a

Na temelju relevantnih manifestnih (izravno vidljivih i mjerenih) varijabli poduzorka vijeća i predstavnika konstruiralo se sedam latentnih (prikrivenih, pozadinskih) varijabli:

- Latentnu varijablu „**Osposobljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije, odnosno savjetodavni kapacitet vijeća i predstavnika**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: broj dosadašnjih mandata vijeća i predstavnika; iskustvo u obnašanju ostalih savjetodavnih, predstavničkih, izvršnih funkcija; broj osiguranih sredstava za rad; korištenje računala i elektroničke pošte u okviru obavljanja djelatnosti za potrebe vijeća i predstavnika; vještina korištenja računala i elektroničke pošte; razina upoznatosti sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika; razina informiranosti o društvenoj, političkoj i manjinskoj situaciji; postignuti stupanj obrazovanja; sudjelovanje vijeća i predstavnika u radu neke/nekih koordinacija vijeća nacionalnih manjina.
- Latentnu varijablu „**Interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina vijećima i predstavnicima tijekom aktualnog mandata poradi traženja informacija ili savjeta, davanja prijedloga ili savjeta te zbog pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava.
- Latentnu varijablu „**Interakcija s civilnim sektorom**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: razina zadovoljstva dosadašnjom suradnjom s udrugama i ustanovama nacionalnih manjina, razina zadovoljstva ostalim organizacijama civilnog društva te na temelju varijable manjinske udruge kao predlagači kandidature vijeća i predstavnika.
- Latentnu varijablu „**Interakcija s jedinicom samouprave**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: razina zadovoljstva dosadašnjom suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave te učestalost obraćanja vijeća i predstavnika jedinici samouprave radi traženja informacija ili savjeta.
- Latentnu varijablu „**Otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima (iz perspektive vijeća i predstavnika)**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: doprinos udruga nacionalnih manjina te ostalih neprofitnih organizacija i organizacija civilnog društva unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina; prihvaćenost vijeća i predstavnika

od manjinskih udruga i ostalih organizacija civilnog društva kao relevantnih partnera na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice.

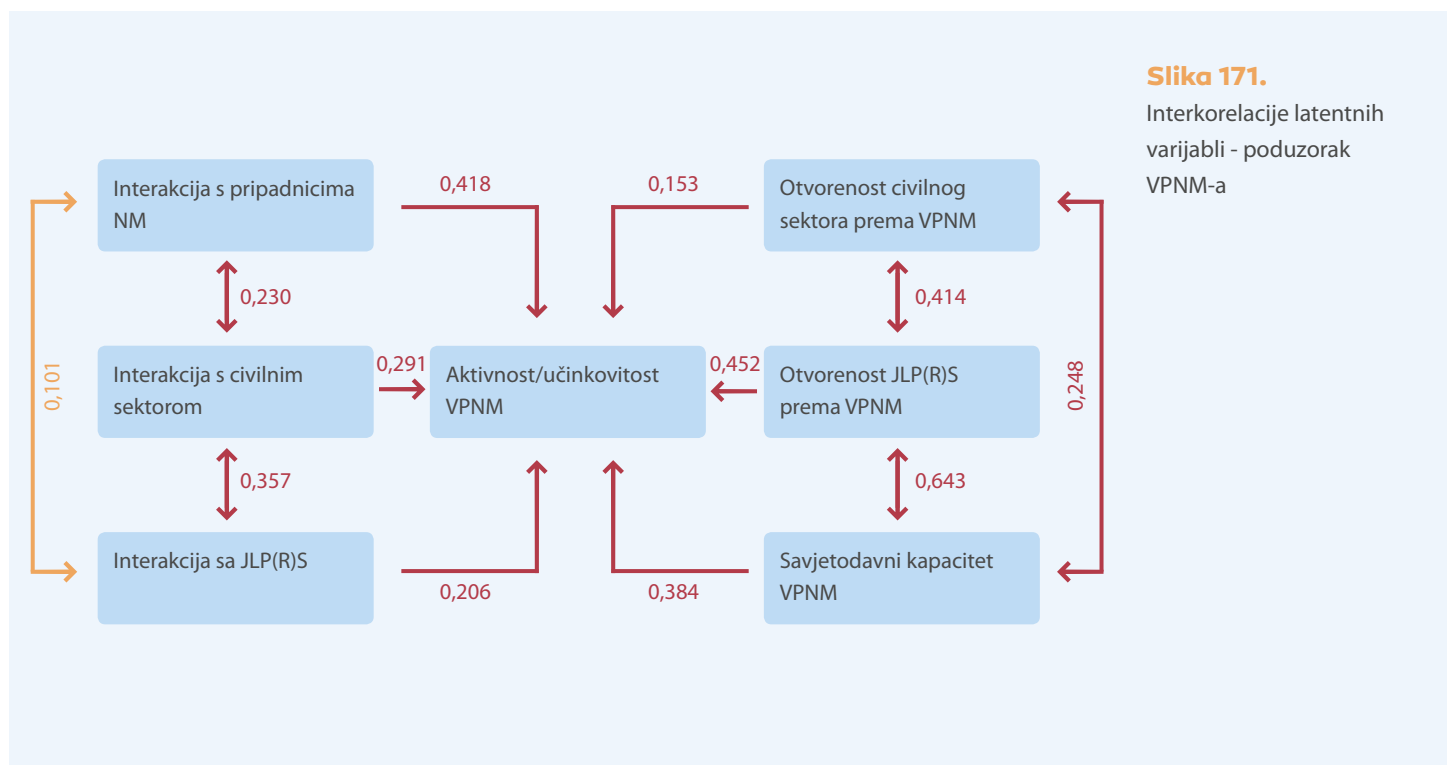
- Latentnu varijablu „**Otvorenost jedinice samouprave prema vijećima i predstavnicima i ispunjavanje obveza od strane JLP(R)S-a**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: broj osiguranih sredstava za rad aktualnim vijećima i predstavnicima od JLP(R)S-a; učestalost provedenih nadzora koje su zatražili vijeća i predstavnici i/ili poduzetih mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela JLP(R)S-a; učestalost prihvaćanja prijedloga vijeća i predstavnika (mjera za unaprjeđivanje položaja nacionalnih manjina, prijedloga kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima JLP(R)S-a, prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine); prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a kao relevantnih partnera u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine; imenovanje osobe ili formiranje službe nadležne za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama; usuglašenost svih relevantnih općih akata JLP(R)S-a s odredbama UZPNM-a; učestalost traženja mišljenja od vijeća i predstavnika kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina; učestalost obavještanja vijeća i predstavnika o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina; učestalost dostavljanja materijala vijećima i predstavnicima s takvih sjednica te pripisani doprinosi JLP(R)S-a u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive vijeća i predstavnika.
- Latentnu varijablu „**Aktivnost/učinkovitost vijeća i predstavnika**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: izvršavanje obveza vijeća i predstavnika (redovito dostavljanje plana i programa rada, financijskog plana te završnog računa nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave); vođenje formalne evidencije o pritužbama pripadnika nacionalnih manjina s kojima se obraćaju vijećima i predstavnicima; učestalost traženja provedbe nadzora i/ili poduzimanje mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela JLP(R)S-a; predlaganje mjera za unaprjeđivanje položaja nacionalnih manjina; predlaganje kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave; davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine; davanje mišljenja i prijedloga za programe radijskih i televizijskih postaja namijenjene nacionalnim manjinama ili za programe koji se odnose na manjinska pitanja; prisustvovanje i aktivno sudjelovanje na sjednicama jedinice samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju te učestalost obraćanja jedinici samouprave radi davanja prijedloga ili savjeta te radi upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika.

Slika 171. prikazuje međusobnu povezanost (interkorelacije) prediktorskih varijabli s kriterijem, pri čemu su statistički značajne povezanosti označene crvenom bojom.

Na latentnim varijablama provedena je regresijska analiza³⁵, u kojoj je varijabla „Aktivnost/učinkovitost vijeća i predstavnika“ predstavljala kriterij, a sve ostale latentne varijable prediktore. Prediktorski sklop pokazao se statistički značajnim u predikciji aktivnosti/učinkovitosti vijeća i predstavnika, pri čemu korelacija prediktorskog sklopa i kriterija iznosi 0,597.

Razinu interakcije vijeća i predstavnika s pripadnicima nacionalnih manjina, razinu interakcije i zadovoljstva s jedinicom samouprave te otvorenost jedinice samouprave prema vijećima i predstavnicima utvrdilo se kao statistički značajne prediktore aktivnosti/učinkovitosti vijeća i predstavnika (Tablica 15).

³⁵ Multipla linearna regresijska analiza provedena je enter metodom.

Slika 171.
 Interkorelacije latentnih
 varijabli - poduzorak
 VPNM-a

PREDIKTORSKE VARIJABLE:	KRITERIJSKA VARIJABLA: Aktivnost/učinkovitost VPNM-a			
	Iznos beta pondera	Signifikantnost beta pondera	Uključujući utjecaj ostalih varijabli	Isključujući utjecaj ostalih varijabli
Savjetodavni kapacitet VPNM-a	0,032	0,660	0,384	0,029
Interakcija s pripadnicima NM-a	0,352	0,000	0,418	0,385
Interakcija s civilnim sektorom	0,097	0,136	0,291	0,097
Interakcija sa JLP(R)S-om	-0,148	0,029	0,206	-0,142
Otvorenost civilnog sektora prema VPNM-u	-0,111	0,075	0,153	-0,116
Otvorenost JLP(R)S-a prema VPNM-u	0,479	0,000	0,452	0,352

Tablica 15.
 Prediktori i kriterij u
 regresijskoj analizi –
 perspektiva VPNM-a

Uzimajući u obzir sadržaj latentnih varijabli, odnosno statističku značajnost prediktora, pokazalo se kako su vijeća i predstavnici aktivniji i učinkovitiji:

- što je veća interakcija vijeća i predstavnika s pripadnicima nacionalnih manjina;
- što je manje zadovoljstvo suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave;
- što je jedinica samouprave otvorenija prema nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima, odnosno spremnija na suradnju s vijećima i predstavnicima.

Na ovaj način konstruiranom indikatoru aktivnosti/učinkovitosti vijeća i predstavnika nije se utvrdilo statistički značajnu razliku između PNM-a i VNM-a, između vijeća i predstavnika različite regionalne pripadnosti te između različitih „tipova“ nacionalnih manjina, dok se razliku utvrdilo s obzirom na razinu samouprave vijeća i predstavnika. Prema njoj najmanju aktivnost i učinkovitost iskazuju vijeća i predstavnici općinske razine, a najveću vijeća i predstavnici županijske razine.

S obzirom na to da se razina formalne osposobljenosti vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije nije pokazala statistički značajnim prediktorom aktivnosti i učinkovitosti vijeća i predstavnika te da se uvidom u beta pondere pokazalo kako je latentna varijabla „Otvorenost JLP(R)S-a prema vijećima i predstavnicima“ najprediktivnija za aktivnost, odnosno učinkovitost vijeća i predstavnika,³⁶ zaključuje se kako je pasivnost vijeća i predstavnika manje posljedica njihove neučinkovitosti i/ili neosposobljenosti, a više je pod utjecajem otvorenosti i spremnosti jedinica samouprave na suradnju s nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima.

Veličina utjecaja ostalih varijabli prediktorskog sklopa pokazala je kako postoje još neke odrednice u ovom području:

- Vijeća i predstavnici osposobljeniji su i aktivniji u obavljanju savjetodavne funkcije u jedinicama samouprave koje su otvorenije za suradnju s njima.
- Vijeća i predstavnici osposobljeniji za obavljanje savjetodavne funkcije u većoj su mjeri kandidirani od udruga nacionalnih manjina, zadovoljniji su suradnjom s civilnim sektorom te je njihova interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina veća.
- Vijeća i predstavnici zadovoljni suradnjom s jedinicom samouprave u manjoj mjeri socijalnu okolinu, JLP(R)S te vijeća i predstavnike drže otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.
- Najveće zadovoljstvo suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave iskazuju vijeća i predstavnici županijske razine, a najmanje vijeća i predstavnici općinske razine.
- Veću otvorenost jedinica samouprave prema vijećima i predstavnicima potvrđuju članovi vijeća nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici zagrebačke regije i vijeća i predstavnici županijske razine, a manju predstavnici nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici sjeverne Hrvatske te središnje Hrvatske, kao i vijeća i predstavnici općinske razine.
- U jedinicama samouprave otvorenijima za suradnju vijeća i predstavnici su zadovoljniji interakcijom sa JLP(R)S-om (zadovoljniji komunikacijom i suradnjom sa JLP(R)S-om), veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju vijećima i predstavnicima, koordinacijama, Savjetu za nacionalne manjine, ULJPPNM-u, Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, pučkom pravobranitelju i međunarodnim organizacijama.
- U jedinicama samouprave otvorenijima za suradnju s vijećima i predstavnicima, pripadnici nacionalnih manjina im se u većoj mjeri obraćaju radi informacijskih sadržaja (traženja informacija ili savjeta te davanja prijedloga ili savjeta), a u manjoj mjeri zbog pritužbi u vezi kršenja zakonom zajamčenih prava.
- Što je veće zadovoljstvo i interakcija vijeća i predstavnika s jedinicom samouprave, razmjerno je veće zadovoljstvo i interakcija s civilnim sektorom.

³⁶ Pokazuje se kako je otvorenost jedinica samouprave i spremnost na suradnju s vijećima i predstavnicima ključni čimbenik učinkovitosti institucije vijeća i predstavnika.

- Što je veća otvorenost jedinice samouprave prema vijećima i predstavnicima, razmjerno je veća otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima.
- Što je veća otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima, razmjerno je veća interakcija i zadovoljstvo s civilnim sektorom.
- Višu razinu interakcije i zadovoljstva suradnjom s civilnim sektorom iskazuju formalno osposobljeniji vijeća i predstavnici, u najvećoj mjeri pripadnici „tradicionalnih“, a u najmanjoj mjeri „novih“ nacionalnih manjina, u najvećoj mjeri vijeća i predstavnici županijske, a u najmanjoj vijeća i predstavnici općinske razine.
- Iako se iz perspektive vijeća i predstavnika interakcija i zadovoljstvo suradnjom s civilnim sektorom te razina otvorenosti civilnog sektora prema njima nisu pokazali prediktivnim za aktivnost i učinkovitost vijeća i predstavnika, zadovoljniji suradnjom s civilnim sektorom u manjoj mjeri vijeća i predstavnike procjenjuju otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a.

U nastavku su provedene zasebne regresijske analize s obzirom na ključne razlikovne parametre vijeća i predstavnika: vrstu, odnosno podjelu na predstavnike i vijeća, regionalnu pripadnost, razinu samouprave te tip nacionalne manjine. U konačnici pokazalo se kakav učinak mogu polučiti rezultati analizirani s osloncem na pobrojane podjele.

S obzirom na vrstu vijeća i predstavnika, odnosno podjelu na vijeća i predstavnike:

- Predstavnici nacionalnih manjina su aktivniji i učinkovitiji što je više prisutna njihova interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina te što je jedinica samouprave u kojoj djeluju otvorenija prema vijećima i predstavnicima.
- Vijeća nacionalnih manjina su aktivnija i učinkovitija što je više prisutna njihova interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina, što je jedinica samouprave u kojoj djeluju otvorenija prema vijećima i predstavnicima, što je manje zadovoljstvo suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave te što je veća interakcija i zadovoljstvo dosadašnjom suradnjom s civilnim sektorom.

S obzirom na regionalnu pripadnost vijeća i predstavnika:

- Pokazalo se kako su vijeća i predstavnici zagrebačke regije aktivnija i učinkovitija što je veće zadovoljstvo suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave te što je veća otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima.
- Vijeća i predstavnici sjeverne, kao i južne Hrvatske (Dalmacija) aktivnija su i učinkovitija što je jedinica samouprave otvorenija prema vijećima i predstavnicima.
- Vijeća i predstavnici istočne Hrvatske (Slavonija) aktivnija su i učinkovitija što je veća razina njihove interakcije s pripadnicima nacionalnih manjina te što je jedinica samouprave otvorenija prema vijećima i predstavnicima.
- Vijeća i predstavnici Istre i Primorja aktivnija su i učinkovitija što je veća razina njihove interakcije s pripadnicima nacionalnih manjina, što je jedinica samouprave otvorenija prema vijećima i predstavnicima te što je manje zadovoljstvo suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave.
- Za učinkovitost i aktivnost vijeća i predstavnika središnje Hrvatske niti jedna latentna varijabla nije se pokazala kao statistički značajan prediktor.

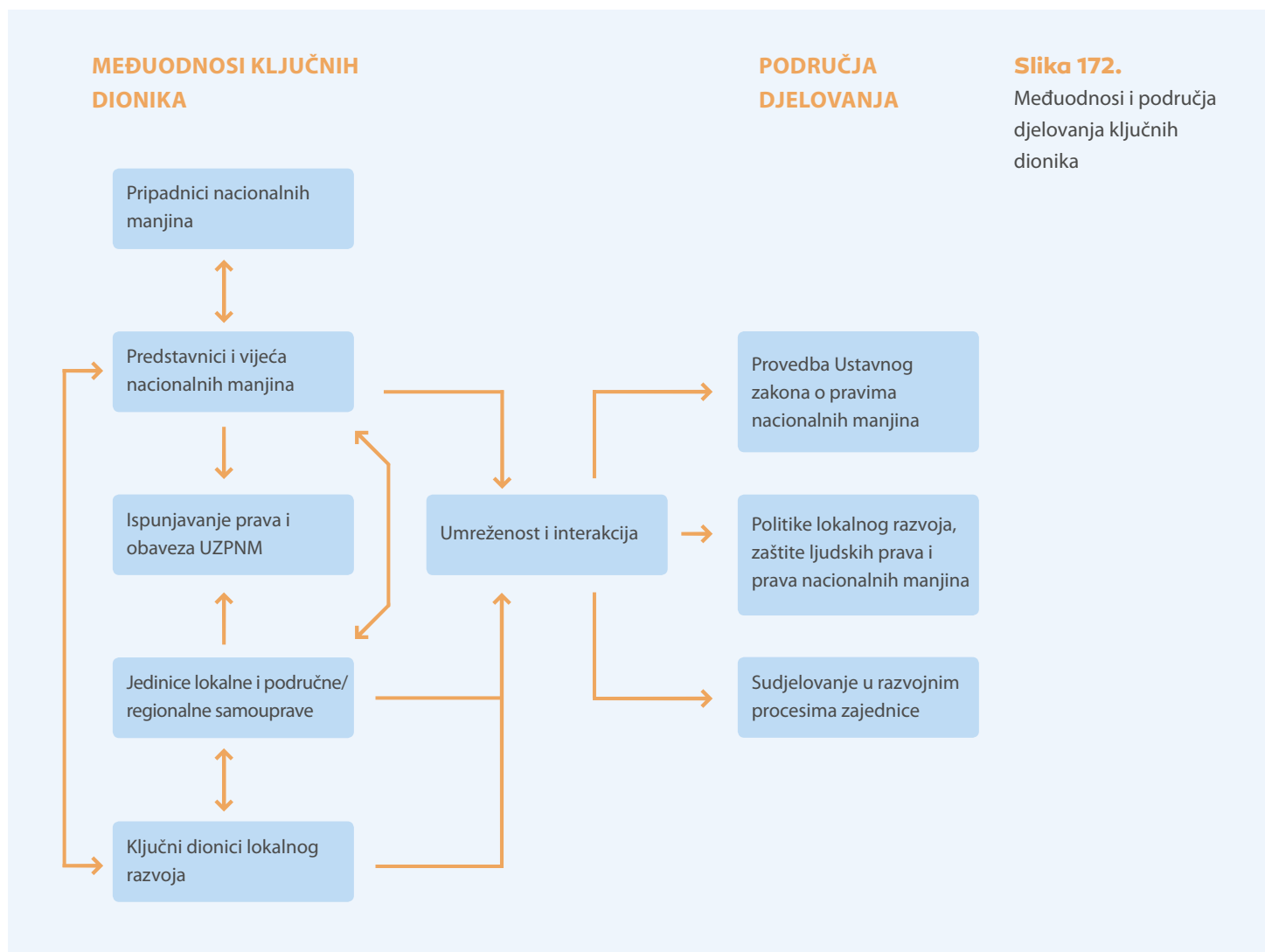
Statistički značajni prediktori aktivnosti i učinkovitosti vijeća i predstavnika svih triju razina samouprave (županijske, gradske i općinske) jesu: interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina te razina otvorenosti jedinice samouprave prema vijećima i predstavnicima. Utvrđeni prediktori triju razina samouprave otkrivaju problem i pitanje kako onda objasniti nisku razinu aktivnosti i učinkovitosti vijeća i predstavnika općinske razine na koju se više puta ukazivalo pri analizi rezultata prikupljenih ovim istraživanjem. Dobiveni rezultati daju za pravo pretpostaviti kako se najmanju aktivnost i učinkovitost vijeća i predstavnika općinske razine može objasniti nedovoljnim interakcijama vijeća i predstavnika općinske razine s pripadnicima nacionalnih manjina i/ili nedovoljnom otvorenošću općinskih jedinica samouprave prema suradnji s vijećima i predstavnicima. Opaženi rizik nedovoljne otvorenosti i aktivnosti vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a, poglavito na općinskoj razini, valja prevladati osvješćivanjem potrebe za aktualiziranjem kulture temeljene na uvažavanju ljudskih i manjinskih prava te podizanjem opće snošljivosti i prihvaćanja različitosti u vidu povećanja tolerancije prema nacionalnim manjinama i vijećima i predstavnicima.

S obzirom na tip nacionalne manjine:

- Vijeća i predstavnici „starih“ (tradicionalnih) nacionalnih manjina aktivnija su i učinkovitija što je jedinica samouprave otvorenija prema vijećima i predstavnicima.
- Vijeća i predstavnici „novih“ nacionalnih manjina aktivnija su i učinkovitija što je jedinica samouprave otvorenija prema vijećima i predstavnicima, što je veća interakcija vijeća i predstavnika s pripadnicima nacionalnih manjina, što je manje zadovoljstvo suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave te što je manja otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima.
- Pokazalo se da je za aktivnost i učinkovitost vijeća i predstavnika romske nacionalne manjine statistički značajan prediktor razina njihove osposobljenosti za obavljanje savjetodavne funkcije. Dakle što je viša razina formalne osposobljenosti vijeća i predstavnika romske nacionalne manjine, razmjerno su aktivnija i učinkovitija pri obavljanju savjetodavne funkcije. Opažena potkapacitiranost romskih vijeća i predstavnika predstavlja osnovu u artikuliranju manjinske agende koja treba povesti više brige u prevladavanju uočenih poteškoća te potaknuti izgradnju mehanizama povezanih s podizanjem savjetodavnih kapaciteta pojedinim vijećima i predstavnicima.

Prema svemu navedenom pokazalo se da vijeća i predstavnici ne predstavljaju jednoobraznu niti kvalitetom ujednačenu skupinu. Prije je riječ o različitim te situacijski i organizacijski uvjetovanim ponašanjima koja posjeduju stanovite pravilnosti koje se nastojalo dosljedno analizirati i opisati sukladno prikupljenim odgovorima i različitim perspektivama ispitanika. U pozadini takvog pristupa moguće je, dakako, očekivati da bi javne politike usmjerene na povećanje aktivnosti i učinkovitosti vijeća i predstavnika trebale voditi računa kako o onom što je univerzalno, odnosno zajedničko svima, tako i o njihovim specifičnostima, odnosno o onom što ih razlikuje. Za upoznavanje dijela ukupnog profila vijeća i predstavnika, ovdje se prikazalo nekoliko odrednica u kojima se razlikuju i to s obzirom na: razinu samouprave, regionalnu pripadnost, vrstu, odnosno podjelu na predstavnike i vijeća te tip nacionalne manjine koju vijeća i predstavnici predstavljaju.

Imajući u vidu polaznu hipotetsko analitičku shemu, pokazalo se da je za učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a osim savjetodavnih kapaciteta vijeća i predstavnika, odnosno njihove formalne osposobljenosti za obavljanje savjetodavne funkcije te spremnosti na suradnju jedinica samouprave s vijećima i predstavnicima, nužna i stvarna aktivnost vijeća i predstavnika, kao i aktivan angažman i suradnja pripadnika nacionalnih manjina.

S obzirom na razinu sudjelovanja vijeća i predstavnika u politikama lokalnog razvoja, zaštite ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, kao indikator je uzeta manifestna varijabla³⁷ koja mjeri učestalost aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika na sjednicama jedinice samouprave u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine. Također je provedena regresijska analiza s manifestnom varijablom kao kriterijem, dok su prediktorski sklop sačinjavale konstruirane latentne varijable.

Pokazalo se kako je statistički značajan prediktor aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika na sjednicama JLP(R)S-a u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine razina aktivnosti i učinkovitosti vijeća i predstavnika. Drugim riječima, što je veća aktivnost, odnosno učinkovitost vijeća i predstavnika, veća je i razina njihovog sudjelovanja u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine.

³⁷ „Koliko ste puta tijekom aktualnog mandata aktivno sudjelovali na sjednicama u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalnu manjinu koju predstavljate?“

Pri tome se utvrdilo kako su u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine u najvećoj mjeri sudjelovali vijeća i predstavnici županijske razine.

Uz to vijeća i predstavnici koji su aktivnije sudjelovali u kreiranju manjinskih politika:

- vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, kao i pripadnike nacionalnih manjina procijenili su manje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a;
- veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisali su vijećima i predstavnicima, koordinacijama i Savjetu za nacionalne manjine;
- zadovoljniji su suradnjom s vijećima i predstavnicima, koordinacijama, Savjetom za nacionalne manjine, regionalnim i lokalnim medijima te Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora;
- u većoj su im se mjeri obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi svih propitanih komunikacijskih sadržaja.

Kao indikator razine sudjelovanja vijeća i predstavnika u razvojnim procesima zajednice, uzeta je manifestna varijabla³⁸ koja mjeri učestalost suradnje vijeća i predstavnika i OCD-ova na projektima usmjerenima na lokalni razvoj zajednice. Također je provedena regresijska analiza s manifestnom varijablom kao kriterijem, dok su prediktorski sklop sačinjavale konstruirane latentne varijable.

Utvrdilo se da statistički značajni prediktori razine sudjelovanja vijeća i predstavnika u razvojnim procesima zajednice obuhvaćaju: interakciju vijeća i predstavnika s civilnim sektorom te aktivnost i učinkovitost vijeća i predstavnika.

S organizacijama civilnog društva na projektima usmjerenima na lokalni razvoj zajednice u većoj su mjeri surađivala aktivnija i učinkovitija vijeća i predstavnici nacionalnih manjina. Pritom su vijeća i predstavnici koji su surađivali s civilnim sektorom na lokalnim projektima zadovoljniji suradnjom s civilnim sektorom. Nadalje zadovoljniji suradnjom s civilnim sektorom, ujedno su zadovoljniji dosadašnjom suradnjom s vijećima i predstavnicima drugih nacionalnih manjina, koordinacijama, ministarstvima nadležnim za pitanja nacionalnih manjina, lokalnim i regionalnim medijima, ULJPPNM-om te Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.

4.2. Sinteza rezultata analize poduzorka OCD-ova

Na temelju relevantnih manifestnih varijabli konstruiralo se osam latentnih varijabli:

- Latentnu varijablu „**Interakcija s vijećima i predstavnicima**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: postojanje članova OCD-ova koji trenutno obnašaju mandat vijeća i predstavnika; učestalost obraćanja vijeća i predstavnika organizacijama civilnog društva te učestalost obraćanja članova OCD-ova vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina radi propitanih sadržaja u međusobnoj komunikaciji (traženje informacija ili savjeta, davanje prijedloga ili savjeta, pritužbe zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava).
- Latentnu varijablu „**Interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: postojanje pripadnika nacionalnih manjina među članovima

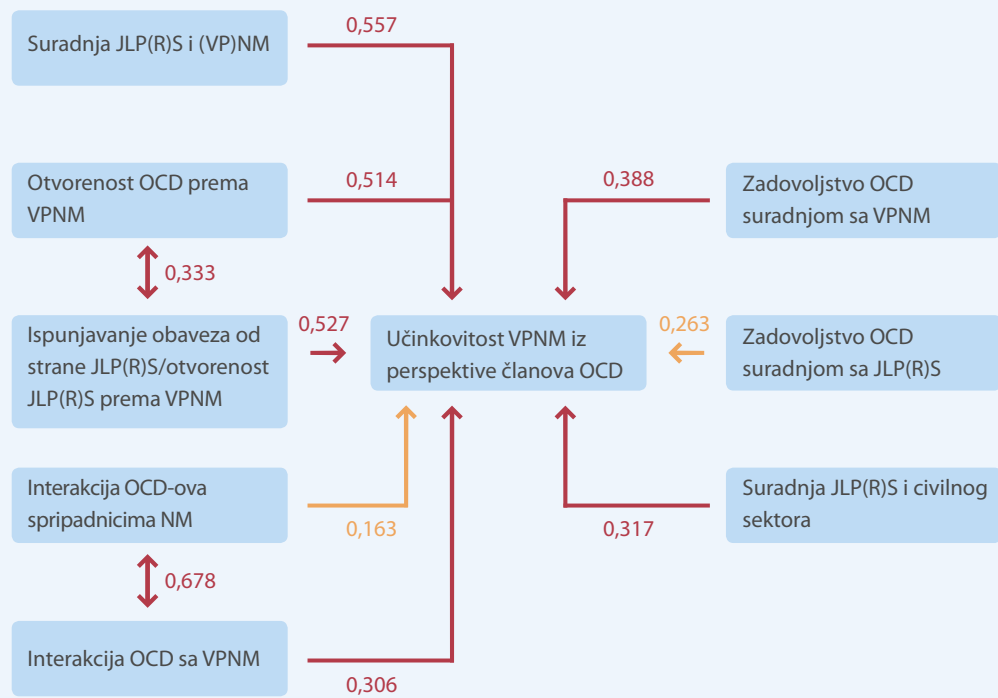
³⁸ „Jeste li za vrijeme trajanja ovoga mandata surađivali s organizacijama civilnog društva na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice?“

OCD-ova; učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina organizacijama civilnog društva radi propitanih sadržaja u međusobnoj komunikaciji (traženje informacija ili savjeta, davanje prijedloga ili savjeta, pritužbe zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava).

- Latentnu varijablu „**Otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: prihvaćenost vijeća i predstavnika kao relevantnih partnera manjinskih udruga i ostalih OCD-ova na lokalnim projektima usmjerenima na razvoj zajednice; pripisani doprinos udruga nacionalnih manjina, manjinskih organizacija te ostalih OCD-ova u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina; procjena suradnje između vijeća i predstavnika i manjinskih udruga, manjinskih organizacija i ostalih organizacija civilnog društva u lokalnoj zajednici.
- Latentnu varijablu „**Zadovoljstvo suradnjom s vijećima i predstavnicima**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: zadovoljstvo učestalošću dosadašnje suradnje s vijećima i predstavnicima; zadovoljstvo kvalitetom suradnje s vijećima i predstavnicima.
- Latentnu varijablu „**Učinkovitost vijeća i predstavnika iz perspektive članova OCD-ova**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: doprinos vijeća i predstavnika unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina iz perspektive članova OCD-ova; razina upoznatosti vijeća i predstavnika sa svojom ulogom i funkcijom, zakonima koji se tiču nacionalnih manjina te razina upoznatosti s lokalnim problemima nacionalne manjine koju predstavljaju iz perspektive OCD-ova; razina povezanosti vijeća i predstavnika s vlastitim biračkim tijelom iz perspektive OCD-ova; ocjena opće razine učinkovitosti predstavnika i vijeća nacionalnih manjina kao savjetodavnih tijela iz perspektive OCD-ova.
- Latentnu varijablu „**Ispunjavanje obveza jedinice samouprave i otvorenost jedinice samouprave prema vijećima i predstavnicima**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: doprinos JLP(R)S-a u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina; broj realiziranih ustavnih prava i implementiranih mehanizama i mjera zaštite nacionalnih manjina (postojanje odgojnih i obrazovnih ustanova s nastavom na jezicima i pismima nacionalnih manjina, radio i televizijskih emisija namijenjenih nacionalnim manjinama te postojanje radio i televizijskih programa koji emitiraju na jezicima nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici, uvedena ravnopravna službena upotreba jezika i pisama nacionalnih manjina, financiranje djelovanja udruga nacionalnih manjina i ostalih manjinskih organizacija od strane jedinice samouprave); prihvaćanje vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a kao relevantnih partnera u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine; korištenje JLP(R)S-a savjetodavnim uslugama vijeća i predstavnika; procjena upoznatosti JLP(R)S-a sa zakonima koji se tiču nacionalnih manjina te lokalnim problemima nacionalnih manjina, njihove zainteresiranosti za provođenje zakona koji se tiču nacionalnih manjina; razina uključenosti JLP(R)S-a u život manjinskih zajednica putem obiteljskih i neformalnih odnosa; sklonost JLP(R)S-a dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika.
- Latentnu varijablu „**Suradnja JLP(R)S-a i vijeća i predstavnika**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: ocjena suradnje jedinice samouprave i vijeća i predstavnika, manjinskih udruga i ostalih manjinskih organizacija.
- Latentnu varijablu „**Zadovoljstvo s jedinicom samouprave**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: razina zadovoljstva članova OCD-ova dosadašnjom suradnjom i komunikacijom s jedinicom samouprave.

U daljnu se analizu uključilo manifestnu varijablu „**Suradnja JLP(R)S-a s civilnim sektorom**“, koja predstavlja procjenu suradnje JLP(R)S-a i nemanjinskih organizacija civilnog društva iz perspektive članova OCD-ova.

Slika 173.
 Interkorelacije latentnih
 varijabli - poduzorak
 OCD-ova

Tablica 16.
 Prediktori i kriterij u
 regresijskoj analizi –
 perspektiva OCD-ova

PREDIKTORSKE VARIJABLE:	KRITERIJSKA VARIJABLA: Aktivnost/učinkovitost VPNM-a iz perspektive članova OCD-ova			
	Iznos beta pondera	Signifikantnost beta pondera	Iznos koeficijenta korelacije Uključujući utjecaj ostalih varijabli	Isključujući utjecaj ostalih varijabli
Interakcija OCD-ova sa VPNM-om	0,215	0,300	0,306	0,183
Interakcija OCD-ova s pripadnicima NM-a	0,032	0,856	0,163	0,032
Otvorenost OCD-ova prema VPNM-u	0,212	0,230	0,512	0,212
Zadovoljstvo OCD-ova suradnjom sa VPNM-om	0,034	0,848	0,388	0,034
Ispunjavanje obaveza od strane JLP(R)S-a / otvorenost JLP(R)S-a prema VPNM-u	0,213	0,259	0,527	0,199
Suradnja JLP(R)S-a i (VP)NM-om	0,311	0,080	0,557	0,304
Zadovoljstvo OCD-ova suradnjom sa JLP(R)S-om	-0,043	0,800	0,263	-0,045
Suradnja JLP(R)S-a i civilnog sektora	0,107	0,490	0,317	0,123

Slika 173 prikazuje međusobnu povezanost (interkorelacije) prediktorskih varijabli s kriterijem, pri čemu su statistički značajne povezanosti označene crvenom bojom.

Razinu interakcije OCD-ova s pripadnicima NM-a, zadovoljstvo OCD-ova suradnjom sa VPNM-om, suradnju jedinica samouprave sa VPNM-om te suradnju JLP(R)S-a i civilnog sektora utvrdilo se kao statistički značajno povezanima s aktivnosti/učinkovitosti vijeća i predstavnika (Tablica 16).

Uzimajući u obzir sadržaj latentnih varijabli, odnosno varijabi koje su statistički značajno povezane s kriterijem, pokazalo se sljedeće:

- Iz perspektive članova organizacija civilnog društva vijeća i predstavnici su učinkovitiji što su jedinica samouprave i civilni sektor otvoreniji prema njima.
- Učinkovitost vijeća i predstavnika skloniji su ocijeniti višom ocjenom članovi OCD-ova koji imaju veći broj interakcija s vijećima i predstavnicima i koji su zadovoljniji suradnjom s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina.
- Članovi OCD-ova koji vijeća i predstavnike procjenjuju učinkovitim, bolju ocjenu pridaju suradnji jedinica samouprave i vijeća i predstavnika te jedinica samouprave i civilnog sektora.

S obzirom na ostale latentne varijable također se pokazalo sljedeće:

- Članovi OCD-ova s više interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina imaju također više interakcija s vijećima i predstavnicima, pri čemu najveći broj interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina i vijeća i predstavnika ostvaruju članovi udruga nacionalnih manjina, a najmanji članovi LAG-ova.
- Što imaju više interakcija s vijećima i predstavnicima, to su zadovoljniji suradnjom s vijećima i predstavnicima, a što su zadovoljniji suradnjom, procjenjuju vijeća i predstavnike učinkovitijima te manje otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a.
- U slučajevima kada slabijom ocjenom vrednuju suradnju JLP(R)S-a i civilnog sektora, to manjom ocjenom ocjenjuju suradnju JLP(R)S-a i vijeća i predstavnika te otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima procjenjuju većom.
- Što im se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćaju radi informativnih sadržaja u komunikaciji, to lošiju ocjenu pridaju suradnji vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a.
- Članovi OCD-ova čijim su se organizacijama obraćali pripadnici nacionalnih manjina i vijeća i predstavnici radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava, manje su zadovoljni suradnjom s jedinicom samouprave te socijalnu okolinu i JLP(R)S u većoj mjeri procjenjuju otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.
- Što su manje zadovoljni suradnjom s jedinicom samouprave, manjom ocjenom ocjenjuju suradnju JLP(R)S-a i civilnog sektora, suradnju JLP(R)S-a i vijeća i predstavnika te otvorenost jedinice samouprave prema vijećima i predstavnicima.

Na temelju pobrojanih obilježja zaključuje se kako civilni sektor također ne predstavlja jednoobraznu skupinu. Pretpostavlja se kako je suradnja civilnog sektora i vijeća i predstavnika dvostruko motivirana. S jedne strane iako vijeća i predstavnici ne posjeduju adekvatni projektni kapacitet i iako se vijeća i predstavnici i OCD-ovi bave različitim sadržajima, manjinske organizacije civilnog društva orijentirane su prema vijećima i predstavnicima zbog same prirode pripadnosti manjinskim skupinama, bez obzira na aktivnost/učinkovitost vijeća i predstavnika. S druge strane nemanjinske organizacije civilnog društva ne posjeduju inherentnu potrebu za suradnjom s vijećima i predstavnicima, ne samo

zbog nacionalnog predznaka, već i zbog različitih sadržaja kojim se bave i s obzirom na niže projektnu kapacitete vijeća i predstavnika općenito, naročito ako su i sami nemanjinski OCD-ovi neskloni nacionalnim manjinama, kao i u kontekstu otvorenosti jedinice samouprave prema civilnom sektoru, odnosno zadovoljavajuće suradnje civilnog sektora sa JLP(R)S-om.

Potencijalno, suradnju vijeća i predstavnika i nemanjinskih OCD-ova moguće je oblikovati i u kontekstu izrazito zatvorenih jedinica, u kojima OCD-ovi dijele marginalizirani položaj s vijećima i predstavnicima, i u kontekstu izrazito otvorenih jedinica, u kojem će slučaju vjerojatnost suradnje nemanjinskih OCD-ova s vijećima i predstavnicima više biti zasnovana na procjeni učinkovitosti vijeća i predstavnika od strane civilnog sektora, a manje na potrebi udruživanja OCD-ova s marginaliziranim vijećima i predstavnicima.

Aktualnim su vijećima i predstavnicima, s obzirom na njihovo sudjelovanje u razvojnim procesima zajednice, suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice u većoj mjeri nudili OCD-ovi koji su zadovoljniji suradnjom s vijećima i predstavnicima te koji ostvaruju veći broj interakcija s vijećima i predstavnicima i pripadnicima nacionalnih manjina

U pitanjima sudjelovanja vijeća i predstavnika u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine,³⁹ pokazalo se da članovi OCD-ova koji vijeća i predstavnike procjenjuju učinkovitijima, koji otvorenost civilnog sektora i jedinica samouprave prema vijećima i predstavnicima procjenjuju većom, koji su zadovoljniji suradnjom s jedinicom samouprave te koji bolju ocjenu pridaju suradnji jedinica samouprave i vijeća i predstavnika te jedinica samouprave i civilnog sektora, razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine procjenjuju većom.

4.3. Sinteza rezultata analize poduzorka JLP(R)S-a

Na temelju relevantnih manifestnih varijabli konstruiralo se također osam latentnih varijabli:

- Latentnu varijablu **“Interakcija s vijećima i predstavnicima”** konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjenjenih varijabli: učestalost obraćanja vijeća i predstavnika jedinici samouprave; učestalost obraćanja jedinice samouprave vijećima i predstavnicima radi informacijskih sadržaja u komunikaciji (traženje informacija ili savjeta te davanje prijedloga ili savjeta).
- Latentnu varijablu **„Interakcija s pripadnicima nacionalnih manjina”** konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjenjenih varijabli: učestalost obraćanja pripadnika nacionalnih manjina jedinici samouprave radi informacijskih sadržaja u komunikaciji (traženje informacija ili savjeta te davanje prijedloga ili savjeta).
- Latentnu varijablu **„Osposobljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije”** konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjenjenih varijabli: ocjena financijskih i materijalnih uvjeta rada vijeća i predstavnika; ocjena savjetodavnih kapaciteta vijeća i predstavnika; razina povezanosti vijeća i predstavnika s vlastitim biračkim tijelom; razina upoznatosti vijeća i predstavnika s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, vlastitom ulogom i funkcijom, lokalnim problemima nacionalne manjine koju predstavljaju te s obvezama JLP(R)S-a prema vijećima i predstavnicima kao savjetodavnim tijelima, a sve to iz perspektive člника JLP(R)S-a.

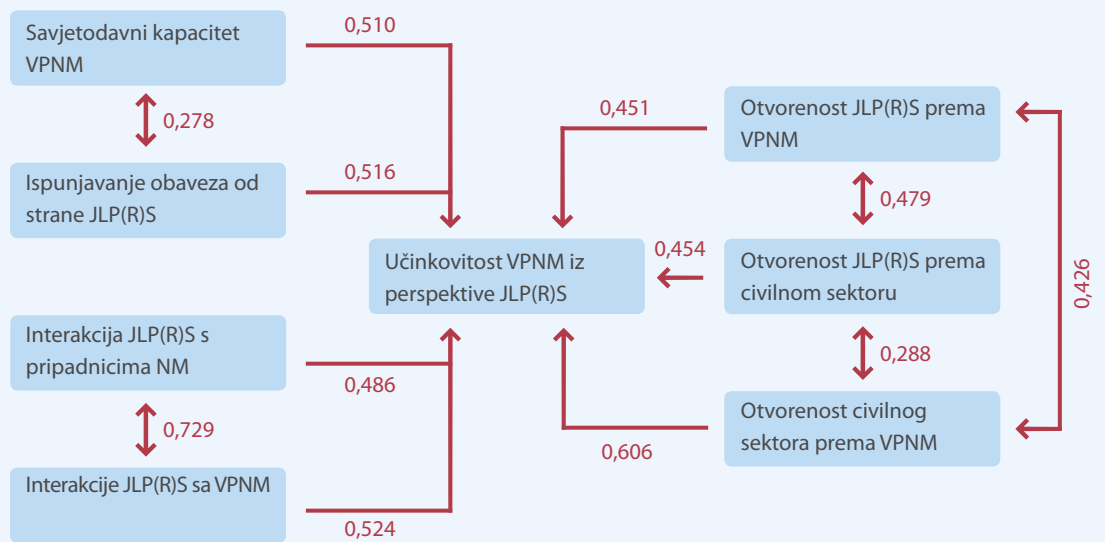
³⁹ Pitanje za OCD-ove: „Po Vašem mišljenju, u kojoj mjeri predstavnici i članovi vijeća nacionalnih manjina aktivno sudjeluju u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine?”, osim učinkovitosti vijeća i predstavnika, ujedno mjeri i razinu uključivanja vijeća i predstavnika u kreiranje manjinskih politika od strane JLP(R)S-a.

- Latentnu varijablu **“Učinkovitost vijeća i predstavnika iz perspektive čelnika JLP(R)S-a”** konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: doprinos vijeća i predstavnika učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a iz perspektive čelnika JLP(R)S-a; ocjena opće razine učinkovitosti vijeća i predstavnika kao savjetodavnih tijela; učestalost realiziranih prava vijeća i predstavnika (traženje provedbe nadzora i/ili poduzimanje mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja JLP(R)S-a, predlaganje mjera za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine, predlaganje kandidata za dužnosti u tijelima državne uprave i/ili tijelima JLP(R)S-a, predlaganje općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine); izvršavanje obveza vijeća i predstavnika (redovno podnošenje izvješća o svom radu te financijskih planova i izvješća o utrošku financijskih sredstava osiguranih proračunom jedinice samouprave); broj članova vijeća i predstavnika koji prisustvuju i aktivno sudjeluju na sjednicama jedinice samouprave kada se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina.
- Latentnu varijablu **„Ispunjavanje obveza jedinice samouprave“** konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: broj osiguranih sredstava za rad vijećima i predstavnicima, način dodjeljivanja osiguranih sredstava (samoinicijativno ili na temelju potraživanja vijeća i predstavnika); financiranje odgojnih i obrazovnih ustanova s nastavom na jezicima i pismima nacionalnih manjina, programa radio i televizijskih postaja namijenjenih nacionalnim manjinama te djelovanja udruga nacionalnih manjina i ostalih manjinskih organizacija; propisivanje ravnopravne službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina te upotrebe i način korištenja zastava i drugih simbola nacionalnih manjina; usuglašenost svih relevantnih općih akata s odredbama UZPNM-a; formiranje upravnog odjela ili službe / imenovanje osobe nadležne za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama; vođenje formalne evidencije o poštivanju prava nacionalnih manjina; broj provedenih nadzora koje su zatražila vijeća i predstavnici te prihvaćenih prijedloga vijeća i predstavnika (mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine, kandidati za dužnosti u tijelima državne uprave i/ili tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine); učestalost obavještanja vijeća i predstavnika o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine; dostavljanje materijala s takvih sjednica; traženje mišljenja od vijeća i predstavnika kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina; donošenje formalne odluke o načinu financiranja nacionalnih manjina.
- Latentnu varijablu **„Otvorenost jedinice samouprave prema vijećima i predstavnicima“** konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: doprinos JLP(R)S-a učinkovitoj provedbi i primjeni UZPNM-a; prihvaćenost vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a kao relevantnih partnera u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine; upoznatost tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, lokalnim problemima nacionalnih manjina, obvezama JLP(R)S-a prema vijećima i predstavnicima, međunarodnim izvješćima o stanju manjinskih prava, ulogom i funkcijom vijeća i predstavnika; razina njihove uključenosti u život manjinskih zajednica putem obiteljskih i neformalnih odnosa; razina zadovoljstva komunikacijom s vijećima i predstavnicima; razina zadovoljstva dosadašnjom suradnjom s vijećima i predstavnicima, udrugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama.
- Latentnu varijablu **„Otvorenost jedinice samouprave prema civilnom sektoru“** konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjerenih varijabli: financiranje djelovanja nemanjinskih organizacija civilnog društva; razina zadovoljstva dosadašnjom suradnjom s nemanjinskim organizacijama civilnog društva.

Slika 174.
 Interkorelacije latentnih
 varijabli - poduzorak
 JLP(R)S-a

Tablica 17.
 Prediktori i kriterij u
 regresijskoj analizi –
 perspektiva JLP(R)S-a

PREDIKTORSKE VARIJABLE:	KRITERIJSKA VARIJABLA: Učinkovitost VPNM-a iz perspektive JLP(R)S-a			
	Iznos beta pondera	Signifikantnost beta pondera	Uključujući utjecaj ostalih varijabli	Isključujući utjecaj ostalih varijabli
Savjetodavni kapacitet VPNM-a	0,168	0,200	0,510	0,171
Ispunjavanje obaveza JLP(R)S-a	0,283	0,017	0,516	0,312
Interakcija JLP(R)S-a s pripadnicima NM-a	0,138	0,322	0,486	0,132
Interakcija JLP(R)S-a sa VPNM-om	0,091	0,558	0,524	0,079
Otvorenost JLP(R)S-a prema VPNM-u	-0,108	0,403	0,451	-0,112
Otvorenost civilnog sektora prema VPNM-u	0,350	0,004	0,606	0,373
Otvorenost JLP(R)S-a prema civilnom sektoru	0,157	0,134	0,454	0,199

- Latentnu varijablu „**Otvorenost civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima iz perspektive čelnika jedinica samouprave**“ konstruiralo se na temelju sljedećih izravno mjenjenih varijabli: prihvaćenost vijeća i predstavnika od civilnog sektora; ocjena suradnje vijeća i predstavnika i civilnog sektora na području lokalne zajednice; doprinos civilnog sektora učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a.

Slika 174 prikazuje međusobnu povezanost (interkorelacije) prediktorskih varijabli s kriterijem, pri čemu su statistički značajne povezanosti označene crvenom bojom.

Gledano iz perspektive čelnika jedinica samouprave, kao statistički značajni prediktori učinkovitosti vijeća i predstavnika pokazali su se: razina otvorenosti civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima te ispunjenost obveza JLP(R)S-a (Tablica 17). Pritom učinkovitost vijeća i predstavnika ocjenjuju većom što je civilni sektor otvoreniji prema vijećima i predstavnicima te što je jedinica samouprave ispunila više obveza prema vijećima i predstavnicima.

S obzirom na ostale latentne varijable pokazalo se:

- što je jedinica samouprave ispunila više obveza, to joj se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćaju radi informacijskih sadržaja u komunikaciji, a što manje obveza je ispunila to joj se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćaju radi upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika;
- što većim ocjenjuju savjetodavni kapacitet vijeća i predstavnika, to JLP(R)S, vijeća i predstavnike te pripadnike nacionalnih manjina u manjoj mjeri procjenjuju otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a;
- što su im se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćali radi upućivanja pritužbi, primjedbi i kritika, to socijetalnu okolinu u većoj mjeri procjenjuju otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a.

Razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine⁴⁰ većom ocjenjuju čelnici jedinica samouprave koji učinkovitost vijeća i predstavnika ocjenjuju većom te koji otvorenost JLP(R)S-a i civilnog sektora prema vijećima i predstavnicima ocjenjuju većom.

---

⁴⁰ Pitanje za JLP(R)S: „Kojom biste školskom ocjenom od 1 do 5 ocijenili razinu aktivnog sudjelovanja predstavnika i članova vijeća u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine?“

5

ZAVRŠNO RAZMATRANJE S KLJUČNIM NALAZIMA I PREPORUKAMA

5 ZAVRŠNO RAZMATRANJE S KLJUČNIM NALAZIMA I PREPORUKAMA

Nakon četiri izborna ciklusa tzv. „manjinskih izbora“ od 2003. do 2015. godine, visoke normative razine zakonom zajamčenih prava i sloboda pripadnicima nacionalnih manjina te u tom vremenu uočenih manjkavosti i ograničenja u implementaciji zakonskih odredbi, Vlada Republike Hrvatske je kroz svoj Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u veljači 2016. god. pokrenula projekt potpore vijećima i predstavnicima na lokalnoj razini. Projekt je dio Programa Europske unije za Hrvatsku u sklopu IPA 2012 komponente I, a odnosi se na pomoć u tranziciji i jačanju institucija s ciljem njihovog usklađivanja s europskom pravnom stečevinom. U tu svrhu projekt „Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini“ programiran je tako da obuhvati istraživačko-analitičke i edukacijske aktivnosti te aktivnosti povezane s izradom, uspostavom i testiranjem web-sučelja za praćenje provedbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Vrijednost projekta ogleda se tako u ukupnom naporu da se na uočene institucionalne slabosti djeluje, i to tako da se planiranim aktivnostima u projektu nastoji osigurati preduvjete za aktivnu participaciju vijeća i predstavnika u praćenju i provedbi UZPNM-a i u razvoju vlastitih lokalnih zajednica na području Republike Hrvatske.

Ovdje predstavljena GAP analiza integralni je dio spomenutog projekta i provedena je s ciljem procjene kapaciteta vijeća i predstavnika nacionalnih manjina za ostvarivanje njihove zakonom predviđene uloge na lokalnoj i područnoj razini. Kao strateški alat za prepoznavanje odstupanja i raskoraka između ciljeva postavljenih UZPNM-om i ostalim posebnim zakonima usmjerenima na zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava od trenutnog stanja, a u svrhu njegova poboljšanja i primjerene provedbe zakonskih odredbi, primijenjen je integrirani pristup GAP analize. Pristup je to u kojem se praćenje i ocjena ostvarivanja manjinskih prava i sloboda izvodi temeljem više izvora, odnosno iz različitih perspektiva. Stoga se u ovoj analizi uključilo sljedeća analitička stajališta:

- Vlade Republike Hrvatske, odnosno sekundarne analize godišnjih izvješća o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina;
- Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe, odnosno sekundarne analize Mišljenja odbora o Hrvatskoj – tj. periodičnim izvješćima o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koje Vlada podnosi Vijeću Europe;
- Izvješća projekta EU CARDS 2003, kao i nekih drugih projekata u ovom području;
- Vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (VPNM), organizacija civilnoga društva (OCD) i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S), odnosno analize rezultata prikupljenih empirijskim istraživanjem – kao osnove integrirane GAP analize.

Imajući u vidu nacrt obavljenog istraživanja, može se najopćenitije zaključiti kako je u ovome trenutku, i petnaestak godina nakon primjene UZPNM-a, zamjetno više ograničavajućih faktora od onih u suprotnosti njima, koji bi pomagali vijećima i predstavnicima da budu razvijena, funkcionalna i visoko cijenje-

na institucija, a da UZPNM bude sveobuhvatan i dosljedan zakon čije se odredbe u potpunosti poštuju. To, dakako, ne znači da ne postoji izvjestan napredak u vremenu od kada su vijeća i predstavnici nacionalnih manjina predstavljeni i birani, a zakon se našao u primjeni. Stoga je posve opravdano istaknuti kako je temeljni okvir za razumijevanje institucije vijeća i predstavnika u primijenjenoj analizi, pored pojavnog (trenutnog) i procesni (situacijski), zaokupljen otkrivanjem i razumijevanjem procesa (promjena) koji stoje u pozadini pojedinih istraživanjem prikupljenih podataka. U nastavku se ukratko prikazuju tako oblikovani ključni nalazi GAP analize u odnosu na tri područja djelovanja vijeća i predstavnika.

5.1. Ključni nalazi GAP analize u odnosu na tri područja djelovanja vijeća i predstavnika

5.1.1. PRAĆENJE PROVEDBE USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA

DOPRINOS UZPNM-a NA POBOLJŠANJE POLOŽAJA NACIONALNIH MANJINA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

- Natpolovičan broj (56 %) ispitanih OCD-ova i JLP(R)S-a ističe osrednji ili znatan doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici.
- Pritom članovi organizacija civilnog društva doprinos UZPNM-a na poboljšanje položaja pripadnika nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici procjenjuju manjim (prosječna vrijednost = 2,67) u odnosu na čelnike jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji ga procjenjuju većim (prosječna vrijednost = 3,31).
- Dakle pri procjeni doprinosa UZPNM-a na poboljšanje položaja nacionalnih manjina u lokalnoj zajednici može se primijetiti slaganje ispitanih poduzoraka s izvjesnim pozitivnim pomacima u području njegove primjene u korist boljeg položaja nacionalnih manjina. No također se pokazalo kako u ovoj ocjeni prednjače predstavnici JLP(R)S-a pripisujući mu u pravilu veći doprinos od članova OCD-ova, među kojima je podjednak broj onih koji mu pripisuju određeni doprinos (41 %) i onih koji ističu kako je doprinos UZPNM-a poboljšanju položaja nacionalnih manjina malen ili nikakav (39 %).

POŠTIVANJE PRAVA NACIONALNIH MANJINA

- Pokazalo se kako je vođenje formalne evidencije o poštivanju prava nacionalnih manjina te o pritužbama na njihovo kršenje razmjerno rijetko u ispitanim poduzorcima. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina u većoj mjeri vode formalnu evidenciju (31 %) o pritužbama s kojima im se obraćaju pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju, dok jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave znatno rjeđe (11 %) vode formalnu evidenciju o poštivanju prava nacionalnih manjina.
- Pored izrazito velikog broja pritužbi (48 %) radi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava upućenih vijećima i predstavnicima u posljednjih godinu dana, značajan broj pritužbi podnesen je i organizacijama civilnog društva (40 %). S druge strane tek je 6 % ispitanih predstavnika JLP(R)S-a izjavilo kako su im se pripadnici nacionalnih manjina u posljednjih godinu dana obratili poradi pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.

- Utvrđena je sklonost da se radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava sami pripadnici nacionalnih manjina, kao i vijeća i predstavnici, u većoj mjeri obraćaju organizacijama civilnog društva, a znatno manje jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika i OCD-ova, manjinsko pravo koje se poštuje u najmanjoj mjeri, pravo je na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini te u upravnim i pravosudnim tijelima. Prema mišljenju ispitanih čelnika JLP(R)S-a, pravo nacionalnih manjina koje se u lokalnoj zajednici poštuje u najmanjoj mjeri je pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu nacionalne manjine.

POZNAVANJE I OSTVARIVANJE PRAVA I OBVEZA UTEMELJENIH NA UZPNM-u

- Sve prosječne vrijednosti na česticama (sadržajima) instrumenta opće informiranosti o pojedinim zakonskim te sadržajima uže i šire zajednice indiciraju relativno visoku samoiskazanu razinu upoznatosti i informiranosti ispitanih vijeća i predstavnika.
- Ukupno gledano, vijeća i predstavnici su informiraniji o društvenom, političkom i manjinskom kontekstu (prosječna vrijednost = 3,59), u odnosu na nešto slabiju upoznatost sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika (prosječna vrijednost = 3,29).
- Na aditivnim indeksima: upoznatost sa zakonskim okvirom institucije vijeća i predstavnika te informiranost o društvenom, političkom i manjinskom kontekstu, kao i na skupnom indeksu informiranosti, utvrđena je značajno viša razina samoiskazane upoznatosti i informiranosti članova vijeća u odnosu na nižu razinu predstavnika nacionalnih manjina.
- Ovakvo nepoklapanje dvaju poduzoraka, iako može biti prouzročeno mnogim razlozima, vrlo je vjerojatno ishod boljih organizacijskih, kadrovskih, radnih i materijalnih uvjeta djelovanja VNM-a u odnosu na skromnije mogućnosti PNM-a u tom pogledu.
- Vijeća i predstavnici općinske razine u najmanjoj su mjeri upoznata sa zakonskim okvirom vlastite institucije, dok su s njime u najvećoj mjeri upoznata vijeća i predstavnici županijske razine.
- Članovi organizacija civilnog društva i čelnici JLP(R)S-a najmanjom procjenjuju upoznatost vijeća i predstavnika s vlastitom ulogom i funkcijom (prosječna ocjena = 3,31), a najvećom procjenjuju upoznatost vijeća i predstavnika s obvezama JLP(R)S-a prema njima kao savjetodavnim tijelima (prosjek = 3,82).
- Sažimajući šire područje oblika upoznatosti vijeća i predstavnika s različitim sadržajima i temama u tri perspektive, odnosno tri prosječne ocjene, zamijetilo se kako njihov stupanj upoznatosti višim ocjenama najčešće ocjenjuju predstavnici JLP(R)S-a (prosjek = 3,86), neznatno nižim svoju upoznatost ocjenjuju sama vijeća i predstavnici nacionalnih manjina (prosjek = 3,71), dok im najniže ocjene pridjeljuju članovi organizacija civilnog društva (prosjek = 2,99).
- Pokazalo se da su vijeća i predstavnici aktivniji i učinkovitiji u poticajnoj socijalnoj okolini, odnosno u onim lokalnim zajednicama u kojima su tijela JLP(R)S-a, kao i organizacije civilnog društva otvorenije za suradnju s vijećima i predstavnicima.
- Ispitani predstavnici JLP(R)S-a te članovi organizacija civilnog društva najvećom procjenjuju upoznatost jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina.

- Pokazalo se da predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave upoznato tijela JLP(R)S-a s UZPNM-om i ostalim zakonima koji se tiču nacionalnih manjina, njihovo poznavanje lokalnih problema nacionalnih manjina te razinu njihove uključenosti u život manjinskih zajednica putem obiteljskih i neformalnih odnosa u pravilu vrednuju većom, a članovi organizacija civilnog društva manjom prosječnom ocjenom.
- Članovi organizacija civilnog društva veći stupanj upoznatosti s lokalnim problemima nacionalnih manjina pripisuju VPNM-u, a manji tijelima JLP(R)S-a.
- Jednom od indiciranih povezanosti sugeriralo se da su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su otvorenije za suradnju s civilnim sektorom, otvorenije i za suradnju s vijećima i predstavnicima.
- Preko 80 % ispitanih vijeća i predstavnika izvršava svoje obveze prema JLP(R)S-u u vidu redovitog podnošenja plana i programa rada, financijskog plana te završnih računa nadležnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Sve navedene obveze u statistički značajno većoj mjeri izvršavaju vijeća u odnosu na predstavnike nacionalnih manjina.
- S druge strane 64 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a izjavljuje kako su tijekom aktualnog mandata sva vijeća i predstavnici osnovani na području jedinice samouprave redovno podnosili izvješća o svom radu, dok 70 % izjavljuje kako su sva vijeća i predstavnici redovno podnosili financijske planove i izvješća o utrošku financijskih sredstava osiguranih proračunom JLP(R)S-a.
- Pokazalo se da su dvije najučestalije aktivnosti poduzete u vrijeme trajanja mandata vijeća i predstavnika prijedlozi i sastanci. Naime 61 % ispitanih vijeća i predstavnika tijekom aktualnog mandata predlagalo je tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine te aktivno sudjelovalo na sjednicama u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine.
- Najrjeđe poduzeta aktivnost u vrijeme trajanja mandata vijeća i predstavnika jest provedba nadzora i/ili poduzimanje mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u vezi zakonom zajamčenih prava i sloboda nacionalnih manjina – ovu je mjeru tražilo tek 17 % ispitanih vijeća i predstavnika.
- Za obavljanje savjetodavne funkcije formalno su opremljenija i osposobljenija: vijeća nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici županijske i gradske razine, vijeća i predstavnici „starih“ (tradicionalnih) i „novih“ manjina te vijeća i predstavnici iz zagrebačke regije, dok su manje opremljeni i osposobljeni: predstavnici nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici općinske razine te pripadnici romske nacionalne manjine.
- Temeljem dviju konstruiranih latentnih varijabli (”opremljenost vijeća i predstavnika za obavljanje savjetodavne funkcije” te ”aktivnost/učinkovitost vijeća i predstavnika”) utvrđena je statistički značajna, pozitivna, no relativno slaba povezanost ($r = 0,461$). Potvrđena je teza po kojoj za učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a nije dovoljna samo formalna opremljenost i aktivnost vijeća i predstavnika, već i spremnost na suradnju JLP(R)S-a s nacionalnim manjinama i VPNM-om.

OTEŽAVAJUĆI FAKTORI PROVEDBE UZPNM-a

- Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive vijeća i predstavnika nedovoljna su financijska sredstva namijenjena vijećima i predstavnicima te njihova isključivo savjetodavna uloga, dok su čimbenici koji u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a sukobi među predstavnicima i vijećima različitih nacionalnih manjina te razni unutrašnji sukobi među članovima istog vijeća.
- Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika, faktor koji u najvećoj mjeri otežava učinkovitu provedbu i primjenu UZPNM-a jedinica je lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok sama vijeća i predstavnici u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu i primjenu UZPNM-a.
- Prema mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva, čimbenik koji u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a nedovoljan je broj aktivnih pojedinaca među vijećima i predstavnicima, dok je čimbenik koji u najmanjoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a mišljenje kako je institucija vijeća i predstavnika nepotrebna jer nacionalne manjine imaju svoje predstavnike u Saboru.
- Faktori koji, prema članovima organizacija civilnog društva, u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a pripadnici su nacionalnih manjina i sama vijeća i predstavnici nacionalnih manjina te u manjoj mjeri JLP(R)S i socijetalna okolina. Pri tome članovi organizacija civilnog društva ne iskazuju sklonost ukidanju manjinskih prava.
- Pokazalo se kako je percepcija učinkovitosti vijeća i predstavnika iz perspektive članova organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove percepcije učinkovitosti JLP(R)S-a, te da je, s druge strane, percepcija jedinica samouprave iz perspektive članova organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove otvorenosti prema vijećima i predstavnicima kao instituciji te sklonosti suradnji s vijećima i predstavnicima.
- Ukupno gledano, za učinkovitu primjenu i provedbu UZPNM-a nužna je aktivnost pripadnika nacionalnih manjina te njihova umreženost s vijećima i predstavnicima, kao i umreženost vijeća i predstavnika i organizacija civilnog društva. Osim toga prihvaćanje institucije vijeća i predstavnika od jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, bitan je preduvjet prihvaćanja pripadnika nacionalnih manjina od strane članova šire zajednice.
- Čimbenici koji u najvećoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a iz perspektive čelnika JLP(R)S-a nezainteresiranost su pripadnika nacionalnih manjina za realizaciju svojih vlastitih prava te njihova nedovoljna upoznatost s ulogom i funkcijom vijeća i predstavnika, dok su čimbenici koji u najmanjoj mjeri otežavaju provedbu UZPNM-a netransparentno i neravnopravno dodjeljivanje proračunskih sredstava za potrebe nacionalnih manjina.
- Faktor koji prema čelnicima jedinica samouprave u najvećoj mjeri otežava provedbu UZPNM-a pripadnici su nacionalnih manjina. Osrednje otežavajućim faktorom provedbe UZPNM-a procjenjuju vijeća i predstavnike, dok JLP(R)S i socijetalnu okolinu smatraju najmanje otežavajućim faktorima provedbe UZPNM-a.
- Pokazalo se kako je percepcija vijeća i predstavnika iz perspektive čelnika JLP(R)S-a također pod snažnim medijatorskim utjecajem njihove percepcije organizacija civilnog društva i obr-

nuto, kako je percepcija organizacija civilnog društva pod snažnim medijatorskim utjecajem percepcije vijeća i predstavnika. Drugim riječima, čelnici JLP(R)S-a koji pozitivnim percipiraju i skloni su suradnji s vijećima i predstavnicima, pozitivnim percipiraju i skloni su suradnji s civilnim sektorom. Kao i obratno, čelnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji negativnim percipiraju i manje su skloni suradnji s vijećima i predstavnicima, negativno percipiraju i manje su skloni suradnji s civilnim sektorom.

- Ustanovilo se kako su čelnici JLP(R)S-a u najvećoj mjeri uvjetovani organizacijskim položajem i tendencijom iskazivanja socijalno poželjnih ishoda u odgovorima, dok članovi OCD-ova predstavljaju skupinu najkritičnijih ispitanika čiji su stavovi i uvjerenja pod najmanjim utjecajem socijalne poželjnosti.

INSTITUCIJE KOJE DOPRINOSU UČINKOVITOJ PRIMJENI I PROVEDBI UZPNM-a

- Prema mišljenju ispitanih vijeća i predstavnika, unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalne manjine koju predstavljaju u najvećoj mjeri doprinose vijeća i predstavnici nacionalnih manjina te udruge nacionalnih manjina.
- Prosječni rezultati vijeća i predstavnika na dva konstruirana indeksa (interni i eksterni akteri) statistički se značajno razlikuju, pri čemu vijeća i predstavnici veći doprinos u unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina pripisuju internim akterima (vijeća i predstavnici, JLP(R)S, koordinacije VNM-a, udruge nacionalnih manjina te Savjet za nacionalne manjine).
- Prema mišljenju ispitanih članova organizacija civilnog društva, unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina u najvećoj mjeri doprinose udruge nacionalnih manjina.
- Prema mišljenju ispitanih čelnika JLP(R)S-a, učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a u najvećoj mjeri doprinose upravo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Na konstruiranim se indeksima (interni i eksterni akteri) utvrdilo statistički značajnu razliku u prosječnim rezultatima poduzoraka. Pri tome internim akterima veći doprinos pripisuju čelnici JLP(R)S-a, a manji doprinos članovi organizacija civilnog društva te vijeća i predstavnici. Eksternim akterima najveći doprinos u učinkovitoj primjeni i provedbi UZPNM-a također pripisuju čelnici JLP(R)S-a, dok im najmanji doprinos pridjeljuju vijeća i predstavnici.

5.1.2. KREIRANJE LOKALNIH POLITIKA VEZANIH UZ NACIONALNE MANJINE

PERCEPCIJA RELEVANTNOSTI SAVJETODAVNE ULOGE VIJEĆA I PREDSTAVNIKA

- 57 % ispitanih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina potvrđuje da ih JLP(R)S prihvaćaju kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih uz nacionalne manjine.
- 79 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a i članova organizacija civilnog društva potvrđuje prihvaćenost vijeća i predstavnika od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od JLP(R)S-a iz perspektive članova organizacija civilnog društva te čelnika jedinica samouprave statistički se značajno razlikuje, pri čemu predstavnici JLP(R)S-a u većoj mjeri potvrđuju (98 %) prihvaćenost vijeća i predstavnika u jedinicama samouprave, dok članovi organizacija civilnog društva smatraju da je ta prihvaćenost znatno manja (53 %).
- 61 % ispitanih članova organizacija civilnog društva smatra kako jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne koriste savjetodavne usluge predstavnika i vijeća nacionalnih manjina u dovoljnoj mjeri.
- 60 % ispitanih članova organizacija civilnog društva te predstavnika JLP(R)S-a nije moglo procijeniti ili se nije željelo izjasniti o tome je li jedinica samouprave / šira javnost sklonija ukidanju ili dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika.
- Članovi organizacija civilnog društva u većoj mjeri potvrđuju (31 %) sklonost ukidanju institucije vijeća i predstavnika od jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok predstavnici JLP(R)S-a u većoj mjeri potvrđuju (23 %) sklonost dodatnom jačanju institucije vijeća i predstavnika od šire javnosti u lokalnoj zajednici.

OSPOSOBLJENOST VIJEĆA I PREDSTAVNIKA ZA OBAVLJANJE SAVJETODAVNE ULOGE

- Više od polovice ispitanih (57 %) ima iskustva u obnašanju mandata vijeća i predstavnika.
- Statistički značajna razlika u broju dosadašnjih mandata vijeća i predstavnika utvrđena je s obzirom na razinu samouprave. Na općinskoj razini najveći je udio članova koji po prvi put obnašaju mandat vijeća i predstavnika, dok je na županijskoj razini zamjetno veći udio onih s iskustvom višestrukog obnašanja mandata vijeća i predstavnika.
- Iako većina ispitanih ima iskustva s mandatom vijeća i predstavnika, manje od trećine obnaša trenutno neku od ostalih savjetodavnih, predstavničkih ili izvršnih funkcija na državnoj/područnoj/lokalnoj razini. Među onima koji uz mandat vijeća i predstavnika obnašaju dodatne funkcije utvrdilo se da članovi vijeća nacionalnih manjina značajno više od predstavnika obnašaju i druge savjetodavne, predstavničke ili izvršne funkcije na državnoj/područnoj/lokalnoj razini.
- Obavljajući poslove predstavnika ili vijećnika nacionalne manjine, 86 % predstavnika koristi računalo, dok 77 % ispitanih vijećnika izjavljuje kako članovi njihovog vijeća koriste računalo. Obavljajući djelatnosti predstavnika/vijećnika nacionalnih manjina, 82 % predstavnika koristi elektroničku poštu, dok 76 % vijećnika izjavljuje kako članovi njihovog vijeća koriste elektroničku poštu.
- Višu ocjenu vještini služenja računalom i elektroničkom poštom dodjeljuju vijeća i predstavnici: koje su kandidirale udruge nacionalnih manjina, kojima je osigurano više financijskih sredstava te veći broj sredstava za rad općenito, mlađih dobnih skupina i višeg stupnja obrazovanja.

- Regionalna pripadnost proizvela je statistički značajnu razliku među vijećima i predstavnicima u broju radnih sredstava koja posjeduju, pri čemu pred svima prednjače vijeća i predstavnici zagrebačke regije jer posjeduju najveći broj sredstava potrebnih za rad (uredska, logistička i financijska sredstva).
- Gotovo 60 % ispitanih vijeća i predstavnika raspolaže određenim uredskim i radnim prostorom. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uredski prostor su osigurale za 38 % ispitanih vijeća i predstavnika.
- U poduzorku čelnika JLP(R)S-a 95 % ih izjavljuje kako je njihova jedinica samouprave aktualnim predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina koji su osnovani na njezinom području osigurala novčana sredstva, dok 81 % izjavljuje kako je njihova jedinica samouprave aktualnim vijećima i predstavnicima osigurala uredski prostor i besplatne pravne savjete.

SUDJELOVANJE VIJEĆA I PREDSTAVNIKA U KREIRANJU POLITIKA VEZANIH UZ NACIONALNE MANJINE

- Više od polovice (65 %) ispitanih vijeća i predstavnika izjavljuje kako ih JLP(R)S izvješćuje o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine te im dostavlja materijale s takvih sjednica (60 %), dok manje od polovice ispitanih (49 %) izjavljuje kako jedinica samouprave traži njihovo mišljenje kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalne manjine.
- Više od polovice ispitanih vijeća i predstavnika (59 %) izjavljuje kako prisustvuje te aktivno sudjeluje (54 %) na sjednicama JLP(R)S-a kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljaju.
- Ispitani čelnici JLP(R)S-a u najvećem broju izjavljuju kako na sjednicama o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina prisustvuje te aktivno sudjeluje nešto manje od polovice članova vijeća i predstavnika osnovanih na području jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok gotovo trećina predstavnika JLP(R)S-a nije mogla procijeniti broj vijećnika i predstavnika nacionalnih manjina koji se odazovu i aktivno sudjeluju u radu sjednica.
- Preko 80 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a izjavljuje kako u pripremi prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina jedinica samouprave učestalo traži (kategorije često i uvijek) od vijeća i predstavnika mišljenje i/ili prijedloge, obavještava ih o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja su od značaja za nacionalne manjine te im dostavlja materijale s takvih sjednica.
- Između članova organizacija civilnog društva te čelnika JLP(R)S-a utvrđena je statistički značajna razlika prilikom procjene aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine. Pritom članovi OCD-ova razinu aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine procjenjuju manjom (prosjek = 2,49), a čelnici JLP(R)S-a većom prosječnom vrijednošću (prosjek = 3,55).
- Zaključuje se kako je u lokalnim zajednicama koje su manje otvorene i spremne za suradnju učinkovitost vijeća i predstavnika također manja. Takvu pojavu potvrđuje statistički značajna, pozitivna i relativno visoka povezanost ($r = 0,692$) razine služenja savjetodavnim uslugama vije-

ća i predstavnika od JLP(R)S-a te razine aktivnog sudjelovanja vijeća i predstavnika u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalne manjine, iz perspektive članova OCD-ova.

- Na razinu uključivanja vijeća i predstavnika u kreiranje politika vezanih za nacionalne manjine u manjoj mjeri utječe njihova formalna opremljenost i učinkovitost, a u većoj mjeri otvorenost i spremnost JLP(R)S-a na suradnju s vijećima i predstavnicima te civilnim sektorom općenito.

5.1.3. SURADNJA MEĐU DIONICIMA LOKALNOG RAZVOJA

OBLICI I KVALITETA SURADNJE DIONIKA

- 75 % ispitanih predstavnika održava neformalne sastanke s drugim predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina.
- Gotovo sva ispitana vijeća (98 %) održavaju sastanke vijeća. Najveći broj ispitanih vijeća sastanke održava jednom u tri mjeseca (66 %). Pri tome 94 % izjavljuje kako na sastancima prisustvuje više od polovice članova vijeća.
- Više od 80 % ispitanih vijeća i predstavnika izjavilo je kako su im se tijekom aktualnog mandata obraćali pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta, dok su se gotovo polovici (48 %) ispitanih tijekom aktualnog mandata obraćali pripadnici nacionalne manjine koju predstavljaju zbog pritužbi u vezi kršenja manjinskih prava.
- 40 % ispitanih članova OCD-ova i 6 % čelnika JLP(R)S-a izjavljuje kako su se njihovim organizacijama, odnosno jedinicama samouprave obraćali pripadnici nacionalnih manjina radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.
- Pripadnici nacionalnih manjina se radi pritužbi u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava u neznatnoj mjeri (6 %) obraćaju jedinicama samouprave, a znatno više organizacijama civilnog društva (40 %).
- Analiza pojedinih oblika komunikacije ukazala je kako za više od 70 % ispitanih JLP(R)S-a ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije s vijećima i predstavnicima.
- Gotovo polovica ispitanih čelnika JLP(R)S-a s vijećima i predstavnicima nacionalnih manjina najčešće komunicira osobnim susretima, odnosno usmenom komunikacijom, trećina se koristi telefonom ili mobilnim uređajem, dok 17 % komunikaciju s vijećima i predstavnicima najčešće obavlja elektronskim i pisanim putem.
- Vrijednovanjem različitih aspekata komunikacije s vijećima i predstavnicima pokazalo se kako ih ispitana populacija JLP(R)S-a gotovo sve procjenjuje visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 4,09). Pri tome su, kao i iz perspektive vijeća i predstavnika, ljubaznost (prosjek = 4,46) i profesionalnost (prosjek = 4,31) u ophođenju ocijenjene najvećom ocjenom.

- Pokazuje se kako za više od 70 % ispitanih organizacija civilnog društva ne postoji prepoznatljiv ili u određenim obilježjima specifičan obrazac komunikacije članova OCD-ova s čelnicima JLP(R)S-a.
- Ukupna komunikacija sa JLP(R)S-om također je ocijenjena relativno visokom prosječnom ocjenom (prosječna vrijednost = 3,46), pri čemu su kao i u slučaju poduzorka vijeća i predstavnika, ljubaznost (prosječna = 3,71) i profesionalnost (prosječna = 3,53) u ophođenju vrednovane najvećom ocjenom.
- Ocjena ljubaznosti i profesionalnosti u ophođenju JLP(R)S-a iz perspektive vijeća i predstavnika i članova OCD-ova statistički se značajno razlikuje, pri čemu ljubaznost i profesionalnost JLP(R)S-a većom ocjenom vrednuju vijeća i predstavnici, a manjom članovi organizacija civilnog društva.
- S obzirom na usporedbu triju poduzoraka, prosječno zadovoljstvo komunikacijom s vijećima i predstavnicima iz perspektive čelnika JLP(R)S-a statistički značajno odstupa od prosječnog zadovoljstva komunikacijom druga dva poduzorka. Drugim riječima, čelnici JLP(R)S-a iskazuju veću razinu zadovoljstva komunikacijom s vijećima i predstavnicima, dok su članovi OCD-ova te vijeća i predstavnika u manjoj mjeri zadovoljni komunikacijom s jedinicama lokalne i područne samouprave.
- S obzirom na propitane oblike i prikazane rezultate pokazalo se da nije moguće utvrditi specifičan obrazac u komunikaciji između ispitanih vijeća i predstavnika, članova OCD-ova te predstavnika JLP(R)S-a. Ipak, iako djelomice neprecizan, vidljiv je te može biti od koristi kao razmjerno grubo pojednostavljivanje komunikacijskog procesa opći obrazac u interakciji ispitanih poduzoraka: usmena je komunikacija temeljni vid interakcije i prenošenja informacija između vijeća i predstavnika, članova OCD-ova i predstavnika JLP(R)S-a. Naime istraživanjem se pokazalo da gotovo polovica ispitanika najčešće komunicira osobnim susretima, odnosno usmenom komunikacijom, dok su svi ostali vidovi interakcije prisutni, ali u manjoj mjeri.
- 74 % ispitanih članova OCD-ova te predstavnika JLP(R)S-a izjavilo je kako su se njihovoj organizaciji, odnosno jedinici samouprave vijeća i predstavnici obraćali radi traženja informacija ili savjeta, 68 % izjavljuje kako su se obraćali radi davanja prijedloga ili savjeta, dok ih petina navodi pritužbe vijeća i predstavnika u vezi diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.
- Istraživanjem je utvrđena sklonost vijeća i predstavnika da se jedinicama samouprave u većoj mjeri obraćaju radi traženja informacija ili savjeta te radi davanja prijedloga ili savjeta, dok se organizacijama civilnog društva više obraćaju radi upućivanja pritužbi zbog diskriminacije ili kršenja manjinskih prava.
- Veća interakcija vijeća i predstavnika prema OCD-ima, rezultira većom interakcijom OCD-ova prema vijećima i predstavnicima. Prikazani model pokazuje dvosmjernan protok informacija u kojem su ispitanici podjednako odašiljatelji i primatelji informacija (pritužbi, savjeta, prijedloga i sl.). Dakle što se vijeća i predstavnici u većoj mjeri obraćaju OCD-ima radi pojedinih razloga, primjerice pritužbi povezanih s kršenjem manjinskih prava, to se članovi OCD-ova u većoj mjeri obraćaju vijećima i predstavnicima poradi istih razloga koje su zaprimili.
- Komunikacijski obrazac povratne sprege između vijeća i predstavnika i OCD-ova nije se utvrdio s obzirom na interakciju vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a.
- Najveći broj ispitanih vijeća i predstavnika visokom ocjenom ocjenjuje dosadašnju suradnju s predstavnicima i vijećima nacionalne manjine koju predstavljaju te s udrugama nacionalnih

manjina, dok najmanju ocjenu pridaju dosadašnjoj suradnji s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.

- U poduzorku članova OCD-ova u najvećoj su mjeri zadovoljni suradnjom s tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok su u najmanjoj mjeri zadovoljni suradnjom s koordinacijama vijeća nacionalnih manjina.
- Ispitani predstavnici JLP(R)S-a u najvećoj su mjeri zadovoljni suradnjom s civilnim sektorom (nemanjinskim OCD-ima, udugama nacionalnih manjina i ostalim manjinskim organizacijama) te s vijećima i predstavnicima, a u najmanjoj s Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora.
- Između dviju varijabli, učestalosti i kvalitete suradnje, utvrđena je se statistički značajna, relativno visoka i pozitivna povezanost ($r = 0,852$). Prema njoj što je suradnja OCD-ova i vijeća i predstavnika učestalija, to je po mišljenju članova OCD-ova kvalitetnija, odnosno što je suradnja OCD-ova i vijeća i predstavnika kvalitetnija, to je i učestalija. Daje se naslutiti kako je veza učestalosti i kvalitete suradnje također, kao i u modelu komunikacijskog obrasca, dvosmjerna te se u stvarnosti pojavljuje u vidu opisane sprege učestalosti i kvalitete suradnje među dionicima.
- Ocjene suradnje JLP(R)S-a s manjinskim udrugama i ostalim manjinskim organizacijama te JLP(R)S-a s ostalim organizacijama civilnog društva iz perspektive članova OCD-ova te čelnika JLP(R)S-a statistički se značajno razlikuju. U oba slučaja članovi OCD-ova suradnju procjenjuju vidno slabijom ocjenom, dok ju čelnici jedinica samouprave potvrđuju boljom ocjenom.
- Ocjena suradnje vijeća i predstavnika i OCD-ova iz perspektive triju poduzoraka: vijeća i predstavnika, članova OCD-ova te čelnika JLP(R)S-a statistički se značajno razlikuje. Najpozitivnija ocjena suradnje vijeća i predstavnika i OCD-ova je ona čelnika JLP(R)S-a, dok je ocjena vijeća i predstavnika i članova OCD-ova manja.
- Dosadašnju se suradnju OCD-ova i JLP(R)S-a u podjednako mjeri procjenjuje iz već poznatog organizacijskog obrasca: suradnju sa JLP(R)S-om članovi OCD-ova ocjenjuju manjom, a čelnici jedinica samouprave većom ocjenom.
- Suradnjom s vijećima i predstavnicima više su zadovoljni predstavnici JLP(R)S-a, a manje članovi OCD-ova. Pri tome čelnici jedinica samouprave suradnju vijeća i predstavnika i OCD-ova honoriraju većom ocjenom od članova OCD-ova, dok suradnju vijeća i predstavnika i JLP(R)S-a članovi OCD-ova ocjenjuju manjom ocjenom od čelnika JLP(R)S-a.
- Na gotovo svim procjenama pojedinih oblika suradnje između različitih dionika (aktera) pokazuje se utjecaj organizacijskih (okolinskih) odrednica na prosudbu njihova članstva, pa se uvjetno može govoriti o utjecaju organizacijske kulture na stavove i ponašanja.

UMREŽAVANJE DIONIKA

- 50 % ispitanih vijeća i predstavnika izjavilo je da sudjeluje, a 50 % da ne sudjeluje u radu neke koordinacije VNM-a. U rad koordinacija uključeno je 47 % ispitanih PNM-a te 52 % ispitanih VNM-a.
- Gotovo 3/4 ispitanih vijeća i predstavnika izjavljuje kako ih manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju kao relevantnog partnera na lokalnim projektima usmjerenima na razvoj zajednice.

- S druge strane 83 % ispitanih čelnika JLP(R)S-a te članova organizacija civilnog društva potvrđuje prihvaćenost vijeća i predstavnika od civilnog sektora.
- Percepcija prihvaćenosti vijeća i predstavnika od civilnog sektora iz perspektive članova organizacija civilnog društva u odnosu na predstavnike JLP(R)S-a statistički se značajno razlikuje. Prihvaćenost vijeća i predstavnika od manjinskih udruga i ostalih OCD-ova čelnici jedinica samouprave potvrđuju u potpunosti, a članovi organizacija civilnog društva u manjoj mjeri.

SUDJELOVANJE U LOKALNOM RAZVOJU ZAJEDNICE

- Iako 73 % ispitanih vijeća i predstavnika smatra kako ih manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju kao relevantne partnere na lokalnim projektima usmjerenima na razvoj zajednice, tek je 27 % ispitanih vijeća i predstavnika tijekom aktualnog mandata surađivalo s organizacijama civilnog društva na projektima lokalnog karaktera.
- S druge strane tek 28 % ispitanih OCD-ova (N = 9) nudilo je u posljednjih godinu dana udugama nacionalnih manjina te 41 % (N = 20) aktualnim vijećima i predstavnicima suradnju na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice.

5.2. Smjernice za unaprjeđenje rada i učinkovitosti vijeća i predstavnika

Situacijska PEST-analiza s preporukama i smjericama za djelovanje (utemeljena na korištenju više izvora podataka).

IDENTIFIKACIJA (DIJAGNOZA) SITUACIJE	SMJERNICE DJELOVANJA
Nedovoljno poznavanje i primjena relevantnih odredbi UZPNM-a u praksi.	Planirati i organizirati daljnje educiranje svih aktera sa zakonskim okvirom i sadržajem UZPNM-a te djelovanjem institucije vijeća i predstavnika u praksi.
Nepotpuno i neredovito dostavljanje statuta, financijskih planova i završnih računa nadležnim tijelima jedinica samouprave.	Planirati i organizirati daljnje administrativno educiranje vijeća i predstavnika i pripadnika nacionalnih manjina o načinima ispunjavanja obveza prema JLP(R)S-u Usustaviti i formalizirati administrativno vođenje evidencija i poslovne suradnje između svih uključenih aktera.
Nedovoljno poznavanje metodologije izvještavanja o utrošku sredstava dodijeljenih iz državnog proračuna te izrade godišnjih planova rada i zahtjeva za financiranje iz proračuna.	Planirati i organizirati daljnje educiranje udruga i ustanova nacionalnih manjina o metodologiji izvještavanja i načinima korištenja sredstava iz državnog proračuna.
Neusklađenost svih relevantnih akata UZPNM-a na lokalnoj i područnoj razini.	Osnažiti mehanizme središnjeg nadzora nad usklađivanjem svih relevantnih akata jedinica samouprave te uspostaviti sustav odgovornosti i sankcija za neispunjavanje zakonski propisanih obveza.
Nedovoljno poznavanje i/ili namjerno ignoriranje relevantnih odredbi UZPNM-a među lokalnim dužnosnicima.	Osnažiti mehanizme nadzora nad provedbom relevantnih odredbi UZPNM-a te utvrditi sustav dopunskih konzultacija i seminara neophodnih za ispunjavanje obveza JLP(R)S-a.
Nedovoljno i/ili nepotpuno razumijevanje institucije vijeća i predstavnika među pripadnicima nacionalnih manjina i članovima vijeća i predstavnika.	Planirati i organizirati daljnje educiranje za unaprjeđenje i potpunije razumijevanje institucije vijeća i predstavnika u praksi.
Izrazito slaba izlaznost birača na izbore za vijeća i predstavnike.	Uložiti dodatne napore i doprinostiti podizanju javne svijesti o potrebi sudjelovanja na izborima te važnosti biranja svojih kandidata u predstavljajući manjinskih interesa na lokalnoj i područnoj razini. Razmotriti mogućnost zakonskog usklađenja, odnosno istodobnog održavanja izbora za vijeća i predstavnike s redovitim izborima za predstavnike jedinica samouprava.

IDENTIFIKACIJA (DIJAGNOZA) SITUACIJE	SMJERNICE DJELOVANJA
Neujednačenost mogućnosti, stručnosti i osposobljenosti između PNM-a i VNM-a.	Razmotriti mogućnosti i dodatno se angažirati na ujednačavanju statusa PNM-a u odnosu na povoljnije okolnosti rada i statusa VNM-a. Zalagati se za razmjernan status predstavnika i vijeća (status neprofitnih pravnih osoba).
Nepostojanje zakonom utvrđenih sankcija u slučajevima neprovođenja pojedinih odredbi UZPNM-a.	Ukazivati na potrebu dorade ili izmjene pojedinih odredbi Ustavnog zakona, a koje se tiču razmjernog i pravičnog definiranja obveza i odgovornosti između jedinica samouprava te vijeća i predstavnika nacionalnih manjina.
Isključivo savjetodavni karakter institucije vijeća i predstavnika (nedostatak izvršnih ovlasti).	Upućivati na primjere dobre prakse koji pokazuju da su vijeća i predstavnici učinkovitiji u jedinicama samouprave koje učestalo koriste savjetodavne usluge manjinskih predstavnika.

E
EKONOMSKI
ČINITELJI

IDENTIFIKACIJA (DIJAGNOZA) SITUACIJE	SMJERNICE DJELOVANJA
Problemi nedostatnog financiranja, osiguravanja uredskog prostora, logističke potpore i sustavnog jačanja institucije vijeća i predstavnika.	Ulagati dodatni napor u povećanje sredstava za rad i potporu vijeća i predstavnika na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini. Informirati, educirati i poticati vijeća i predstavnike na mogućnosti i oblike prikupljanja alternativnih, dodatnih sredstava u obavljanju poslova vijeća i predstavnika.
Nespремnost i nedovoljna kapacitiranost JLP(R)S-a za suradnju s pripadnicima nacionalnih manjina i vijeća i predstavnika.	Osigurati primjerenu financijsku, logističku i kadrovsku potporu jedinicama lokalnih i područnih (regionalnih) samouprava koje nemaju dovoljnih kapaciteta za ispunjavanje relevantnih odredbi UZPNM-a.
Ekonomski i obrazovni problemi manjinske populacije, posebice romske.	Planirati i realizirati ciljane investicije u infrastrukturu romskih naselja te stvarati prilike za zapošljavanje pripadnika kako romskih tako i neromskih manjinskih skupina. Kontinuirano raditi na povećanju mogućnosti obuhvata romske djece programima predškolskog odgoja i obveznog osnovnog obrazovanja.

IDENTIFIKACIJA (DIJAGNOZA) SITUACIJE	SMJERNICE DJELOVANJA
Nepovoljna sociodemografska struktura vijeća i predstavnika (slaba zastupljenost mladih do 30 god. i žena).	Poboljšati prilike ženama i mladima da aktivno sudjeluju kao integrirani pripadnici nacionalnih manjina u procesima donošenja odluka i aktivnostima na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini.
Nepovoljna socijetalna okolina i međuetničke tenzije.	Sustavno i pravovremeno osuđivati sve pojave nacionalističke i protumanjinske retorike u javnom i političkom govoru, kao i u medijima. Osigurati uključenost manjinskih tema u školskim kurikulumima i udžbenicima te organizirati i provoditi edukacije i radionice o snošljivosti i prihvaćanju različitosti. Razvijati sveobuhvatnu strategiju etnokulturne pravde za promicanje međuetničkog dijaloga i pomirbe u društvu.
Nedovoljno razumijevanje lokalnih vlasti za prihvaćanjem civilnog sektora i vijeća i predstavnika.	Doprinositi predstavljanju udruga i organizacija civilnog sektora i specifičnosti nacionalnih manjina te intenzivirati međusobnu suradnju u javnom, političkom, gospodarskom i kulturnom životu lokalne zajednice.
Nedovoljno prihvaćanje vijeća i predstavnika kao relevantnih partnera pri donošenju planova i odluka vezanih za nacionalne manjine na lokalnim razinama.	Aktivno sudjelovati u zakonitom postupanju i uključivanju vijeća i predstavnika u planove i odluke vezane uz pitanja i teme nacionalnih manjina na lokalnim razinama.
Relativna institucionalizacija odnosa lokalne vlasti s vijećima i predstavnicima.	Djelovati na umrežavanju kako neformalnih tako i formalnih, institucionalnih odnosa u radu lokalnih vlasti i vijeća i predstavnika. Zagovarati i doprinosti jačanju percepcije i ponašanja u svrhu zaštite javnog interesa i općeg dobra nad pojedinačnim interesima.
Nezainteresiranost pripadnika nacionalnih manjina za realizaciju svojih prava.	Usklađeno i trajno raditi na povećanju aktivnosti i zainteresiranosti pripadnika nacionalnih manjina za realizacijom svojih prava. Dodatno osnaživati i ukazivati na potrebu izjašnjavanja o svojoj nacionalnoj pripadnosti radi očuvanja vlastitog identiteta, kulture i tradicije.
Nedostatak aktivnih članova među predstavnicima i vijećima nacionalnih manjina.	Razmotriti zakonske i druge mogućnosti poticanja na aktivnost u radu vijeća i predstavnika.

IDENTIFIKACIJA (DIJAGNOZA) SITUACIJE	SMJERNICE DJELOVANJA
Nedovoljna interaktivnost vijeća i predstavnika, poglavito općinske razine, s pripadnicima nacionalnih manjina.	Razmotriti mogućnost povećanja sredstava za rad županijskih i gradskih razina uz odgovarajuću obvezu jačanja interaktivnosti i suradnje s općinskom razinom te pripadnicima nacionalnih manjina.
Nedovoljna međusobna suradnja između vijeća i predstavnika te suradnja s pripadnicima nacionalnih manjina.	Osmisliti i primjeniti mehanizme za jačanje suradnje i dijeljenje kapaciteta manjinskih institucija i zajednica. Poticati rad koordinacija vijeća i predstavnika u ostvarivanju međusobne suradnje i zajedničkog interesa.
Nedovoljna prepoznatljivost, vidljivost i slabija zastupljenost manjinske tematike i vijeća i predstavnika u lokalnim medijima.	Ulagati dodatne napore u ostvarivanju prava nacionalnih manjina na pristup javnim medijima te integraciji manjinske tematike u redovite programe, sadržaje i sveukupni javni, kulturni, gospodarski i politički život u RH.

T TEHNOLOŠKI ČINITELJI

IDENTIFIKACIJA (DIJAGNOZA) SITUACIJE	SMJERNICE DJELOVANJA
Neažurirane baze kontakata.	Uspostaviti i kontinuirano održavati ažurnima baze podataka sa svim relevantnim informacijama o vijećima i predstavnicima od središnje do lokalne razine.
Manjkavo poznavanje informatičke tehnologije.	Planirati i organizirati rad na korištenju web-sučelja namijenjenog vijećima i predstavnicima te poticati i organizirati daljnje edukacije za rad na računalima, poglavito među mlađim korisnicima.
Nedostatna informatizacija u radu i nedostatak informatičke opreme.	Razmotriti mogućnosti za podizanje informatičkog standarda među vijećima i predstavnicima i ostalim manjinskim institucijama.

- P**olitički činitelji
- E**konomski činitelji
- S**ociokulturni činitelji
- T**ehnološki činitelji

OPĆA SMJERNICA:

Etnokulturna pravda kao integralni dio društvene pravde.

Uložiti dodatni napor i pojačati rad na senzibilizaciji kako manjinskog, tako i većinskog naroda prema problematici nacionalnih manjina budući da su ostvarivanje, zaštita i razvoj manjinskih prava i međuetnička tolerancija važne pretpostavke stabilnosti, demokratizacije i napretka svakog, pa tako i hrvatskoga društva.

LITERATURA

Zakoni (ažurirani krajem travnja 2017.) i strateški dokumenti

1. Ustav Republike Hrvatske (NN br. 85/10. - pročišćeni tekst i 05/14.);
2. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina NN br. 155/02., 47/10., 80/10. i 93/11.);
3. Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (NN br. 51/2000. i 56/2000.);
4. Zakon o osobnoj iskaznici (NN br. 62/15.);
5. Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina (NN br. 51/00. i 56/00.);
6. Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08., 86/09., 92/10., 105/10., 901/11., 16/12., 86/12., 126/12., 94/13., 152/14. i 07/17.);
7. Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica (NN br. 83/02. i 73/13.);
8. Zakon o elektroničkim medijima (NN br. 153/09., 84/11., 94/13. i 136/13.);
9. Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (NN br. 137/10., 76/12. i 78/16.);
10. Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (NN br. 120/11 – pročišćeni tekst, 19/15. i 104/15.);
11. Zakon o sustavu državne uprave (NN br. 150/11., 12/13., 93/16 i 104/16.);
12. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN br. 60/01. – vjerodostojno tumačenje, 129/05., 109/07., 125/08., 36/09., 150/11., 144/12., 19/13. i 137/15.);
13. Zakon o lokalnim izborima (NN br. 144/12., i 121/16.);
14. Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN br. 33/01., 10/02., 155/02., 45/03., 43/04., 40/05., 44/05. – pročišćeni tekst i 109/07.) – primjenjuju se samo odredbe koje uređuju izbor vijeća i predstavnika nacionalnih manjina;
15. Zakon o državnim službenicima (NN br. 92/05., 107/07., 27/08., 49/11., 150/11., 34/12., 49/12., 37/13., 38/13., 01/15. i 138/15.);
16. Zakon o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, br. 86/08. i 61/11.);
17. Zakon o sudovima (NN br. 28/13., 33/15., 82/15. i 82/16.);
18. Zakon o državnom odvjetništvu (NN br. 76/09., 153/09., 116/10., 145/10., 57/11., 130/11., 72/13., 148/13., 33/15 i 82/15.);
19. Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN br. 85/08. i 112/12.);
20. Zakon o ravnopravnosti spolova (NN br. 82/08);
21. Zakon o socijalnoj skrbi (NN br. 157/13., 152/14., 99/15., 52/16 i 16/17.);
22. Kazneni zakon (NN br. 144/12., 56/15. i 61/15);
23. Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2011. godine (NN br. 92/10.);
24. Akcijski plan za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u razdoblju od 2011-2013 godine.
25. Nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje od 2013. do 2020. godine.
26. Akcijski plan za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje 2013. – 2015.godine.

Izvješća o provedbi zakona i konvencija

27. Analiza prepreka učinkovitom djelovanju vijeća nacionalnih manjina na područjima posebne državne skrbi u Republici Hrvatskoj, izvješće projekta EU CARDS 2003 "Potpora vijećima nacionalnih manjina na područjima posebne državne skrbi", siječanj 2007.

28. Četvrto izvješće Vlade Republike Hrvatske o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu prava nacionalnih manjina, srpanj 2014.
29. Četvrto mišljenje o Hrvatskoj, Izvješće Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe, studeni 2015.
30. Izvješće o provedbi Akcijskog plana za provedbu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u razdoblju od 2011.do 2013,Vlada RH, 2012.
31. Izvješće o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i o utrošku sredstava osiguranih u državnom proračunu Republike Hrvatske za 2014. godinu za potrebe nacionalnih manjina (i ostala dostupna izvješća za godine 2003/2004-2013).
32. Priručnik za vijeća nacionalnih manjina, izvješće projekta EU CARDS 2003 "Potpora vijećima nacionalnih manjina na područjima posebne državne skrbi", lipanj 2007.
33. SNV Bulletin 4: Alternativni izvještaj o primjeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina za razdoblje 2009-2014., Srpsko narodno vijeće, srpanj 2015.
34. Treće mišljenje o Hrvatskoj, Izvješće Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe, svibanj 2010.
35. Zastupanje interesa nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, izvješće projekta EU CARDS 2003 "Potpora vijećima nacionalnih manjina na područjima posebne državne skrbi", listopad 2007.

Članci i knjige

36. Giddens, A. (2007) Sociologija. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
37. Informativni dvomjesečnik Manjinski Forum. Split: Stina.
38. Mesić, M. (2003) Europski standardi manjinske zaštite i položaj manjina u Hrvatskoj. Revija za sociologiju, Vol. XXXIV, No. 3-4:161-177.
39. Miljković, D., Rijavec, M. (2007) Organizacijska psihologija – odabrana poglavlja. Zagreb: IEP/D2.
40. Novosel, I. (2014) Pregled međunarodnih instrumenata i normi za zaštitu jezičnih prava nacionalnih manjina. Zagreb: Inicijativa mladih za ljudska prava, GONG.
41. Ott, K., Bronić, M. (2017) Proračunska transparentnost lokalnih jedinica – stavovi zaposlenika. Newsletter, Povremeno glasilo Instituta za javne financije, Br. 111:1-11.
42. Petričušić, A., Mikić, Lj. (2013) Kvaka 22 iz Poglavlja 23: Propust politike uvjetovanja u pogledu osiguranja zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u tijelima javne vlasti. HKJU-CCPA, god. 13, br. 4., str. 1215-1248.
43. Priručnik o ljudskim pravima s naglaskom na zaštiti prava nacionalnih manjina. (2013) Zagreb: Centar za mirovne studije.
44. Rimac, I., Rihtar, S., Oliveira-Roca, M. (1992) Multivarijatna klasifikacija općina Hrvatske kao moguća metoda regionalizacije Republike. Društvena istraživanja 1(1):87-100.
45. Tatalović, S. (2005) Nacionalne manjine u Hrvatskoj. Split: Stina.
46. Tatalović, S., Jakešević, R., Lacović, T. (2010) Funkcioniranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Istraživačko izvješće. Sveučilište u Zagrebu, FPZ, Centar za međunarodne i sigurnosne studije.
47. Tatalović, S., Lacović, T. (2011) Dvadeset godina zaštite nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Migracijske i etničke teme 27 (3):375-391.

PRILOZI

Prilog 1 Upitnik za članove vijeća nacionalnih manjina*

Prilog 2 Vodič za polustrukturirane intervjuje i fokus grupe

*u istraživanju su korištene četiri inačice upitnika, u kojima su ista tematska pitanja prilagođena različitim skupinama ispitanika: vijećima nacionalnih manjina, predstavnicima nacionalnih manjina, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i organizacijama civilnog društva stoga je priložena samo inačica za vijeća nacionalnih manjina

PRILOG 1

UPITNIK ZA VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA - VNM

Projekt financira
Europska unija

Projekt sufinancira
VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Projekt

Potporna vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini

Anketno istraživanje 2016.

Poštovani/a,

u tijeku je istraživanje kapaciteta i potreba vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u okviru projekta "Potpora vijećima nacionalnih manjina na lokalnoj razini".

Projekt financira Europska unija, a sufinancira Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.

Izbor sugovornika:

- Vaše je vijeće, kao jedno od vijeća nacionalnih manjina slučajnim izborom uključeno u istraživanje te Vas molimo da u ime vijeća **predsjednik, zamjenik ili jedan član vijeća ispuní anketni upitnik**.
- Vaše je sudjelovanje u ovom istraživanju potpuno **dobrovoljno**.
- Anketni upitnik u potpunosti je **anoniman**, a Vaši odgovori strogo povjerljivi, te neće biti davani na uvid pojedincima, organizacijama ili institucijama, već će biti analizirani i prikazani skupno, zajedno s odgovorima ostalih ispitanika.

Molimo Vas da slobodno i iskreno izrazite svoje mišljenje, kako bismo dobili što točniji i precizniji prikaz **ključnih problema s kojima se susreću članovi Vašeg vijeća u svom radu. Ujedno bismo željeli zabilježiti Vaše prijedloge za unaprjeđenje suradnje s drugim dionicima, te primjere dosadašnje dobre prakse.**

Zahvaljujemo Vam što ste pristali sudjelovati u istraživačkom projektu!

Vijeće _____ nacionalne manjine

Županija _____

Razina: 1. županijska 2. gradska 3. općinska

Naziv jedinice samouprave: _____

Teched
CONSULTING SERVICES

1. Koja je Vaša funkcija u vijeću nacionalne manjine?

1. predsjednik vijeća
2. zamjenik predsjednika vijeća
3. član vijeća

2. Po koji puta Vi osobno obnašate mandat u vijeću nacionalne manjine?

1. 2. 3. 4. put

3. Možete li navesti tko Vas je kandidirao u vijeće nacionalne manjine na posljednjim izborima?

1. udruga nacionalne manjine (Molimo navedite naziv udruge): _____
_____

2. pripadnici nacionalne manjine

3. netko drugi (Molimo navedite tko): _____
_____

4. Osim mandata u vijeću nacionalne manjine, obnašate li trenutno neke funkcije u predstavničkim ili izvršnim tijelima na državnoj/područnoj/lokalnoj razini?

1. Ne
2. Da→Molimo navedite funkcije koje trenutno obnašate: _____
_____

5. Ako Vaše vijeće nije registrirano u „Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina“, molimo navedite zašto nije. _____
_____
_____

6. Ima li Vaše vijeće na raspolaganju sljedeća sredstva i usluge za obavljanje djelatnosti i tko ih je osigurao?

Pokažite karticu za pitanje 6

	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	Državni proračun	Privatni izvori	Udruga nacionalne manjine	Nema
uredski prostor	1	2	3	4	5
uredsku opremu	1	2	3	4	5
službeni automobil	1	2	3	4	5
službene fiksne telefone	1	2	3	4	5
službene mobitele	1	2	3	4	5
službena računala	1	2	3	4	5
službenu e-mail adresu	1	2	3	4	5
službenu Web stranicu	1	2	3	4	5
dodatna financijska sredstva za provedbu specifičnih aktivnosti	1	2	3	4	5
edukacije	1	2	3	4	5
publikacije i priručnike	1	2	3	4	5
besplatne pravne savjete	1	2	3	4	5
profesionalnu logističku potporu	1	2	3	4	5
naknadu za troškove	1	2	3	4	5
naknadu za rad	1	2	3	4	5

7. Obavljajući djelatnosti u okvirima Vijeća nacionalne manjine, koliko često članovi Vašeg vijeća koriste:

	Nikad	Rijetko	Često
računala	1	2	3
elektroničku poštu	1	2	3

8. Molim Vas da procijenite u kojoj ste mjeri Vi osobno informirani o:

Pokažite karticu za pitanje 8

	Niti malo	U maloj mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti
Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
ulozi i funkciji vijeća nacionalne manjine	1	2	3	4	5
priručnicima za vijeća nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
lokalnim problemima nacionalne manjine koju predstavlja Vaše vijeće	1	2	3	4	5

	Niti malo	U maloj mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti
obvezama lokalne i područne (regionalne) samouprave prema vijeću kao savjetodavnom tijelu	1	2	3	4	5
problemima šire zajednice u kojoj živite	1	2	3	4	5
aktualnim političkim zbivanjima u zemlji	1	2	3	4	5
međunarodnim izvješćima o stanju manjinskih prava	1	2	3	4	5

9. Obavlja li Vaše vijeće sljedeće aktivnosti:

	Da	Ne
redovito dostavlja plan i program rada nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2
redovito dostavlja financijski plan nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2
redovito dostavlja završne račune nadležnim tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2

10. Koliko često održavate sastanke vijeća?

1. ne održavamo sastanke
2. tjedno
3. mjesečno
4. tromjesečno
5. polugodišnje
6. godišnje
7. nekom drugom učestalosti: _____

Ako je odgovor na prethodnom pitanju = 1 → preskočite pitanje 11

11. Koliko članova u prosjeku prisustvuje sastancima vijeća?

1. manje od polovice
2. oko polovice
3. više od polovice

12. Nacionalnim su manjinama zakonima zajamčena određena prava. Molimo Vas da među navedenim pravima izdvojite tri (3) koja se u Vašoj lokalnoj zajednici POŠTUJU U NAJMANJOJ MJE-RI kada je riječ o Vašoj nacionalnoj manjini. Nakon toga ih poredajte prema stupnju u kojem se

sustavno i učestalo krše. Pravu koje je u najvećoj mjeri ugroženo dodijelite rang 1, sljedećem po redu rang 2, a posljednjem po redu rang 3.

Pokažite karticu za pitanje 12

	rang / poredak
slobodno izjašnjavanje nacionalne pripadnosti	
pravo uporabe imena i prezimena na jeziku nacionalne manjine	
pravo tiskanja osobne iskaznice na jeziku i pismu nacionalne manjine	
pravo služenja jezikom i pismom nacionalne manjine u javnoj i službenoj upotrebi	
pravo odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu nacionalne manjine	
pravo uporabe znamenja i simbola nacionalne manjine	
pravo ostvarivanja kulturne autonomije, te očuvanja i zaštite kulturnih dobara i tradicije nacionalne manjine	
pravo očitovanja vjere i osnivanja vjerskih zajednica	
pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku i pismu nacionalne manjine	
pravo na samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa	
pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, te u upravnim i pravosudnim tijelima	
pravo na sudjelovanje pripadnika nacionalne manjine u javnom životu i upravljanje lokalnim poslovima preko predstavnika/vijeća nacionalnih manjina	
pravo na zaštitu od svake djelatnosti koja ugrožava ili može ugroziti opstanak, te ostvarivanje prava i sloboda nacionalnih manjina	

13. Molim Vas procijenite koliko su se često tijekom aktualnog mandata Vašem vijeću OBRAČALI PRIPADNICI NACIONALNE MANJINE KOJU PREDSTAVLJATE zbog sljedećih razloga:

	Nikad	Rijetko	Često
traženje informacija ili savjeta od vijeća	1	2	3
davanje prijedloga ili savjeta vijeću	1	2	3
zbog pritužbi u vezi kršenja njihovih zakonom zajamčenih prava	1	2	3

Ukoliko nije bilo zaprimljenih pritužbi, odnosno ukoliko je odgovor na trećoj čestici pitanja 13 = 1 → preskočite pitanje 14.

14. Za koje ste zakonom zajamčeno pravo zaprimili najveći broj pritužbi? _____

15. Vodite li u vijeću formalnu evidenciju o pritužbama s kojima Vam se obraćaju pripadnici nacionalne manjine koju predstavljate?

1. Da
2. Ne

16. Na koji način Vaše vijeće najčešće komunicira s jedinicom JLP(R)S?

Križićem označite odgovarajući odgovor

Oblik komunikacije:		
Pisanim putem ☐	Podjednako pisanim i usmenim putem ☐	Usmenim putem ☐
Formalnost komunikacije:		
Na formalan način ☐	Podjednako na formalan i neformalan način ☐	Na neformalan način ☐
Privatnost komunikacije:		
Privatno ("U četiri oka") ☐	Podjednako privatno i javno ☐	Javno (na sastancima, kroz medije i sl.) ☐
Brojnost komunikacijskih sudionika:		
Pojedinačna komunikacija ☐	Podjednako pojedinačno i skupno ☐	Grupna komunikacija ☐

17. Kako najčešće komunicirate s tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave?

1. telefonom / mobitelom
2. osobnim susretima
3. e-mailom, web obrascima za kontakt, pismima, telefaksom
4. na neki drugi način _____

18. Molim vas procijenite koliko su se često tijekom aktualnog mandata ČLANOVI VIJEĆA OBRAČALI tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave zbog sljedećih razloga:

	Nikad	Rijetko	Često
traženje informacija i/ili savjeta	1	2	3
davanje prijedloga i/ili savjeta	1	2	3
upućivanje pritužbi, primjedbi i kritika	1	2	3

19. Kojom biste školskom ocjenom od 1 do 5 ocijenili komunikaciju s tijelima lokalne/ regionalne samouprave imajući u vidu:

	1	2	3	4	5
brzinu dobivanja povratnih informacija					
korisnost povratnih informacija					
opseg povratnih informacija					
točnost povratnih informacija					
ljubaznost komunikacije					
profesionalnost komunikacije					

20. Sudjeluje li Vaše vijeće u radu neke koordinacije vijeća nacionalnih manjina?

1. Da → Postavite pitanje 21
2. Ne → Postavite pitanje 22

21. U radu koje/kojih koordinacija sudjeluje Vaše vijeće? _____

22. Iz kojeg razloga Vaše vijeće ne sudjeluje u radu neke koordinacije vijeća nacionalnih manjina?

23. U kojoj mjeri sljedeći razlozi otežavaju rad i funkcioniranje Vašeg vijeća nacionalne manjine?

Pokažite karticu za pitanje 23

	Niti malo	U maloj mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti
nedovoljna upoznatost pripadnika nacionalne manjine s ulogom i funkcijom vijeća	1	2	3	4	5
nepoznavanje zakonskih propisa o nacionalnim manjinama od strane samih članova vijeća nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
nepoznavanje zakonskih propisa o nacionalnim manjinama od strane lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4	5
neprovođenje zakonskih odredbi i propisa o pravima nacionalnih manjina od strane lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4	5

	Niti malo	U maloj mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti
nedovoljna financijska sredstva namijenjena vijećima nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
neadekvatan radni prostor vijeća nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
nedostatak aktivnih članova u manjinskim savjetodavnim tijelima	1	2	3	4	5
nedovoljna stručnost članova manjinskih savjetodavnih tijela	1	2	3	4	5
nepovjerenje pripadnika manjinske zajednice u vijeća nacionalne manjine	1	2	3	4	5
nedovoljna umreženost vijeća s drugim vijećima i predstavnicima iste nacionalne manjine	1	2	3	4	5
nedovoljna umreženost vijeća s vijećima i predstavnicima drugih nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
prekomplicirana zakonska procedura izbora članova vijeća	1	2	3	4	5
netransparentno dodjeljivanje proračunskih sredstava za potrebe nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
neravnopravno raspoređivanje proračunskih sredstava, pri čemu su neke nacionalne manjine zakinite	1	2	3	4	5
sukobi među predstavnicima i vijećima različitih nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
nedovoljna institucionaliziranost odnosa lokalne i područne (regionalne) samouprave i vijeća	1	2	3	4	5
nepostojanje osobe koja koordinira rad vijeća i lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4	5
nedovoljna zastupljenost vijeća nacionalnih manjina u medijima	1	2	3	4	5
činjenica da vijeća imaju samo savjetodavnu ulogu	1	2	3	4	5
manjkavosti <i>Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina</i>	1	2	3	4	5
nepostojanje zakonskih sankcija u slučaju neprovođenja zakonskih odredbi i propisa o pravima nacionalnih manjina od strane lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4	5
nezainteresiranost pripadnika nacionalne manjine za realizaciju svojih vlastitih prava	1	2	3	4	5

	Niti malo	U maloj mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti
širenje međuetničkih napetosti od strane regionalnih i lokalnih medija	1	2	3	4	5
neprihvatanje pripadnika nacionalne manjine od strane šire zajednice	1	2	3	4	5
ograničen pristup obrazovnim institucijama i radnim mjestima pripadnicima nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
prevelika birokratiziranost ustanova koje se bave manjinskim pitanjima	1	2	3	4	5
razni unutrašnji sukobi među članovima istog vijeća	1	2	3	4	5
nedovoljna umreženost vijeća s manjinskim udrugama i drugim organizacijama civilnog društva	1	2	3	4	5

24. Koliko je puta Vaše vijeće tijekom aktualnog mandata:

	Nikad	Od 1 do 5 puta	Od 6 do 10 puta	Više od 10 puta
tražilo provedbu nadzora i/ili poduzimanje mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u vezi zakonom jamčenih prava i sloboda nacionalnih manjina	1	2	3	4
predlagalo tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine	1	2	3	4
predlagalo kandidate za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4
nadležnim tijelima koja ih donose, davalo prijedloge općih akata kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalnu manjinu koju predstavlja	1	2	3	4
davalo mišljenja i prijedloge na programe radijskih i televizijskih postaja namijenjene nacionalnim manjinama ili na programe koji se odnose na manjinska pitanja	1	2	3	4

	Nikad	Od 1 do 5 puta	Od 6 do 10 puta	Više od 10 puta
aktivno sudjelovalo na sjednicama u procesima odlučivanja o pitanjima od interesa za nacionalnu manjinu koju predstavlja	1	2	3	4

Ukoliko je odgovor na prethodnom pitanju na česticama 1, 2, 3 ili 4 veći od 1 → postavite pitanje 25 za svaku takvu česticu.

25. Obzirom na ukupan broj aktivnosti koje je kao savjetodavno tijelo poduzelo Vaše vijeće, koliko je puta:

	Nikad	Od 1 do 5 puta	Od 6 do 10 puta	Više od 10 puta	Ne mogu procijeniti
proveden nadzor koji je zatražilo Vaše vijeće i/ili poduzeta mjera protiv neprimjerenog i nezakonitog postupanja tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u vezi zakonom jamčenih prava i sloboda nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
prihvaćen prijedlog mjere Vašeg vijeća za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine	1	2	3	4	5
prihvaćen prijedlog kandidata Vašeg vijeća za dužnosti u tijelima državne uprave i tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4	5
prihvaćen prijedlog općih akata Vašeg vijeća kojima se uređuju pitanja od interesa za nacionalnu manjinu koju predstavljate	1	2	3	4	5

26. U kojoj mjeri sljedeće institucije doprinose unaprjeđivanju i zaštiti položaja nacionalne manjine koju predstavlja Vaše vijeće?

Pokažite karticu za pitanje 26

	Niti malo	U maloj mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti
Predstavnici nacionalne manjine	1	2	3	4	5
Vijeća nacionalne manjine	1	2	3	4	5
Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4	5
Koordinacije vijeća nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske	1	2	3	4	5
Udruge nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
Ostale neprofitne organizacije i organizacije civilnog društva	1	2	3	4	5
Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora	1	2	3	4	5
Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske	1	2	3	4	5
Pučki pravobranitelj	1	2	3	4	5
Međunarodne organizacije i međunarodni pravni propisi	1	2	3	4	5

27. Slažete li se sa sljedećim tvrdnjama?

	Da	Ne
Tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prihvaćaju vijeća nacionalnih manjina kao relevantne partnere u kreiranju politika vezanih za nacionalne manjine.	1	2
Manjinske udruge i ostale organizacije civilnog društva prihvaćaju vijeća nacionalnih manjina kao relevantne partnere na lokalnim projektima usmjerenim na razvoj zajednice.	1	2

28. Molim Vas da procijenite:

	Da	Ne	Ne mogu procijeniti
je li jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imenovala osobu ili oformila službu nadležnu za komunikaciju i suradnju s nacionalnim manjinama?	1	2	3
jesu li svi relevantni opći akti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave usuglašeni s odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina?	1	2	3

29. Koliko je puta Vaše vijeće tijekom aktualnog mandata:

	Nikada	Rijetko	Često	Uvijek	Ne mogu procijeniti
jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave traži mišljenje Vašeg vijeća kod pripreme prijedloga općih akata kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obavještava Vaše vijeće o sjednicama na kojima se raspravlja o pitanjima koja se tiču položaja nacionalnih manjina	1	2	3	4	5
članovi Vašeg vijeća prisustvuju sjednicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kada su na dnevnom redu pitanja koja se tiču položaja nacionalne manjine koju predstavljate	1	2	3	4	5
članovi Vašeg vijeća aktivno sudjeluju na takvim sjednicama	1	2	3	4	5
jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dostavlja Vašem vijeću materijale s takvih sjednica	1	2	3	4	5

30. U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Pokažite karticu za pitanje 30

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Pojedinim članovima nekih vijeća stalo je samo do osobne koristi, a ne do interesa manjinske zajednice koju predstavljaju.	1	2	3	4	5
Pojedini članovi nekih vijeća nisu dovoljno upoznati sa svojim pravima i obvezama.	1	2	3	4	5
Pojedini članovi nekih vijeća samo formalno obnašaju dužnost, a zapravo nisu aktivni.	1	2	3	4	5

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
Postupak upisa u <i>Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina</i> kompliciran je i dugotrajan.	1	2	3	4	5
Najveći problem prilikom provedbe Ustavnog zakona je strah pripadnika manjinske zajednice da uopće prijave problem.	1	2	3	4	5
Sredstva koja neka vijeća dobivaju iz lokalnog ili državnog proračuna ne troše se sukladno njihovoj proračunskoj namjeni.	1	2	3	4	5
Većina članova nekih vijeća ne održava stalne kontakte s biračkim tijelom kojeg predstavlja.	1	2	3	4	5
Većina članova nekih vijeća biračko tijelo kojeg predstavlja ne informira na vrijeme o svome radu.	1	2	3	4	5

31. Koliko ste zadovoljni dosadašnjom suradnjom Vašeg vijeća s:

Pokažite karticu za pitanje 31

	Niti malo	U malo mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti	Do sada nije bilo suradnje
Drugim vijećima nacionalne manjine koju predstavljate	1	2	3	4	5	6
Predstavnicima nacionalne manjine koju predstavljate	1	2	3	4	5	6
Vijećima i predstavnicima drugih nacionalnih manjina	1	2	3	4	5	6
Tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	1	2	3	4	5	6
Udrugama i ustanovama nacionalnih manjina	1	2	3	4	5	6
Ostalim organizacijama civilnog društva						
Koordinacijama vijeća nacionalnih manjina	1	2	3	4	5	6

	Niti malo	U maloj mjeri	U osrednjoj mjeri	U velikoj mjeri	U potpunosti	Do sada nije bilo suradnje
Ministarstvima nadležnim za pitanja nacionalnih manjina	1	2	3	4	5	6
Savjetom za nacionalne manjine	1	2	3	4	5	6
Regionalnim i lokalnim medijima	1	2	3	4	5	6
Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora	1	2	3	4	5	6
Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske	1	2	3	4	5	6

32. Možete li navesti primjere USPJEŠNE SURADNJE u Vašoj lokalnoj zajednici između:

a) Vijeća nacionalnih manjina i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave:

_____

_____

_____

b) Vijeća nacionalnih manjina i organizacija civilnog društva: _____

_____

_____

_____

c) Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i organizacija civilnog društva

_____

_____

_____

33. U kojim je područjima suradnja vijeća u lokalnoj zajednici nezadovoljavajuća s

a) lokalnom i područnom (regionalnom) samoupravom? Molimo navedite primjer:

_____

_____

_____

b) manjinskim udrugama i ostalim organizacijama civilnog društva? Molimo navedite primjer: _____

_____

_____

_____

34. Koji je glavni razlog nezadovoljavajuće suradnje vijeća s:

a) lokalnom i područnom (regionalnom) samoupravom? _____

_____

_____

_____

b) manjinskim udrugama i ostalim organizacijama civilnog društva?

_____

_____

_____

35. Na koji bi se način postojeća suradnja mogla poboljšati s:

a) lokalnom i područnom (regionalnom) samoupravom?

_____

_____

_____

b) manjinskim udrugama i ostalim organizacijama civilnog društva? _____

_____

_____

_____

36. Je li Vaše vijeće za vrijeme trajanja ovoga mandata surađivalo s organizacijama civilnog društva na projektima usmjerenim na lokalni razvoj zajednice?

1. Nikada
2. Rijetko
3. Često
4. Uvijek kad se ukazala prilika za suradnjom

Ukoliko je odgovor na pitanju 36 = 2, 3 ili 4 → postavite pitanje 37

37. Molimo navedite nazive projekata i organizacija s kojima ste surađivali u lokalnom razvoju zajednice?

Organizacija civilnog društva	Naziv projekta

SOCIODEMOGRAFSKI PODACI

D1. Molimo označite spol ispitanika

1. Muški
2. Ženski

D2. Recite mi molim Vas koliko imate godina?

_____

D3. Koji je najviši stupanj obrazovanja koji ste postigli?

1. Nezavršena osnovna škola (manje od 8 razreda)
2. Završena osnovna škola (8 razreda osnovne škole)
3. Završena strukovna dvogodišnja ili trogodišnja srednja škola
4. Završena četvergodišnja srednja škola ili gimnazija
5. Završena visoka ili viša škola
6. Završen preddiplomski studij (Sveučilišni prvostupnik/ica)
7. Završen fakultet (Diplomski studij – magistar struke)
8. Završen poslijediplomski studij

D4. Kojom biste školskom ocjenom od 1 do 5 ocijenili:

vlastitu vještinu služenja računalom	1	2	3	4	5
vlastitu vještinu služenja elektroničkom poštom	1	2	3	4	5

D5. Koji je Vaš trenutni radni status?

1. Zaposlen/a (kod privatnog ili državnog poslodavca)
2. Samozaposlen/a (Zapošljam samo sebe)
3. Poslodavac (Zapošljam i sebe i druge ljude ili samo druge ljude)
4. Umirovljenik/ica
5. Student/ica
6. Nezaposlena osoba (Sveučilišni prvostupnik/ica)

7. Završen fakultet (Diplomski studij – magistar struke)
8. Završen poslijediplomski studij

Ukoliko je odgovor na prethodnom pitanju = 1, 2, 3 ili 4 → postavite pitanje D6. Ukoliko je odgovor = 1, 2 ili 3 → pitajte za trenutno zanimanje, a ukoliko je odgovor = 4 → pitajte za posljednje zanimanje:

D6. Koje je Vaše trenutno zanimanje / Koje je bilo Vaše posljednje zanimanje? _____

Ukoliko je odgovor na pitanju D5 = 5 ili 6 → postavite pitanje D7

D7. Jeste li ikada bili zaposleni?

1. Ne → Prijedite na pitanje D9
2. Da → Postavite pitanje D8

D8. Koje je bilo Vaše posljednje zanimanje?

_____
_____

D9. U čijem je vlasništvu prostor u kojem Vaše vijeće obavlja svoje djelatnosti?

_____
_____

D10. Kako biste opisali imovinsko stanje Vašeg vlastitog kućanstva?

1. Puno lošije od većine
2. Nešto lošije od većine
3. Ni bolje ni lošije od većine
4. Nešto bolje od većine
5. Puno bolje od većine

D11. Molim Vas procijenite kojeg je spola, dobi i stupnja obrazovanja NAJVEĆI BROJ ČLANOVA VAŠEG VIJEĆA?

Spol	Dobna skupina	Stupanj obrazovanja
1. Muški	1. Do 30 godina	1. Osnovnoškolsko
2. Ženski	2. Od 30 do 50 godina	2. Srednjoškolsko
	3. Preko 50 godina	3. Fakultetsko

HVALA VAM ŠTO STE PRISTALI SUDJELOVATI U ISTRAŽIVANJU

PRILOG 2
VODIČ ZA
POLUSTRUKTURIRANE
DUBINSKE INTERVJUE I
SKUPNE RASPRAVE

Vodič za polustrukturirane intervjuje i fokus grupe :

- vijeća, koordinacije vijeća i predstavnici nacionalnih manjina
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave
- udruge za lokalni razvoj
- udruge nacionalnih manjina

Sa svim sudionicima istraživanja razgovara se u okviru navedenih tematskih cjelina a pitanja se prilagođavaju njihovoj specifičnoj ulozi u procesu sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu zajednice. Fokus grupe s članovima koordinacija su fokusirane na teme vezane uz rad koordinacija.

Teme/ pitanja:

Izbori i registracija

1. Predstavnik ili član vijeća ? Je li vam to prvi mandat kao VPNM, ako ne, koji po redu?
2. Tko vas je predložio za kandidata?
3. Jeste li imali nedoumice oko prihvaćanja kandidature, ako da, zašto?
4. Koji je bio vaš osobni motiv za kandidiranje na manjinskim izborima, što vas je potaklo?
5. Primijetili smo da su neki kandidati predloženi a da za njih nitko nije glasao, što bi tome mogao biti razlog, prema vašem mišljenju?
6. Jeste li se susreli s nekim problemima tijekom izbora u vašoj zajednici, je li bilo dovoljno kandidata, je li bilo nekih nepravilnosti u radu biračkih odbora, nepotpuni birački spiskovi, je li bila vrlo niska izlaznost birača i sl...?
7. Za članove vijeća – je li broj članova vijeća ostao isti od svibnja prošle godine?
8. Jeste li upisani u Registar? Ako ne, zašto?
9. Kako je protekao proces registracije, brzina, složenost postupka...?
10. Znete li razloge zašto se neki drugi VPNM nisu registrirali?

Djelovanje VPNM

1. Skoro će se navršiti godina dana otkako ste izabrani, možete li navesti što smatrate svojim najvećim postignućem u dosadašnjem radu?
2. Što se ne bi moglo postići da ne postoje VPNM?
3. Što se još moglo postići, a nije? U kojim područjima rada ste se susreli s problemima? Opišite...
4. Što biste željeli postići u narednom periodu do kraja mandata, što mislite da treba dugoročno postići?
5. Koliko puta je do sada vaše vijeće održalo formalne sjednice? Koliko često se neformalno susrećete i raspravljate o aktualnim pitanjima vaše zajednice?
6. Jeste li podnijeli financijske planove i završne račune JLP(R)S ? ako ne, zašto ne?
7. Koji su izvori financiranja vas kao predstavnika ili vijeća NM?
8. Čini li vam se da u VPNM nema dovoljno mladih ljudi, što bi se trebalo poduzeti da se poveća motiviranost mladih ljudi za sudjelovanjem?
9. Imate li neki prijedlog za unaprjeđenje rada VPNM....

Koordinacije

1. Jeste li član koordinacije? Koje? Kada je osnovana? Kada je registrirana?
2. Jesu li po vašem mišljenju koordinacije uopće potrebne? Možete li navesti prednosti rada VPNM u koordinaciji u odnosu na pojedinačno djelovanje?
3. Što vidite kao izazove i nedorečenosti u funkcioniranju koordinacija? Bi li trebalo mijenjati zakonsku regulativu, načine rada..?
4. U odnosu na zakonski okvir i praksu, mislite li da neki od mogućih oblika koordinacija uopće nije potreban, koju vrstu koordinacija biste istakli kao najkorisniju za organiziranje manjinskih zajednica...jedna nacionalna manjina/više manjina...gradska/županijska/nacionalna razina ?
5. Kako se financira vaša koordinacija? Jeste li zadovoljni sa načinom i iznosom financiranja?
6. Možete li predložiti neke načine povećanja učinkovitosti rada koordinacija?

Kapacitet za praćenje provedbe UZPNM i informiranost

1. Jeste li upoznati sa sadržajem Ustavnog zakona?
2. Jeste li sudjelovali u edukacijama za praćenje UZPNM? Kada, koliko puta i tko ih je organizirao? Jesu li bile korisne?
3. Kakva vrsta podrške vam je potrebna u narednom periodu kako biste učinkovitije mogli pratiti provedbu UZPNM? Informativne radionice, edukacije..?

Praćenje provedbe UZPNM

1. U dosadašnjem vašem radu povezanim s praćenjem provedbe Ustavnog zakona, s kojim ste se problemima u ostvarivanju manjinskih prava susreli? Kojih prava i tko je sprječavao njihovu primjenu ? (korištenje jezika i pisma, pravo na pristup sredstvima javnog priopćavanja, obrazovanje na jeziku manjine, prednost pri zapošljavanju...da nabrojimo samo neka)
2. Na koji ste način izvještavali o kršenju prava NM? Što ste poduzeli?
3. Što procjenjujete najvećim problemom vaše nacionalne manjine na lokalnoj i nacionalnoj razini? Je li učinjen napredak u rješavanju tog problema u posljednjih 5 ili 10 godina? Jesu li se pojavili neki novi problemi s kojima se ranije niste suočavali?

Suradnja sa Savjetom za nacionalne manjine i ULJPPNM - izvještavanje

1. Na koje načine surađujete sa Savjetom za nacionalne manjine (SNM)? S ULJPPNM?
2. Jeste li u prethodnom razdoblju uputili neke prijedloge, pritužbe, izvješća bilo koje vrste prema SNM i ULJPPNM? Ili nekoj drugoj instituciji ? Pučkom pravobranitelju, Saborskom odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, saborskom zastupniku..?
3. Imate li prijedlog za jačanje suradnje sa Savjetom za nacionalne manjine?

Suradnja VPNM i lokalnih i područnih samouprava

1. Na koji način surađujete sa JLP(R)S? Opišite suradnju u proteklom periodu...
2. Jeste li pozivani na sjednice na kojima se raspravljalo o temama vezanim uz nacionalne manjine, jeste li sudjelovali? Zašto ne? Sudjelujete li i na drugim sjednicama koje nisu povezane sa specifičnom manjinskom tematikom?
3. Surađujete li sa izvršnom vlasti JLP(R)S, upravnim odjelima nadležnim za prava nacionalnih manjina primjerice? Na koji način?

4. Je li vam JLP(R)S osigurala prostor i sredstva za rad? Ako ne, u kojem prostoru djelujete? Kako se financira vaš rad?
5. Jeste li do sada primili naknade za troškove i/ili nagradu za rad od JLP(R)S? Jeste li imali poteškoća pri tome, je li naknada bila adekvatna....?
6. Jeste li do sada formalno podnijeli neke prijedloge za unapređenje lokalnih politika i praksi ili podnijeli neke pritužbe u ostvarivanju manjinskih prava prema JLP(R)S?
7. Jeste li dobili odgovor i kakvi su bili ishodi te vaše aktivnosti prema JLP(R)S?
8. Što bi bilo potrebno poduzeti da se poboljša suradnja VPNM i JLP(R)S?

Suradnja s ostalim dionicima/ vidljivost u lokalnoj zajednici

1. Surađujete li sa drugim dionicima u lokalnoj, područnoj zajednici ili na nacionalnoj razini? Manjinske udruge, kulturno-umjetnička društva i ustanove, lokalne akcijske grupe, udruge za razvoj zajednice.....navedite i opišite oblike suradnje...
2. Jeste li sa nekim organizacijama inicirali suradnju ali nisu bili zainteresirani? Kojima? Koji je trebao biti cilj suradnje?
3. Vidite li u lokalnoj zajednici neke dionike koji bi mogli biti vaši budući partneri u djelovanju? Tko? Hoćete li ih kontaktirati u narednom periodu i predložiti suradnju? Biste li željeli sudjelovati u zajedničkim projektima za razvoj zajednice?
4. Po vašem mišljenju, jesu li članovi VNM dovoljno aktivni u iniciranju suradnje u lokalnoj zajednici?
5. Jeste li komunicirali sa sredstvima javnog priopćavanja – dali intervju lokalnim novinama, gostovali u radijskim i tv emisijama, pisali za web portale...? Jeste li se susreli sa preprekama u pristupu sredstvima javnog priopćavanja zato što ste pripadnik nacionalne manjine?
6. Jeste li sudjelovali na nekom okruglom stolu ili prezentirali na javnom skupu lokalno ili na nacionalnoj razini? Koja je bila tema i tko su bili sudionici?
7. Na kraju, imate li prijedloge za poboljšanje suradnje zainteresiranih dionika na lokalnoj razini...?

Primjeri dobre prakse (ključna tema za sve sudionike)

1. Možete li navesti primjere dobra prakse suradnje na lokalnoj razini? Suradnja između lokalnih vlasti i udruga, lokalne samouprave i središnje vlasti u ostvarenju lokalnih ciljeva, provođenje zajedničkih projekata udruga i lokalne samouprave, specifični projekti koji su poboljšali kvalitetu života nacionalnih manjina i cijele zajednice?
2. Kada bi vas pitali na što ste općenito ponosni u vašoj lokalnoj zajednici, što biste istaknuli?

Specifična pitanja za pripadnike JLP(R)S - Suradnja sa VPNM

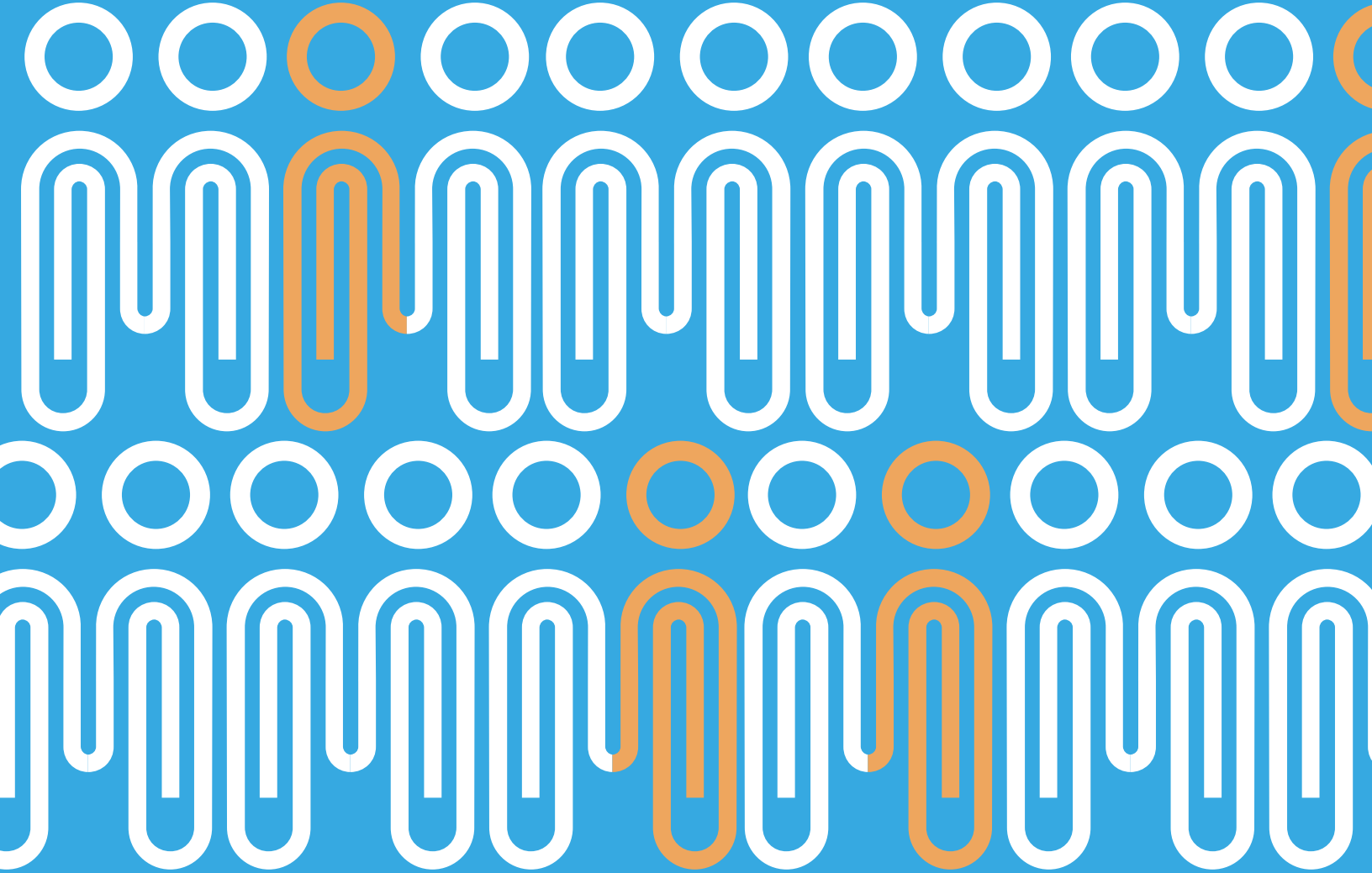
1. Na koji način surađujete sa VPNM? Opišite suradnju u proteklom periodu...
2. Jeste li VPNM pozivali na sjednice na kojima se raspravljalo o temama vezanim uz nacionalne manjine, jesu li sudjelovali? Zašto ne? Sudjeluju li VPNM i na drugim sjednicama koje nisu povezane sa specifičnom manjinskom tematikom?
3. Surađuju li upravnim odjeli JLP(R)S nadležni za prava nacionalnih manjina sa VPNM? Na koji način?
4. Jeste li osigurali prostor i sredstva za rad VPNM? Ako ne, u kojem prostoru djeluju? Kako se financira njihov rad?
5. Jeste li do sada isplaćivali naknade za troškove i/ili nagradu za rad VPNM? Jeste li imali poteškoća pri osiguranju namjenskih sredstava za tu svrhu, je li naknada bila adekvatna....?

6. Jeste li do sada primili neke formalne prijedloge za unapređenje lokalnih politika i praksi ili primili neke pritužbe u ostvarivanju manjinskih prava od VPNM?
7. Jeste li odgovorili na njihove upite i pritužbe i kakvi su bili ishodi te aktivnosti VPNM?
8. Što bi bilo potrebno poduzeti da se poboljša suradnja VPNM i JLP(R)S?
9. Smatrate li da su VPNM dovoljno aktivni u svom sudjelovanju u javnim poslovima i životu lokalne zajednice? Ako nisu, što mislite da je razlog neaktivnosti?
10. Što možete navesti kao glavne prepreke u ostvarivanju učinkovitije suradnje sa VPNM?
11. Možete li predložiti načine za poboljšanje suradnje VPNM i JLP(R)S, kao i ostalih ključnih dionika u razvoju vaše lokalne zajednice.....

Opća pitanja za ključne dionike u zajednici: udruge nacionalnih manjina, lokalne akcijske grupe i druge organizacije civilnog društva

1. Koji su ciljevi vaše organizacije?
2. Jeste li upoznati sa djelovanjem predstavnika i vijeća nacionalnih manjina na vašem području?
3. Je li na bilo koji način surađivali sa predstavnicima i članovima vijeća nacionalnih manjina? Opišite...primjerice, jeste li im predlagali sudjelovanje u provođenju zajedničkog projekta, jesu li bili zainteresirani, zbog kojeg razloga nije ostvarena suradnja koju ste inicirali?
4. Jeste provodili neki projekt u partnerstvu s manjinskim udrugama? Ako jeste, opišite kratko što je bio cilj projekta i jeste li uspjeli ostvariti željene rezultate?
5. Jeste li provodili neki projekt u partnerstvu sa lokalnom i/ili područnom samoupravom? Ako jeste, opišite kratko što je bio cilj projekta i jeste li uspjeli ostvariti željene rezultate?
6. Mislite li da predstavnici i članovi vijeća nacionalnih manjina (VPNM) doprinose ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina koje predstavljaju?
7. Kako vi vidite ulogu VPNM u životu vaše zajednice?
8. Koliko se djelovanje VPNM uklapa u šire napore razvoja lokalne zajednice?
9. U kojim područjima ste prepoznali uspješnost djelovanja VPNM a u kojima uopće nisu učinkoviti? Opišite primjerima...
10. Imate li uvid u kršenje prava nacionalnih manjina u vašoj zajednici? Kojih specifično?
11. Imate li uvid u suradnju VPNM i JLP(R)S? Na kojoj je razini ostvarena i je li suradnja uspješna ili nedostatna, kako vidite zainteresiranost za suradnju s obje strane, opišite..
12. Ako je suradnja neuspješna ili nedostatna, što mislite da su razlozi tomu?
13. Kako procjenjujete zastupljenost VPNM i specifičnih tema vezanih uz nacionalne manjine u lokalnim i nacionalnim medijima (novine, radio, televizija, lokalni portali...)
14. Mislite li da bi se pitanja manjinske zajednice mogla uspješno rješavati kroz jačanje suradnje na zajedničkim razvojnim projektima u lokalnoj zajednici?
15. Možete li navesti neki primjer dobre prakse u provođenju takvog zajedničkog projekta? Kada bi vas pitali na što ste naročito ponosni u svojoj lokalnoj zajednici, što biste istaknuli ?
16. Planirate li u narednom periodu predlagati projekte u partnerstvu sa manjinskim udrugama?
17. Po vašem mišljenju, na koji način bi se mogla poboljšati suradnja unutar vaše lokalne zajednice i potaknuti aktivnije sudjelovanje u zajedničkim razvojnim aktivnostima?

Projekt financira
Europska unija, a
sufinancira Vlada RH